BX
8049
.K844
1914

KORSBÆREN

1914

BX
8049
K844
1914
GTU
Storage

PRINCETON
THEOLOGICAL SEMINARY
LIBRARY

Eder är född Frälsaren.

Luk. 2: 11.

KORSBANERET

In hoc signo vinces.

KRISTLIG KALENDER

FÖR ÅRET

1914

REDIGERAD AF O. V. HOLMGRAIN

Trettiofemte årgången

GRADUATE THEOLOGICAL LIBRARY 1962

ROCK ISLAND, ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERN

BX8049
K844
1914

APR 26 1965

Gån ut och gören alla folk till lärjungar, döpande dem till Faderns, Sonens och den Helige Andes namn, lärande dem att hålla allt det jag har befallt eder. *Matt. 28: 19, 20.*

Bättring och syndernas förlåtelse predikas i hans namn bland alla folk och först i Jerusalem. *Luk. 24: 47.*

I skolen vara mina vittnen både i Jerusalem och i hela Judeen och Samarien och intill jordens ände. *Apg. 1: 8.*

Den som törstar, han komme, och den som vill, han tage lifvets vatten för intet. *Upp. 22: 17.*

PACIFIC LUTHERAN
THEOLOGICAL SEMINARY
LIBRARY

20424

Innehåll.

	SID.
Upp till helig strid! Poem. S. M. H.	5
Den kristna missionen. J. E. N.	12
Missionens segrar. Poem. CARL KRAFT.	18
Carl Olof Rosenius. Lefnadsteckning. N. FORSANDER	20
Den inre missionen i Chicago	33
Ett rusdryckernas offer räddadt. C. T. M.	39
Drifkraften i vårt missionsarbete. L. G. A.	45
De utmärkande dragen för vår tids missionsverksamhet. J. A. KRANTZ	50
Morgonstjärnan. Poem. ANNA TROILI	56
Ur den kyrkliga verksamheten:	
Canada-missionen. J. G. DAHLBERG	59
Gå ut, Guds folk! Poem. A. THOMANDER	106
Vår mission i Kina. A. W. EDWINS	107
Minnesteckningar:	
Helgsmålsringning. Poem. H.	127
H. O. Lindeblad. — G. LUNDAHL	129
A. G. Linden. — B. F. B.	139
J. F. Frodeen. — J. TELLEEN	143
Aaron Lindholm. — A. P. FORS	153
A. E. Hiller. — J. A. BRODÉN	159

SID.

L. G. Almén. — J. Fremling..... 167
Fredrik Peterson. — G. Wahlund..... 178
Erik Swanson. — A. N..... 185
C. T. Sandström. — G. A..... 189
F. N. Swanberg. — C. A. Lönnquist..... 193
Swen G. Swenson. — J. M..... 211
A. J. Stenwall. — L. H. B..... 217
J. P. Mattson. — C. O. Olander..... 225
Jonas Alm. — August Samuelson..... 230
Fru Ada Emelia Fors. — P. Martinson..... 235
Fru Emelie Augusta Fremling. — J. A. K.. 241
P. E. och Augusta Flodman. — P. M. L..... 245
Nels Johan Johnson. — A. P. Fors..... 251
Frans Oscar Swenson. — C. S—n..... 257
Albin Lemuel Swenson. — C. S—n..... 260
John E. Dime. — E. A. M..... 263
Johannes Erickson. — A. T. Seashore..... 271
Nels Larson. — Adolf Hult..... 275
Gustaf Herman Toline. — A. F. Bergström 277

Kyrkoalbum:

Präster, ordinerade i Chicago, Ill., 1913.... 281
Kyrkor, prästhus, m. m..... 291

Berättelser:

Tre karlar. E. Melander..... 335
En kostbar pärla. Carl Nordling..... 341
Hvad den gode lektorn sade mig. N. P. Ödman 349

Upp till helig strid!

Min andliga moder, mitt kyrkliga hem, Augustana,
inom dina fästen låt höja din korsmärkta fana!
När världen vill hopa blott törne och sten på din bana,
din kallelse vare du trogen!

Af Herren är segern; den sanningen må du ej glömma!
Men han kom till världen att människor frälsa, ej döma.
O, skulle då han för sin stridande här icke ömma?
Upp, kämpande leder, till striden!

Se, fälten re'n hvitna, se, hedningar budskapet bida!
Träd fram bland hans vittnen, ty Herren går städs vid din sida.
Nu gäller att visa, om du ock hans budskap vill sprida
och vara hans ljus här i världen.

Herrens rättfärdighet skall du predika,
såsom en Noa, en Jona ha gjort,
dela åt alla, så arma som rika —
blott för de små öppnas himmelens port.
Du skall förkunna hans domareord:
"Herren regerar med rätt på vår jord!"

När då en Farao drifver som slafvar
kvinnor och män och dem plågar till döds,
fyller så lugnt dessa menlösas grafvar,
dessas, som endast till lidande födts,
höj då frimodigt ditt domareord:
"Herren regerar med rätt på vår jord!"

När dessa plundrare immerfort hopa
skatter, som andra med möda förtjänt,
fastän förtryckte och fattige ropa
efter den lön, som dem blifvit förment,
ropa då himmelshögt Domarens ord:
"Herren regerar med rätt på vår jord!'

När man förvränger rättfärdiga lagar
för att fördärfva den fattiges sak,
när man ej aktar, hur oskulden klagar,
räknar den ringe för samhällets vrak,
vågar du framslunga då detta ord:
"Herren regerar med rätt på vår jord!"?

När som "de stora" i staten och kyrkan
ödmjukt för Mammon på knä falla ned,
ägna åt flärd och fåfänga sin dyrkan

mer än åt Gud, skall du då följa med?
Tiger du då med ditt domareord:
"Herren regerar med rätt på vår jord!"?

Kanske en David har sändt till Uria
bref, som skall föra till oförtjänt död;
träder du fram att den arme befria,
rädda från timlig och andelig nöd?
Skulle du våga att säga ännu
till denne konung: "Den mannen är du!"

När som en jungfru för djuriska lustar
offras slafvinna till kropp och till själ,
när hennes herre med lagen sig rustar
till att behålla sin fångade träl,
ljude som tordön ditt domareord:
"Herren regerar med rätt på vår jord!"

När du får se, hur vårt tids fariséer
lägga de tryckande börderna på,
när du får höra vår tids sadducéer
håna det helga, som de ej förstå,
vågar du då ropa ut detta ve,
som Herren Jesus sin tids kunde ge?

När Ananias och när en Saffira
bära sitt offer till altaret fram
att deras rykte skall rikligt få spira,
vågar du då att dem komma på skam?
Vågar du fram med ditt domareord:
"Herren regerar med rätt på vår jord!"?

När han vill köpa Guds Ande för pengar,
trollkarlen Simon, och bjuder dig guld
för att åt Mammon försäkra sig drängar,
tiger du då och tar del i hans skuld?
Tiger du då med ditt domareord:
"Herren regerar med rätt på vår jord!"?

Vågar du med en Gamaliel säga:
Människors bud måste vika för Guds!
trotsa tyranner, fast makten de äga,
kämpa med vapen, som stå dig till buds?
Skallar det alltid ditt domareord:
"Herren regerar med rätt på vår jord!"?

När du ser Antikrist fräckt triumfera,
hånande jubla, att makten är rätt,
när en Apollyon vildt får husera,
krossa den svage på vilddjurets sätt,
vågar i breschen du ställa dig då:
"Hit, men ej längre, få böljorna gå!"

* * *

Vägröjaren sändes att vara en andre Elias,
att väcka på folket och peka på deras Messias,
att skaka dess bojor och se, om de ville befrias
ur fängslet och mörkret.

Men han måste klaga, och bittra som förr föllo
orden:
"Ack, Herre, hvem tror vår predikan? För hvem
uppå jorden
är Herrens arm uppenbar? O, du Herde för hjor-
den,
som slaktas, förgöres!

Ser du röken? Ser du grottekvarnen?
Ser du trälinnorna?
Hör deras kvidan, bleka arbetsbarnen,
suckande kvinnorna!
Lyssna till klangen och se hur de fyllas,
penningesäckarna!
Akta på ståten, och se hur de hyllas,
jungfrubefläckarna.
Allt är dem lofligt, bara de lyckas
vakta tillfällena.
Svaga må krossas, låt dem förtryckas,
grip äreställena!
Våldet är rätten!

* * *

Slå flintan i stålet, så gnistorna spraka!
Slå alarm uppå trumman, så hvirflarna braka,
sätt yxan till roten, så grenarna skaka,
nu tiden är inne!

Ty våldet skall falla; dess grundvalar knaka.
De fåvitske sofva; de vise blott vaka,
då Domaren kommer till jorden tillbaka
med rättvisa domar.

* * *

Guds evangelium skall du predika,
som en Esaias fordomdags gjort.
Alla vi äro som syndare lika,
ingen har gjort hvad han kunnat och bort.
Var då en nådens och kärlekens tolk,
ty Herren regerar i nåd bland sitt folk.

Säg publikanen, som stannat där borta,
glömd och föraktad, och tigger om tröst,
honom, som alltid har kommit till korta,
som i förtviflan sig slår för sitt bröst:
"Gud har mig sändt som hugsvalelsens tolk,
och Herren regerar i nåd bland sitt folk."

Säg till en ångrande, skygg Magdalena,
där som hon ligger för Frälsarens fot:
"Han har utgifvit det blod, som kan rena;
tag denna rening i trone emot!"
Var så en Jesu barmhärtighets tolk,
ty Herren regerar i nåd bland sitt folk.

Säg till en Petrus, som häftigt förnekar,
att han sin Herre och Frälsare sett,
att med sitt finger Johannes än pekar
uppå Guds Lamm, som oss frälsning beredt.
Var så en syndaruppräittelsens tolk,
ty Herren regerar i nåd bland sitt folk.

Säg ock till röfvaren, hvilken får lida
det, som hans brott här i tiden förtjänt,
att han får sitta vid Abrahams sida,
då han af nåd fått sitt samvete rent.
Var så en syndaförlåtelsens tolk,
ty Herren regerar i nåd bland sitt folk.

Säg till Stefanus, som oförskylldt lider
hvad Herrens fiender här funnit på:
"Ännu det stundar oss pröfningens tider,

då Herrens trogna i döden få gå."
Var så en härlig bekännelsens tolk,
ty Herren regerar i nåd bland sitt folk.

Säg så tillika med Anden och Bruden:
"Jesus, vår Frälsare, kommer nu snart.
Då få vi bära rättfärdighetsskruden,
uppstämma lofvet, fullkomligt och klart!"
Säg som vår eviga salighets tolk:
*"Med glädje skall Herren belöna sitt folk."**

Johannes Döparens dag, 1913.

S. M. H.

---

* Augustana-synoden och dess folk, och i synnerhet forna elever, präster eller ledare på olika trakter, äro dessa lyssningsord i all uppriktighet tillägnade.

Den kristna missionen.

TIMOTEUS, den store hednamissionärens, aposteln Pauli, andlige son och lärjunge, hade redan trädt i sin store mästares fotspår och var själf församlingslärare och missionär. Dock stod han ännu under sin mästares och lärofaders ledning, och tacksamt mottog han de råd och vinkar, som denne allt fortfarande gaf honom, och som vi finna i de två bref, som blifvit förvarade i vårt nya testamente. Särskildt djupsinniga och anderika synas de ord vara, som aposteln uttalar i sitt första brefs 2: 4: *Gud, vår Frälsare, vill*, säger han, *att alla människor skola blifva frälsta och komma till sanningens kunskap.*

Vår Frälsare kallar aposteln Gud. Och visserligen framstår Gud i återlösningens och helgelsens verk såsom den nådige och barmhärtige Frälsaren, som upprättar de fall-

na, uppsöker de förlorade och botar alla de skador, hvilka synd och satan åstadkommit i vår värld och bland vårt släkte. Är det icke också den kristna missionens storhet, att den får bidraga till fullbordandet af detta stora kärleksverk? I intet annat verk, som Gud har gjort, framstrålar hans härliga väsen så tilltalande som i frälsningens verk. Och det är i synnerhet i hennes missionsverksamhet den kristna kyrkans fördolda kärlekslif med Kristus i Gud framlyser och blir uppenbart för världen. På grund af sitt kärleksväsen kunde Gud ej annat än göra och gifva allt för den förlorade världens frälsning. Missionen är också för den kristna kyrkan både en kärleksplikt och ett lifsvillkor. Kärleken till Gud och nästan, hvilket ju är lagens fullbordan, manar och drifver henne till denna verksamhet, som dessutom är så nödvändig för hennes eget bestånd och tillväxt. Vi kunna därför säga, att liksom den fallna världens frälsning är grundad i Guds eget väsen och har framväxt därifrån, så har den kristna missionen sin grund både i Gud och i Kristi kyrkas väsen.

Det är denna tanke aposteln uttalar i de få och enkla orden: "Gud, vår Frälsare, vill, att alla människor skola frälsas". Gud *vill*, säger han och förklarar så, att *grunden* och *motivet* till världens frälsning ligger i Guds vilja. Den grunden är djup som evigheten och fastare än dödsriket. Världens frälsning och den kristna kyrkan tillika med hennes mission hvilar därför trygg på denna säkra grund i trots af alla dödsrikets makter och alla antikristendomens angrepp och motstånd.

Vill Gud världens frälsning, och har han äfven verkat samma vilja i sitt folks hjärtan, skall han utan tvifvel använda all sin makt och vishet att fullborda denna frälsningsvilja. Alla medel i nådens och naturens riken stå honom till buds, och han skall bruka dem att utbreda sitt rike och uppbygga sin kyrka i och genom dennas missionsverksamhet.

Målet, som Gud, vår Frälsare, har satt för sin kyrkas mission i världen, är detsamma som han satt för sitt eget frälsningsverk. Detta mål är intet mindre än hela världens frälsning. "Gud vill, att *alla* människor skola bli frälsta", säger aposteln. Är frälsningens och den kristna missionens grund djup och fast, är drifkraften till de samma på samma gång den mäktigaste och ädlaste, så är ock målet, hvartill båda syfta, det allra största och mest vidtomfattande. *Alla människors frälsning!* Huru omöjligt detta mål synes att uppnå för kortsynt mänskoblick och inskränkt mänskokraft! Men huru ofta har icke det omöjliga visat sig vara möjligt för Guds goda, visa och mäktiga vilja. Den kristna kyrkans missionshistoria vittnar om vunna framgångar och segrar, hvilka öfverträffat allt hvad man kunnat vänta och hoppas. Så ha äfven i våra dagar gifvits tillfällen för den kristna kyrkan, hvarom man för några årtionden sedan knappt kunde hafva aning. Dörrar ha öppnats för kristlig mission, som synts för alltid vara stängda.

Missionens mål kan och får ej sättas lägre, än Gud har satt det. Hos Gud är intet anseende till personen. Hans kärlek omfattar alla lika. För

honom ha de yttre olikheter, som skilja människor från hvarandra, ingen betydelse. Hvilken ras, nation eller bildningsgrad en människa än må tillhöra, är hennes själ lika dyrbar för honom. Gud vill *ingen* syndares död. Det blir lika stor glädje i himmelen öfver den råe vildens bättring och omvändelse som öfver den bildade medborgarens.

Men ej nog med att *mängden* af alla dessa vimlande millioner människor, som äro spridda öfver hela jorden, är så talrik, att det synes svårt att nå dem alla med den af Kristus vunna frälsningen, det *tillstånd*, hvari de befinna sig, förökar i ännu högre grad svårigheten att göra dem tillgängliga för frälsningen. De äro så långt bortkomna från Gud och lifvet i honom, så djupt nedsjunkna i synder och laster af alla slag, så hårdt bundna i den afgudiska vantrons och den hedniska vidskepelsens mörker under satans välde, att vi stundom frestas att misströsta om deras frälsning. Huru skola dessa arma hedningar kunna väckas upp ur sitt andliga dödstillstånd? Hvad skall förmå skingra deras andliga mörker, hvari de och deras förfäder vandrat, släkte efter släkte, så att hedendomen blifvit, så att säga, deras natur, som de insupit med modersmjölken, den luft de andats och det element, hvari de rört sig och haft sin tillvaro? Hvar finnes den kraft, som är i stånd att spränga deras bojor och nedbryta de bålverk, hvarmed satan under årtusenden allt starkare befästat sitt välde i hednavärlden?

Gud, vår Frälsare, som vill alla människors frälsning, och som själf i Kristus vunnit och beredt denna frälsning, har i sitt ord besvarat

dessa frågor. Medlet, hvarigenom den kristna kyrkan skall utföra sin mission och vinna målet för den samma, är *sanningens kunskap*. Liksom Gud vill missionens mål, hvarom vi förut talat, så vill han ock att detta, och endast detta, medel skall brukas för att vinna det stora målet. "Gud vill, att alla människor *skola komma till sanningens kunskap*", säger aposteln.

Medlet, som Gud förordnat af evighet i sin frälsningsplan till världens delaktiggörelse af frälsningen i Kristus, är sanningen, emedan detta medel är af Gud själf afpassadt efter målet och kraftigt nog att vinna det samma. I Guds ord och Kristi evangelium finnes denna sanning, som är så mäktig, att ingen kraft förmår i längden motstå den. Den som ej vill ödmjukt böja sig för den samma måste till sist brytas och krossas däraf. Sanningen undanröjer till slut alla hinder, som ställt sig i dess väg. Och om den än gisslas och törnekrönes, ja, om den ock synes dödad och begrafven, reser den sig likväl åter ur sin graf för att lefva ett kraftigare och härligare lif. Den frälsande och frigörande sanningen är ett ljus, som skingrar det nattsvartaste mörker och de tjockaste dimmor. Den är en lefvande och lifgifvande kraft af Gud, som icke blott nedslår satans starkaste fästen, utan uppväcker de andligt döda och förvandlar hedendomens vildmark till en Herrens lustgård.

Hedningarna sakna kunskapen om denna frälsande och saliggörande sanning. Kristi kyrka äger den, men har fått sig den anförtrodd, icke för att behålla den för sig själf, utan för att med-

dela denna sanning till *"alla människor"*. Men huru skola de arma hedningarna komma till kunskap om sanningen, ifall de kristna folken ej sända dem evangelii budskap? Och huru skola de tro på den, som de ej hört om? Att verka, offra och, om så måste vara, lida för Guds rikes utbredande genom spridande af sanningens kunskap, det är Kristi kyrkas höga kallelse och stora uppgift i denna värld. Det fordras flitig bön och arbete samt mycket tålamod i tron och kärleken för att fylla denna uppgift.

J. E. N.

Missionens segrar.

I jordens alla länder
gå Kristi vittnen fram,
för folken de förkunna
om blödande Guds Lamm.
Som såningsmän de kasta
den ädla säden ut:
som skördemän de hämta
hem kärfvarna till slut.

Å Indiens gröna ängder
predikas bättring, tro,
och Japans tappra söner
i fridens hyddor bo.
Hos Kinas gamla slükten
nu dukas nådens bord,
och Afrika genljuder
af Herrens dyra ord.

För många hednaskaror
utpekas lifvets stig,
och Kristus för dem målas,
hur han har offrat sig.

Nu tusental af själar
mot korset blicka hän,
och Jesus de bekänna
som frälsare och vän.

Så uti dessa tider.
Guds rike sprider sig;
hedmarken börjar fröjdas
och blomstra öknens stig.
De som i mörkret vandra
få skåda världens Ljus,
och utur dödens skugga
de spana Faderns hus.

Gån ut, I Kristi stridsmän,
prediken: Än finns rum!
Gån ut i hela världen
med evangelium!
Låt budskapet få höras
och glädjen föras fram
samt frälsningen förkunnas
till hvarje folk och stam!

O Jesus, nådens Furste,
var med oss, led oss du!
Befrämja du missionen,
välsigna den ännu,
att inga kämpar tröttna,
men trogna mot dig stå,
att hedningarna alla
ditt rike ärfva få!

CARL KRAFT.

Carl Olof Rosenius.

Vår Herre och Frälsare Jesus Kristus älskade församlingen så högt, att han utgaf sig själf för henne. Vi skola ju därför af hjärtat älska honom och hans församling. Vår evangelisk-lutherska kyrka är en härlig Guds församling, ty hon är med sin bekännelse byggd på den eviga klippan Kristus och har honom själf i Guds rena ord och heliga sakramenter. Denna bekännelse är ett rikt arf från våra fäder, och med Guds nåd skola vi bevara densamma, på det att den lutherska kyrkan i detta vårt land må växa samt blifva en välsignelse och ett fäste för oss och kommande släkten. Men skall hon vara detta, då måste hon ständigt blifva djupare grundad uti Kristi evangelium och i kännedomen om Guds

godhet och barmhärtighet emot oss och våra fäder, liksom eken, under det att den sänker sina rötter djupare ned i jorden, växer starkare och trotsar stormen. För att i någon mån bidraga härtill, vill jag försöka att framställa för eder en rätt evangelist och korsets härold från vårt gamla fädernesland.

"En arm, fattig syndare, hvilken i tron på Jesus väntade allt af nåd, hoppades på nåd, lefde på nåd och dog på nåd." Detta omdöme passar ju så väl pa den helige aposteln Paulus, som predikade om trons rättfärdighet och om den öfverflödande nåden i Kristus samt räknade sig själf såsom den främste bland syndare, hvilka Kristus kommit att frälsa. Omdomet om den arme, fattige syndaren, som hoppades, lefde och dog på nåden, det passar så väl äfven på vår kära lärofader dr Martin Luther, som gentemot all verklära och egenrättfärdighet förkunnade den saliga sanningen, att en människa icke rättfärdiggöres genom lagens gärningar, utan allenast af nåd genom tron på Kristus Jesus. Men det anförda omdömet yttrades dock om Carl Olof Rosenius i en likpredikan, som hölls af biskop A. F. Beckman. Det var full sanning uti dessa ord vid Rosenii bår, och att samma ord hade kunnat tillämpas på Paulus och Luther, det bevisar sannerligen, att Rosenius var en äkta lärjunge af dessa båda Guds utkorade redskap. I öfverensstämmelse med denna Rosenii personlighet stod hans evangeliska verksamhet, och han är därför värd att blifva känd och ihågkommen inom vår synod.

Carl Olof Rosenius föddes den 3 februari 1816 i

Nysätra, nära Umeå, Västerbottens län, hvarest fadern, Anders Rosenius, då var komminister. Denne var en af norrlandsläsarnas mera bemärkta ledare samt en trogen och allvarlig präst, men fick flytta omkring och sist dö såsom fattig komminister uti Burträsk.

Vid 14 års ålder genomgick Carl Olof Rosenius en genomgående andlig väckelse med anledning af en tillfällig, men genom Guds Helige Ande ledd läsning af den danske biskopen Erik Pontoppidans bok "Härliga Trosspegel". Där läste ynglingen i början af boken den för hela hans lif afgörande beskrifningen på den rätta och saliggörande tron såsom kännetecken på en människas nådastånd: "En människa kan visa stor flit i sitt ämbete, stor trofasthet i sina ord och gärningar, hon kan veta hela bibeln, tillstå och erkänna hela dess innehåll, tappert och ståndaktigt bekänna den sanna läran, ja, ock besegla henne med sitt blod, och, om församlingens tillstånd så fordrar och Gud så vill, göra tecken och underverk i Jesu namn, men kan ändå icke desto mindre fara till helvetet och har icke Guds barns rätta kännetecken, ty detta är den omtalta rättfärdiggörande och saliggörande tron allena."

Under sin skoltid i Umeå fick Carl Olof lida korsets försmädelse af ogudaktiga skolkamrater; men redan på sitt sextonde år började han hålla s. k. läsesamlingar, då han föreläste från bibeln och Luthers skrifter. Därefter kom han 17 år gammal till Högre läroverket i Hernösand, där han höll smärre läsesamlingar, hvilka uppväckte mycken bitterhet. Han har själf beskrifvit dem

sålunda: "De få arma vännerna här våga icke samlas så mangrant för de fientliga myndigheternas skull. Jag håller mig därför stilla på min kammare och läser i min postilla. Vill någon då komma och höra, får han. Blir jag bjuden till

C. O. ROSENIUS.

någon vän, går jag. Beder man mig läsa, så gör jag det." Låtom oss blicka in i hans inre lif under denna tid. Han skref då i ett bref till en äldre vän: "Sedan vi skildes, har Herren bevisat mig så många sina nådesunder, att jag blyges. Min

invärtes öfning i kristendomen synes mig bra enformig, enkel, nästan omärkbar. Galaterboken och bibeln äro de enda böcker jag hittills haft tid att läsa. Söndagsaftnarna läser jag och talar med några ordets vänner, korta, dyrbara stunder. Eljest håller jag mig vid det fasta, orubbliga ordet och löftet, att mina synder äro borttagna och barnaskapet förvärfvadt." En prästman i norra Sverige, som på den tiden var klasskamrat med Carl Olof Rosenius, har gifvit honom följande vittnesbörd: "Redan då förmärktes uti hans beteende mot tanklösa och om själens frälsning likgiltiga kamrater något af den vishet och öfverseende kärlek, som så skönt framglänste hos honom under hans senare mannaålder efter under mycken kamp vunnen större andlig insikt och mognad erfarenhet i Andens och korsets skola. I stället för hårda och mästrande bestraffningsord, hvilka troligen skulle väckt andligen sorglösa kamraters förbittring, syntes han t. ex. ej sällan med medlidsam och själfull blick — tigande, dock med Gud talande — sucka till Herren för dem, om hvilka han väl förstod, att de ej ännu visste hvad deras frid tillhörde."

År 1838 tog Rosenius studentexamen i Uppsala och begynte studera för prästkallet, ehuru han var oroad öfver studenternas världsliga väsende. Sjukdom och fattigdom hindrade honom att fortsätta, och följande år försörjde han sig såsom informator. Skulle månne hans inre lif nu fortgå i samma fridfulla utveckling som förr? Nej, det måste pröfvas och luttras. Han anfäktades om bibelns trovärdighet och gudomliga ursprung.

Han bad till Gud och sökte råd hos en äldre troende prästman, som uppmanade honom att bedja, troget läsa Guds ord och bida efter Herren.

Rosenius lydde rådet, men fick ännu upplefva veckor af anfäktning och tvifvel. Då vände han sig uti sin nöd till metodistpastorn Georg Scott i Stockholm, och med hans tillhjälp öfvervann Rosenius sina tvifvel samt slöt sig därför med förtroende till honom. Rosenius blef aldrig metodist. Men han fördes genom Scott in i verksamhet för sina medmänniskors frälsning. Såsom lekmannapredikant begynte Rosenius att biträda Scott i dennes predikoverksamhet och predikade om söndagskvällarna för stora uppmärksamma skaror i den engelska kyrkan i Stockholm, då Scott våren och sommaren 1841 reste i England och Amerika för att samla medel för denna kyrka.

Från 1842 till sin död utgaf Rosenius *Stockholms Missionstidning*, och samma år begynte han att tillsammans med Scott utgifva *Pietisten*, som utkom hvarje månad och snart hade 5,000 subskribenter. Pastor G. Scotts vistelse i Sverige blef dock icke långvarig. Uppeggad af en öfverdrifven berättelse, att han i Amerika hade beskrifvit det religiösa och sedliga tillståndet i Sverige såsom mycket lågt, bröt en förbittrad pöbel in uti hans kyrka på palmsöndagen 1842 och dref honom bort från predikstolen. Och eftersom polisen icke kunde eller icke ville försvara pastor Scott, då han predikade, stängdes den engelska kyrkan, och han själf lämnade Sverige. Rosenius blef då ensam redaktör för Pietisten och ledare för "den lilla hopen af väckta och troende själar" i Stockholm.

Genom pastor Scotts inflytande erhöll Rosenius från "The American and Christian Foreign Union" uppdrag såsom dess missionär i Sverige. Han antog kallelsen och erhöll en årlig lön, så länge denna "union" hade såsom sekreterare den bekante dr Baird, äfven känd såsom nykterhetspredikant. Under de följande åren höll Rosenius konventiklar, religiösa sammankomster, i åtskilliga hem och hyrda lokaler, men oftast i "Brödrasalen". som tillhörde herrnhutarne. Bland Stockholms prästerskap uppväckte denna Rosenii verksamhet mycken förbittring, och den kritiserades strängt från många predikstolar. "The American Union" arbetade dock icke i något särskildt kyrkosamfunds intresse, utan för allmän religiös väckelse och mera missionsnit i Amerika och åtskilliga europeiska länder. Pastor Scott utöfvade icke något proselytmakeri i Sverige för metodistkyrkan, och Rosenius skilde sig så mycket från metodisternas läroåskådning, att hans motståndare beskylde honom för hyperevangelism.

I sammanhang med och efter det skamliga uppträdet mot pastor Scott uppstod i Stockholm ett ganska allmänt hat mot Rosenii vänner, som kallades på spe "läsare", emedan de flitigt läste bibeln och dr Luthers skrifter. Deras sammankomster stördes ofta af skällsord och stenkastning från gatupöbeln, och Rosenii eget lif hotades. Efter ett sådant uppträde fördes han inför polisrätten, som dock slutligen förklarade, att sammankomsterna icke kunde förbjudas, så länge icke någon falsk lära förkunnades eller allmän god ordning stördes. Och genom Rosenii evangeliska

verksamhet upphäfde riksdagen 1856—57 den olyckliga "konventikellagen" af år 1726, som förbjöd religiösa samlingar i privata hem.

Rosenius predikade till individerna och icke till församlingen; men han och hans vänner utgingo icke från svenska statskyrkan, ehuru de klagade öfver dess missbruk. Han försökte äfven att lugna norrlandsläsarne, som voro missnöjda med statskyrkans antagna nya psalmbok, katekes och handbok. "Låtom oss", skref han till dem, "fly ordaträtor, fly onödigt gräfvande i frågor, som intet lif gifva, utan uttorka anden, såsom vi redan sett många så försjunka i denna fråga om kyrkan och dess brister, att Kristus, nåden, gudaktigheten, bönen, ja, domen, barmhärtigheten och tron blifvit till intet för deras hjärtan. Nej, måtte vi i dess ställe söka att alltmer tillväxa till den invärtes människan och så med denna nåd i hjärtat såsom en lefvande springkälla sprida välsignelse i vår omgifning. Det förläne oss Herren nådeligen!" En baptist framhöll för Rosenius svenska kyrkans många brister och frågade honom slutligen: "Huru länge tänker ni då kvarstå i kyrkan?" "Så länge Jesus är där", svarade Rosenius. "Men huru länge tror ni, att han är där?" frågade baptisten, hvarpå Rosenius svarade: "Så länge människor där födas på nytt." Äfven uti Pietisten och traktater varnade Rosenius emot baptisterna, hvilka sedan 1849 hade börjat sitt proselytmakeri i Sverige.

Dels genom subskriberade gåfvor och dels genom lån och försäljning af aktier samlades 1854 penningmedel, hvarmed den engelska kyrkan in-

koptes från metodisterna. Och i denna kyrka, nu kallad Betlehemskyrkan, höll Rosenius till sin död bönemöten och sammankomster, och här samlades stora skaror omkring honom och lyssnade till hans predikan om den oförskyllda nåden i Kristus Jesus. Ömt och allvarligt uppmanade han här arma syndare till bättring och tro på syndernas förlåtelse, tillropande dem: "Kom till Jesus, som du är!" Rosenius predikade luthersk tro. Ack, huru ofta och huru väl har han icke i sina skrifter anfört kraftfulla yttranden från Luther!

Denna evangeliska väckelse bidrog år 1856 till uppkomsten i Stockholm av Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. Genom denna organisation lyftades den inre missionens arbete och ansvar från Roseniі skuldror och fördelades på flera liksinnade personer, pastor H. J. Lundborg, lektor P. M. Ehnblad, baron J. Ahlströmer m. fl. Hednamissionens arbete begyntes av Fosterlandsstiftelsen år 1862, och Roseniі Missionstidning blef dess officiella organ. C. O. Rosenius själf, den erfarne och mest inflytande lekmannapredikanten, fick uppdraget att allt fortfarande brefväxla med Stiftelsens kolportörer. Och när så behöfdes, undervisade han dem om deras arbete och besökte sådana platser, där osämja uppkommit genom deras verksamhet.

För Fosterlandsstiftelsens missionsverksamhet och på ifrig begäran från olika lokala missionsföreningar och personliga vänner företog Rosenius äfven flera vidsträckta resor både i norra och södra Sverige. Öfverallt predikade han för stora och uppmärksamma skaror "den korsfäste

Kristus" och förhärligade den fulla, ställföreträdande försoningen för alla syndare genom Kristi död och blod på korset. Men liksom Paulus och Luther predikade Rosenius äfven Guds lag såsom "vår tuktomästare till Kristus, på det att vi skulle varda rättfärdiggjorda af tro." (Gal. 3: 24). Han predikade äfven helgelsens nödvändighet och varnade för att göra Guds nåd till täckmantel för syndaträldom. Med anslutning till Ps. 66: 18 skrifver han: "Om du lefver i oförsonligt hat till en medmänniska eller du har slutit förbund med någon köttslig lusta, eller du öfvar någon oärlighet i handel eller arbete, med ett ord, en köttets gärning, som du således ämnar fortsätta med, så försök icke att genom evangelium öfverrösta och nedtysta motsägelserna och intala dig att ändå tro ditt nådastånd; ty allt Guds ord är för mycket klart stridande däremot, och Herrens Ande, som skulle gifva dig trons visshet och vittnesbörd om ditt barnaskap, är "sanningens Ande, en ren och helig Ande."

En sådan skriftenlig förkunnelse af fri, öfverflödande och oförskylld nåd behöfves alltid och behöfdes högligen på Rosenii tid. Den har också bragt andlig välsignelse icke blott till vår moderkyrka, utan äfven till oss uti Augustana-synoden. Det måste dock medgifvas, att några Rosenii vänner uti deras predikan vände sig allt för mycket till åhörarnas känslor och förklarade genast för frälsta och Guds barn sådana, som uttryckte sin glädje öfver den fria nåden. Och när Rosenius i ödmjukhet och fruktan för smicker kallade sig själf "en stor syndare", blef denna beskrifning på

en troende kristen brukad af många, som härmade hans ord, men icke hade någon verklig erfarenhet af Andens strid emot köttet. Rosenius sade dock vid sin utläggning af Ps. 103, att det var en ömklig syn, när en person talade om vår stora svaghet och våra många brister, men på samma gång var självbelåten och stolt.

Rosenius var icke någon partigängare, utan nitälskade mot självbelåtenhet och egenrättfärdigt beröm. Sålunda berättade t. ex. hans gamle vän dr C. A. Bergman i Vinslöf, Skåne: "Då Rosenius, matt och svag, sistlidet år för sista gången besökte Vinslöfs gamla prästgård och med stor kraft till allas förvåning hade predikat i Vinslöfs kyrka inför en talrik menighet och därefter, trött och matt återvände till prästgården, kom hemmansägare Per Svensson i Vanneberga honom till möte vid förstugutrappan i afsikt att hälsa och göra sig påmind. "Detta är den mannen, som förvandlade sitt bränneri till bönesal", sade jag, "och i hvilken sal du talade för tio år sedan; nu har han förvandlat hela sitt hus till en förberedande skola för elever, som härifrån sändas till Johannelund." "Jaså", svarade Rosenius med matt stämma, "bed då Gud om nåd och förlåtelse för den goda gärningen!" Och så vände han sig genast med stapplande steg mot dörren att en stund ensam få hvila i den tysta kammaren. Men Per Svensson och jag glömma aldrig den hälsosamma läxan."

C. O. Rosenius var i flera hänseenden mån om sin kyrkas välfärd, och sålunda var han en af de första medlemmarna i "Sällskapet för beredan-

det af en diakonisseanstalt". Denna organiserades år 1849, och anstalten har särskildt under den fromme dr J. Chr. Brings ledning varit till en stor välsignelse för vår moderkyrka.

"Pietistens" spridning och värdet af dess innehåll ökades årligen, och dess första årgångar omtrycktes, hvarvid allt som ej kunde anses lutherskt utelämnades. Till många af Rosenii älskliga andliga sånger sattes anslående och populära melodier af lekmannapredikanten Oscar Ahnfelt, som i Betlehemskyrkan och annorstädes sjöng dem till ackompanjemang från sin harpa. Rosenii skriftrogna, populära och djupsinniga *Förklaring öfver Pauli Bref till Romarne* utkom först i de sista årgångarna af Pietisten, men omtrycktes sedan i två volymer. Rosenii Förklaring af Romarebrefvet är hans mognaste och bästa litterära arbete samt en värdefull gåfva åt Svenska lutherska kyrkan i all framtid. Denna förklaring jämte hans *Betraktelser för hvarje dag i året* äro högt värderade i många hem, icke blott i Sverige, utan ock inom Augustana-synoden, och dessa böcker förtjäna att ännu mera spridas och läsas, än såsom nu sker.

På ett besök i Göteborg år 1867 predikade Rosenius i St. Johanneskyrkan och fick därunder ett slaganfall samt måste bäras ned från predikstolen af sin broder, Martin Rosenius, domprosten P. Wieselgren och dr P. Fjellstedt. Hans vänstra sida var förlamad, men efter några veckors vård på ett sanatorium kunde han föras till sitt hem i Stockholm. Hans hälsa tycktes återkommå, och han begynte på nytt att predika och för sista

gången öfver Jesajas 53:je kapitel. Men ett nytt och svårt slaganfall slutade hans lif den 24 februari 1868, och fyra dagar därefter höll domprosten, sedermera biskopen, A. F. Beckman en hjärtinnerlig likpredikan öfver honom med Upp. 14: 13 som text: "Saliga äro de döda, som i Herren dö härefter. Ja, säger Anden, de skola etc."

N. FORSANDER.

Den inre missionen i Chicago.

Ingen känner denna vår kyrkliga verksamhetsgren bättre än dess superintendent, ej heller vore någon bättre kvalificerad att för Korsbanerets läsare teckna densamma än han. När emellertid tiden för artikelns författande närmade sig sitt slut och hopade göromål gjorde det för honom omöjligt att infria sitt till kalenderns redaktion gifna löfte, uppmanade han undertecknad att i hans ställe åtaga sig uppdraget. Dessutom ansåg han bättre, om någon utomstående ville åtaga sig att skrifva artikeln, enär det alltid faller sig besvärligt att "vittna i eget mål".

Som skrifvaren af detta blygsamma bidrag till kalendern just vid tillfället befann sig som gäst hos pastor och fru Tengwald samt haft ypperliga tillfällen att studera den Inre missionen och pastor Tengwalds arbete i dess tjänst — ja, t. o. m. själf varit föremål för Inre missionens välgörande verksamhet och sålunda har en tacksamhetsskuld att afbörda —, så åtog jag mig fullgörandet af uppdraget.

Här följer alltså i enkel och rättfram form hvad ett "åsyna vittne" har att säga om Inre missionen, för hvilken pastor Tengwald arbetat i ungefär tre och ett halft år. De två — Inre missionen och dess missionär och superintendent, pastor Tengwald hänga så nära ihop, att hvad som säges om Inre missionen på samma gång är sagdt om pastor Tengwalds personliga arbete.

För att rätt uppskatta betydelsen af denna Ill.-konf:ns verksamhet måste man tänka sig in i den stora världsstadens sociala sammansättning och allmänna fysionomi samt därvid taga särskild hänsyn till att Chicago är en af de viktigaste aflastningsplatserna för den ständigt fortgående immigrationen till Förenta staterna från alla europeiska länder, bl. a. de skandinaviska.

Det är *två* ting, som hufvudsakligen faller på missionärens lott: det ena att *förebygga* förolyckanden, det andra att rädda och upprätta dem som förolyckats. Det förebyggande arbetet utföres på så sätt, att missionären infinner sig i immigrantrummen vid de sex stora järnvägsstationerna, hvarje gång immigranter anlända. Dessa sex stationer äro: Union Depot, Northwestern, Great Western, La Salle, Dearborn och Michigan Central Station. Här gifvas alla de upplysningar och råd, hvaraf de nyanlända anses vara i behof. Traktater utdelas och det äfven till andra än skandinaver. Sålunda finnas traktater på snart sagdt alla europeiska språk. Men mest lägges naturligtvis an på skandinaverna och i synnerhet landsmännen, med hvilka missionären har personliga samtal och som han samlar till bibelläsning och bön.

Det går för sig, om man vill det, att tänka sig de intryck, som ett dylikt bemötande skall göra på de nyanlända, hvilka kort förut lämnat fosterjorden och nu stå färdiga att upptaga kampen för tillvaron i det nya och för dem obekanta landet.

Och pastor Tengwald har ofta kommit glädjestrålande hem från dessa möten med immigranterna, oaktadt denna del af arbetet är mycket påkostande och tröttande för kroppen.

Stort längre än till detta kan icke det *förebyggande* arbetet gå. De som *vilja* taga varningens ord och goda råd, göra det. De andra får missionären ofta möta senare, men då under omständigheter, där det gäller att upprätta och *rädda*. Sålunda räddades under 1912, för hvilket år skrifvaren af denna artikel har fullständig statistik, mer än 200 personer från att gå ner i fullständig kroppislg, moralisk och andlig undergång. En stor del af dessa räddningsfall utfördes vid de olika polisdomstolarna, och pastor Tengwald har så uppmärksammats i detta speciella arbete, att han af en bland domarna — Hon. Pinkney — utnämnts till "probation officer", en värdighet som förlänar honom både inflytande och ganska vidt gående makt och myndighet.

Men det är ej blott från polisstationer och fängelser som personer räddats, utan också från dessa satans mörka nästen, som finnas inom de s. k. Red Light-distrikten — nämligen prostitutionshusen. Äfven från Detention-hospital och dårasyler ha många räddats och återgifvits åt familj och samhälle. Volymer kunde skrifvas härom, men jag måste fatta mig kort.

Räddning af barn och minderåriga har utgjort en viktig del af arbetet, och det har utförts i all synnerhet vid den på senare tiden upprättade Juvenile Court, liksom "familjetrubbel" ordnats vid "the Court of Domestic Relations". Så här ser statistiken i detta fall ut för 1912: 200 räddningsfall, hvaraf 35 offer för dryckenskap, 3 tagna ut från fängelse, 15 från Detention hospital och dårasyl, 4 tagna från prostitueradt lif, 40 barn utan skydd omhändertagna, 5 olyckliga mödrar räddade, 8 uttagna ur fattighuset och 74 befriade rakt vid domstolsförhandlingarna, där de annars skulle dömts till längre eller kortare tid på arbetshuset i Bridewell. Dessutom ha de s. k. emergency-fallen af hunger och sjukdom varit alltför talrika att här i siffror angifvas.

En hvar inser, att, trots alla ansträngningar och oaktadt största vaksamhet och aktgifvande på de svaga och frestade, det dock blir en ren omöjlighet att rädda alla vid själfva *porten* till fängelset. Många maste *föras in* genom denna port, men de lämnas dock icke helt åt sitt öde.

Sålunda har missionären låtit sig angeläget vara att göra regelbundna besök i Cook County Jail, House of Correction samt the Reform School. Där ha traktater utdelats på skilda språk och samtal samt bön hållits i cellerna — till ett antal af 595 under 1912, hvarjämte offentliga tal hållits till fångarna och lagråd samt fingervisningar i andliga ting gifvits åt många. Till frigifna fångar har äfven gifvits nödigt skydd. Detta arbete bland de af lagens hand redan fattade har i många fall varit åtföljdt af påtagligt lyckliga resultat och stor välsignelse.

Missionären, pastor Tengwald, som naturligtvis har en vaken blick för den skuld, saloonrörelsen har i personers fall, har med stor ifver riktat sin uppmärksamhet på just detta fält samt bedrifvit ett systematiskt arbete på krogarna genom traktatspridning och personliga samtal. Hvarje vecka har sådan mission utförts både i och utanför saloonerna bland såväl män som kvinnor, och glädjande fall ha kunnat antecknas, då personer tagits rätt från krogen till Hemmet för att "nyktra upp" och sedan få arbete samt sålunda räddas från elände och faror, hvilka ingen kan beskrifva, men som en hvar själf kan tänka sig in uti, då man läser de dagliga tidningsrapporterna om sköflad lifslycka och härjade människolif bland dem, som det *icke* lyckats att på detta sätt nå och få om hand. Tjugoen söndagar ägnades bl. a. under 1912 åt dylikt arbete bland krogarnas olyckliga kunder. Men vi få ej glömma, att det äfven finns en annan klass af olyckliga medmänniskor, sådana som *oförvälladt* ha råkat i nöd. Missionären har ej glömt dem. I hospitalen, asylerna och andra välgöranhetsanstalter — tillsammans bortåt ett 50-tal — har han sålunda utfört ett systematiskt arbete. I Chicago finnas permanent öfver 10,000 sjuka människor. Af dessa äro 3,000 ständigt att finna på County-hospitalet. Bland dessa ha tusentals traktater på olika språk utdelats, hvarjämte personliga samtal samt böner och förböner hållits med otaliga. Gud allena kan tälja frukterna för den oändliga evigheten af detta kräfvande, men välsignade arbete.

Till sist må nämnas, att 537 personer under

1912 tillfälligt hulpos med mat, kläder och logi samt i "smågåfvor" tillsammans $3,278.17. Under samma tid skaffades anställning åt 845 personer, hvarjämte fattiga hem besöktes och tillfällig hjälp bragtes till dem. På "Cook County Infirmary for the poor" höllos och hållas fortfarande regelbundna predikningar på därtill speciellt anslagna söndagar.

Augustana Central Home, 1346 La Salle ave., där pastor Tengwald haft sin bostad och dit Inre missionens kontor varit förlagdt ända tills i juli månad 1913, har spelat en viktig roll uti den Inre missionens verksamhet. Det har erbjudit ett tilldragande hem för resande och främlingar, och afgifterna för såväl logi som mat ha varit låga. Speciellt har man lagt an på att där ordna ett angenämt hemlif. Under 1912 inrymdes där 446 resande och permanenta inackorderingar. Åt behöfvande och "värdiga" personer gafs fritt tillfällig bostad. Äfven många immigranter funno där skydd. Dagliga uppbyggelsestunder höllos och regelbundna söndagsgudstjänster.

Det må ock tillåtas mig att, innan jag nedlägger pennan, yttra några ord om det speciella räddningsarbete bland barn, som utförts af mrs Tengwald i Augustana Nursery, hvilket för någon tid sedan förlades till Centralhemmets byggnad, 1346 La Salle ave.

Under loppet af mindre än två år gafs permanent hjälp och vård åt ej mindre än 120 barn — alla rörande och hastig mellankomst fordrande fall. Så snart goda, kristliga hem kunde upptäckas, där människokärleken stod redo att förbarma

sig, utsändes dessa barn dit, och många ha sålunda blifvit för all framtid adopterade som egna barn.

Det skulle högeligen vara att beklaga, om de farhågor skulle besannas, hvilka på senare tiden uppstått, nämligen att denna verksamhet bland de små skulle nedläggas. Må vi komma ihåg, att Jesu *sista* utslag skall lyda: "Allt hvad I hafven gjort en af dessa *minsta*, det haiven I gjort mig".

Glöm ej, läsare, dessa orden: "Verka, medan dagen varar, natten kommer, då ingen kan verka mer".

C. T. M.

Ett rusdryckernas offer räddadt.

(*En verklighetsbild ur Inre missionen i Chicago.*)

"En man for ned från Jerusalem till Jeriko samt föll i röfvarehänder. Och de både klädde af honom och läto honom ligga halfdöd." Så läsa vi i evangeliet.

Här skall skildras ett fall, som till punkt och pricka i hvarje detalj motsvarar denna i bibeln framställda sorgliga tilldragelse.

En *man* — ja, han *hade* varit det. Men hvad var han väl nu?

Klädd i endast underskjorta, byxor och skor samt en trasig halmhatt, med ett 14 dagars skägg i ansiktet, med högra handen skadad, glasögonen borta och skorna i trasor samt utan strumpa på

högra foten i den trasiga skon — sådan kom han en dag till Inre missionens kontor, en bild af elände och förfall.

En dylik uppenbarelse gör alltid ett vidrigt intryck. Men så mycket mer var detta händelsen i föreliggande fall, emedan vi kände mannen och hade haft med honom att göra förut samt vid det tillfället — ungefär ett halft år tillbaka — lyckats "sätta honom på fötterna" och skaffa honom arbete. Nu var förfallet så fullständigt som det kunde bli. Under elfva nätter hade han, enligt sin egen uppgift, legat ute under bar himmel, och under 11 dagar hade han lefvat på whiskey, beer och "free lunch", tills han nu slutligen hade sparkats ut äfven från saloonen och stadens värsta "busar" ej ens ville associera med honom.

"Det blef hungersnöd i landet", heter det om den förlorade sonen. Och *då* "besinnade han sig". Så gjorde också denne man i denna sin ytterliga nöd.

Läsaren skall måhända bättre fatta nödens omfattning och bottenlösa afgrund, om vi här ge en kort skildring af denne mans föregående.

Ursprungligen uppfostrad för prästämbetet vid de högre läroanstalterna i Sverige, slog Sixten Blom — vi vilja kalla honom så i denna skiss — sig vid omkring 26 års ålder på tidningsmannakallet, men var också under en längre och en kortare period pastor, dels i Sverige och dels i Amerika, inom en af de frikyrkliga denominationerna.

Rusdrycksbegäret låg emellertid i blodet hos honom, och ett ytterst nervöst temperament samt

yttre motgångar och intriger från afundsmän, hvilka förorsakade obehag, bidrogo än mera att locka till glaset. Och då *ett* steg är taget åt orätt håll, så följer lätt det andra, treoje o. s. v. *Utför* går det hastigt. Att sedan komma *upp igen* är svårare.

En stor välsignelse under alla Sixten Bloms irrfärder har varit, att han af Gud fått en ädel, gudfruktig maka, samt att hans barn alla artat sig väl. Några af dem äro nu lyckligt gifta och väl situerade i ekonomiskt afseende.

Men på samma gång allt detta utgjort en välsignelse, så har ock känslan af huru han *missbrukat* dessa Guds nådegåfvor plågat hans samvete till ytterlighet uti hans "ljusare stunder". Och då har alltid frestaren varit färdig att hviska: "Det lönar sig ej, att du försöker reparera skadorna. Din synd är oförlåtlig. Kasta dig ut i hvirfveln, sup tills du går totalt under. För de dina och för samhället kan du aldrig bli någonting mera i alla fall." Den som icke *erfarit* något af en dylik förtviflad sinnesstämning kan icke begripa, huru lätt det är att under de marterande själs- och samvetskvalen lyssna till frestarens röst.

Sixten beslöt till sist att lämna hemmet och familjen för att på annan ort söka — antingen upprättelse eller total undergång. Han ansåg sig skyldig familjen åtminstone *detta*, hvarigenom den skandalen kunde undvikas att se honom gå i sin hemstad som en förfallen drinkare. Och så valde han Chicago som tillflyktsort.

Vid tiden för denna berättelse var han en cirka 52 års man. Vi återknyta nu berättelsens tråd

vid den kritiska punkt, då Sixten Blom "besinnade sig".

Inre missionen öppnade dörren för den fallne. Hos pastor Tengwald fann han ett hem och vård. Kristlig kärlek bevisades honom på alla sätt, och så småningom kom han åter till sig själf samt började lyssna till goda, förnuftiga råd.

Begåfning fattades honom icke. Som nykter var och är han en god författare, både på prosa och poesi. Äfven som talare anses han vara ett geni.

Och pastor Tengwald resonerade som så, att om denne man kunde räddas, så vore en dubbel vinst gjord: först en själ bärgad och vidare en arbetare vunnen för nykterhetssträfvandena och för Guds rike.

Tanken föll då på att söka bereda honom lämplig läkarevård på det s. k. Neal Institute för att få giftet ur systemet. Och underligt är det att se, huru Gud gör utvägar, då man helt anförtror saken åt honom.

En dag kallade en fru, som kände Sixten och som nyss ingått äktenskap med en af hans ungdomsvänner, upp Inre missionen per telefon och sade: "Pastor Tengwald! Vi kunna rakt inte låta Sixten gå på det här viset. Karlen går under totalt. Något måste göras. Och om Ni har något förslag, så äro jag och min man villiga att ge $50 till hans botande."

Nu blef det glädje, tack och pris. Kuren kostade visserligen $75, men tredjedelen — $25 — tog pastor Tengwald på sin personliga risk, och så beslöts att föra den stackars Sixten till institutet.

där han fick genomgå en grundlig utrensning af hela systemet samt försågs med mediciner för fortsatt behandling och noggranna förhållningsorder.

Under fyra dagar vistades han på institutet i enrum med sin Gud.

Ingen penna kan skildra hvad som där försiggick mellan den allvetande, kärleksrike och barmhärtige Guden samt den fallne, förkrossade syndaren. Men då han på en söndagsmiddag efter genomgången kur dök upp ånyo i pastor Tengwalds familj, så var han i både inre och yttre afseende *en ny människa.*

För rusdrycker hade han fått en sådan afsmak, att blott *tanken* på dem gjorde och gör honom dödssjuk. Och hans samvete hade funnit frid. Han hade "fått en ny visa i munnen" och började med glädje deltaga i den dagliga husandakten. Hustrun och barnen underrättades, och hos dem blef glädjen stor.

Nu — i den stund, då detta nedskrifves — ser Sixten Blom framåt med klar blick och hoppfullt mod mot framtiden, viss om att Gud skall skapa tillfällen och öppna väg för honom att få göra nytta bland sina medmänniskor i världen.

Volymer skulle kunna fyllas med berättelser om fall, liknande det här relaterade och alla bevisande, att "arbetet i Herren icke är fåfängt".

Läsare! Om du känner dig manad att offra något af ditt jordiska goda till dina medmänniskors räddning, gif det till den Inre missionen, denna verksamhetsgren som så litet beaktas och uppskat-

tas af en del kyrkfolk, men som sannerligen är i högsta grad lönande och fruktbärande.

Vi hoppas också, att den dag skall komma, då denna verksamhet blir skådad och uppfattad i dess rätta ljus, och då medel icke skola saknas för bedrifvandet af ett kraftigt och omfattande räddningsarbete bland dessa, som förolyckats pa grund af rusdryckernas bedårande lockelser.

En sak, som bör påpekas rätt här och i detta sammanhang, är det fastslagna faktum, att det i allmänhet är de största begåfningarna, de skickligaste i sina respektiva fack, som först och lättast duka under för rusdryckernas lockelser. Det ser ut, som om hos sådana personer, hvilka rikt utrustats på det intellektuella området, någon motsvarande *brist* förefinnes i *karaktär* och *motståndskraft.*

Huru viktigt då, att vi hasta till dessas hjälp, påminnande oss Herrens ord, att "de starka skola bära de svagas skröpligheter och icke täckas sig själfva".

Drifkraften i vårt missionsarbete.

Ordet *mission* betyder *sändning*, *uppgift*, *kall* och betecknar i den kyrkliga terminologien den verksamhet, som afser att när och fjärran genom hem- och hednamissionen uppbygga den kristna kyrkan genom att föra människor in i hennes sköte. Det mål, som Kristus satte för missionsverksamheten, var att göra alla folk till hans lärjungar, d. ä. samla alla jordens nationer in i hans kyrkas sköte. Han befallde sina lärjungar, då han vid sin himmelsfärd hade samlat dem omkring sig på Oljeberget, att med sin verksamhet börja i Jerusalem, därifrån skulle de utgå till hela Judeen, så skulle de fortskrida till Samarien, men så anvisade han dem "världens ände" såsom den yttersta gränsen för deras missionssträfvanden. Med de tydligaste ord förutsade ock Jesus, att det mål, som missionen sträfvar mot, skall nås. Evangelium skall predikas för alla folk, förr än tidernas lopp fulländats.

Men ett arbete, som har en så oerhördt stor uppgift, som hvad missionen har, måste ock, därest uppgiften skall vinnas, hafva en tillräcklig drifkraft. Hade den icke haft det, så hade icke den kristna kyrkan öfverlefvat det första århundradet. Och med afseende på denna drifkraft, så är den i hufvudsak densamma i alla tider, så att "drifkraften i vårt missionsarbete" är densamma, som i alla tider drifvit kyrkan att missionera. Därmed förneka vi icke, utan att det gifves särskilda skäl, hvarför vi böra göra kraftansträngningar för att fylla vår hemmissionsuppgift.

"Vårt missionsarbete" är att deltaga i det hela kyrkans arbete, som afser att vinna hednafolken för Kristus samt att sträfva för att samla våra i detta land strödda landsmän in i vår kyrkas sköte. Detta senare är den särskilda uppgift, som Gud gifvit vår kyrka.

Fråga vi då, hvarför Jesu lärjungar med ett sådant nit hängåfvo sig åt evangelii förkunnande i världen, så blir det första svaret: *Jesus befallde dem att göra det.* De missförstodo icke denna befallning, och de sökte icke att bortförklara den. Oerhördt stort var det uppdrag, som Jesus gaf lärjungarna, men det afskräckte dem icke. De gjorde sin plikt, och de visste att andra skulle efter dem fortsätta deras arbete. Missionen är ock kyrkans största uppgift, och den är en uppgift, som det icke står i hennes fria val att hängifva sig åt eller ej. Skall hon förblifva Kristi kyrka, så måste hon missionera. Och såsom individer kunna vi icke vara behagliga för Herren, om vi neka att fullgöra hans vilja och efterkom-

ma hans befallning. Han vill det — det måste vara bestämmande för oss. Det gäller att fullgöra vår plikt såsom medlemmar i Guds rike och mot vår konung. Soldaten måste lyda, äfven om lydnaden skulle föra honom till döden. Frågan för oss är icke heller huru vi skola lyckas i vårt arbete, utan att göra hvad Herren bjuder.

Ett annat motiv för missionen angaf hedningarnas stora apostel, då han sade: "Kristi kärlek tvingar oss", 2 Kor. 5: 14. Med Kristi kärlek kom en ny och en världsöfvervinnande makt till världen. Och då denna kärlek utgöts i lärjungarnas hjärtan, blefvo de världsöfvervinnande hjältar. De predikade kärlekens evangelium i en kärlekslös värld. Det var det oerhörda, som världen icke förr skådat: människor, som trodde på kärleken, hvilkas lif var kärleken och som af kärlek gåfvo sina lif för sina medmänniskor. Väl gjorde världen motstånd mot kärlekens folk, men detta dess motstånd blef dess undergång, och det blef snart klart för alla, att ett folk, hvars lif var kärleken, var oöfvervinneligt.

Kristi kärlek utgjuten i människors hjärtan är ännu samma kraft, som den var för de första kristna. Den kan icke vara något dödt kapital. Den måste yttra sig i omtanka för människors frälsning. Och där denna omtanka icke finnes, där finnes icke heller Kristi kärleks drifvande kraft. Saknad af missionssinne förutsätter saknad af andeligt lif. Ty tro vi, att lifvet i Gud är en verklighet, så önska vi, att våra medmänniskor skola blifva delaktiggjorda af dess välsignelser. Tro vi på den hela bibeln genomgående

läran, att evig olycka hotar dem, som icke tro på Guds Son, och att icke frälsning finnes i något annat namn än i Jesu namn, så måste vi vinnlägga oss om att våra medmänniskor få höra frälsningens evangelium. Saknad af missionssinne är ett den andliga dödens kännetecken, vare sig det gäller individer eller församlingar. Å andra sidan är det sant, att ju friskare troslifvet är, ju större är intresset för missionen. Därför har ett förökadt intresse för missionen alltid varit en yttring af de djupgående andliga väckelser, hvarmed Gud välsignat sin kyrka.

Missionens stora framtidsutsikter utgöra ock ett motiv för fortsatta och förökade ansträngningar. Dessa utsikter hafva väldiga uppbärande grunder. Jesus har med sitt dyra blod köpt evighetsrätten till människornas själar, och därför har han berättigade anspråk på dem. Ytterst bottna därför utsikterna om världens evangelisering på världsförsoningen. Men det stora ord, hvarmed Jesus inledde missionsbudet, hvari han förtäljde att han har all makt i himmel och på jord, har ock tröstande och stärkande ljudit genom tiderna, och de borga för att det mål, som Gud satt för missionen, skall nås. Detta medvetande inspirerade de första lärjungarna. Paulus förkunnade, att en dag skall randas, då alla knän skola böja sig i Jesu namn och då alla tungor skola röra sig till hans pris. Dessa missionens framtidsutsikter utgöra ock en drifkraft för oss i vår verksamhet. Vi strida i leder, som ständigt skola tåga framåt. Korsets baner skall en gång af missionärer planteras på det sista hedendomens fäste, och den sång

ligger färdigskrifven i Guds arkiv, som en gång skall ljuda genom alla rymder: *Världens rike har blifvit vår Herres och hans Smordes, och han skall regera i evigheters evighet.* Upp. 11: 15.

Tänka vi slutligen på hvad som specifikt utgör *vår* mission, att samla våra förströdda landsmän in i vår kyrkas sköte, så är det en för oss stor och viktig uppgift. På framgången af den verksamheten beror vår kyrkas framtid och framgången af alla våra öfriga verksamhetsgrenar. Och några större drifkrafter än de, som ofvan nämnts, finnas icke heller för denna mission. Såsom individer och församlingar böra vi fördjupa oss i vår dyrbara och frälsande tro. Vi böra vidare behjärta, att denna mission utgör Guds särskilda kallelse till vår kyrka. Gud har lagt det stora ansvaret på oss, att våra förströdda landsmän skola få höra hans ord. Kärlek till Herren, som vi hafva att tacka för så mycket, kärleken till vår kyrka, som är vårt andliga hem, i hvilket vi skola beredas för den saliga evigheten, och kärleken till vårt folk bör mana oss till att med kraft bedrifva vår hemmission.

L. G. A.

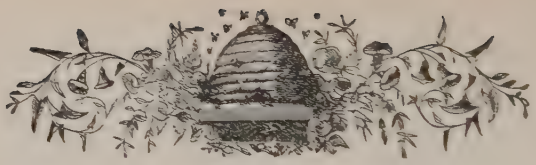

De utmärkande dragen för vår tids missionsverksamhet.

Liksom det inom världen i allmänhet gifves förhållanden, hvilka sätta sin prägel på och äro utmärkande för en viss tid, så är det äfven med afseende på kyrkan och särskildt hvad hennes missionsifver angår. Missionen är alltid en gradmätare på det andliga lif, som pulserar inom henne. Därför gifves det tider, då detta lif är varmt och innerligt, och återigen andra tider, då det är trögt och dödt, och i båda fallen återverkar det på missionen. Då under apostlarnas dagar de troende lefde nära den visserligen till himlen farne, dock städse närvarande Frälsaren, bedrefs ett väldigt och planmässigt missionsarbete midt under de svåraste yttre omständigheter, såsom förföljelser, fattigdom och nöd, men under ingen annan tid har missionen blomstrat som därunder. Återigen då kyrkan vunnit yttre ro och lugn, fått skydd af staten och ägt alla förutsättningar för att kunna bedrifva ett kraftigt missionsarbete, så bedrefs ingen nämnvärd mission, och man intresserade sig hvarken i eget eller i andras andliga väl, ty lif-

vet hade afsvalnat och kärleken förkolnat i de flestas hjärtan.

Vända vi oss nu till vår egen tid och söka fatta dess andliga skaplynne, så framstå vissa företeelser, som för densamma äro utmärkande. Vår tid är de stora företagens tid, under hvilken det mänskliga snillet firar sina högsta triumfer. Det ryggar tillbaka för inga företag, medel och allt ställas till dess förfogande för uppnåendet af dess höga syftemål. Man önskar stora ting och planlägger för oerhörda sådana. Allt synes vilja sträfva hän mot den högsta möjliga fulländning. Att kyrkan skulle blifva oberörd på sitt område af denna ande, vore en orimlighet att vänta. Därför finner man på kyrkans fält en verksamhet, ett planläggande för stora ting och en missionsifver, som man icke kan annat än glädja sig åt. För hemmissionen sätter församlingen och samfundet alla sina rika gåfvor i verksamhet. De olika föreningarna och organisationerna inom församlingen hafva ytterst som sitt mål att missionera och vinna medlemmar för kyrkan och icke ensamt bidraga till verksamhetens uppehållande. Sedan när man sett på de stora behofven, särskildt i de större städerna och på de många hem- och oftast värnlösa, som årligen strömma dit och hvilka man icke alltid kan nå på det vanliga sättet, nämligen genom predikoverksamheten, så har man mångenstädes upprättat hem, hvarigenom man kan nå särskildt tjänsteflickor, skyddslösa åldringar och föräldralösa små och erbjuda dem en tillfällig eller mera permanent tillflyktsort, och denna verksamhet har visat sig ganska välgörande och frukt-

bringande. Så har äfven hvarje större stad sin Y. M. C. A. och Y. W. C. A., och båda dessa hafva nog en mission att fylla och äro åtminstone tidsenliga i den bemärkelsen, att de erbjuda de unga den förströelse, den rekreation och det kamratskap, som deras ålder och sinne kräfver, så att de icke behöfva gå och blanda sig med den från Gud affallna och i det ondas tjänst beständigt stadda världen. Sedan hafva vi den förgrenade barmhärtighetsverksamheten, som går efter och söker det förlorade och vårdar det i Jesu Kristi tjänaresinne.

Sedan möter oss den egentliga kyrkliga verksamheten, som under ingen föregående tid lagt i dagen större ifver för att kunna nå massorna och samla dem in i Guds rike. Missioner grundas, församlingar stiftas, kyrkor byggas och samfundet söker att under rastlös ifver möta den härjande otron och nedbryta alla satans fästen. Naturligtvis begagnar sig kyrkan — härtill nödsakad — af alla tillåtliga medel att nå detta mål och bjuder en obeständig och nyckfull mänsklighet både på "pipande" och "sorgekväde", dock synbarligen med samma resultat som under den johanneiska tiden.

Så hafva vi den glädjande företeelsen af ett nyvaknadt intresse för hednamissionen, som synes hafva berört hvarje kristet land och folk på jorden och eggat till större missionsifver. Åtskilliga anledningar härtill synas förefinnas. Först och främst så hafva länder, hvilka hittills i stort tett sig likgiltiga för kristendomen, icke blott öppnat sina portar för evangelium, utan de hafva

med begärlighet mottagit det glada budskapet. Sekelgamla fördomar mot kristendomen hafva undanröjts och hednaländerna hafva börjat inse, att de i alla hänseenden varit tillbakasatta på grund af deras religiösa åskådningar och det inflytande detta utöfvat på land och folk. Tusenåriga dynastier hafva ramlat, och på dessas ruiner hafva uppbyggts nya skapelser, som i mångt och mycket hafva danats efter de kristna folkens styrelseformer. Vid denna omdaning hafva de närmat sig kristenheten och till och med — såsom fallet varit i Kina — låtit utgå ett upprop till den kristna världen att afskilja en särskild bönedag för dem och lägga deras sakläge inför sin Gud i trägna bönerop. Massvis hafva hednaskaror infunnit sig vid missionsstationerna och tiggt om att få evangelium sig förkunnadt och genom dop upptagits i Kristi och hans kyrkas gemenskap. Hednalanden synas vara mogna till skörd, och skaror af unga män och kvinnor bege sig dit för att på kyrkans och sin Herres kallelse inbärga densamma.

Offervilligheten är ock i ögonen fallande och är ett skönt tidens tecken, ty det vittnar om att kristenheten är vaken för de tillfällen, som nu erbjudas. Hednamissionskassorna äro väl tillgodosedda, och man hör från det hållet icke samma klagan, som ofta förnimmes från hemmissionskassorna om skuld och brist. Denna företeelse är så mycket mera glädjande, som samfund och församlingar börja komma till den insikten, att deras hufvudsakliga uppgift icke är att kunna existera ensamt och sköta sina egna angelägenhe-

ter, utan att bedrifva mission både nära och fjärran, och de har alltid visat sig då, att det gått allra bäst i hemarbetet, när missionstanken varit den förhärskande. Nästan alla kristna samfund hafva lagt i dagen större uppoffringar för mission under förra och innevarande år än under något föregående.

En annan något egendomlig företeelse i vår tids missionsverksamhet har varit en otålighet öfver missionens synbart sakta framfart, under det att mer än hälften af mänskligheten ännu ligger omsluten af hedendomens mörka natt. Man har velat under denna otålighet påskynda Guds löfte om evangelii förkunnelse för alla folk och således bringa Kristi ankomst för dörren. För att nå detta mål organiserades en världsrörelse under namn af "Men and Religion Forward Movement" med mål att under det nuvarande släktets tid bringa evangelium till jordens alla folk för att inför detsamma afgöra sitt framtida väl eller ve. Äfven om denna tanke är skön och målet stort och berömvärdt, är dock gifvet, att mycket mänskligt inblandar sig däri, som Gud icke kan använda eller välsigna, hvarför ock denna rörelse, som till en början såg så lofvande ut, och som syntes lägga allting under sig, redan börjat visa tecken till tillbakagång. Ännu står väl fast hvad Jesus före sin himmelsfärd svarade sina lärjungar på deras fråga om Israels-rikets återupprättande: "Det tillkommer icke eder att veta tider och stunder, dem Fadern har fastställt genom sin makt." Tider har han själf bestämt, och han fordrar blott, att vi äro trogna och väntande, till dess han kommer.

Således kan man på grund af förefintliga för hållanden vänta ganska mycket för missionen och förstår kristenheten att begagna sig af dessa gynnsamma förhållanden, skall mycket kunna uträttas. Ingen vädjan framställes, som icke blir besvarad, och inga krafter gifvas, som icke villigt ställa sig till missionens förfogande. Vid läroverken vidmakthållas missionsföreningar, och dessa hafva sin allra största betydelse i att dana och utsända missionärer samt hålla offersinnet vid lif såväl vid läroverken som ute i församlingarna. Hvile Guds välsignelse öfver detta och öfver hvarje godt verk, som går ut på att främja Kristi rike!

J. Á. Krantz.

Morgonstjärnan.

(2 Petr. 1: 19 och Upp. 2: 28).

Vid "höga berget" dröjer Petrus gärna,
förklaringsstunden är hans vandrings ljus,
den är för honom lifvets morgonstjärna,
från Tabor hör han andevindens sus:
se, natten svinner, dagen redan gryr
och mörkrets makt för den Uppståndne flyr.

Och därför manar han ock städs att akta
på skriften, säger: Ja, I gören väl
att profetians fasta ord betrakta,
det är det ljus, som lysa skall er själ,
till dess det dagas öfver Tabors topp
och morgonstjärnans klara ljus går opp.

O, om det ljuset, om dess renhet värna,
i det är lif och kraft och evigt hopp,
ty Jesus själf är denna morgonstjärna,
till hvilken I med tro fån skåda opp;
I öfvervinnare, som löftet fått,
Guds Son er möter till med rågadt mått.

I pilgrimer, som er till Sion ärna,
hvar jordedag är steg mot Herrens dag,
gån fram i ljuset af er morgonstjärna,
från den ert lifshopp och er lifskraft tag,
i den är sluten in för evighet
er löftesskatt af ljus och härlighet.

Anna Troili.

Ur den kyrkliga verksamheten

Canada-missionen.

Canada är ett stort land. Från Atlantiska hafvet i öster sträcker det sig till Stilla hafvet i väster, och från Förenta staternas norra riksgräns, Alaska undantaget, sträcker det sig till nordpolen. Ehuru östra Canada varit bebodt ungefär lika länge som andra bebodda trakter i Amerika, är Canada i stort sedt ett jämförelsevis nytt land — ett land af skogar, berg, sjöar och moras, där elg och varg och björn och bäfver m. fl. vildmarkens djur ha ett alldeles förtjusande hemland, — ett land, där gran och tall, björk och lönn, lingon och blåbär växa, — ett land, särskildt hvad provinserna Manitoba, Saskatchewan och Alberta beträffar, af stora, ofta rätt bördiga, uppodlade eller ouppodlade slätter, hvilka här och där innesluta eller ock gränsa intill asp- och furuskogar, nästan fantastiskt formade raviner, nätta insjöar och vågformiga sandkullar. Långt borta i väster resa sig de Klippiga bergen, och hän mot Stilla hafvet sänka sig British Columbias berg, skogar och dalar. Ut till de tre prärie-provinserna, Manitoba, Saskatchewan och Alberta, samt till

British Columbia går den stora utvandrareströmmen, och teg lägges till teg och nybygge till nybygge. Uppe i de nordliga trakterna vandra eskimåer, indianer, af den vanliga typen och "hvita indianer med blå ögon" (afkomlingar af nordisk stam?), samt hvita pälsjägare.

Med Canada-missionen förstå vi här den kyrkliga verksamhet, som af den svenska lutherska kyrkan i Amerika, Augustana-synoden, genom en af sina konferenser, den lutherska Minnesotakonferensen, bedrifvits bland de svenska nybyggarna i provinserna Ontario, Manitoba, Saskatchewan och Alberta. Den svenska lutherska verksamheten i British Columbia tillhör en annan af Augustana-synodens konferenser, Columbia-konferensen. Det tillhör icke vår närvarande uppgift att orda om denna verksamhet. I östra Canada finnas jämförelsevis få svenskar.

1. *Svensk immigration till Canada.*

Den svenska immigrationen till Amerika från början af nittonde århundradets senare hälft (från 1850 eller kanske från 1845) är en underbar företeelse. Tusental efter tusental ha lämnat sitt gamla hemland och nedslagit sina bopålar i den nya världen. Redan vid historiens gryning se vi svenskar, kraftiga gestalter med äkta nordmannadrag, i drakskepp styra färden mot främmande land. Det gamla vikingablodet flödar numera bland många länders bästa befolkning. Numera kommer dock icke svensken med slagsvärd vid sidan såsom fordom: han kommer i fredliga syf-

ten. Numera höres ej heller bönen om befrielse från nordmännens raseri: de mottagas med öppna armar.

För omkring en 25 à 30 år sedan gick utvandringsströmmen från Sverige nästan uteslutande till Förenta staterna. Den har sedan dess delat sig i två djupa strömfåror. Ehuru den troligtvis starkare af de två går till Förenta staterna, går den andra till Canada, hufvudsakligen från norra Sverige. Dessutom har en invandring af svenskamerikaner i mindre skala under senare år påbörjats. Före 1880 torde jämförelsevis få svenskar ha utvandrat till Canada. Invandringen till Canada från Sverige synes ha börjat omkring 1886, då en del land reserverades för svensk kolonisering i de nuvarande svenska samhällena Scandinavia och Nya Stockholm i nuvarande provinserna Manitoba och Saskatchewan. I sin bok *Från Canada*[1] säger pastor S. Udden: "År 1880—82, då banan [Canadian Pacific] fullbordats till Winnipeg och provinsen Manitoba, var invandringen dit mycket stor, och bland dem som anlände voro äfven många svenskar, af hvilka de flesta kommo från Förenta staterna och sökte arbete, emedan förtjänsterna här voro ganska goda. Större delen af dessa återvände dock härifrån, när efterhand arbetsförtjänsten blef sämre. Några stannade kvar och blefvo efterhand bosatta, de flesta i staden Winnipeg. Före den tiden hade endast enstaka svenskar ankommit till dessa trakter." Omkring år 1885 bör-

[1] Antagligen den första svenska bok, som skrifvits i Canada. Ur denna bok ha många uppgifter rörande Canada-missionens tidigare historia hämtats för denna artikel.

jade vederbörande i Canada göra allvarliga försök att leda den svenska invandrarströmmen till dessa då jämförelsevis okända trakter. Sedan 1887 utkom under en följd af år i invandringssyfte tidningen *Den Skandinaviske Canadiensaren*, understödd af immigrationsdepartementet i Ottawa och af Canadian Pacific-järnvägen. Sedan den tiden ha svenskar invandrat, hufvudsakligen från norra Sverige, och nedslagit sina bopålar i Manitoba, Saskatchewan, Alberta och västra Ontario. En och annan har styrt färden ända till det kalla Alaska.

2. *Svensk luthersk verksamhet i Canada.*

Den kristna hemmissionens[1] historia är en underbar historia ända från dess början i det heliga

[1] Ordet hemmission torde vi förgäfves leta efter i våra svenska ordböcker. I Sverige såväl som i Europa för öfrigt vet man tala om den yttre och den inre missionen. Denna indelning förekommer ock i vår synods första protokoll, ehuruväl ordet hemmission förekommer äfven där. Den *yttre missionen* afser kristendomens förkunnande bland icke kristna folk. Den *inre missionen* afser att inom kristenheten själf väcka en mera lefvande ande, återupprätta fallna, sammanhämta det i kristenheten förvillade, öfva kärleksverksamhet. Denna gren af kristlig verksamhet är i vår synod till stor del direkt införlifvad med synodens eller konferensernas allmänna verksamhet, hvarom våra diakonissanstalter, sjukhem, barnhem, ålderdomshem m. m. bära vittne. Under senare år ha vi vid kyrkliga möten och i tidningspressen hört talas om stadsmission. Denna är dock endast en gren af den s. k. inre missionen. Ordet *hemmission* tillhör hufvudsakligen Amerika. Ordet angifver den kyrkans verksamhet, hvilken afser att bland de i förskingring boende landsmännen förkunna Guds ord, upprätta församlingar och understödja dem, till dess de såsom självuppehållande församlingar kunna deltaga i samfundets olika verksamhetsgrenar och så befordra Guds rike.

landet i apostlarnas dagar. Från Jerusalem tog den hufvudsakligen vägen mot Samarien och Syrien och sedan till de i förskingring i Mindre Asien boende judar, såsom vi se af Apostlagärningarna. I norr och nordväst gick det stora hemmissionsarbetet. Till judarna i Antiokia i Pisidien sade Paulus: "Till eder måste Guds ord först predikas, men då I stöten det från eder och icke ansen eder värdiga det eviga lifvet, se då vända vi oss till hedningarna" (Apg. 13). För öfrigt känna vi aposteln Paulus' nit om sitt eget folks andeliga väl.

Det var en ringa början, då de första svenska lutherska församlingarna i Andover och Moline, Illinois, stiftades 1850. Fyra år senare, 1854, lyste evangelii ljus i de svenska församlingarna i Chisago Lake och St. Paul, Minnesota — lyste öfver de stora ödemarkerna i norr, och 35 år därefter eller 1889 stiftades den första svenska lutherska församlingen i Canada.

A. Svenska lutherska församlingar i Manitoba, Saskatchewan och Västra Ontario.

1) De därstädes uppkomna församlingarna.

Nya Stockholm, Saskatchewan.

Ehuru Winnipeg, Manitoba, är den egentliga utgångspunkten för den kyrkliga verksamheten i Canada, såsom vi snart skola få se, stiftades dock den första svenska lutherska församlingen i Canada i Nya Stockholm, Saskatchewan eller, såsom det då kallades, Assiniboia. Nya Stockholm-för

samlingen stiftades af pastor J. S. Ryding den 3 oktober 1889[1]) och blef sålunda de svenska lutherska församlingarnas i Canada moderförsamling. Den lilla kolonien hade dock före församlingens stiftelse haft besök från Winnipeg och för öfrigt af sådana pastorer, som företagit missionsresor i Canada.

Folket på denna plats är till större delen från Ström och andra socknar i Jämtland. Land för en svensk koloni hade, såsom vi redan sett, reserverats 1886. Här på denna plats såväl som i många andra nybyggen ha nyodlarna fått kämpa sig fram genom många besvärligheter. Skog måste röjas och väg banas i den långt från järnväg varande vildmarken. De uppodlade tegarna ledo understundom af frost och hagel. Idog svensk har dock här såsom på så många andra ställen genom umbäranden och ihållighet gått fram till seger.

Den 26 juli 1896 var en stor högtidsdag för församlingen. Då invigde dr E. Norelius deras af timmer uppförda, in- och utvändigt rappade, 50 fot långa, 32 fot breda och med 17 fot höga sidoväggar uppförda kyrka. — Den svenska lutherska kyrkan har slagit djupa rötter i Canadas jungfruliga mark. Svenska psalmer ljuda därute:

"Barnens, liksom fädrens, ljud
stiga upp till samme Gud,
att hans godhet nederkalla
öfver dem och öfver alla";

---

[1] Uppgiften i boken *Från Canada*, att församlingen stiftades 1884, är uppenbarligen ett feltryck.

och Kristi evangelium förkunnas på svenskt tungomål.

De som bland landsmännen på denna plats brutit lifvets bröd äro, så långt jag kunnat finna af Minnesota-konferensens referat: pastor S. Udden 1888; pastor J. S. Ryding 1889; pastor S. Udden, många besök under hans vistelse i Winnipeg 1892—1897; pastor E. Hedin, några veckor 1893; studerande, sedermera pastor, J. Truedson, sommaren 1893; besök vid sistnämnda tid af pastorerna J. Fremling och L. P. Lundgren; i början af 1895 erhöll församlingen i kateket A. G. Olson egen predikant; pastor N. Ohslund, omkring en månad 1899; pastor E. Rehner, besök där samma år; pastor N. Lehart betjänade församlingen en tid sommaren 1900; pastor Håkan Olson tjänstgjorde en tid samma år; pastor J. A. Mattson besökte Stockholm med flera platser däromkring 1902; år 1903 flyttade pastor N. Lehart till Stockholm (pastoratet Stockholm, Percival och Fleming) och kvarstod till år 1907; pastor A. J. Kallberg betjänade Stockholm-pastoratet från före jul 1907 till i april 1908; pastor L. J. Lundquist verkade på missionsfältet i Saskatchewan och Manitoba tre månader 1907 och besökte därvid Stockholm. Pastor P. A. Edquist har betjänat Stockholm-Dubuc-pastoratet sedan 1909. Nya stockholm har dessutom besökts af pastor P. Sjöblom, dr L. G. Almén samt flera gånger af dr J. A. Krantz.

Den gamla kyrkan i Nya Stockholm bör liksom åtskilliga af de ännu lefvande första settlarna bära ålderns och bräcklighetens prägel. Församlingens prästhus är icke stort, men välbyggdt.

Winnipeg, Manitoba.

Ehuru den svenska lutherska församlingen i Nya Stockholm, Sask., är församlingarnas i Canada moderförsamling, är dock Winnipeg, Manitoba, på grund af sitt säregna läge och det tidigare missionsarbetet därstädes, den svenska lutherska verksamhetens i Canada utgångspunkt. Pastor L. A. Hocanzon, nu bosatt i St. Paul, Minn., besökte Winnipeg redan hösten 1883. Ur den skrifvelse, som pastor Hocanzon insände till församlingens i Winnipeg 20-årsfest 1910 hämta vi följande:

"På sommaren 1883, då jag var anställd som respredikant i Red River-dalen, Minnesota, blef jag underrättad om att det var ett stort antal svenskar i Winnipeg, Canada. Jag tog på eget ansvar och reste dit för att undersöka huru härmed förhöll sig. Det tog mig en hel dag att söka, innan jag fann någon svensk, men ändtligen fann jag ett stort antal svenskar. Jag fick för gudstjänst låna en liten amerikansk metodistkyrka och hade ett stort antal åhörare vid gudstjänsten en söndagskväll. Senare gjorde jag tvenne predikobesök till och lärde vid dessa besök känna ett stort antal svenskar..... Ett par tvillingar döptes en söndags förmiddag åt en familj, som hade spiskvarter. De hade ett mycket stort hus, och det var alldeles fullt med spisgäster, hvilka så tidigt på söndagsmorgonen voro ihopparade 4 och 4 att spela kort och med en bränvinsbutelj jämte sig. Familjen var dock mycket hygglig. En stor stadsdel var bebyggd med

små skjul af enkla bräder, klädda med tjärpapp. Under mitt besök inträffade en våldsam snöstorm och 40 graders köld, det oaktadt hade jag kyrkan full med åhörare vid gudstjänsten..... Den bättre delen af folket var ytterst angelägen om att vi genast skulle upptaga kyrklig verksamhet. ..... Åtskilliga små historier kunde väl vara nästan roande att höra, men det blefve för omständligt att berätta dem. Dock, vid ett af besöken hade jag i Minnesota gått 18 mil till fots i ett väldigt ösregn på förmiddagen, och, kommen till Winnipeg, satt hvarje spårvagn i den blöta leran på gatorna, så att icke en kunde röras, och fröso så fast. Jag sof i oeluadt rum, med mina genomvåta kläder på mig, under mycket hög köld, men Herren beskyddade mig likväl för förkylning."

I sin bok *Från Canada* berättar pastor S. Udden, att ett sällskap af präster, däribland dr T. N. Hasselquist och dr S. P. A. Lindahl, besökte Winnipeg den 26 juni samma år (1883), men att det af dr Hasselquists beskrifning öfver resan i *Augustana* synes, som om de hvarken träffat några svenskar eller haft någon sammankomst med dem. Följande år (1884) besöktes platsen af en teol. studerande, af Minnesota-konferensen anställd på dess missionsfält i Red River-dalen. Den 13 september 1885 besökte pastor S. Uddén första gången Winnipeg och predikade för en samling af omkring 200 personer. Samma år (1885) beslöts dels af Minnesota-konferensen på dess möte i West Union i februari och dels af Augustana-synoden på dess möte i Rockford i juni att påbörja missions-

verksamhet i Canada. Synodens missionsstyrelse kallade en man till detta fält, men kallelsen blef afböjande besvarad. Vid synodens nästa möte i Minneapolis återlämnades missionsfältet i Manitoba till Minnesota-konferensen, till hvilken det sedan hörde tills i juni 1913, då Canada-konferensen bildades. Sedan Minnesota-konferensen 1886 återfått missionsfältet i Manitoba, fick saken hvila tills 1888, då pastor S. Uddén kallades att på fältet i fråga göra en undersökningsresa. Under tiden hade en "missionsförsamling", tillhörande Missionsförbundet, bildats, troligen 1885, den första i Canada. Då pastor Udden anlände till Winnipeg, hade den församlingen egen lärare. Att detta viktiga fält för svensk *luthersk* verksamhet nu i mångt och mycket var ett annat än förut ligger nästan i sakens natur, och det fick säkerligen pastor Udden såväl som hans efterträdare på platsen kännas vid. Församlingen räknade vid dess stiftelse endast 37 kommunikanter. Jämte Winnipeg besökte pastor Udden Rat Portage (nuvarande Kenora) och Kewatin, båda i provinsen Ontarios västra del, kolonien Nya Stockholm, Fleming och Scandinavia. I Nya Stockholm var då ett 30-tal nybyggare, de flesta då nyligen anlända, och i Scandinavia något flera. Han besökte äfven andra platser i Manitoba och träffade här och där svenskar, såsom i Oak Lake, Plum Coule. Följande år (1889) gjorde Minnesota-konferensens verkställande kommitté allvarliga försök att få en man anställd i Winnipeg. Den ene efter den andre kallades, men ingen syntes villig att åtaga sig arbetet i Canada. Slutligen lyckades det kommit-

téen att för detta fält för en kort tid erhålla pastor J. S. Ryding, hvilken, såsom vi redan sett, stiftade församlingen i Nya Stockholm samma år (1889). Han uppgaf dock tanken på att bosätta sig i Canada. År 1890 besökte pastor, sedermera teol. doktor, L. G. Almén på därtill erhållen kallelse missionsfältet i Canada. Den 4 oktober 1890 stiftade han den svenska evangelisk-lutherska Sionsförsamlingen i Winnipeg. Konferensen hade nu två församlingar och många missionsplatser på det aflägsna missionsfältet, men ingen bosatt pastor därstädes. På våren och sommaren 1891 gjorde flera pastorer hvar sin månads missionsresa på fältet. De som denna sommar besökte Winnipeg lära ha varit pastorerna L. P. Stenström, L. G. Almén, C. J. Collin, J. Alm, C. A. Barr, J. L. Haff, J. F. Seedoff, J. Lundquist och, för tredje gången, pastor S. Udden. Den lilla kämpande församlingen var då i en ganska brydsam belägenhet, icke minst därför, att den engelska kyrkan försökte att få svenskarna i sitt sköte, lofvande dem, att de skulle få ha allt på det gamla svenska sättet, de skulle genast få präst och icke behöfva blifva besvärade af Augustana-synoden med dess exklusiva församlingsförfattning. Detta slog an på många, och det gick ända därhän, att en sockenstämma, vid hvilken en anglikansk prästman var närvarande, hölls rörande denna sak. Pastor Udden lyckades dock uppvisa skillnaden mellan den engelska och den lutherska kyrkan, och att det här vore fråga om ingenting mindre än att öfvergifva den lutherska kyrkan och öfvergå till den engelska episkopalkyrkan. Det var dock icke fol-

kets mening att ofvergifva sin fädernekyrka, och detta visade de vid den omrostning, som företogs. Hur mången har icke lämnat sin gamla goda moderkyrka på grund af falska föreställningar, ja, på grund af att man i grund och botten icke känt sin egen bibelordet trogna kyrka, ej heller den sekt eller det samfund, till hvilket man ingått. Hur mången har icke menat sig göra rätt och väl med ett sådant steg, ehuru han icke insett det stegets innebörd och räckvidd!

Efter den genomgångna profningen synes den lilla församlingen fattat nytt mod. Kyrkotomt inköptes; pastor L. A. Hovanson uppgjorde planen för kyrkobygget, och insamlingsarbete påbörjades. Pastor L. G. Almén samlade $400 i Minnesota för kyrkobygget. Församlingen betjänades en tid af studerande, sedermera pastor, A. G. Olson, och då han på våren 1892 lämnade platsen, öfvertogs den af studerande, sedermera pastor, J. A. Mattson. På hösten samma år (1892) erhöll församlingen i pastor S. Udden sin förste på platsen bosatte lärare. Pastor Uddens pastorat utgjordes dock till en början af snart sagdt hela Canada. Från Winnipeg utsträckte han sina resor åt skilda håll, ända ut till Alberta (i sällskap med pastor J. Fremling 1893) och till British Columbia 1898. Se reseskildring i Korsbanneret för 1894. Samma höst (den 30 okt.) som pastor Udden ankom till Winnipeg, invigdes församlingens kyrka af pastor P. Sjöblom. Den 12 sept. 1897 afsade sig pastor Udden församlingsvården i Winnipeg och flyttade året därpå till Kansas-konferensen. Församlingen räknar nu 257 kommunikanter, har en vacker och

dyrbar kyrkoegendom nästan i den stora, framåtskridande stadens midt (staden räknar nu bortåt 250,000 invånare). Kyrkan har flyttats från Fonseca ave. till hennes nuvarande plats, hörnet af Logan ave. och Fountain st. Kyrkan icke blott flyttades, utan ombyggdes. På den präktiga kyrkoegendomen hvilar dock en mycket tung skuldbörda. Sedan pastor Udden lämnade församlingen 1898, har hon betjänats af pastor B. O. Berg (vice pastor), pastor E. Rehner (en kortare tid), pastor J. A. Mattson, pastor Augustus G. Olsson (1903—1905), pastor J. A. Ryden (1906, 1907, omkring ett år) och pastor John G. Dahlberg (sedan hösten 1907). Sommaren 1907 betjänades hon tillfälligtvis dels af pastor C. E. Cesander och dels af pastor S. J. Kronberg. Det är på sin plats att i detta sammanhang tacksamt erkänna det trogna, kärleksfullt uppoffrande arbete, som mrs Julia Nelson utfört i och för denna församling.

Scandinavia, Manitoba.

Såsom redan är nämndt reserverades år 1886 i en skogstrakt, där det hvarande Scandinavia är beläget, en del land för en svensk koloni. Församling stiftades härstädes den 23 maj 1891[1] af pastor L. G. Almén. Organisationen blef dock icke fullbordad förrän den 11 februari 1893. Vid den stämma, som då hölls, beslöts att bygga en kyrka, 30 fot lång, 20 fot bred samt med 14 fot

[1] I Minnesota-konferensens referat för 1911 och 1913 uppgifves, att församlingen stiftades 1890. Häremot strider såväl äldre referat som uppgifter härom i *Från Canada.*

höga sidoväggar. Timmer för kyrkan höggs och framforslades samma vinter. Emedan församlingen var vakant, föll det på pastor S. Uddens i Winnipeg lott att under såväl kyrkobyggnadsåret som året därefter göra flera besök på denna plats. År 1893 erhöll församlingen ett besök af pastor, sedermera teol. doktor, J. Fremling och ett af pastor E. Hedin. På vintern 1894 betjänade pastor L. P. Lundgren församlingen några veckor. På sommaren samma år betjänades församlingen af studerande, sedermera pastor, E. Swanson. Från november 1895 till och med augusti 1896 verkade studerande, sedermera pastor, C. A. Larson därstädes. 1896 inberättade pastor Udden till konferensen, att pastorerna C. J. Collin och E. Rehner gjort "månadsbesök" i denna församling. Den 16 juli 1896 invigdes församlingens kyrka och grafgård af Minnesota-konferensens president, teol. dr E. Norelius. Vintern 1896—97 betjänades församlingen af studerande G. Landström och julen 1897—98 af studerande, sedermera pastor, F. E. Sard. I februari 1898 erhöll församlingen i pastor B. O. Berg sin förste ordinarie pastor. Han stannade där omkring en tre (?) års tid. Pastor Udden besökte platsen flera gånger. Pastor Sjöblom inberättade till konferensen 1901, att pastor J. O. Lundberg invigt ett kapell i Scandinavia, förmodligen det i Danvers. Sommaren 1903 flyttade pastor Kr. Rosenthal till Scandinavia såsom församlingens därstädes lärare. Sedan hans flyttning har församlingen varit vakant. Under vakanstiden har den delvis betjänats af studerande samt under senare år delvis af pastor L. P. Bergström. För-

samlingen har nu (1913) uppfört en ny kyrka. Församlingarna i Danvers och Scandinavia utgöra numera en församling under den senares namn.

Rat Portage, nuvarande Kenora, Ontario.

Denna plats med sina kullar, berg och dalsänkningar är vackert belägen i en skogs- och bergstrakt utmed norra kusten af the Lake of the Woods (skogssjön), som med sina holmar, öar med guldförande berg och med sina vida förgreningar sträcker sig dels in i staten Minnesota och dels in i provinsen Ontario. På denna plats såväl som på det nära intill liggande Kewatin hade svenskar bosatt sig före 1890. De stora sågverken i Rat Portage såväl som rikligt järnvägsarbete däromkring drogo svenskar till dessa trakter. De missionsresor, som gjordes till Canada 1890—91, utsträcktes vanligen till dessa platser. Under åren 1892—93 besökte pastor Udden Rat Portage åtskilliga gånger. På grund af brist på arbetare ansåg pastor Udden det icke visligt att stifta församling så tidigt, som annars kunde ha skett. Kallad af Minnesota-konferensens verkställande kommitté, verkade studerande, sedermera pastor, N. P. Sjöström på detta fält sommaren 1894. Innan han lämnade platsen, stiftades där den 16 augusti 1894, förmodligen af pastor Udden, den svenska lutherska Bethesda-församlingen. I oktober samma år beslöts att uppföra en kyrka af trä, 26 fot bred, 40 fot lång och med 16 fot höga sidoväggar tillika med torn och läktare. Hörnstenen till kyrkan lades i november, och nyårsdagen

1895 firades den första högmässogudstjänsten i kyrkan. Hon invigdes af pastor Udden den 6 okt. 1895, biträdd af församlingens förste ordinarie lärare, pastor A. C. H. Helander, hvilken ditflyttat i juli samma år, och af pastor L. P. Lundgren.

Sedan pastor Helander i oktober 1897 flyttat till New York-konferensen, betjänades församlingen en månads tid af pastor A. J. Ryden. Vid denna tid erhöll ock församlingen åtskilliga besök af pastor S. Udden. Under julhögtiden 1897 betjänades församlingen af studerande, sedermera pastor, C. A. Tolin, och från februari till i juni 1898 betjänades hon af studerande, sedermera pastor, B. Westerlund. Efter sin ordination 1899 flyttade pastor G. S. Larson till denna församling. Han tjänstgjorde ock en tid såsom svensk vice konsul. År 1902 finna vi pastor B. O. Berg på detta fält. År 1903 verkade pastor G. O. Shoberg en månads tid i Rat Portage och Whitemouth. Pastor A. G. Olson var en tid församlingens i Rat Portage lärare. Han flyttade därifrån 1907. En hr Rignell var därefter något år eller mer i församlingens tjänst. Sedan han lämnat platsen, betjänade pastor C. O. Olander jämte sitt pastorat Port Arthur och Fort William församlingarna i Kenora och Whitemouth till omkring mot slutet af år 1910. Efter sin ordination 1911 flyttde pastor J. O. Lindquist till Kenora såsom församlingens stadigvarande lärare. Kenora och Whitemouth utgöra pastorat.

Percival, Saskatchewan.

Den kyrkliga verksamheten på denna plats har utgått från Nya Stockholm, till hvilket det svenska

Percival-nybygget en tid hörde såsom en rote. Percival ligger en 20 à 25 eng. mil från Nya Stockholm, och flera af dessa koloniers medlemmar äro besläktade med hvarandra. Den svenska lutherska Emanuels-församlingen i Percival stiftades den 8 juni 1897. Året förut (den 28 juli 1896) hade dr E. Norelius varit där och invigt grafgården därstädes. Församlingens kyrka, byggd af stockar, 32 fot lång och 20 fot bred, uppfördes på våren 1898. I Minnesota-konferensens referat för 1897 heter det: "Kateket A. G. Olson i Stockholm har predikat 22 gånger i Percival och 8 gånger i Whitewood" (nästa järnvägsstation öster om Percival). I Percival, liksom i Stockholm, Scandinavia m. fl. platser, voro sektmakarna en tid mycket verksamma. Rörande deras arbete i Fleming inberättade pastor Rehner till konferensen år 1900: "Nu är det åter lugnt efter stormen". Detaljerad uppgift rörande den betjäning församlingen erhöll de 4 à 5 första åren saknas för närvarande, men hon besöktes säkerligen åtminstone af de flesta, som vid denna tid betjänade församlingen i Nya Stockholm och Canada-fältet för öfrigt. (Se Nya Stockholm och Percival.) Såsom vi redan sett, flyttade pastor N. Lehart till Nya Stockholm 1903. Hans pastorat utgjordes af Nya Stockholm, Percival och Fleming. Han betjänade dessutom andra platser. Pastor Lehart flyttade till Minnesota 1907. År 1908 betjänades församlingen i Percival 4 månaders tid af pastor A. J. Kallberg; 1909 betjänades hon af studerande Swenson, sommaren 1910 verkade studerande B. Beausang därstädes och sommaren 1911 betjänades hon

af teol. studeranden E. Olmon. Pastor C. Thunberg är sedan sin ordination 1912 församlingens lärare. Församlingen uppförde 1911 ett stort och präktigt prästhus.

Fleming, Manitoba.

Detta lilla svenska samhälle nära Saskatchewangränsen betjänades i kyrkligt afseende från tid till tid af de flesta pastorer, som besökte missionsfältet i Canada. Den svenska lutherska församlingen därstädes stiftades af pastor P. A. Wenner vid hans besök därstädes den 8 september 1897. Den lilla kyrkan, värderad till $1,000, uppfördes 1901. Denna församling och församlingen i Percival utgöra numera pastorat. Afståndet dem emellan är, pr järnväg, omkring 47 eng. mil.

Whitemouth, Manitoba.

Samma år som församlingarna i Percival och Fleming stiftades, kom ock den lilla svenska lutherska församlingen i Whitemouth till stånd. Hon stiftades den 20 september 1897 och erhöll namnet Emanuels-församlingen. Svenskarnas antal i detta ganska vackra nybygge i skogen är icke stort, och det lilla antal, som finnes, är i religiöst afseende deladt. Församlingen här tillsamman med församlingen i Kenora utgöra ett pastorat. Till pastoratet hör ock åtskilliga mindre missionsplatser. Whitemouth är beläget omkring 70 eng. mil öster om Winnipeg och bortåt 60 eng. mil väster om Kenora.

2) Senare tillkomna församlingar.

Port Arthur och Fort William, Ontario.

Till de raskt framåtskridande städerna Port Arthur och Fort William, Ontario, utmed Superiorsjöns norra kust, har ett icke ringa antal svenskar inflyttat under senare år. År 1905 besöktes dessa platser af pastorerna A. G. Olson och J. D. Nelsenius. Efter sin ordination 1906 kom pastor N. P. Sjögren till dessa platser, hvarest församlingar, en i Port Arthur och en i Fort William, stiftades samma år. Troget och framgångsrikt arbetade han här under åtskilliga år, ehuru arbetet af tillstötande svårigheter ofta måste ha varit ganska tungt. Han efterträddes år 1908 af pastor C. O. Olander, som betjänade dessa församlingar och kringliggande missionsplatser till i juni 1912, då han, efter att ha försäkrat sig om en efterträdares snara ankomst, flyttade till Minnesota. Församlingarna betjänas sedan 1912 af pastor F. Edward Olson. En vacker kyrka och ett ändamålsenligt pastorshus, ehuru icke stort, äro uppförda i Fort William, och i Port Arthur är kyrkans undervåning uppförd. Församlingarna synas gå en hoppfull framtid till mötes. En svensk episkopalkyrka uppfördes för några år sedan i Port Arthur. Nu är hon såld till de norska lutheranerna.

Norris Lake (nära Teulon), Manitoba.

I dessa trakter predikade pastor Augustus G. Olsson för åtskilliga år sedan och stiftade en engelsk luthersk församling (Synod of the Northwest). Pastor J. G. Dahlberg besökte dessa trak-

ter 1908—9 samt konfirmerade (i församlingen i Winnipeg) sistnämnda år 12 ungdomar härifrån. Pastor L. P. Bergström stiftade sv. luth. Bethelförsamlingen i Norris Lake 1911.

Eriksdale, Manitoba.

Pastor L. P. Bergström stiftade en församling på denna plats 1912.

I Tyndal, Manitoba,

stiftades 1897 en liten församling, men hon är sedan några år tillbaka upplöst.

Dessutom hafva vi i Saskatchewan *New Sweden-församlingen i Dubuc*, stiftad 1905 af pastor N. Lehart, och tillsamman med Nya Stockholm utgörande ett pastorat; *församlingen i Moose Jaw*, stiftad 1905, troligen af pastor Lehart; *Zion-församlingen i Kinistim*, *Bethel-församlingen, Kellehe*r, båda stiftade af pastor L. P. Bergström, förmodligen 1910; *Ebenezer-församlingen i Net of Lakes* och *församlingen i Marchwell*, båda stiftade af pastor L. P. Bergström, den förra 1910 och den senare 1911. Alla dessa små församlingar, Dubuc undantagen, äro vakanta. Bethania-församlingen i Danvers införlifvades 1909 (10?) med församlingen i Scandinavia. Dessutom bör nämnas, att pastor Em. Edman en tid var anställd på missionsfältet i Lethbride, Sask. (1910?). Pastor C. J. Bring ägnar en del af sin tid åt missionsfältet i Gull Lake.

B. Svenska lutherska församlingar i Alberta.

Allt längre och längre väster och nordväst gick och går utvandrareströmmen, särskildt till norra Alberta. Såsom redan är nämndt, besökte pastorerna S. Udden och J. Fremling dessa trakter 1893. 1894 beslöt Minnesota-konferensens verkställande kommitté att nästföljande sommar till detta fält utsända en präst för en tid af tre månader. Detta beslut kunde dock icke verkställas. Män och medel synas ha saknats. I början af 1898 lära omkring 200 svenska familjer varit bosatta i norra Alberta. Den svenska invandringen dit har delvis kommit från Förenta staterna.

1) Först uppkomna församlingar i Alberta.

De tre äldsta församlingarna i denna provins äro församlingarna i Wetaskiwin, Battle Lake och Calgary. Den svenska evangelisk-lutherska församlingen i Wetaskiwin stiftades af pastor B. Westerlund 1898. Tomt för kyrka inköptes 1901. Den därpå uppförda kyrkan var färdig 1903 och invigdes samma år af teol. dr J. Fremling. I det ungefär 18 eng. mil sydost från Wetaskiwin belägna Battle Lake-samhället stiftades likaså 1898 en svensk luthersk församling, hvilken erhöll namnet Svea. Äfven denna församlings kyrka invigdes 1903. Den svenska lutherska församlingen i Calgary stiftades af pastor Eric Rehner den 9 maj år 1900. I oktober samma år inköpte församlingen en kyrka med inventarier och två tomter för $1,000. Församlingen har ett präktigt prästhus och en numera ganska dyrbar kyrko-

egendom. Församlingarna i Wetaskiwin och Calgary ha varit och äro viktiga centra och utgångspunkter för missionen i Alberta. År 1897 hade pastorerna P. A. Wenner och A. J. Ryden företagit en månads missionsresa hvardera i Canada, och år 1898, samma år som församlingarna i Wetaskiwin och Battle Lake stiftades, hade pastor Wenner "haft särskildt på sin lott att ordna missionsangelägenheterna i Canada". I hvad mån detta berör Alberta, kan undertecknad icke nu säga. År 1899 arbetade emellertid pastor E. Hedin nära tre månader i nordvästra Alberta. Samma år — eller kanske rättare sedan i januari 1900 — voro pastor E. Rehner och katekет A. G. Olson på fältet. I sin rapport till konferensen år 1900 säger pastor Rehner: "I Svea, Battle Lake, voro de på nyåret nära däran att upplösa församlingen och ingå till missionsvännerna, så att katekет A. G. Olson[1] och jag kommo just i rätt tid för att hindra ett sådant ödesdigert steg. Kyrka måste här byggas med det allra snaraste. De ha en del timmer framkördt." Rörande Calgary skref pastor Rehner samma år (1900): "I staden Calgary, utgångspunkten för bibanan, som genomskär Alberta, är en viktig punkt för vår missionsverksamhet. Där stiftades den 9 mars (1899) en liten svensk ev. luth. församling. En hel hop med ungt folk uppehåller sig här jämte några famil-

[1] Katekет A. G. Olson hade af verkställande kommittén kallats att arbeta en tid af sex månader i Alberta och "började sitt arbete därstädes i januari" (1900). —Ref. för 1900. — Olson lefver och verkar ännu, men tillhör numera icke vår svenska lutherska kyrka.

jer. Ansökan om tomter för kyrkobygge är inlämnad till Land Commissioner L. A. Hamilton." Rörande Wetaskiwin säger pastor Rehner: "I Wetaskiwin är församlingen med afseende på kyrkobygge uppdelad i två partier: några vilja ha kyrkan i staden, de flesta farmare ute på landet." Pastor Rehner framhöll nödvändigheten af att med kraft bedrifva missionsarbetet i Alberta. 1901 inberättade verkställande kommittéen till konferensen, att den utfärdat icke mindre än fem kallelser för fältet i Alberta, men att alla blifvit nekande besvarade. I samma rapport heter det: "Om icke en eller två pastorer erhållas för detta fält, så är fara värdt, att det blir så fördärfvadt af sekter och partier, att våra arbetare icke kunna uträtta något, när de kommit dit. Studerande C. W. Vetell[1] är för närvarande anställd därstädes. Pastor J. O. Lundberg har gjort en två månaders resa genom fältet i Canada." Pastorerna J. A. Levin, A. J. Ryden och H. S. Chilgren hade 1901 tillsamman arbetat 4 månader på fältet i Canada. Huruvida de härvid voro i Alberta, är för undertecknad obekant.

Våren 1902 flyttade pastor P. Almgren på verkställande kommittéens kallelse till Alberta. Med Wetaskiwin såsom utgångspunkt bedref han ett kraftigt och välsignelsebringande arbete, till dess han oförmodadt, genom att på en af sina resor träffas af ett fallande träd, hädanrycktes. Det var den 19 februari 1906. Han var den förste som i missionens tjänst slutade sin lefnadsdag därute.

[1] Var på fältet från okt. 1900 till sept. 1901.

Hans stofthydda hvilar i Fridhems-församlingens i Camrose vackra kyrkogård. Tacksamma församlingar och enskilda vänner ha hedrat hans minne genom att resa ett monument på hans graf. Tacksamt må ock erkännas fru Almgrens arbete i missionens intresse. År 1905 kallades pastor L. J. Fihn till Alberta med Calgary såsom hufvudstation. Framgångsfullt verkade han därstädes till hösten 1908, då han återflyttade till Minnesota. Studerande C. A. Leaf hade 1906 blifvit anställd såsom pastor Fihns medhjälpare. Han kvarstannade på missionsfältet i Alberta tills 1909. Studerande Axel Erikson, som ankom till Alberta 1902, kvarstod i missionens tjänst därstädes till 1910, och studerande O. H. Sellin, hvilken 1905 ankom till samma fält, kvarstod likaledes till 1910. Hvilket år kateket O. Lindgren kom till Alberta, är undertecknad obekant, men af Minnesota-konferensens referat för 1906 synes han varit där 1905. Han prästvigdes 1906 och har sedan troget stått på sin post i arbetet i Alberta. Med tillhjälp af studerandena Erikson ochc Sellin betjänade han församlingarna i Calmar, Camrose, Wetaskiwin, Battle Lake, Meeting Creek, Twin Creek och Dalby, till dess pastor J. J. Frodeen anlände till Alberta i juli 1908. Pastor Frodeens "pastorat" blef nu Wetaskiwin, Battle Lake, Twin Creek, Dalby och Falun samt en tid äfven Meeting Creek. Han biträddes i arbetet af de två förutnämnda studerandena Erikson och Sellin till 1910. Troget stod den åldrige kämpen, som förut i Minn.-konferensen nedlagt ett betydande arbete — han var bland annat president för Gustavus

Adolphus College 1872—1874 —, kvar på detta fält, till dess han i oktober 1912 kallades hädan. Hans stofthydda jordades i Svea-församlingens i Alberta kyrkogård den 21 oktober 1912. Från jultiden 1912 tills i början af september 1913 har Wetaskiwin-pastoratet betjänats af studerande G. Olson. Pastor O. Lindgren har stiftat flera församlingar i Alberta. Han betjänar för närvarande församlingarna i Camrose, Lundemo, Amisk och Zaar samt kringliggande missionsplatser. År 1908 sammanslöto sig församlingarna i Alberta till ett s. k. missionsdistrikt och antogo namnet Alberta-distriktet. Pastor Lindgren tjänstgjorde såsom dess ordförande de tre första åren. Han är, då detta skrifves, den ende svenske lutherske pastor som är bosatt i provinsen Alberta med dess 14 små församlingar (den största, Calgary, räknande 35 kommunikanter) och dito missionsfält.

Pastor Fihn lämnade Calgary, såsom vi redan sett, hösten 1908. Efter hans flyttning verkade stud. Axel E. Erikson en tid därstädes. 1910 var stud. Albin A. Larson därstädes en tre månaders tid. 1911 tjänstgjorde pastor A. J. Kallberg därstädes. 1912 erhöll församlingen i Calgary i pastor O. Birger Nelson egen lärare, men på grund af sviktande hälsa nödgades han afsäga sig församlingen och för klimatombytes skull flytta därifrån 1913.

2. Senare tillkomna församlingar i Alberta.

Dessa äro: Saron-församlingen i Cleve stiftad 1901; Bethel-församlingen i Burnt Lake, stiftad af teol. stud., sedermera pastor, C. W. Vetell den

15 januari 1901, betjänad af stud. Carl A. Leaf, pastor Fihn m. fl.; Fridhem-församlingen i Camrose, stiftad af pastor P. Almgren 1902, betjänad af stud. Axel E. Erikson, pastor Fihn och pastor O. Lindgren m. fl.; Calmar-församlingen i Calmar, stiftad 1903 af pastor Almgren med endast 8 kommunikanter, betjänad af pastor O. Lindgren; David-församlingen i Stettler, stiftad af pastor P. Almgren 1904, betjänad af stud. Erikson, pastor Fihn m. fl., betjänas för närvarande jämte kringliggande platser af kateket Abr. Wattman; Twin Creek-församlingen Usona, stiftad af pastor Almgren 1904, betjänad af stud. O. H. Sellin och pastor O. Lindgren; Dalby-församlingen, Falun, stiftad af pastor Almgren 1905, betjänad af stud. Sellin, pastor O. Lindgren; Swede Home-församlingen i Claresholm, stiftad af pastor Fihn 1905; Salems-församlingen i Stavely, stiftad af pastor Fihn 1906; församlingen i Meeting Creek, stiftad af pastor Almgren 1906, betjänad af stud. A. E. Erikson m. fl.; Sion-församlingen i Westerose, stiftad af pastor O. Lindgren 1908; Wilhelmina-församlingen i Lundemo, stiftad af pastor O. Lindgren 1908; Bethania-församlingen, Amisk, stiftad af pastor O. Lindgren 1910; Emanuel-församlingen, Zaar, stiftad af pastor Lindgren 1910.

Alla dessa församlingar äro i hufvudsak endast missionsplatser, deras kommunikantantal varierande mellan 31 och 11. Församlingarna i Claresholm, Stavely och Zaar äro icke ens upptagna i statistiken för 1912 (referatet 1913).

I detta samanhang vilja vi anmärka, att pastor C. O. Olander och pastor L. P. Bergström företogo

år 1906 missionsresor genom de västra provinserna och aflade därvid besök på de flesta missionsstationerna (Ref. 1907). Dr J. A. Krantz har dessutom gjort flera resor till Canada i denna missions intresse. Såväl dessa hans resor som hans framställningar i officiella berättelser till Minnesota-konferensen rörande denna missions behof och betydelse, må tacksamt erkännas.

Det torde för en och annan "vara tråkigt" att läsa alla dessa (ofvanstående) namn * och årtal, men däri och därbakom ligga många omsorger om vårt folks i Canada andeliga, ja, äfven lekamliga väl, många böner, mycket arbete och en betydande nitälskan för Guds rikes utbredning.

3. Superintendent och konferensbildning.

År 1907 valde Minnesota-konferensen pastor L. P. Bergström till superintendent för dess missionsarbete i Canada. Emedan villkoren i denna kallelse voro otillfredsställande (ref. 1908, sid. 36), besvarades den nekande. Nästföljande år beslöt konferensen att anställa en missionssuperintendent för Canada och gaf sin verkställande kommitté i uppdrag att kalla en man härför, bestämma hans lön och uppsätta förhållningsregler för honom i hans arbete. Pastor L. P. Bergström blef återigen kallad till denna syssla. Han antog kallelsen och flyttade sedan med sin familj till Winnipeg, Manitoba, i juli 1909. De regler, som verkställande kommittéen uppsatte rörande hans arbete, bära vittne om nitälskan för svenskarnas

* Flera torde saknas; inga ha afsiktligt förbigåtts.

i Canada både andliga och lekamliga väl (Minnesota- konf:s ref. för 1910, sid. 39). Pastor Bergström har under sin missionssuperintendenttjänstetid, hvilken afslutades den 15 september 1913, rest mycket och stiftat flera församlingar. Att arbetet ofta varit mödosamt och bekymren många, ligger i sakens natur. Utan att här yttra oss rörande detta bland oss nya ämbete i dess praktiska utförande, dess inflytande på enhets- och gemensamhetsprincipen i arbetet, vilja vi anföra några ord af dr Krantz i hans till Minnesota-konferensen 1911 inlämnade presidentsämbetsberättelse. Efter att ha gifvit erkännande åt superintendenten för hans ansträngande arbete "på det nära nog ändlösa fältet", och beklagat att ingen ny arbetare kunnat anställas inom någon af provinserna, säger han: "Skulle detta arbete kunna bedrifvas med egentlig framgång, så vore det nödigt, att vi hade ett antal hängifna arbetare inom hvarje provins, och att en tillsattes att öfvervaka arbetet inom hvardera, ty distanserna äro alltför stora för en man att kunna med framgång sköta det eller i längden hålla ut med de långa resorna och andra besvärligheter, som man måste underkasta sig." Nästföljande år (1912) beslöt konferensen:

a) Att konferensen uppmanar pastorer och församlingar i Canada att med det snaraste organisera sig till egen konferens[1]) och att när så

[1] Detta påminner om Minnesota-konferensens tillkomst. I det protokoll, som fördes vid Minnesota-konferensens stiftelsemöte, hvilket hölls i Chisago Lake den 7—9 okt. 1858, och vid hvilket "voro närvarande en präst, tre kateketer och tre andra lekmän"

ORGANISATIONSMÖTET I PERCIVAL 1912.

skett, lofvar konferensen att under den nya konferensens första konferensår gifva ett understöd af $5,000.00. Konferensens president fick i uppdrag att i antydda syfte sammankalla ett möte i Canada. Anmärkas bör, att förslaget i fråga icke kom från någon i Canada, och att ingen af dess representanter talade vare sig för eller emot förslaget, undantagandes superintendenten, hvilken tog afstånd från den förslagets del, som rörde konferensbildningen. I öfverensstämmelse med ofvannämnda beslut hölls under teol. dr Krantz' presidium ett möte i Percival, Sask., den 25—28 juli 1912. Vid detta möte beslöts, "att svenska lutherska församlingarna i Canada (B. C. undantaget) ingå till Minnesota-konferensen med begäran om rättighet att stifta egen konferens samt om förord att blifva upptagen i Augustana-synoden. Ehuru superintendenten under mötets förhandlingar tog afgjordt afstånd häremot, fattades dock beslutet så tillvida enhälligt, att vid omröstningen ingen röst hördes däremot. I hopp om att Minnesota-konferensen skulle bevilja denna begäran, beslöts att hålla möte igen, i mars 1913, denna gång i Stockholm, Sask. Ehuru församlingarna i Canada redan ägde konferensens tillåtelse att bilda egen konferens, ville mötets representanter icke gå brådstörtadt tillväga och fattade därför angifna beslut. Mötet hade härmed uttalat sin åsikt i frågan, och så finge saken i dess

---

såsom ombud, heter det: "Såsom Synoden [Norra Illinois — Augustana-synoden stiftades 1860] på dess sista möte i Mendota, Ills., hade gifvit bröderna i Minnesota tillåtelse att organisera sig till ett eget konferensdistrikt, framlade" o. s. v.

närvarande läge hvila ytterligare ett år. Då begäran förekom till behandling vid Minnesota-konferensens nästa möte (1913), hade visserligen från Alberta inkommit en protest, som sedan återgick vid mötet i Stockholm, Sask. Enskilda röster hade visserligen höjts på åtskilliga ställen mot konferensbildning, men det kan utan öfverdrift sägas, att den egentliga drifkraften i det motstånd som gjordes var superintendentens motarbete. (Minn.-konf:s ref. 1913, sid. 31—33). Med hänsyn till den från Canada inkomna begäran beslöt konferensen vid sitt möte i Minneapolis den 25 februari—3 mars 1913:

"1. Att konferensen vidblifver sin på mötet i St. Peter uttalade önskan och uppmanar församlingarna i Canada att fullborda den påbörjade konferensorganisationen;

2. att konferensen beviljar petitionen, som inkommit från mötet i Percival den 25—28 juli 1912, och rekommenderar den nybildade konferensen att upptagas i synodens gemenskap, så snart den fullbordat sin organisation;

3. att konferensen förnyar sitt beslut att understödja den nybildade konferensen med $5,000.-00 första året, räknadt från den tid den beviljats inträde i synoden och själf öfvertagit vården af sitt missionsfält;

4. att konferensen lofvar att icke endast det första året understödja den nya konferensen, utan utfäster sig att för den närmaste framtiden så göra. Den vill äfven förorda densamma inför synoden för erhållande af understöd;

5. att missionssuperintendentsysslan indrages,

så snart den nybildade konferensen hunnit fullborda sin organisation;

6. att konferensen tackar missionssuperintendenten för det vidtomfattande, mödosamma, nitiska och fruktbärande arbete han utfört;

7. att alldenstund omständigheterna äro sådana, att det tilltänkta konferensbildningsmötet i Stockholm, Sask., i mars månad näppeligen kan hållas, detta mötes hållande uppskjutes till tid, som af konferensens verkställande kommitté bestämmes, och att konferensens president sammankallar detsamma och tjänstgör som dess ordförande."

I öfverensstämmelse med senast anförda beslut sammankallade Minnesota-konferensens president, teol. och fil. dr P. A. Mattson, ett möte att hållas i Stockholm den 23 maj 1913. Vid detta möte inlämnade den vid mötet i Percival tillsatta konstitutionsförslags-kommittéen ett af densamma upprättadt konstitutionsförslag. Sedan detta behandlats och till sina särskilda delar antagits, beslöts, "att konstitutionen, sådan den punkt för punkt blifvit uppläst, behandlad och antagen, nu såsom ett helt antages, och att vi på grund häraf konstituera oss till Den evangelisk-lutherska Canada-konferensen af den evangelisk-lutherska Augustana-synoden i Norra Amerika;

att vi ingå till Augustana-synoden med begäran om inträde däri;

att konferensens valda ämbetsmän — i. e. presidenten och sekreteraren — skola underteckna och till synodens president insända konferensens begäran om inträde i synodens gemenskap."

Under rubriken: *Synodens mission*, upptog synoden på mötet i Chicago 1913 denna begäran till behandling. I Minnesota-konferensens rekommendation till synoden att bevilja Canada-konferensens begäran förekom icke allenast konferensens löfte om understöd, utan äfven de orden: "den vill äfven förorda densamma inför synoden för erhållande af dess understöd." Begäran beviljades, och Den evangelisk-lutherska Canada-konferensen införlifvades därmed i synoden såsom en af dess konferenser, den minsta och svagaste af Augustana-synodens tolf stammar.

4. Konferensens närmaste behof.

Att behofven med hänsyn till det kyrkliga arbetet bland nysettlarna i ett "nytt land", som västra Canada med allt skäl kan kallas, äro stora, ligger i öppen dag. Först och främst behöfvas missionsarbetare på de vida fälten. Konferensen är för närvarande indelad i tre missionsdistrikt, det första innefattande provinserna Manitoba och Ontario, det andra provinsen Saskatchewan och det tredje provinsen Alberta. Distrikten ha nämnts efter provinsernas namn. Meningen är att till att börja med anställa en distriktsmissionär i hvarje distrikt. Kunde flera anställas, vore det väl. Härför behöfvas män och medel. Så snart nya pastorat bildats och dessa erhålla egna lärare, kan distriktsmissionären ägna mera tid åt uppstående nya fält. Hela konferensen är dock i stort sedt endast ett stort missionsfält. Dess omkring 33 församlingar, i öster och väster utströdda på ett område af bortåt 1,500 engelska

mil — ungefär lika långt som från New York ti.i Omaha —, ha endast omkring 1,300 kommunikanter, ett mindre antal än det många af vår synods större församlingar äga. För att lämna en öfverblick öfver fältet, visa arbetets gång under årens lopp samt i någon mån förete de synliga resultaten af detta arbete, införes följande tabell:

FÖRSAMLINGAR.

1. *I provinsen Manitoba.**

Plats.	Stiftelseår.	Kommunikanter.	Folkmängd.	Kyrka.	Prästhus.	Egendomsvärde.	Skuld.
Winnipeg	1890	257	439	har	har	$35,000	$10,700
Scandinavia	91	60	125	har	har	5,000	800
Whitemouth	91	12	15	icke	icke	inget	ingen
Norris Lake	1911	?40	46	icke	icke	inget	ingen
Eriksdale	12	?	?	icke	icke	inget	ingen
		369 kom.					

I hela provinsen har endast församlingen i Winnipeg egen där bosatt pastor.

2. *I provinsen Ontario.*

Plats.	Stiftelseår.	Kommunikanter.	Folkmängd.	Kyrka.	Prästhus.	Egendomsvärde.	Skuld.
Kenora	1894	90	209	har	har	5,757	ingen
Port Arthur	1906	22	40	byggcs	icke	2,500	9 0
Fort William	06	45	70	har	har	14,000	3,700
		157 kom.					

* I General Councils hemmissions-rapport för 1913 heter det om Manitoba: "Denna provins är större än hela New England,

I dessa båda provinser, som för närvarande utgöra Manitoba—Ontario-distriktet, äro två svenska lutherska präster bosatta.

3. *I provinsen Saskatchewan.*

Plats.	Stiftelseår.	Kommunikanter.	Folkmängd	Kyrka.	Prästhus.	Egendomsvärde.	Skuld.
Stockholm**	1889	98	158	har	har	3,400	ingen
Percival	97	118	257	har	har	3.500	1,300
Fleming	1897	20	36	har	icke	1,000	ingen
Dubuc**	1905	85	163	har	icke	1,800	530
Moose Jaw**	05	30	65	har	icke	1,000	500
Net of Lakes	10	68	99	icke	icke	inget	ingen
Kinestino	?11	?	?	?	?	?	?
Kelleher	?11	?	?	?	?	?	?
Marchwell	11	48	76	har	icke	1,500	ingen
Theodor	12	?	?	?	?	?	?
Melfort	12	?	?	?	?	?	?

467 kom.

I provinsen Saskatchewan äro för närvarande endast svenska lutherska präster, hvilka uteslutande ägna sig åt församlingsvård, bosatta. Dessutom ägnar sig en delvis åt församlingsvård. Denna provins utgör numera Saskatchewan-distriktet.

Delaware, Maryland, New York, Pennsylvania, Ohio och Indiana tillsamman." Om Saskatchewan heter det, att denna provins är "till och med större än Manitoba". Om Alberta heter det i samma rapport, att det är "större än hela Tyskland".

** Statistik för 1910.

4. *I provinsen Alberta.*

Plats.	Stiftelseår.	Kommunikanter.	Folkmängd.	Kyrka.	Prästhus.	Egendomsvärde.	Skuld.
Wetaskiwin	1898	31	58	har	icke	3,000	ingen
Battle Lake	98	20	31	har	ic e	1,600	ingen
Calgary	99	35	50	har	har	12,000	1,200
Cleve	1901	22	43	har	icke	2,000	ingen
Burnt Lake**	01	22	45	har	icke	1,000	200
Camrose	02	30	46	har	icke	3,000	ingen
Calmar	03	19	65	har	icke	2,000	ingen
Stettler*	04	24	36	har	icke	3,000	800
Twin Creek	05	19	52	icke	ic e	150	ingen
Falun**	05	27	46	icke	icke	inget	ingen
Meeting Creek**	06	19	40	icke	icke	100	ingen
Westerose	08	16	27	icke	icke	30	ingen
Lindemo	08	28	65	icke	icke	inget	ingen
Amisk	10	11	19	icke	icke	84	ingen
Zaart	10	19	29	har	icke	1,000	400
Claresholm§	....	....	....	.....	.....	.....	.....
Stav ely§	....	....	....	.....	.....	.....	.....

342 kom.

I hela denna provins finnes för närvarande icke mer än en svensk luthersk pastor samt en kateket. Församlingarna i Alberta organiserades den 13 maj 1908 till ett distrikt — Alberta-distriktet.

Ofvanstående tabell visar bland annat, att de små, vidt utströdda församlingarna — och härtill bör läggas de många små missionsplatserna — icke kunna väntas äga den för verksamhetens kraftiga bedrifvande erforderliga finansiella bärkraften. Konferensen behöfver därför rikligt penningeunderstöd. Detta förstod ock Minnesota-konferensen, då den fattade sitt om sina trosbröders i Canada väl vittnande beslut att icke allenast

*Statistik för 1910. **Statistik för 1908. †Statistik för 1911. §"Stadd i upplösning", Statistik för 1909, ref. 1910.

för det första året lämna ett understöd af 5,000 och lofvade att för den närmaste framtiden understödja den nya konferensen. Därom vittnade ock beslutet att till synoden rekommendera konferensen för understöds erhållande. I detta sammanhang må ock nämnas, att synoden på det stora jubelmötet i Rock Island rekommenderade missionen i Canada till de respektiva konferenserna och till församlingar för understöds erhållande (ref. 1910, sid. 89). Icke skall den kyrka, som i sina tidigare dagar själf måst genomkämpa nybyggarlifvets strider, draga välbehöflig hjälp undan sina medbröder i Canada. Ty ej sviker svensk svensk, ej kristen kristen.

Till den nybildade konferensens närmaste behof hör ock egen tidning och eget läroverk. Men sådant kostar pengar. Vi erkänna säkerligen alla betydelsen af samfundets tidningar och dess läroverk i Staterna. Kan icke den lilla Canada-konferensen begagna sig af dessa? De äro ju alla präktiga? Allt sådant erkännes villigt och tacksamt, men härvid måste vi ihågkomma, att Canada är ett annat land än Förenta staterna. Vårt folk i Staterna är patriotiskt med hänsyn till sitt adoptivland, och svenskarna i Canada äro patriotiska med hänsyn till sitt nya hemland. Genom våra läroverk och vår tidningspress blåser en frisk patriotisk vind. Af helt naturliga orsaker har denna dock icke samma verkan i de båda landen. Detta gäller nog i första hand tidningspressen. Med hänsyn till våra skolor äro de för svensk-canadiensaren icke blott utrikes, utan, öfverhufvud taget, långt borta. Hur präktiga våra

samfundstidningar än äro, kunna vi af antydda skäl icke påräkna någon större spridning af dem i Canada; hur goda våra skolor i Staterna än äro, kunna vi icke, och det hufvudsakligen af antydda skäl, vänta att den svensk-canadensiska ungdomen skall i nämnvärd grad betjäna sig af dem. Då det gäller samfundet såsom sådant, då det gäller det kyrkliga, det andliga, är saken helt annan, ty då hafva vi alla "en Herre, en tro, ett dop, en Gud och allas Fader", samma bibel, samma bekännelse — tillhöra samma synod. Låtom oss höra hvad en man, bosatt i Staterna, har att säga i frågan. I sin årsberättelse till Minnesotakonferensen 1911 säger dr Krantz, efter det han påpekat behofvet af ändrad plan för verksamhetens bedrifvande: "Två ting vore sedan äfvenledes nödiga, om arbetet skulle röna framgång och gifva det en fast ställning inom provinsen: det ena vore en skola och det andra en tidning, som kunde föra vår kyrkas talan och vi själfva kunde kontrollera. En skola är af behofvet påkallad, och en sådan skulle genast gifva vår kyrka ett uppsving som intet annat. Vi skulle då kunna leta rätt på mången gåfva, som vi kunde använda i kyrkans tjänst, och det skulle vara det enda sättet, på hvilket arbetarbristen skulle kunna afhjälpas. Vi behöfva unga män i arbetet där, som äro fostrade inom provinsen och som kunde förstå och sympatisera med dess anda och nationella egenheter. — — Hade man sedan en tidningspress, som kunde föra vår kyrkas talan på canadiensisk mark och med canadiensiskt åskådningssätt, så skulle vi med lätthet kunna leta oss vä-

gen till många hem och hjärtan, där vi nu stå såsom främlingar."

Behofvet af en tidning för Canada insåg redan pastor S. Uddén och utgaf under några år *Väktaren*. Då pastor Udden flyttade från Canada öfvertogs tidningen af en af församlingens i Winnipeg medlemmar, hr K. Fleming, hvilken förut varit pastor Udden behjälplig i tidningsarbetet. Efter någon tid öfvertogs *Väktaren* af ett bolag, och vid denna tid ändrades namnet till *Canada*. Därefter öfvergick tidningen till en hr Forslund, hvilken ock inköpt den förut omnämnda tidningen *Den Skandinaviske Canadiensaren*. Båda sammanslogos till en tidning med namnet *Canada*. Fem år därefter återköpte hr Fleming denna tidning. 1905 såldes tidningen återigen till ett bolag, i hvilket hr Fleming kvarstod såsom delägare och redaktör. 1906 sålde hr Fleming sin andel i tidningen och afgick såsom dess redaktör. Vid denna tid ändrades tidningens namn till *Svenska Canada-Tidningen*. Hr J. E. Lidholm var åtskilliga år tidningens redaktör. Under hela denna tid var tidningen mycket vänlig mot vår kyrkliga verksamhet. För några år sedan såldes tidningen faktiskt till någon eller några canadiensiska politiska herrar — i det de öfvertogo majoriteten af tidningens aktier. Hon kontrolleras nu af en eller två engelsktalande canadiensare, redigeras af en svensk och har en norsk "general manager".

Nämnas bör, att Missionsförbundet i Canada har sitt eget organ i den i Winnipeg utkommande tidningen *Canada Posten*.

Det stora behofvet af en egen tidning för vår svenska lutherska kyrkas i Canada verksamhet har med åren blifvit allt större. Pastorer i Canada ha samrådt därom, missionssuperintendenten har ock till Minnesota-konferensen framhållit denna betydelsefulla sak. Hittills ha vi dock icke kommit längre, än att den nybildade konferensen tillsatt en kommitté i detta viktiga ärende.

Med hänsyn till ett läroverks upprättande har en liten början blifvit gjord. Då dr Krantz i egenskap af konferenspresident i oktober 1911 besökte Canada, tillsattes under hans presidium dels en skolkommitté och dels en tidningskommitté. Den förra inlämnade på konferensmötet i St. Peter 1912 ett meddelande om de åtgärder den vidtagit (se Minn.-kon:s ref. för 1912, sid. 52). Vid det mötet beslöt konferensen, icke allenast att ett möte skulle hållas i Canada under dess presidents presidium med hänsyn till konferensbildningsfrågan, utan ock att det ombeslutade mötet skulle "behandla och afgöra skol- och tidningsfrågan". Vid det möte, som i anledning häraf hölls i Percival, Sask., den 25—28 juli 1912 beslöts, "att en kommitté tillsättes att taga hand om hela skolsaken, behandla anbud o. s. v. samt taga mått och steg för att redan i höst börja en skola i hyrd lokal och utan skuldsättning". Till medlemmar af denna kommitté valdes pastorerna J. G. Dahlberg, P. A. Edquist, L. P. Bergström samt herrar K. J. Lundgren från Marchwell, P. J. Wikberg från Percival och J. A. Linner från Fleming. Denna kommitté, pastor Bergström och hr Lundgren undantagna, hade möte i prästgär-

den i Percival den 26, 27 augusti 1912, och därvid beslöts:

1. "att vi börja vår skola i Percival i enlighet med det uppdrag, kyrkomötet (mötet i Percival i juli) gifvit kommittéen;

2. att undervisning skall tills vidare meddelas i följande hufvudämnen: kristendom, svenska, engelska, matematik, historia, sång och musik;

3. att till lärare i kristendom kallas pastor C. Thunberg;

4. att till lärare i öfriga ämnen i den lärokurs, som skall upprättas, kallas teol. stud. E. Olmon, men med den förståelsen, att han jämte sitt skolarbete (under ferietid o. s. v.) skall använda så mycken tid som möjligt på missionsfältet;

5. att till lärarinna i musikskolan kallas fröken Emma Vikberg".

En exekutiv kommitté, bestående af pastor P. A. Edquist och de invalda lärarna, tillsattes. Kommittéen fick i uppdrag att anordna kurser m. m. De valda lärarna antogo de till dem utfärdade kallelserna och upptogo sedan skolarbetet med hela sin ungdomskraft och hänförelse. De goda Percival-borna hade enligt förut gifvet löfte anskaffat lokal för skolans hållande och för öfrigt gjort hvad de kunnat för dess befrämjande. Terminen började den 11 november 1912 och afslöts med lyckade högtidligheter den 11 april 1913. I bref af den 11 april 1913 meddelade pastor Edquist, skolkommittéens ordförande: "Skolan öppnades den 11 november 1912, och 8 elever anmälde sig. Sedan kommo flera, så att antalet nu är 19 i den akademiska afdelningen, 15 elever i musik-

skolan och 25 regelbundna medlemmar i sångföreningen. (Se Minn.-konf:s ref. för 1913, sid. 85 och Förhandlingar, Canada-konferensens organisationsmöte, 1913, sid. 19—23).

Om det lilla anspråkslösa skolföretaget yttrade dr Krantz i sin ämbetsberättelse till Minnesotakonferensen 1913: "Vi kunna icke annat än glädja oss åt denna lilla anspråkslösa början — lika ringa som början till vår nu så utvecklade skolverksamhet. Må Gud låta sin rika välsignelse hvila öfver detta företag, som så helt och anspråkslöst har velat ställa sig i hans och hans rikes tjänst!" Vid detta konferensmöte (1913) bådo skolkommittéens ordförande och sekreterare konferensen om ett litet anslag för utgifternas för den påbörjade skolan bestridande. En glädjens och tacksamhetens känsla genomlöpte skolans vänner, då konferensen välvilligt beslöt att gifva den lilla skolan i norr ett anslag af $300 för dess första skolår. Med detta anslag och med hvad som på annat sätt insamlats icke allenast betalades skolans alla omkostnader, utan i kassan funnos kvar några dollars, hvilka väntade på flera för kommande år. Hur Minnesotakonferensen betraktade den lille nykomlingen inom skolvärlden, ses af följande af konferensen 1913 fattade beslut:

"Konferensen gläder sig öfver den början, som gjorts för kristlig skolverksamhet i Canada, och hoppas, att det goda verket måtte fortskrida till välsignelse för vår kyrkas verksamhet därstädes" (ref. 1913, sid. 90).

Vid Canada-konferensens organisationsmöte till-

sattes återigen en skolkommitté med ungefär samma uppdrag som den förra kommittéens. Den inser det stora behofvet af skolverksamhetens kraftiga bedrifvande, men den står där med så godt som "två tomma händer". Behofvet af en svensk luthersk skola inses äfven däraf, att i Brandon, Manitoba, finnes en engelsk baptistskola, där undervisning i *svenska* kan erhållas. Den svenske läraren, som är baptist, söker naturligtvis att göra allt han kan för att få vår lutherska ungdom till baptisternas läroverk. För omkring ett år sedan kom en, såsom det säges akademiskt bildad, finne till denna baptistskola för att studera engelska. I tidnigsartiklar framhöll han, att han vore lutheran, och rekommenderade baptistskolan till vårt folk. Nu lär han vara renhårig baptist och reser omkring bland vårt folk i baptistskolans intresse. Äfven på skolans område vilja andra ha våra söner och döttrar, dessa som borde fostras inom sin egen kyrka och vid våra egna lärdomshärdar.

5. Svårigheter och förhoppningar.

Svårigheter och förhoppningar gå vanligen hand i hand. Så ock här. På grund af brist på utrymme i Korsbaneret få vi icke nu tala härom. Canada är visserligen ett stort land med ljusa framtidsförhoppningar, men det har på stora sträckor af dess vida område delvis klimatet mot sig eller rättare den vackra sommarens *korthet*. Hvad kroppsligt välbefinnande beträffar, är klimatet friskt och godt, men de långa, kalla vintrarna äro kostsamma med hänsyn till både människor

och boskap. Kölden är dock icke farlig; vintertiden är en ganska behaglig tid, men den är *lång*. På grund af sommarens korthet och icke sällan förekommande tidig frost m. m. ha landtmannens förhoppningar om riklig gröda mer än en gång slagit fel. Detta har naturligtvis sin stora betydelse äfven för det kyrkliga arbetet. I nybyggarlifvets i Alberta första tid samlades kläder och sändes till där boende fattiga svenskar; sådant har under senare år förekommit äfven i Manitoba. Vi måste dock ihågkomma, att vissa svårigheter synas oundgängligt förknippade med nybyggarlifvet — svårigheter som måste genomkämpas, till dess ljusare dag randas. Här må vi ock nämna den omständigheten, att många af vårt folk vid bosättning icke uppsöka svenska settlement, utan slå sig ned den ene här och den andre där i icke svenska bygder och till följd däraf nästan försvinna bland andra nationaliteter. Därjämte stå många, särskildt hvad städerna beträffar, på så godt som ständigt flyttande fot. En annan stor svårighet i det kyrkliga arbetet är den kyrkliga indifferentism — för att icke begagna ett starkare ord —, som ofta gör sig gällande bland vår tids svenska invandrare. Det är en välkänd sak, att de immigranter, som numera komma från Sverige, äro i kyrkligt afseende i stort sedt vida underlägsna dem, som förr, för 30, 40, 50 eller 60 år sedan, bosatte sig i Förenta staterna. Där är numera en svensk stam, som genom utvandring ryckts undan senare tiders i Sverige förekommande nedbrytande krafter, hvilka, ehuru högst olika, ja, hvarandra

understundom rent af motsatta, i sin följd i breda lager grumlat svenskens själslif och verkat samhällsupplösande. Och sådan källan är, sådant är det vatten, som flyter därifrån. Och många därhemma se det själfva tydligt och klart. I ett nyligen från Sverige kommet "upprop", utfärdadt af svenske män, som ömma för kyrkans och fosterlandets väl, heter det: "Det i sedligt hänseende beklagansvärda tillståndet beror också ytterst därpå, att materialism och rationalism undergräft vårt folks gudsfruktan". Det ordet "rationalism" angifver en månggrenad rot, hvars existens rör sig mellan dess negativa och positiva poler. Dock, materialism och rationalism tillhör icke Sverige allena. I antydda "upprop" läsa vi ock sådana ord som dessa: "De flesta fosterlandsvänner torde icke kunna blunda för det förhållandet, att under senare tid inom vårt folk i religiöst och sedligt hanseende visat sig tecken till en upplösningsprocess, som hotar undergräfva folkets andliga värnkraft och dess förmåga att bevara sin ställning i raden af öfriga nationer." På ett annat ställe i upproret heter det: "Det är därför tóga underligt, om vårt folk alltmera afkristnas." Så låter det *hemifrån!* Det är uppenbart, att vi i vårt kyrkliga arbete härute beröras af sådant därhemma. Dock, det lefver ännu en lefnadsfrisk, stordådsmässig kristen stam i Sveriges bygder. Vi känna ock till ljusstrimmorna i vårt gamla hemland, strimmor, som bebåda, såsom vi hoppas, en dag ljus och klar. Vi få ock ännu från Sverige män och kvinnor, som äro fysiskt och själiskt friska, män och kvinnor,

som i själfva sin varelse vittna om den kraftiga stam, från hvilken de sprungit — präktiga svenska lutheraner. Sådant är glädjebringande och hoppfullt. Och äfven i de många fall, där dystra skuggor ha lägrat sig öfver vårt folks tanke- och känslolif, slumrar där nere i själslifvets djup icke allenast evighetsbehofvet, utan, säkerligen i de flesta fall, ett erkännande åt den kyrka, i hvilkens sköte de växt upp, och en viss respekt för att icke säga tillgifvenhet för hennes dotterkyrka i Amerika — det glimmar något därnere i hjärtedjupet, något, som tidens otrosstormar icke förmått släcka. De äro ock alla kött af vårt kött och ben af våra ben — och vi af deras, och vi behöfva alla lifvas af samme Ande — Guds gode, helige Ande.

De flesta invandrarna komma säkerligen i den lofliga afsikten att förbättra sin ekonomiska ställning. Det dröjer vanligen någon tid, innan de lärt sig inse *behofven utom dem*, särskildt hvad kyrkligt arbete beträffar. Det dröjer vanligen någon tid, innan till och med de, som hafva något kyrkligt intresse med sig, förstå frikyrkan och hennes benof och lära sig arbeta och uppoffra för hennes bestånd och utveckling. Där behofvet af kyrklig gemenskap blifvit väckt, där det har blifvit *hunger* efter *andligt* bröd och *törst* efter *andlig* dryck, där det blifvit behof af nådens medel, hvilka hvila i kyrkans sköte, där blir församlingsgemenskap betydelsefull, och där Herren får mätta den hungrande själen, där följer ock allt annat godt i dess spår, Guds rike till fromma.

En betydande svårighet i det kyrkliga arbetet

är naturligtvis det månggrenade sektväsendet och det därmed förenade proselytmakeriet samt andlig likgiltighet och det sig därur utgrenande okyrkliga föreningsväsendet. Vi kunna icke här ingå i någon detaljerad framställning därom. Proselytmakare och sektverkare synas alla tycka om den lutherska kyrkans barn — blott de få dem till sig, blott de antaga deras system och ingå i det för dem betecknande. Vi stå dock icke hopplösa i arbetet. Det arbete, som Minnesota-konferensen under årtal utfört, och som kostat den konferensen både penningar och bekymmer, det arbete, som våra präster i flera fall under icke ringa försakelser utfört här uppe, är dock icke förgäfves. Vi hafva ock fortfarande ibland oss Guds ord och de heliga sakramenten. Därvid vilja vi förblifva, och däromkring vilja vi samla vårt folk. Och här lyser det himmelska hoppets sol.

"Se, Herrens ord är rent och klart
som guld, i degeln skäradt;
i nåd och sanning uppenbart
det blifvit oss föräradt.
Ty är ock bland betryck och brist
vårt hopp till Herren fast och visst,
vårt hjärta oförfäradt."

JOHN G. DAHLBERG.

Gå ut, Guds folk!

Re'n sekler hört var Konungs fältrop skalla:
Gå ut, mitt folk, gå ut kring världen vida
på gator, stigar, gärden, sent och tida
med bud om frälsning full och fri för alla!

Från haf och länder arma själar kalla:
Gå ut, Guds folk, med bot för sår, som svida,
med tröst åt kvalda bröst, som sucka, kvida,
med hjälp åt nödens barn, som digna, falla!

Från himlen domens klockor sakta klämta:
en aning griper riken och nationer:
Till sist skall konungarnas Konung råda!

I nattens väkter bleka lampor flämta:
Gå ut, Guds folk, kring jordens alla zoner,
att världen all ma Herrens frälsning skåda!

ADOLF THOMANDER.

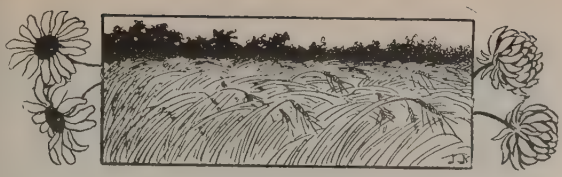

Vår mission i Kina.

Kina är ännu i flera afseenden ett nutidens forntidsland. En så orygglig konservativ anda har i årtusenden kännetecknat detta land, att det rent af synts förete ett slags oföränderlighet. Detta drag har dock slutligen måst gifva vika i ansenlig mån, men likväl är Kina i det stora hela ännu det "det gamla Kina". Begynnelsen till förändring har dock inträdt. Kinas folk har — om än motvilligt — kommit i beröring med andra folk, och detta har ryggat den skenbara oföränderligheten. Beröringspunkterna emellan Kina och utlandet ha varit flera. Andra länders utrikeshandel har i detta stycke haft stor betydelse. Kinesen har rönt, att han med fördel kan bruka många utländska varor, och — hvad bättre är — han har sett, att utlänningen är mänsklig nog att kunna använda många kinesiska produkter. Te och silke m. m. ha ju i stora kvantiteter skeppats från Kina till utlandet, och sålunda har kinesen till utlänningarna trädt i ett nytt förhållande och om dem fått nya tankar.

Krigsförvecklingar emellan Kina och utlandet

YUAN SHIH-KAI,
Kinesiska republikens president.

ha äfven bidragit till Kinas förändring. Det så kallade opiumkriget visade på en och samma gång utlänningarnas makt och Kinas svaghet. Andra krigsförvecklingar ha haft samma följd. Helt naturligt vill därför kinesen nu lära sig modern krigskonst. Själfva självbevarelsedriften manar honom därtill.

De utländska legationerna i Kinas hufvudstad och de många utländska konsulaten i Kinas s. k. traktathamnar samt kinesiska beskickningar till utlandet utgöra också viktiga beröringspunkter emellan Kina och andra länder. Härigenom har Kinas folk fått kännedom om mycket, som tillhör den västerländska kulturen, och det är nästan självklart, att det inflytande, som förmedlats genom nyss nämnda beröringspunkter, kraftigt påverkat särskildt de styrande och tongifvande i Kina.

Katolsk mission har bedrifvits bland kineserna flera hundra år, och fastän denna mission visat sig föga lämpad att beröra och förändra kinesens inre lif, så må dock nämnda mission räknas bland de faktorer, som utifrån påverkat Kina och bidragit till de förändringar, som nu allt mer och mer träda i dagen.

Den protestantiska missionen i Kina är föga mer än hundraårig, och antalet protestantiska kristna är jämförelsevis ringa. Likväl våga vi tro, att de protestantiska missionerna i Kina redan gjort en insats, hvars betydelse ej gärna kan öfverskattas. Handlande, krigare och diplomater, som på ett eller annat sätt medverkat till Kinas förändring, ha icke direkt åsyftat denna föränd-

ring. Då dessa utlänningar lyckats att på sina olika områden fullgöra sina särskilda uppdrag, så ha de kunnat låta sig nöja, äfven om deras värfs utförande varit så godt som resultatlöst, hvad Kinas omdaning beträffar. Icke så med missionärerna. Deras kallelse har varit att afsiktligt och målmedvetet verka för Kinas omdaning och det i djupaste mening. Visserligen åsyftar missionärens uppgift hufvudsakligen — ja, i viss me-

Revolutionärer kamperande på slagfältet, Hupeh.

ning uteslutande — det inre lifvets omgestaltning; men det är ju klart, att en djup och verklig inre omgestaltning ej kan lämna de yttre förhållandena oberörda. Härmed vilja vi ej påstå, att alla de omstörtningar, som under senaste tiden ägt rum i Kina, verkligen härleda sig från missionen. Man tager sannolikt helt miste, om man anser revolutionsrörelsen i Kina såsom en frukt af missionen. Hade missionen lyckats bättre, så hade dessa våldsamma omdaningsåtgärder antagligen

blifvit obehöfliga. Dessa väldiga omstörtningar visa emellertid, att Kina numera icke tvekar att slita sig lös från mycket af det gamla. En ny tid har grytt för Kina, fastän ingalunda en lugn tid. Verklig villervalla råder på många områden. Banditlif och uppror göra det allmänna folkets lif otryggt i många trakter. Centralregeringen har en ytterst svår uppgift i att undertrycka revolutionsförsök och vidmakthålla ordning.

Missionsarbetet har dock genom Guds nådiga beskydd och hjälp kunnat fortgå utan ansenliga afbrott. Inga egentliga krigsrörelser ha hittills förekommit inom provinsen Honan, där vår synods fält med sina tre millioner invånare är beläget. Ett slags småkrig har dock måst föras emot skaror af beväpnade banditer, som under sina härjande plundringståg ofta utöfva blodiga våldsbragder. Då detta skrifves, har arbetet på vårt fält redan hunnit utvecklas så långt, att vi kommit i besittning af köpta stationslägenheter i ej mindre än sex befästade städer. I fem af dessa sex städer har verksamheten redan pågått en längre tid, och meningen är att alla dessa platser skola utgöra hufvudstationer, i hvilkas omnejd mångtaliga utstationer komma att upprättas, så snart vi kunna få ett tillräckligt antal kinesiska medarbetare. Utom de redan omnämnda sex städerna finnes på vårt fält ännu ett flertal befästade städer, i hvilka vi i en snar framtid böra upprätta missionsstationer. Vi ha med afsikt vinnlagt oss om att upprätta så många stationer som möjligt, under den korta tid vår mission varit i verksamhet. På detta sätt ha vi velat söka att liksom taga det vid-

sträckta fältet i besittning och så äfven undanstöka så mycket som mjöligt af själfva grundläggningsarbetet, så att missionärer, som framdeles anlända till fältet, må kunna snarare än vi äldre få hängifva sig åt det egentliga missionsarbetet. Vi hoppas, att den "unga skara", som väntas ut till fältet, verkligen skall inse betydelsen häraf och glädja sig öfver att sådant förberedande arbete undangjorts. Eller skola kanske senast utkomna arbetare blott förundra sig öfver att deras föregångare omvändt och döpt så få hedningar under en så pass lång följd af år? Om någon skulle frestas till dylik förundran, så komme sannolikt några års erfarenhet att förtaga frestelsen dess kraft.

De först utkomna anlände hösten 1905 till Kina, bodde omkring nio månader vid den norsk-amerikanska Hauge-synodens missionsstation i Fancheng och kommo hösten 1906 till Hsüchow, som blef den första stationen på vårt fält. Här fortsattes språkstudierna, och efter några månaders förlopp köptes lägenhet till missionsstation. Intet sådant köp hade förekommit i den staden förut, och därför gick det något egendomligt till, då detta första skulle ske. På gården, som skulle säljas, bodde förutom ägaren en del hyresfolk och äfven en familj, som mot inteckning i några hus lånat ägaren pengar och väntade att få förblifva i ostörd besittning, emedan det var osannolikt, att den opiumrökande ägaren skulle kunna återbetala de lånta pengarna. Därför måste köpet ske så tyst som möjligt. Missionären, som ej ville "köpa grisen i säck", önskade bese hela gården och

husen därpå. Härtill fick han med knapp nöd tillåtelse, men fick ej komma dit vid dagsljus. Han fick nöja sig med att komma nattetid som en tjuf och vid ganska matt månsken se de olika husens utanväggar. Äfven detta måste ske tämligen skyndsamt, ty en trätgirig kineskvinnas väl-

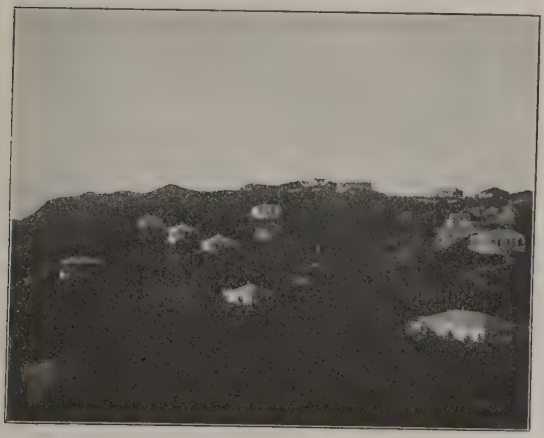

Missionärers sommarhem på berget Kikungshan.

talighet gjorde, att månskensbesöket fick kortaste möjliga utsträckning. Omkring ett halfår senare fingo vi emellertid taga vår första stationslägenhet i besittning och börja nödiga reparationer, som blott med stor försiktighet kunde verkställas. En dag kom bud, att grannarna hotade med upplopp, därest vi byggde så, att vi från vårt hus kunde se ned i deras gårdar. Men äfven kinesiska för-

domar kunna gifva vika. En granne bad en kort tid sedan, att hans unga dotter skulle få stanna vid vår missionsstation för att vara i trygghet för lastbara bofvar, medan hennes föräldrar foro ut åt landet på ett besök hos släktingar. Sådant vittnar om en radikal omstämning i åsikterna om främlingarna och visar, att missionsarbetet utöfvar sitt inflytande äfven på sådana, som synas föga böjda att blifva kristna. Den omnämnde grannen är ännu hedning, fastän han fått bättre tankar om missionärerna.

I Hsüchow ha vi ännu blott något mer än ett tjogtal kristna. Predikoverksamhet och kolportörsarbete ha fortgått där sedan våren 1908. Sjukvård i mindre skala samt missionsarbete bland kvinnor ha äfven förekommit här under några års tid. Många, som i självmordsafsikt intagit opium eller annat gift, hafva förts till vår station, och de flesta af dessa hafva räddats från lekamlig död. Under senare tiden ha dylika förgiftningsfall varit jämförelsevis fåtaliga i följd af det stränga förbudet emot opieplantans odlande. Det opium, som nu säljes, är så uppblandadt med andra och billigare ämnen, men säljes ändå så dyrt, att helt få synas förmå skaffa sig en dödande dos. Många i olycksfall skadade föras dock till oss, och sjuklingar komma i stort antal. Med ett ord: rikliga tillfällen till meddelande af andlig och lekamlig nödhjälp erbjudas ständigt, icke blott vid en, utan vid alla våra stationer.

Enligt tidsföljden är Juchow vår andra station. Denna stad ligger omkring 73 engelska mil väster om Hsüchow och ligger sålunda rätt långt

ifrån järnvägen. Hittills har stationen här mägt betjana sig af hyrd lägenhet. Ett rymligt och ut märkt passande jordstycke kopte[s] ett par år se dan, men så kom revolutionen och hindrade bygg nadsarbetets påbörjande. Detta arbete har dock

Kinesisk typ af den fattigare klassen.

senare upplagits och bedrifvits med energi, och vi hoppas att om några månader få äfven ett missionärshem uppbyggdt där. Hittills har mis sionärsfamiljen därstädes, pastor och fru Trued,

bott i ett kinesiskt hus. Bättre och sämre sådana finnas. De senare utgöra dock flertalet i våra trakter. På somliga orter bo missionärerna uteslutande i kinesiska hus, något som ej vore alls rådligt på vårt missionsfält.

Vårt andra hospital skall enligt beslut förläggas i Juchow, det, för hvilket Kvinnornas hem- och hednamissionsförening så godhetsfullt lofvat samla medel. Detta sjukhus får sin plats i själfva hjärtat af vårt missionsfält. Vi kunna föreställa oss, hur det skall bli, när omsider allt står färdigt och budet far på ryktets vingar bland berg och i dal omkring Juchow och berättar för de många lidande, hvad kristlig kärlek gjort för att hjälpa dem i sjukdom och nöd. Vårt hopp och vår bön är, att flera läkare och sjuksköterskor skola förnimma Herrens kallande maning att fara ut till fjärran mörka och nödställda Kina för att där gå Mästarens ärenden bland de lidande.

Missionsarbetet i Juchow har nästan från början företett särskildt uppmuntrande drag. Folket har visat vänlighet och intresse, och här har det varit vanligare än annorstädes på vårt fält, att hela familjer kommit för att höra och lära Guds ord. Juchow-trakten har från urminnes tider varit ett tillhåll för röfvare, och de finnas där ännu i stort antal. De ha dock icke oroat missionärerna eller stört missionsarbetet. Vi torde få göra samma erfarenhet, som man gjort på andra håll i Kina, där man fått det mest blomstrande missionsarbetet i de trakter, som haft nästan det värsta ryktet. Kristus kom icke att kalla rättfärdiga, utan syndare, och det händer ännu, att

evangelii frälsningskraft på ett härligt sätt visar sig bland de djupast fallna. "Röfvaren på korset" frälsar lättare än "fariséen i templet".

Vår tredje station upprättades i den urgamla staden Honanfu, som en gång varit hufvudstad i landet. Själfva tegelstenarna i stadsmuren vittna om hög ålder. Många af dem voro nog urgamla, när Columbus var gosse. Här i denna gamla stad ha vi haft verksamhet omkring fyra års tid. Vår mission har fast egendom såväl inom som utom staden. Ett stycke innanför östra stadsporten ha vi vårt s. k. gatukapell, där ständigt tillfälle gifves de tillstädeskommande att höra Guds ord samt att köpa biblar, testamenten, smärre skriftdelar, böcker och traktater. På gatan finnas nästan alltid skaror af folk, och de öppna dörrarna till vårt kapell locka mången att stiga in och dricka en kopp te samt se och lyssna. På detta sätt kunna vi med något Guds ord nå äfven sådana, som annars ogärna ginge tio steg för att höra.

Vår egentliga missionsstation i Honanfu ligger utanför stadsmuren vid stadens nordöstra hörn, alldeles intill själfva stråkvägen emellan järnvägstationen och stadens östra port. Denna vår station har ett mycket passande och äfven vackert läge. Mot sydost är utsikten ganska tilltalande med höga berg i bakgrunden och den täcka Lofloden i förgrunden. Äfven vid stationen här finnes ett gatukapell. Och här är platsen för vårt första missionslasarett. Doktor Friberg och familj hafva bott här några år. Här har han icke blott utöfvat läkaremission, utan äfven haft öfver-

inseende öfver predikoverksamheten och öfver en af honom grundlagd skola för blinda. Den kinesiske läraren i denna skola är själf blind, men dock en man med stor begåfning och god bild-

Läraren vid skolan för blinda samt hans elever. Honantu.

ning. Han läser, skrifver och räknar med beundransvärd skicklighet, dessutom spelar han orgel och sjunger och tjänar på ett förtjänstfullt sätt såsom orgelnist vid gudstjänsterna. Hans vandel

har i det hela vittnat om ett kristligt sinnelag, men han vittnar äfven med ord, ty hans predikogåfvor äro ingalunda små, och det är fägnande att se, med hvilket intresse äfven kinesiska åhörare lyssna, då han med sitt lediga framställningssätt och sin behagliga Peking-dialekt vittnar om Kristus, världens ljus.

Vår läkaremission i Honanfu kräfver en eller två läkare till. Så snart alla hospitalsbyggnaderna uppförts, får denna verksamhet sannolikt inom kort tid ett sådant omfång, att en läkares krafter bli alltför otillräckliga. Och i hvilket fall som helst behöfver en väl utvecklad hospitalsverksamhet minst tvenne läkare, särskildt då större operationer skola utföras. För öfrigt kan en kristen läkare lätt hålla sig sysselsatt, äfven om det, som strängt taget tillhör hans profession, icke kräfver all hans tid. Många läkare på missionsfältet finna stor tillfredsställelse i att stundom kunna ägna sig åt rent andlig verksamhet och medelst nådens ord bibringa sargade själar den store Läkarens hjälp.

Vår fjärde missionsstation är i Yüchow, den lifliga handelsstaden, som i en stor del af Kina har rykte om sig för de medicinska örter, som därifrån skeppas till långt aflägsna trakter. Man hinner knappt in i staden, förrän blotta luktsinnet gifver tillkänna, hvari Yüchows förnämsta handel består. Blott något mer än tre år sedan fick vår mission fotfäste här. Kina Inland-missionen hade börjat där före oss, men öfverlät sin verksamhet till oss. När vi togo vid, funnos där redan några få döpta och ett litet antal dopkandidater och

Kinesiskt fruntimmer af högre börd.

andra, som kommo för att undervisas i Guds ord. Sedan dess ha vi fått döpa några få där, fastän verksamhetens framgång hittills varit ringa. Vi tro dock, att utsikterna nu börja ljusna. Under senaste tiden ha trenne af våra yngre missionä

rer — Sphira, Hanson och Lindbeck — bott där, den förstnämnde ständigt, de tvenne sistnämnda tidtals. Missionär Sphira har med infödda medhjälpares bistånd skött verksamheten vid stationen, under det han i likhet med de tvenne kamraterna idkat språkstudier. Nyligen ha vi också i Yüchow lyckats köpa plats till permanent missionsstation. Får verksamheten fortgå några år till utan afbrott, så torde det visa sig, att Herren "har mycket folk" i denna stad, som nu kännetecknas af så mycken affärsbrådska och mammonsdyrkan. Huru godt skulle det icke vara, om dessa myllrande skaror, som nu af penningebegärets makt slungas af och an i ett oroligt folkvimmel, kunde få smaka något af den ro och frid, som Frälsaren ger!

Vi ha vår femte station i staden Kiahsien, som ligger ungefär 43 engelska mil i väster från Hsüchow och omkring 27 mil i sydväst från Yüchow. Då vi först sökte få fotfäste i Kiahsien, stötte vi mot rätt brydsamma svårigheter. Vi lyckades hyra en mindre gård med några gamla ruckelmässiga hus och hoppades, att vi där skulle få börja och bedrifva vår verksamhet, till dess bättre plats kunde hyras eller köpas. Ägaren till de förhyrda rucklen blef dock, så snart saken kom till mandarinens vetskap, under någon förevändning inkallad att stå till rätta och fick rätt grundligt med prygel för sin hjälpsamhet mot utlänningarna. Af bara skrämsel rymde mannen sin kos. Hellre än att vålla honom bryderi drogo vi oss tillbaka och afstodo från rättigheten att bruka den förhyrda lägenheten. Den gamle kinesiske lä-

raren, som vi gifvit i uppdrag att fara till Kia hsien för att föreslå arbetet vid den nya stationen, fick äfven kännas vid den hätske mandarinens onåd. Då han, försedd med den utländske missionärens visitkort, kom och bad om företräde hos

Evangelisten Li och familj i Kiahsien.

mandarinen för att om möjligt åt oss utverka tillåtelse att hyra hus af ägare villiga därtill, så afspisades han med hvarjehanda uppfunna ursäkter vid själfva porten, och då han uttalade sitt missnöje och sin förundran öfver att han som

missionärens representant skulle upprepade gånger bemötas på sådant vis, så vann han slutligen inträde, men blef då under skarpt tilltal fjättrad som en grof förbrytare och sedermera skickad under ett par soldaters eskort såsom fånge tillbaka till oss i Hsüchow. Utsikterna att få verksamhet påbörjad i Kiahsien tycktes mörkna mer och mer. Men Gud kan göra de mäktigas råd om intet, och så skedde här. Sedan några månader förflutit, lyckades pastor Trued i Juchow att afsluta köp af en mycket god och passande lägenhet strax innanför staden Kiahsiens västra port. Den ogine mandarinen i Kiahsien nekade att med sitt officiella sigill stämpla köpebrefvet och därmed gifva köpet lagligt erkännande. Omsider blef dock äfven detta gjordt, och vi kommo i full besittning af en alldeles präktig stationsegendom. Pastor Trued har med sin familj bott i Kiahsien någon tid, och syster Ingeborg Nystul har en tid varit stationerad där. Verksamheten har därför fått en god början, och vi kunna hysa godt hopp om framtida rika skördar för Guds rike.

En kort tid sedan lyckades det pastor Trued att genom pålitliga kinesiska representanter köpa en lämplig stationsegendom äfven i staden Paofeng. Om Gud vill, få vi sålunda motse vår sjätte missionsstations öppnande i en snar framtid, och för den nåden vilja vi af hjärtat tacka Gud.

Ringa är väl den början, som vi fått göra, och verksamhetens utveckling är ännu oansenlig. Men för oss, som få vara med i arbetet direkt, lyser

dock hoppet med hvarje år allt klarare öfver dessa ännu så mörka trakter, och så länge vi ej bli förgätna af Gud och hans folk i vår kära hemlandskyrka, kunna vi som Kristi stridsmän hålla ut, äfven där fiendens starkaste fästen stå, och i trons segervisshet frimodigt höja korsets banér.

A. W. Edwins.

Minnesteckningar.

Helgsmålsringning.

Nu arbetet lyktats och solen går ned,
och hvilans timme är slagen.
Hur sakta än tycktes, att tiden skred,
så snart kom dock slutet på dagen.
Dess timmar så hastigt förrunno.

De dallrande toner från tornspirans höjd
en välkommen hälsning mig bära,
ty sträfsam var dagen, och lycklig och nöjd
jag ilar till hemmet, det kära.
Där finner jag ro efter mödan.

I morgon till Herrens tempel jag går;
dit följas vi, jag och de mina.
Där glöms hvarje sorg, där torkas hvar tår,
där stillas all oro och pina,
ty frälsningens brunnar där flöda.

Hur ljuft att i Herrens gårdar få bo!
En dag där är bättre än tusen.
Min trängtande ande ej finner sin ro
i larmande gästabudshusen,
men blott vid ditt altar, o Herre!

Den eviga sabbatens morgon snart gryr,
— Guds folk står en sabbatsro åter.
Jag tackar min Gud för hvar dag, som flyr,
och ber, att af nåd han mig låter
få bo i sin hydda för evigt.

H.

Henry Oliver Lindeblad.

"Till min ande är jag genom tron på Jesus Kristus lugn och nöjd; blott resan vore öfver och jag igenom."

Dessa ord uttalades på sjuksängen af den, hvilkens lefnadsbild här i korthet skall tecknas med skildringar ur hans lif.

Pastor Henry Oliver Lindeblad var bondson från Bohuslän, Sverige, och föddes i Tanum den 7 mars 1845, näst yngsta barnet ibland flera syskon. Han uppväxte och fick sin uppfostran i ett gudfruktigt hem, som stod under inflytande af den andliga rörelse, som utgick från pastor Schartau. Hans föräldrar voro välbärgade, men råkade på obestånd genom borgensförbindelser, som hade till följd ändrade förhållanden i det förut lugna familjelifvet. De äldre syskonen måste ut från hemmet för att på egen hand söka detta lifvets nödtorft. Lille Henry plockade smultron, som han sedan afyttrade till badgäster vid en badort, som låg i närheten af hans föräldrahem. Detta skaffade honom en liten inkomst och förde honom i

H. O. LINDEBLAD

samtal med badgästerna. Redan då visades anlagen, som voro så utmärkande hos Lindeblad, att lätt och ledigt komma i samtal med sina medmänniskor och göra bekantskaper. En ibland badgästerna fattade särskildt tycke för den öppenhjärtige smultronförsäljaren och frågade honom, om han ville studera och med tiden bli präst. Svaret kom genast jakande, men huru skulle det ske, då hans föräldrahem var medellöst? Om han ville komma till Göteborg, så skulle denne hans bevågne vän hjälpa och bistå honom. Glad i hågen och med föräldrarnas tillåtelse och välsignelse begagnade han sig af det gifna löftet och beträdde vid 13 års ålder resan till Göteborg, där hans välgörare beredt honom matdagar hos bättre lottade familjer. Han inskrefs såsom elev i elementarskolan, studerade, avancerade klass efter klass och åt sina måltider hos de familjer, som inbjudit honom till sina bord. Vägen fram till målet var lång, och huru taga sig fram medellös vid universitetet, det var en svårlöst fraga. Genom dr Fjellstedt och domprosten Wieselgren fick han höra, att i Amerika ibland hans landsmän var behof af präster med kristligt sinne. Talet träffade hans hjärta, han kände lust därtill, fattade snart sitt beslut och afreste till Amerika vid 21 års ålder 1866 med Augustana College och teologiska seminarium, då förlagdt i Paxton, Ill., såsom sitt mål. Här upptogos ånyo och afslutades studierna, och efter godkänd examen prästvigdes han i Moline, Ill., tillsammans med tio andra prästkandidater vid synodalmötet 1869 på kallelse af svenska lutherska församlingen i Oxbow, Ill.

Pastor Lindeblad hade under sin studietid betjänat denna församling och samtidigt idkat studier vid en engelsk skola, som låg i Henry. Oxbow, Henry och Varna äro alla namn för samma plats. Under denna tid inträdde han i äktenskap med miss Christina Pierson, dotter till en välbärgad farmare i närheten af Princeton, Ill. I henne fann han en gudfruktig kvinna, som troget följt och bistått honom i arbete och möda hela lifvet igenom och med hvilken han åtnjöt ett sällt, lugnt och fridfullt hemlif, samt en som var fullt ense med honom att hålla ett gästfritt hem.

Efter sin prästvigning sändes han af synoden på en missionsresa till New England-staterna med Campello, Mass., som hufvudstation. Efter tre månaders arbete här och på omkringliggande platser, däribland Boston, kallades han nu af församlingen i Campello till dess pastor. Varna ville ej släppa sin pastor, men Campello insisterade på det bestämdaste, att pastor Lindeblad måste antaga deras kallelse, annars — ja, församlingen komme att upplösas. Pastor P. Sannquist sökte öfvertala församlingen i Varna att tillåta pastor Lindeblad antaga kallelsen till Campello och lyckades till slut efter nära en hel dags arbete. Pastor Lindeblad antog då Campello och flyttade dit i oktober 1869. Med nit och andens kraft kastade han sig i arbetet, reste hit och dit för att predika, besöka sjuka, ordna, organisera m. m. Att arbeta var för Lindeblad en lust, och han ägde en oförklarlig lätthet att förflytta sig från ett ställe till ett annat. Han hann med mera på en dag än vanligt folk på tre dagar. Han kunde ock göra

tio bekantskaper, då en annan med trög och sluten natur knappt hann halfva vägen fram till en enda.

Krafter till det myckna arbete Lindeblad hann med låg icke i hans kropp, ty den var mera ett resvirke, fastän vackert hopfogadt, utan i den energiska själ, som bodde därinom, och i hans barnaumgänge med Gud. Hela hans lif var ett hvardagslif i ständigt arbete under en oafbruten sabbatshvila i Gud. Äfven inpå de sista timmarna af hans lefnadsdag sysselsatte han sig med arbete i forskning rörande det tillkommande lifvet. När stunden för uppbrott kom, ville han ej stå sysslolös, utan i arbete såsom fordom, en Elisa, som gick vid plogen, en Gideon på logen och en Matteus vid tullen, men hoppfull och nöjd, då Herren kallade honom.

Från Chandlers Valley, där han blifvit bekant, kom snart kallelse. Församlingarna formligen sletos om hans tjänst. Campello ville ej släppa, hvad den hade och älskade, och Chandlers Valley, understödt af pastor Hultgren, fordrade, att han "måste" komma till dem. Kallelsen antogs till Chandlers Valley, och han flyttade dit på hösten 1871. Här kom han på ett mera vidtomfattande arbetsfält, där han, likt en Paulus, fick resa hit och dit, i vako, i arbete och omsorger om flera församlingar, färdas natt och dag med tåg, på häst- och oxskjuts och till fots. Past. A. W. Stark, som stod honom nära under denna tid, säger: "Det vitsordet bör han ha, att han var mycket nitisk i sin verksamhet. Då jag nu tänker på huru han reste från plats till plats i trakten därom-

kring, predikade, döpte och vigde," så förstår jag knappt huru han kunde hinna och stå ut med allt." Motstånd och en arglistig sektanda råkade han ej så sällan att stöta ihop med under sin välvilliga tjänst, men genom sin fasta hållning och sitt tålmodiga och milda vsäen öfvervann han allt motstånd. När det gällde, kunde han visa ett trosmod, som öfverraskade hans motståndare och slog dem med blygsel, såsom t. ex. i Pullman under storstrejken 1894.

Ett godt och vidtomfattande banbrytarearbete nedlade han på New York-konferensens missionsfält, och detta arbete har burit frukt. Fälten voro af både god och stenbunden art, bekymren många och tunga, och försakelserna gingo hand i hand med arbetet.

1879 kom kallelse från församlingen i Moline, Ill. Den antogs och han flyttade dit samma år. Här var ett ännu större arbetsfält, men gränslinierna lågo dock inom synkretsen. En stor kyrka var uppförd, men belastad med en stor skuld, och endast undervåningen var inredd. Här fick han göra fruktbar sin lutherdom ända till tiggarepåsen. Arbete gafs, och arbeta gjorde han med hänförelse och kraft, men någon klagoton hördes icke. Sjunga kunde han för resten icke, men icke ens en jämmerton, som annars är lätt upptagen, kunde förnimmas. Detta var dock ej något särskildt utmärkande för hans verksamhet i Moline, utan hela hans lif kännetecknades af samma rastlösa och oförtrutna nit.

1892 kallades han till stadsmissionär inom Chicago, särskildt med sydsidan såsom arbetsfält. När

han då efter ett 13-årigt troget och väl utfördt arbete lämnade Moline, var kyrkan fullt färdig, tornet uppfördt och försedt med ringklocka och tornur, tvenne kapell byggda, allt skuldfritt och församlingen större och i godt skick.

Länge stod han ej som stadsmissionär. Pullman blef vakant, och pastor Lindeblad kallades till pastor för denna församling. Det var en präktig församling, och är så än, men kyrkoskulden höll på att med sin tyngd krossa lif och anda ur allt. Det gällde att finna en man vuxen det brydsamma uppdraget att rädda församlingen ur nödläget. Lindeblad kom, hörde och såg, och underrättade församlingen, att den hotande faran säkerligen skulle undanröjas. En ny dag gick upp åtföljd af ljus och hopp. Skulden reducerades, så att den sedan lätt kunde bäras. Pullman består af ett präktigt folk, som både vill och har mod till ädel handling.

Pastor Lindeblads meritlista, som bar vittne om arbetsförmåga och praktiskt förstånd, var väl känd af direktionen vid Augustana Hospital. Då direktionen därför i hospitalets intresse tänkte på val af affärsföreståndare och husfader vid denna inrättning, föll valet på pastor Lindeblad, som ock kallades att bekläda denna syssla. Om än stillheten och lugnet i en älskad församling var att föredraga framför det arbete, som föreståndarskapet vid en sådan inrättning innebar, beslöt han dock, därtill manad af sitt inre, att antaga denna kallelse.

Han kom, gaf hospitalet sin tjänst, arbetade i ädelt uppsåt och efter bästa förstånd för inrätt-

ningens välfärd och rönte framgång i sina välmenta bemödanden, men af inre och yttre skäl afbröt han snart nog denna verksamhet och antog kallelse till La Grange. Omsorgsfullt och troget skötte han denna församling, till dess han antog General Councils kallelse att blifva "field secretary" för Porto Rico-missionen, den sista af de många han fått mottaga, och i denna utförde han lika som i allt annat ett godt och fruktbärande arbete.

Då församlingen i Moline ånyo blef vakant, kallades pastor Lindeblad att förestå densamma med vård och tillsyn under vakansen. Kära vänner, gamla minnen m. m. drogo honom till Moline igen. Hans lifskraft hade begynt svika honom, och han måste draga sig ur arbetet och vända åter till sitt hem i La Grange för att afbida den sista flyttningen, som kom den 23 september 1912. Under stillhet och frid, med förnöjdt sinne gick han ur tiden och in i sin Herres hvila och glädje. Sörjande stå makan och med henne fem barn, tre söner och två döttrar, omkring de jordiska kvarlefvorna med minnet af en älskad make och en ömsint fader. Af de sextiosju och ett halft åren af hans jordiska lif voro fyrtiotre gifna i prästerlig tjänst inom Augustana-synoden.

Till sorgegudstjänsten beredde de sig både i La Grange och Moline. På det förra stället utförde han sitt sista församlingsarbete och där stod hans jordiska hem, och på det senare stället utförde han ett 13-årigt arbete, som lefver i tacksam hågkomst, ty det står på frisk rot, och där är hans familjegraf tillredd. Sorgeresolutioner

hade blifvit insända från flera håll och upplästes vid dessa tillfällen. Då han förbjudit blommor vid sin likbegängelse, utom från familjen, så hade Moline-församlingen i dess ställe smakfullt draperat kyrkans kor med blomsterdekorationer. Båda dessa gudstjänster voro talrikt besökta, och i Moline hade många från Augustana College infunnit sig. I dessa samlingar sutto äfven tvenne af hans lekamliga bröder. Det egna härvid var, att en af hans forna konfirmander, pastor Adolf Hult, talade vid hans bår och afgaf vittnesbörd om nit och trogen själavård vid konfirmationsundervisningen. De jordiska kvarlefvorna invigdes till griftero af pastorerna G. Lundahl och A. F. Bergstrom.

Under sin arbetsdag var han beklädd med flera förtroendeuppdrag inom samfundet, däribland presidentskapet inom New York-konferensen. I många år var han direktör vid Augustana College, och vissa tider fungerade han som direktionsordförande. Han hade dock gjort sig förtjänt af flera utmärkelser än dem, som kommo honom till del. Biskop Billing säger i sina "Riksdagsintryck", som stodo att läsa i "Svensk Tidskrift" i år (1913), att det icke alltid är förtjänsten och insikten, som framdraga till fronten, utan åtskilliga andra ting, och han påstår därjämte, att de, som arbeta i det tysta och stilla, göra det mesta och bästa arbetet.

Ur pastor C. A. Lindvalls personalier, upplästa vid sorgegudstjänsten i La Grange, skall till afslutning meddelas: "Pastor Lindeblad var, om vi kände honom rätt, ganska självständig i sin guds-

fruktan, omtänksam och klok i sina beräkningar, driftig och trogen i sitt kall, flärdfri och anspråkslös i sitt lefnadssätt, trofast i sina löften, pålitlig i vänskap, hjälpsam, tjänstaktig och redbar i alla skiften. Och enligt den måttstock, man följt vid äretitlars tilldelande, hade han väl gjort sig förtjänt af en."

Han har kämpat, han har vunnit
och behållit tro och hopp;
nu har han sin krona funnit
efter väl fullbordadt lopp."

G. LUNDAHL.

Anders Gustaf Linden

föddes den 7 maj 1836 i Elgarås, Västergötlands län, Sverige. Föräldrahemmet med dess strängt begränsade tillgångar ställde ett oafvisligt kraf på dess samtliga medlemmar att efter förmåga bidraga till hemmets väl. Arbetsamhet och försakelse blef därför villkoret för tillvaron från tidiga barndomen, och från denna regel gjordes intet undantag.

Tidigt i sin barndom måste gossen börja lära skräddareyrket, och detta följde han såsom sitt lefnadskall tills han fyllt 21 år. Från denna tidpunkt ändrades hans lefnadsmål, och nu blef hans uppgift att tillfredsställa begäret efter kunskaper. Såsom studerande gällde det isynnerhet att göra sig förtrogen med umbäranden, men under kamp vinnes ökad karaktärsfasthet.

Vid 32 års ålder prästvigdes han i Skara, Sverige, den 14 juni 1868, och därefter tjänstgjorde han såsom komminister i svenska statskyrkan under sju års tid. Önskan att utvandra till Amerika verkställdes år 1875, och vid sin ankomst till detta land valde han såsom tillfällig vistelseort svenska nybygget East and West Union, Carver county, Minnesota.

A. G. LINDEN.

Obekant med förhållandena i en frikyrka och under mindre godt fostrande inflytande blef erfarenheten under de tre första åren af hans vistelse i detta land mycket bitter. År 1880 blef han medlem af Augustana-synodens ministerium, och samma år ingick han äktenskap med fröken Mathilda Romvall. Han antog kallelse till de svenska lutherska församlingarna Strömbäck, Ebenezer, Sacred Heart och Svedlanda, Minnesota, och detta blef hans första och äfven sista pastorat.

Omkring 1890 fick hans trogna maka hembud. Lämnad utan moderligt stöd för sina tre ännu minderåriga barn tedde sig framtiden mindre inbjudande. Gud allena var hans ljus och tröst i den stora bedröfvelsen. Under dessa förhållanden ansåg han det vara visligast att afsäga sig betjäningen af sitt pastorat, som nu begränsades till Ebenezer-församlingen, Sacred Heart, och Strömbäck, hvilka under en lång följd af år åtnjutit hans trogna vård. Han ansåg det nu vara med omständigheterna mest öfverensstämmande att bosätta sig på sin landtegendom i Lac qui Parle county, Minnesota, som han ämnat till sitt ålderdomshem.

Efter en längre tärande sjukdom fick äldsta dottern, Ruth, vid 18 års ålder saligt hembud, och kort därpå blef dottern Hanna af själavännen Jesus hämtad till boningarna i det himmelska fadershuset. Yngsta och enda nu efterlefvande dottern, Agnes, är gift och bosatt i Elbow Lake, Minn.

Önskan att på ålderdomen få tillgodogöra sig ett mildare klimat var motivet för hans flyttning till Cuba, där han i frid slutade sin lefnadsdag

den 3 oktober 1912 i en ålder af 76 år, 4 månader och 26 dagar.

Pastor Linden ägde karaktärsfasthet som få, och den sanningsskärpa, han såsom kristen och själasörjare öfvade, gjorde honom mindre populär, men röjde, att han vandrade med Jesus.

Pastor Linden var i besittning af gedigna filosofiska och teologiska kunskaper. Såsom predikant var han originell, och hans predikningar voro alltid innehållsrika. Såsom ämbetsbroder och kristen utöfvade han ett godt och hälsosamt inflytande.

Nu ej mera misskänd och misstyckt har den trogne tjänaren af sin Herre kallats att få nådelönen.

Frid öfver den dyre ämbetsbrodern minne!

B. F. B.

John J. Frodeen.

Pastor Frodeen föddes den 18 november 1848 i Fröderyd, Småland, och kom till Amerika 1857 i sällskap med sina föräldrar, hvilka bosatte sig på en farm ej långt från Geneseo, Henry county, Illinois. Då emellertid sonen röjde ej så ringa begåfning för studier, tilläts han att lämna hemmet och inskrefs vid Augustana College and Theological Seminary i Paxton, Ill.

Åren 1873—74 var han rektor för St. Ansgar Academy i Carver, Minn., hvilken skola numera är känd under namnet Gustavus Adolphus College och är förlagd i St. Peter, samma stat. Den 27 juni 1875 prästvigdes han i Vasa, Minn., och betjänade sedan följande församlingar inom Minnesota-konferensen: församlingen i Chisago Lake, 15 år, församlingen i Spring Garden, likaledes i 15 år, och senast församlingarna i Wetaskiwin och närliggande platser i Alberta, Canada. Han afled i Wetaskiwin den 17 oktober 1912 i en ålder af 63 år, 10 månader och 29 dagar.

Den 18 november 1873 ingick pastor Frodeen äktenskap med fröken Anna Paulson, en syster till norska pastorn Ola Paulson, och detta äktenskap välsignades med 5 söner och 2 döttrar.

J. J. FRODEEN.

Pastor Frodeen var en god och välvillig man, i sann bemärkelse human, och ägde en starkt utbildad ansvarskänsla. Hans hjärta brann af nit för sina medmänniskors timliga och eviga välfärd, och därför var han en varm vän af missionen, både hemma och i främmande land. Aldrig glömmer jag ett besök, jag aflade i Spring Garden, då jag kommit för att framhålla vår mission i Indien. Han var vänlig och ömhjärtad, beflitande sig om att hjälpa och uppmuntra, utan att själf önska lysa. Likt många af våra skönaste och nyttigaste växter trifdes han bäst i skuggan. Väl minnes jag sista natten, jag var i hans hem. Jag hörde honom sucka så tungt och frågade honom om orsaken. Han omtalade den och gaf mig därvid ett broderligt råd.

Som kristen var han sant pietistisk, men äfven sant kyrklig. Han ifrade för ordning och skick, men hans kyrklighet var dock ej af det slag, som låter hela kristendomen bestå i iakttagande af yttre seder, stadgar och former — ett förhållande, som ingalunda är ovanligt —, utan han förstod väl att i detta stycke skilja mellan hufvudsak och bisak, och ett sant troslif, yttrande sig i ord och verk, var för honom alltid det viktigaste.

Han hade ett ömt och vaket samvete, som ej tillät honom att tala eller handla huru som helst. Af naturen hade han ett svårt lynne, men han lade band därpå och försvarade det aldrig. Han var sträng mot andra, men ännu strängare mot sig själf. Hans tal saknade ej ljuflighet, men var med salt bemängdt.

Ofta suckade han öfver synden, som han fann

låda vid sig och sina medkristna. Han var ej fri från frestelser, men vi tro, att han segrade öfver dem. Dock var ej segern, utan nåden allena hans berömmelse. Väl var han föremål för förtal, men hvem slipper väl undan sådant? Dock var kanske denna heta eld, som han måste genomgå, ej så litet tärande på hans sinne och lifskrafter och påskyndade möjligtvis hans bortgång ur tiden.

Väl fanns hos honom ett drag af humor, men det var paradt med heligt allvar, och den måttfullhet, som alltid var utmärkande för honom, hindrade honom från att gå för långt i uppsluppenhet. Icke var heller detta beroende på något "pietismens tryck", utan på Andens tuktan. Vår tid behöfver mycket mer af detta heliga allvar, och särskildt må detta väl gälla Guds ords förkunnare. Hur ofta tänker jag ej på pastor O. C. T. Andrén, som vistades i Amerika åren 1856—1860 och under dessa 4 år satte en prägel af heligt allvar på hela sin omgifning, en prägel som ännu förmärkes, ett salt som bevarar från förruttnelse.

Den känsla af oro, som så ofta plågade broder Frodeen, bevisade att han var stadd i ett ständigt "vardande". Med Paulus kunde han säga: "Jag kan icke säga, att jag redan har vunnit det eller redan är fullkomnad, men ett säger jag: Jag förgäter det, som är tillryggalagdt, och sträcker mig mot det, som är framför, och jagar mot målet efter den segerlön, som förehålles af Guds kallelse ofvanefter i Kristus Jesus."

Jag tillåter mig att nämna ett drag ur lifvet. Vid en auktion, som hölls på gamla böcker, önskade jag en bok, som han köpte. Hemkommen be-

kände jag detta för honom, tilläggande: "Jag skall ej mer begära det, som är en annans". Då sade han: "Säg ej så, ty du kan ej hålla det. Du blir aldrig fullkommen här på jorden. 'Synden låder vid allt och ger däråt en främmande gestalt'."

Men enär den fromme och gudfruktige måste lida i denna värld, fick äfven Frodeen sin del af lidande. Världens barn hysa mot all sann gudsfruktan, all innerlighet den misstanken, att det är lögn och skrymteri. Luther säger: "Alla fariséer tro, att alla andra människor äro fariséer, och de som ligga i någon synd tro, att alla andra ligga däri." Därför bör dock ej den sanna fromheten dölja sig. Herren Jesus lefde sitt lif öppet inför all världen, och Skriften uppmanar oss att beflita oss om det, som är godt "inför hvar man".

Ingen kan dock lefva i denna värld utan att blifva ett föremål för människors granskande blickar, och i all synnerhet kunna icke Guds ords förkunare, särskildt de, som bära mycken frukt, undgå att utsättas för närgående kritik. De ådraga sig snarare människors uppmärksamhet än andra i en mera undangömd lefnadsställning, och dessutom har enhvar af dem någon sårbar punkt. Dr Crane säger: "Det är bättre att vara afundad än ömkad. Jesus sade: 'Ve eder, när alla människor lofva eder'. Då man säger, att en människa är allmänt älskad, säger man det som ej är sant, för så vidt den människan är allmänt nyttig och oförtrutet verksam. Kraft, förmåga, arbetsgeni framkalla hat och afund. Endast den, som är en nolla, får skörda allmänt beröm. Den bäste, öm-

maste och mest kärleksfulle af alla människor blef hånad och korsfäst. Hvem bryr sig om torra, döda träd? De få stå i fred, men de som stå utmed vägen och bära mycken frukt, de blifva snart utsatta för våldsverkan."

Men icke är hvarje frimodig bekännare därför en erkänd ledare, och broder Frodeen var ej en ledare i stort, men följde gärna en känd och erkänd sådan. Aldrig sporde jag, att min vän Frodeen var populär och skördade världens beröm, men aldrig hörde jag honom klaga däröfver. Han behöll i medgång och motgång samma jämna mod, ty i det eviga lifvets hopp ägde han ett ständigt glädjeämne. Därför var han ock en sann ungdomsvän och en sann optimist. Han hade en djup känsla och ett innerligt behof af personligt umgänge med Gud, och det var detta som bibehöll hos honom det sant ungdomliga, den fromma barnaenfalden och det rätta lärjungasinnet.

För mer än en tedde sig nog Frodeen som en motsatsernas man. Han syntes såväl ytlig som djup, såväl trång som vid i sina vyer. Men detta bör ej väcka förundran. Det är ingalunda ovanligt, och t. o. m. om många verkligt stora män har det blifvit sagdt att de voro "bundles of contradiction".

Frodeen var undfallande, men likväl slagfärdig. Han var icke en oppositionsman i detta ords begränsade betydelse, men han syntes tycka om att opponera sig. Han kunde vara medgörlig, men var aldrig feg. I yngre år var han ej sen att gifva kvicka, bitande genmälen. Hans skaplynne var ett arf från fädernebygden; han föddes ju i

en karg och hård, men ändå leende bygd, och dessa drag finna vi hos honom, men hos Frodeen bar allt detta prägeln af kristlig fasthet i grundsatser och handlingssätt.

Ett annat utmärkande drag hos honom var hans järnflit. Han kunde spara sig, när han ville, men var aldrig loj eller trög. Under sin studietid fick han af dr Cervin de amplaste loford för sin arbetsamhet och flit.

Som predikant ansågo hans närmaste vänner honom som en god medelmåtta. Han var innerlig och framhöll Guds ord oafkortadt, klart och enkelt samt med heligt allvar. Han var strängt texttrogen och försökte aldrig att framhålla egna spekulationer eller hugskott. "Så säger Herren" var för honom bindande. Hans tillämpningar voro uttömmande och träffande, vittnande om ett varmt hjärta och ett klart förstånd. Hela hans predikan var starkt färgad af ett friskt personligt tros- och bönelif.

Pastor Frodeen var i bästa mening en de stora vyernas man, ehuru sällan, om ens någonsin, i första hand. Han tog sällan eller aldrig initiativet. Därför kunde han ej heller kallas blixtrande eller snillrik, men han pröfvade väl allt och behöll det goda.

Som pastor höll han strängt på kåranuan, men dock aldrig på bekostnad af sanningen. Hade något kommit i olag i brödrakretsen, sökte han mellan fyra ögon att utreda saken. Jag kan ej minnas, att han någonsin i tal eller skrift, hemligt eller öppet, anföll en ämbetsbroder. Öfver det nedriga förtalet och den usla afunden, som

sökte att nedsätta andra för personlig vinst, var han ej sen att utbasa Guds dom.

I de stora tidsfrågorna, både på det borgerliga och kyrkliga området, var han djupt intresserad, och för vinnandet af en rätt uppfattning af de invecklade frågorna sökte han ständigt opartiskt att få en rätt syn på tingen, på det ej förut fattade meningar eller personliga hänsyn måtte inverka på eller gifva en skef riktning åt hans omdöme. I frågor rörande uppfostringsväsendet var han klarsynt, i nykterhetsfrågan absolutist, i missionsverksamheten brinnande, i allt barmhärtighetsarbete kärleksfull, i umgänget vänsäll, i samfundsverksamheten pålitlig, ärlig och samvetsgrann. Om han någonsin svek, var det ej hjärtats fel. Allt sant och godt ägde i honom en förkämpe.

Men han var fullt öfvertygad och framhöll ständigt, att endast korsets evangelium kan bereda sanningen segrar och bringa bestående vinst för tid och evighet. Han stod därför på den gamla sanningens grund och inlät sig aldrig på några kompromisser i läran, utgående på att förringa värdet af Kristi person och verk. Hans predikan var därför ett fulltonigt vittnesbörd om Jesus Kristus och honom korsfäst, och då han för egen del funnit nådaitronen i Jesu blod sin enda säkra tillflyktsort, betonade han städse, att där ensamt måste kraften sökas att vinna segrar för Kristus och hans rike.

Så ansatte broder Frodeen sina af Herren förlånta pund. I allt hvad han å sitt ämbetes vägnar uträttade, sökte han förvandla det utvärtes till sann innerlighet. Att han härvid skulle komma

att bryta med världen och dess vedertagna skick och sed, var naturligt. I allt hvad Frodeen företog, och hvar han än var, mötte han därför motstånd af sådana, som voro mindre nogräknade i principfrågor, och detta motstånd kunde ofta blifva ganska bittert.

Men Gud skyddade sitt verk och sin tjänare, huru ringa än båda tedde sig för Frodeen själf. Den som läst det minnes orden: "Där är mycket i det lilla, när Gud är däri". Broder Frodeen upphöjde gärna andra och förnedrade sig själf — ett skönt drag i vår tid —, därför har ock Herren upphöjt honom till evig tid. Han är nu hemma hos Herren. Eja, vore vi där!

Tack, broder, för hvad du gaf oss af dig själf! Tack för god vakt!

"Så far i frid, du fridens man,
farväl, du trogne Jonatan!
Gack i din Herres glädje in
och lönen för din möda finn!"

JOHANNES TELLEEN.

A. LINDHOLM.

Aaron Lindholm.

Pastor Aaron Lindholm föddes i Kristdala, Kalmar län, Sverige, den 7 april 1837. Hans föräldrar voro Gustaf Adolf och Kristina Hjort. Aaron inskrefs vid 21 års ålder i pastor Ahlbergs nybörjade skola i Kristdala, där han fortsatte i två år, då skolan flyttades till sin permanenta plats i Ahlsborg, Småland. Här vistades Lindholm, hvilket namn han antog vid skolan, ännu två år, då han på pastor Ahlbergs rekommendation afreste till Amerika att vid Augustana-synodens läroverk i Paxton vidare utbilda sig till präst inom sagda synod. År 1862 finna vi honom alltså i Paxton, Ill., där han studerade ytterligare tvenne år samt prästvigdes vid synodalmötet i Rockford, Ill., den 19 juni 1864.

Pastor Lindholms första verksamhetsfält blef i Minnesota med Marine Mills som hufvudstation. År 1866 antog han kallelse till Princeton, Ill. Samma år den 21 december ingick han i det heliga äktenskapet med sin nu djupt sörjande maka, Lena Sofia Johnson. Detta äktenskap välsignades med 11 barn, af hvilka fem hafva med döden afgått, nämligen Regina, Alvira, Aron S., Eben och Oscar. Följande stå nu med åldrig moder

sörjande vid älskad faders graf, nämligen Aaron S. A. och Esther (mrs Johnson) i Grand Junction, Colorado, samt Hulda (mrs Peterson) i Crown Point, Ind., och Edna (mrs Ternblom) i Bayate, Cuba, samt Albert i Steger, Ill., och Conrad i Park Side, Chicago; så ock dessa sex barns familjer.

År 1871 antog pastor Lindholm kallelse från Altona, Ill., och flyttade dit samma år. Här stannade han till 1880, då han flyttade till Garfield, Kans. År 1885 flyttade han till Peale, Pa., där han verkade till 1887, då han antog kallelse till Cleveland, Ohio. Här stannade han blott omkring ett år och återflyttade till Pennsylvania till Ridgway, där han ock stannade blott omkring ett år. Så flyttade pastor Lindholm år 1890 till Kirkland, Ill., hvilken församling han förestod tvenne år. Sedan finna vi honom på missionsfältet i Wisconsin och Michigan i fyra år och därefter i Cuba i tre år, under hvilken tid familjen dock var bosatt i Chicago, där äfven i sitt eget hem, 6411 May st., pastor Lindholm själf tillbragte de sista tre åren af sin lefnad, och efter blott 4 dagars sjukdom i pneumonia afled den 6 november 1912 i en ålder af 75 år, 6 månader och 29 dagar.

Pastor Lindholm förestod alltså under sin pastorala verksamhet af nära ett halft sekel omkring ett dussin församlingar i olika stater. Hans största lifsgärning nedlades nog i den gamla Altonaförsamlingen, där han verkade i nio års tid. I Princeton, Ill., och Garfield, Kans., blef ock verksamheten fem år på hvardera platsen. Han var mycket villig att verka som hemmissionär, och

det gjorde honom många gånger djupt bedröfvad, då icke synoden kunde se sig i stånd att upptaga verksamheten bland de förströdda landsmännen i Cuba, där han i Bayate lyckats samla en liten församling, hvilken väl nu dock är upplöst. Hans många flyttningar lämnade nog också hos honom en pilgrimskänsla.

Som predikant var pastor Lindholm väl begåfvad och gärna hörd. Hans predikningar, dem vi hade förmånen att höra nu och då vid gudstjänsterna samt ofta vid veckomötena i form af korta förmaningar vid bönestunderna, kännetecknades alltid af en evangelisk halt och djupt kristlig erfarenhet. Bethel-församlingen här i Chicago var han ock alltid varmt tillgifven och uppmuntrade ofta sin lärare. Familjen förenade sig nämligen med denna församling den 23 augusti 1908. Till sin pastor sade han ofta: "Hälsa de kära nådesyskonen i Bethel." Då han icke längre kunde offentligt deltaga, fingo vi likväl i Bethel Bladet, vår församlingstidning, läsa nästan i hvarje nummer en god afhandling af något ämne i kyrkoåret eller ur vår kristliga tro. Han fröjade sig ock mycket åt det här i Bethel sommaren 1912 hållna synodalmötet. Hans sista uppträdande i vår kyrka var den 27 oktober, söndagskvällen efter mrs Fors' begrafning, då han med anledning däraf gaf församlingen som minnesord de två första verserna af Elle Andersdotters sköna psalm, 487,

"I hoppet sig min frälsta själ förnöjer,
i tron jag till ett evigt väl mig höjer;
ty jag betänker, att dödens länker
har Kristus brutit och mig lifvet sänker.

Med honom salighetens stig jag funnit,
och himlaarfvet han åt mig har vunnit.
När jag insomnar, han mig omfamnar,
och på hans armar jag i himlen hamnar."

Få anade dock, att den gamle, i Herrens tjänst utslitne herden skulle så snart "insomna" i öfverherdens "armar". Hans själ har nu "i himlen hamnat".

Gärna skulle tecknaren af hans skiftande lefnadsbana hafva velat mera samtalat med den hänsofne om hans lifs erfarenheter, men bekymmer sista tiden i mitt eget hem, hindrade mig därifrån. Att pastor Lindholm mottog från kristligt föräldrahem varaktiga intryck, det ha vi anledning att tro. Han var yngsta barnet i hemmet och öfverlefde dem alla. Under pastor Meurlings fostran, hvars liflige son, kontraktsprosten och riksdagsmannen, jag för tre år sedan i Sverige lärde något känna, och i pastor Ahlbergs skola måste ock ynglingen fått den evangeliska läggning, som alltjämt kännetecknade pastor L. i hans inlägg vid församlings- och distriktsdiskussioner öfver andliga ämnen. Han var icke nöjd med blott kunskap, renlärighet och det formfulländade; han ifrade ock för att i hvarje vittnesbörd i församlingen där borde finnas lif och lifserfarenhet.

Så hvila nu i frid, du gamla, fromma själ! På sin pastors sista ord till honom dagen före dödsdagen: "Se, Guds Lamm, som borttager världens synder", svarade han: "Tänk hur stort att höra till den värld, Jesus frälsat." Och om mrs Fors'

hemfärd sade han: "Hur godt att vid skilsmässan äga det kristna hoppet om ett saligt återseende." De voro hans sista fullt medvetna ord. Följande morgon insomnade han fridfullt i tron på sin Frälsare. Frid öfver hans minne!

A. P. Fors.

A. E. HILLER.

August Edward Hiller.

På dödsåkern i närheten af den lilla sågverksstaden Peshtigo, Wis., förmultnar den förgängliga delen af den person, som med heder bar ofvannämnda namn. Det är med en känsla af djup saknad, som jag fullgör uppdraget att teckna hans lefnadssaga — jag saknar honom som ämbetsbroder, som svåger och, likt tusende andra, som en vän utan svek.

På gästgifvaregården i Slättåkra församling, Halland, var innehafvaren, Lars Anderson, och hans hustru mer än vanligt glada på morgonen den 21 oktober 1849, ty en son var dem då född, som i dopet, 8 dagar därefter, erhöll namnet August Edvard. Två syskon hade något år före honom anländt.

Det glada och trefna barndomshemmet kläddes dock snart i sorgedok. Hunnen fram till femte året förlorade gossen genom döden sin fader och sju år senare sin moder. Sanningen af satsen, "No home without a mother" fick den lille August snart erfara. En älskande moders famn var sluten — den sista tillflykten för ett ensamt barn —, men Gud lefde då såväl som nu, och han, som är de fader- och moderlösas värn och beskyddare,

fann för godt att bereda såväl August som hans syskon ett hem hos morbrodern, riksdagsmannen Per Anderson i Halmstad. Hos dessa nya föräldrar trifdes den blifvande församlingsläraren tillika med syskon mycket väl, de bemöttes med kärlek och välvilja, men tukt och Herrens förmaning hörde här såväl som i det första hemmet till ordningen för dagen. Det var ett rätt hem, ett den sanna ordningens och gudsfruktans hem, där trons låga brann klar på hjärtealtaret. Från detta hem förde gossen med sig ut i världen de ljufvaste minnen, och här fostrades hos honom ock ett ordningssinne, som under hela hans lif så tilltalande uppenbarade sig.

Hos dessa släktingar hade han sitt hem, under tiden han bevistade det högre elementarläroverket i Halmstad, i hvilket han inskrefs i andra klassen på hösten 1866. Ordning, flit och en fast tro på Guds hjälp voro under studietiden hans goda kamrater, och dessa tillsammans med ett godt hufvud gjorde, att han redan den 5 juni 1874 kunde med särskild utmärkelse aflägga studentexamen. I slutet af hvarje termin brukade man vid detta läroverk som belöning för flit och studieförmåga utdela premier i form af goda böcker. A. E. Hiller ökade i följd däraf sitt bokförråd hvarje år, men ock sitt anseende som en ädel och stadgad yngling. Vid morgonbönerna och gudstjänsterna i allmänhet såg man alltid Hillers kraffulla gestalt. Om olusten någon gång höll på att få makt öfver honom i fråga om dessa andaktsstunder, sade hans fromma morbror till honom: "Ja, du skulle vara präst, så finge du se huru roligt

det vore om folk stannade borta från gudstjänsterna", och då gick Hiller med stora steg och gladt hjärta.

Den 11 september 1874 lät han inskrifva sig vid Uppsala universitet, tillhörande Göteborgs nation. Här fortsatte han sina studier några år utan att dock, såvidt jag vet, absolvera sin prästexamen. Vistelsen vid akademien var dock ej hälsosam vare sig för hans ekonomi eller hans andliga lif. Hans uppfostran i hemmet var från början mycket sträng och allvarlig, — kanhända något för lagisk. När så den beskedlige, snälle och godtrogne studenten fick full handlingsfrihet, blef han en af de glada Uppsala-studenterna, och vi veta hvad det betyder. Guds Ande hade dock ej vikit från honom, utan förföljde honom ständigt med den frälsande kärlekens röst. Han kapitulerade, fick nåd, blef räddad för sig själf, för Jesus och hans rike — blef räddad för himmelen. Det heliga predikoämbetet hade alltid föresväfvat honom såsom ett det mest eftersträfvansvärda mål. Hans fromme farfar, som var en af Hallands mera framstående prästmän (prost m. m.), var hans nattvardslärare, och denne ingöt i den fromme ynglingens själ djup aktning för detta höga kall och rådde honom att af Gud utbedja sig nåd och kraft att kunna bereda sig för detsamma. — Som ofvan antydts, lämnade H. universitetet efter att hafva vistats därstädes åtskilliga år. Vi finna honom sedan anställd i postverket något år, men Gud hade kallat honom till tjänstgöring i ett högre ämbetsverk: han förde honom fram mot målet och ville ha honom i sin tjänst i fjärran land, när han ej

lyckades nå det i fäderneslandet. År 1882 lämnade Hiller fosterjorden med Amerika som destination. I staten Vermont vistades han till hösten 1886, då han på begäran beviljades inträde i vårt teologiska seminarium i Rock Island. Nu var Hiller i sitt rätta element igen; forskningen i den vetenskap, som berör människans tids- och evighetsbestämmelse, hennes salighet, hade förut varit för honom kär — så ock här.

Efter genomgången föreskrifven kurs i seminariet blef han prästvigd vid synodalmötet i Galesburg, Ill., den 24 juni 1888. Hans första verksamhetsfält som pastor var Manistique, Mich. Här var på den tiden ett ganska magert och tistelbevuxet fält, och församlingen var fattig på människor med rätt kristlig karaktär och kyrkligt sinne. Hiller satt här som en eremit, som en pelikan i öknen. Men förtröstan till Gud, sig själf och det goda i människan i allmänhet höll dock hans mod uppe. Han predikade den korsfäste Kristus i tid och otid, bad och arbetade, förlitande sig på Guds eviga löftesord, att det icke skulle vara förgäfves. Herren hade dock ett annat område, där den trogne och väl utrustade herden skulle utföra sin egentliga lifsgärning.

Efter att i två år hafva betjänat församlingen i Manistique erhöll och antog han kallelse till Peshtigo, Wis. Här stannade den trogne och redlige skaffaren i sjutton år, seende sitt arbete krönas med glädjande framgång. I flera år hade han äfven vård om församlingarna i Daggett och Wallace, Mich., hvilka utgjorde ett pastorat med Peshtigo. Under Hillers öfverinseende och ledning

uppfördes i dessa trakter åtskilliga kyrkor, som vackert tala om ospard möda och om en trogen herdes rätta kärlek till sin hjord. De äro monument, som skola tälja för ännu ofödda släkten om honom, som här en gång verkade Guds verk i tro och kärlek såsom få. Hiller utförde för öfrigt ett ganska omfattande missionsarbete. Så besökte han ofta Oconto, Carney, McAllister och flera andra platser under åtskilliga år, användande tiden väl för räddandet af så många af vårt kära folk för vår kyrka och himmelen som möjligt.

Sjutton år hade svunnit, sedan Hiller först höjde herdestafven i Peshtigo. Han trodde sig nu se en vink från Gud i en kallelse, han erhöll från pastoratet Prentice och Unity, att flytta, och kallelsen antogs. Här verkade han Guds verk, till dess Herren kallade honom till den saliga hvilans värld för mottagande af en trogen tjänares nådelön. Utom nämnda församlingar gaf han äfven församlingen i Grand Rapids andlig vård under en tid af sex år.

Arbetet var om möjligt ännu mera ansträngande här än i det förra pastoratet. Resorna voro långa och tröttande, och han fick ofta fara illa, ute i ur och skur som han måste vara, men med glädje utförde han sin kallelses verk, äfven om detta skulle ske på bekostnad af en god hälsa. Han sparade sig icke, han hade ej för vana att skolka, hans plikttrohet var oantastlig.

Den starke och energiske mannens hälsa började dock vackla; en sjukdom, som några år helt lindrigt besvärat honom, blef värre och tärde på hans

krafter utan skonsamhet. Dock anade ingen, hvarken han själf, hans kära maka eller dotter, att döden låg i bakhåll så nära. Man trodde ej, att arbetsdagen var så nära sitt slut. När sjukdomen emellertid tilltog och gjorde honom oförmögen att tjäna sin Gud och Frälsare här nere, såsom han var van, så längtade han tåligt efter kallelsen hem till evighetshemmet. Han talade tröstens och hugsvalelsens ord till sina nära och kära om mötet i den tårfria, eviga världen, där inga ord eller känslor, som tala om skilsmässa, finnas. Hans sista stunder voro fridfulla, hans tal förrådde stark tillförsikt till Frälsaren och trosvisshet om rening i Jesu blod. — När smärtorna mera svårt infunno sig, så bad han med innerligt bönfallande röst: Herre Jesus, kom, kom — kom snart och hämta mig till din himmel. Så bad han och upprepade det ena sköna bibelspråket efter det andra, till dess tungan förstummades af döden. En djup suck, ett långt andedrag — och August Edvard Hillers själ var frigjord från bojan, stadd på himmelsfärden. Hemförlofningsdagen var den 11 november 1912.

Sedan 1892 var pastor Hiller i ett lyckligt äktenskap förenad med sin efterlämnade maka, Olivia Maria Hiller, född Brodén, som nu jämte dottern Gärda står vid grafvens runor och gråter. En dotter, Tekla, hade några år förut gått till det himmelska hemmet.

Pastor A. E. Hillers arbetsdag är ändad, hans lifsgärning utförd, men frukterna och välsignelsen däraf skola som goda änglar förblifva och komma äfven framtidens barn till godo. Sina gåf-

vor lät han Gud och hans församling förfoga öfver. Redligen ockrade han med de ganska tunga pund, Herren gifvit honom, och utan att darra med handen pekade han på Guds Lamm, som borttager världens synder. Må den gode och trogne tjänaren få sin glädje i himmelen ökad genom möte med många af dem som han här, särskildt i staten Wisconsin, var vägvisare för. Han skall då få se, hvad han här icke alltid kunde se, att hans arbete i Herren icke var förgäfves. Vi sörja den hänsofne brodern och herden, men vi sörja honom tacksamt och undergifvet och säga: Herren gaf och Herren tog. Välsignadt vare Herrens namn!

"Jordens oro viker
för den frid, som varar;
grafven allt förliker,
himlen allt förklarar."

J. A. Brodén.

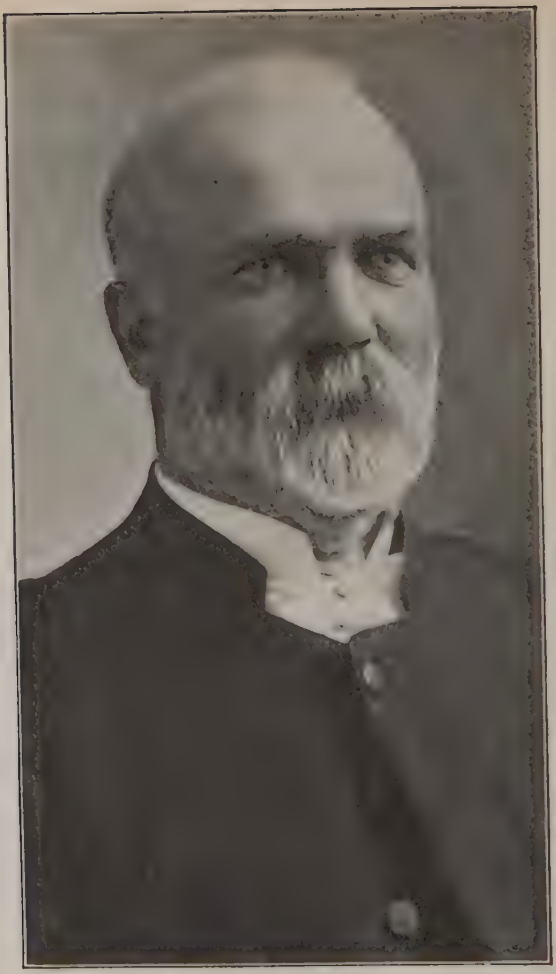

L. G. ALMÉN.

L. G. Almén.

"Tänken på edra ledare, som hafva talat Guds ord till eder, och efterföljen deras tro, skådande hvad utgång deras umgängelse hade. Ebr. 13: 7.

Syftemålet med att i KORSBANERET införa korta lefnadsteckningar öfver aflidna präster och andra bemärkta personer inom Augustana-synoden är icke blott att hafva dem i tacksam hågkomst, utan ock att efterfölja deras tro, sådan den varit verksam i lära och lefverne. Detta är ock syftemålet med vår anspråkslösa teckning af den trogne och verksamme Herrens tjänaren dr L. G. Almén.

Lars Gustaf Almén föddes i Tössö, Dalsland, den 30 mars 1846. Hans föräldrar voro Per Persson och Maria Andersdotter. Likt så många andra utkorade Herrens redskap erhöll han sin första uppfostran i fattigdomens skola. Föräldrarna voro torparfolk under gården Bjärkebohl.

Då familjen tillväxte ända till tolf barn, och det tillika vissa år var missväxt, så blef bristen på lifsmedel ganska kännbar. Lars Gustaf, den tionde i ordningen, lärde sig tidigt att arbeta och bidraga till familjens underhåll. Strax efter

sin konfirmation erhöll han plats såsom gårdsdräng i Åmåls socken, och efter ett par år återvände han till hembygden, där han ock tjänade såsom dräng. När arbetsförtjänsten tog slut i Sverige, begaf han sig 1866 till Norge och arbetade i Kristiania på ett tegelbruk. Följande år återvände han till fäderneslandet och arbetade dels med att lasta fartyg, dels med timmersågning. Då hungersnöden 1868 stod hotande vid nästan hvar mans dörr, arbetade han tillsammans med sin broder med vedhuggning för en dagspenning af 50 öre, och af denna ringa lön måste de lifnära icke blott sig själfva, utan äfven sina föräldrar och en syster. Men i februari 1869 blef det slut äfven med den förtjänsten, och man fick icke arbete för bara maten. De båda bröderna reste då till Norge, men icke heller där fingo de någon arbetsförtjänst. Tvenne hans bröder reste 1869 till Amerika, och Lars Gustaf fick taga sig fram bäst han kunde på båda sidor om Kölen.

Våren 1870 erhöll han biljett från bröderna att resa till Amerika. Men såsom svensk medborgare ålåg honom att samma år utgöra beväringsskyldighet. Dock kunde i oktober Amerikaresan företagas, och han anlände till Pleasant Valley, sju mil från Red Wing, Minn., där han och hans broder arbetade hos en farmare en tid bortåt.

Om än det anförda angående dr Alméns sträfsamma ungdomtid kan synas väl mycket omständligt tecknadt, så är det dock ett vittnesbörd om denne Herrens tjänares trohet i sitt jordiska kall, en förutsättning för att af Herren blifva anför-

trodd arbetet i Guds rikes tjänst. "Den som är trogen i det minsta, han är ock trogen i mycket."

Det var icke mycket bevändt med folkskolan i Alméns hembygd; dock lärde han sig att läsa, skrifva och räkna. Han fattade stor lust för Guds ords bruk, förde en hedrande vandel, visade redlighet och rättrådighet mot hvar man och var vänlig mot alla. Aldrig hördes från hans läppar någon ed eller annars något lättsinnigt tal, fastän hans arbetskamrater icke sparade på ord, som icke höfvas.

År 1865 kom Almén i beröring med en viss Isak Johnson, som utöfvade ett märkbart inflytande på hans själsriktning. Han läste nu Guds ord under bön och självpröfning. Det var dock först 1870 som Almén kom till verklig sinnesändring. En kristligt sinnad skollärare anlände till Alméns vistelseort, och genom samtal och umgänge med denne allvarlige man kom Almén till erfarenhet af sitt hjärtefördärf och af ohållbarheten af den egna fromheten. Han lärde känna sig som en verklig syndare, behöfvande Guds nåd och förbarmande. Han kände en djup ånger öfver sitt syndatillstånd; det var sorgen efter Guds sinne, som åstadkommer bättring till salighet. Det dröjde icke så synnerligen länge, innan han genom evangelii kunskap fick syn på Guds nåd i Kristus och kunde genom tron tillägna sig denna nåd och tro på sina synders förlåtelse för Kristi skull. 1870—1871 bevistade Almén fyra månaders "common school" i Pleasant Valley och arbetade då för kosten hos en farmare. Arbetsförtjänst erhöll han numera utan svårighet dels i

timmerskogarna i Wisconsin, dels med järnvägsarbete i Minnesota.

Då han hade förtjänt sig en summa af $400, ansåg han sig kunna verkställa en länge närd önskan att beträda studiebanan och dess fortsättning, predikokallet. 1873 begaf han sig därför till Augustana-synodens läroverk i Paxton, Ill. Såsom han hade varit en flitig arbetare med jordiska göromål, så blef han icke mindre trägen och ihärdig i sträfvandet efter kunskaper. Han idkade icke så litet själfstudium, äfven sedan han hade blifvit präst, och var väl hemmastadd icke blott i dogmatiken, utan ock i vissa profana ämnen.

L. G. Almén prästvigdes vid synodalmötet i Jamestown, N. Y., den 25 juni 1876. Såsom pastor betjänade han först Beaver, Ill. I december 1878 flyttade han till Sacred Heart, Minn., och betjänade icke blott nämnda församling och Strömbäck, utan äfven Fridhem och Swede Home. Från 1879 till 1893 förestod han pastoratet New London och Mamrelund. I Silleruds församling var han pastor i tolf år, 1893—1906. Kansas Lake och Dunnell betjänade han 1907. Från 1909 till sin död förestod han församlingarna i Clara och Carthage, So. Dak. Från 1905 till sin död var han sollicitör för Gustavus Adolphus College, på samma gång han tjänstgjorde såsom pastor i församlingarna. För nämnda skola hade br Almén det största intresse. Då skolan vid tvenne konferensmöten var i fara att flyttas ifrån St. Peter, använde han hela sin öfverbevisningsförmåga — och den var icke liten — att öfvertyga konfe-

rensen om vådan af att rubba skolan från dess fasta grund och dess staden St. Peter domineran-de läge. Han nedlade ock ett med otroligt tålamod och ihärdighet förenadt arbete i samlandet af en grundfond af $30,000. Lönen för arbetet var icke stor, men direktionen tilldelade honom teol. doktorstiteln, en hedersbevisning, som han ganska väl förtjänte.

Såsom predikant utmärkte sig dr Almén för grundlighet, reda och klarhet. Hans predikningar voro ganska lärorika, om än mindre känslofulla. I pastoralvården var han allvarsam, och i kyrkotuktsfrågor sökte han ordagrant följa församlingskonstitutionen både med afseende på dryckenskapen, det hemliga sällskapsväsendet och andra förargelseväckande synder.

Såsom flerårig medlem och ordförande för direktionen af Gustavus Adolphus College var han lifligt intresserad i dess bestånd och utveckling. I flera år var han vice ordförande i Minnesotakonferensen och medlem af dess verkställande kommitté, och i denna egenskap kom han i tillfälle att sätta sig in i dess mångsidiga och bekymmersamma arbete. Han var ock städse färdig med kloka råd och goda förslag. Det hände icke så sällan, att af brist på respredikanter kommitténs medlemmar måste göra sina turer på missionsfältet, hvarvid dr Almén utan några invändningar gaf sig åstad på rätt besvärliga resor.

Från våra konferensmöten är dr Almén särskildt känd af både äldre och yngre präster och af många lekmannadelegater. Han hade den vanan att uppträda i nästan alla frågor, som af-

handlades, och tog mycken tid i anspråk, hvilket förorsakade ej så liten ovänlighet hos talträngda representanter, men för de stilla i landen, som voro sena att tala och villiga att höra, var det en förnöjelse att lyssna till Alméns förnuftiga och klargörande bevisföringar i diskussioner.

Dr Alménn var parlamentarisk och väl hemmastadd i konferensens stadgar och ordningsregler. Han var en samfundsman, och såsom sådan älskade han och arbetade för konferensens läroverk i St. Peter, men i hans hjärta rymdes äfven synodens skola. Då insamling för jubelfonden pågick, afbröt han sitt sollicteringsarbete för Gustavus Adolphus College. Minnesota-konferensens inrättningar och dess missionsfält omfattade hans kristliga sinne med stor omsorg, men han var därför icke likgiltig för synodens inre och yttre missionsverksamhet. Under sin pastorala verksamhet i Sacred Heart predikade han äfven i Renville, Yellow Medicine och Lac qui Parle counties i nybyggarnas stockhus. På detta fält arbeta nu fem präster i ordnade pastorat. Hans hem i Sacred Heart var ett skröpligt stockhus, men aldrig klagade han eller hans unga fru däröfver. De hade sin glädje i Gud och i framgången af deras arbete i Herren.

Under visitelsen i New London fullbordades det påbörjade prästhuset därstädes, och kyrka byggdes i Mamrelund. Under den tid han förestod nämnda pastorat, använde han en månad hvarje år på missionsfältet, där han i Red River-dalen stiftade flera församlingar. Han utsträckte sina

resor äfven in i Canada och bildade Sions-församlingen i Winnipeg, Can., den 4 oktober 1890.

Ett utdrag ur synodens organ Augustana för den 12 december 1912 förtjänar att här få sin plats: "Dr Almén var en särdeles produktiv skribent. Öfver hans bekanta signatur förekommo mycket ofta artiklar i Augustana och Minnesota Stats Tidning. Han var ock under åtskilliga år redaktör för Skaffarens kyrkliga och nykterhetsafdelningar. Och alltid hade han ett bestämdt budskap att framföra. Han tvekade icke, då det gällde att vinna ett i hans omdöme godt mål, att gifva sina artiklar en polemisk prägel. Men äfven de, som förfäktade mot honom stridande åsikter, hade dock det medvetandet, att de hade att göra med en uppriktig och sanningskär motståndare. Vår kyrka är tacksam för hvad hon haft i denne sin trogne tjänare, och hans minne skall förblifva kärt för alla som hade förmånen att lära känna honom. Och han saknas på så sätt, som blott de gode och trogne kunna saknas."

Dr Almén var en sann och allvarlig kristen. Hans lefverne liksom hans bekännelse öfverensstämde med Guds ord. Han afhöll sig från allt som ondt syntes och äfven ifrån det som af sundhetsskäl ansågs vara skadligt. Han lefde ett rätt helgelselif, dock icke i lagbundenhet, utan i evangelisk anda. Han lefde det fördolda lifvet med Kristus i Gud och i ett förtroligt böneumgänge med Herren — han lefde i Guds ord. Guds ord var icke blott den fasta grundvalen för hans tro och för hans salighetshopp, utan ock rättesnöret för hans vandel och ämbetsförvaltning. Guds

ord var för honom den afgörande domaren öfver de nyare företeelserna i synoden, exempelvis konstitutionsförändringarna. Härutinnan liksom i mycket annat var han andligen besläktad med sin för några år tillbaka hänsofne vän, den vördade och älskade samfundsmannen dr P. Sjöblom.

I sitt umgängessätt var dr Almén ingalunda pedantiskt allvarsam, utan gladlynt och språksam och genast färdig att sätta en diskussion i gång. Den som var i tillfälle att närmare umgås med honom fann i honom en pålitlig vän och en förtrogen broder.

Den 1 december 1876 ingick dr Almén äktenskap med fröken Elisabeth Kristina Johnson i Beaver, Ill. I detta äktenskap föddes tio barn, af hvilka ett, Kristina Constantia, dog vid tre års ålder. De nio som lefva äro: dottern Hanna Theodora, gift med handlaren Josef Benson i Crooks, S. Dak.; dottern Lovisa Victoria, gift med prof. Towley i St. Peter, Minn.; sonen Gustaf Theodor, lärare i Thief River Falls, Minn.; dottern Bertha Aletea, gift med prof. E. J. Vikner i Seattle; sonen Anskarius Laurentius, lärare i naturvetenskap i Linton, N. D.; dottern Wilhelmina Elisabeth; sonen Carl Wilhelm; dottern Edith Maria; sonen Alfons Petrus. De fyra sistnämnda äro i hemmet.

I hemmet var dr Almén den ömmaste fader mot sina barn och en älskande och sympatisk make för sin hustru. Hans hem var öppet för alla, för ämbetsbröder, församlingsbor och nödens barn. I detta hem andades man en rätt evangelisk luft.

Dr Almén tycktes hafva god hälsa, emedan han

var i ständig verksamhet. Men de senare åren var dock hans hälsa vacklande. I oktober förra året skref broder Alménn till undertecknad bland annat följande: "För närvarande är jag icke så lycklig som du i fråga om hälsan. Jag har nämligen varit rätt krasslig i sommar och nödgats medicinera. Jag kan icke säga, att jag ännu är helt återställd, ehuru mycket friskare än för ett par månader sedan. Dock, genom Guds stora nåd, som är beständigt ny öfver oss, blir allting väl." Ja, allting blir genom Guds stora nåd slutligen väl.

Betjänandet af Carthage-pastoratet med de vidt skilda predikoplatserna var förenadt med ett ganska ansträngande arbete, särskildt genom de besvärliga resorna. Och ändå arbetade han för half lön.

Söndagen den 1 december predikade han med vanlig kraft och reda i sin kyrka i Carthage. Tisdagen kände han sig illamående; onsdagen tilltog sjukdomen. Torsdag f. m. den 5 december löstes de jordiska banden, och anden var fri och hemma hos Gud. Nu var allting väl. Men sorgen var stor hos den efterlämnade familjen, och saknaden kännbar i samfundet, särskildt vid våra kyrkliga möten.

Vid begrafningsgudstjänsten, som hölls i Carthage måndagen den 9 december, voro åtta af barnen, dr Alméns bröder samt svåger, pastor L. J. Lundquist, med fru närvarande. Nästan alla stadsborna bevistade gudstjänsten.

Pastor C. E. Cesander höll först en engelsk predikan med ledning af 2 Tim. 4: 1—5 och därefter

en svensk öfver Kol. 2: 1—5. Pastor Lundquist höll ett kort tal, framställande dr Alméns lefnadsbana. Sånger sjöngos af kören och psalmer af församlingen, kondolensskrifvelser upplästes. Församlingen visade ett innerligt deltagande och all möjlig välvilja för de sörjande vid detta pröfvande tillfälle.

Tidigt tisdagsmorgonen företogs resan till Balaton. "Här möttes vi", säger C. E. C., "vid stationen af Silleruds församlings pastor, O. H. Ardahl, och församlingsbor, som togo oss ut till kyrkan, åtta mil ut på landet. Här hade dr Almén varit pastor i 12 år. Nu var hela församlingen tillstädes för att se sin forne lärare för sista gången. Pastor L. J. Fihn läste 1 Kor. 3 och ledde i bön. Därefter höll pastor Ardahl en kort predikan öfver 2 Tim. 3: 11. Pastor C. E. Cesander tecknade den hemgångnes lif och verksamhet med ledning af 1 Tim. 4: 16. Dr J. P. Uhler bringade en hälsning från fakulteten vid Gustavus Adolphus College och uppläste kondolensresolutioner anslutande sig till orden i Ebr. 11: 4: "He being dead, yet speaketh." Pastor A. T. Lundholm uppläste kondolensskrifvelser från pastor E. J. Nyström, dr J. A. Krantz och församlingarna i Sillerud och Carthage.

Dr Alméns broder uppläste ett af honom författadt poem. Pastor Chr. Swenson afslutade med bön. Pastor O. H. Ardahl invigde stoftet till griftero i den framför kyrkan smyckade grafven. Här nedmyllades en förgänglig lekamen, där skall uppstå en härlig lekamen.

Undertecknad har enkelt och sannfärdigt sökt

skildra sin trofaste väns lefnadserfarenheter i enlighet med trovärdiga personers meddelanden samt hvad han genom personligt umgänge förnummit.

"Den rättfärdiges åminnelse lefver i välsignelse." Ords. 10: 7.

Gud allena äran! J. FREMLING.

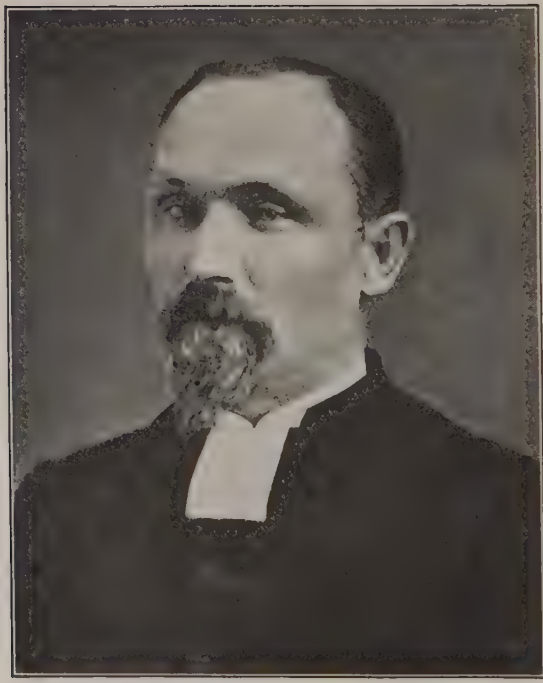

FR. PETERSON.

Fredrik Peterson.

Att skrifva biografier öfver aflidna prästmän är ingen lätt sak, försåvidt man icke låter det bero med blott några historiska data och statistiska uppgifter.

Prästen är ju en offentlig man, och såsom sådan kommer han i lifstiden under många domar och omdömen. Det finnes väl knappast någon "allmänhetens tjänare", som får uppbära så mycket klander och så mycket beröm som prästen. Härutinnan händer dock intet nytt, utan går tjänaren såsom det gick Mästaren: Somliga sade, han är god, andra, han är ond.

Bäst vore väl, om en präst kunde uppträda blygsamt, men dock värdigt såsom en Melkisedek, och så försvinna såsom han, utan några spår af släkt, dagar och år, endast efterlämnande minnet: "Han var Guds, den högstes, präst."

Pastor Fredrik Peterson, hvars lefnadssaga vi här i korthet teckna, föddes en bondeson i Floda församling, Södermanlands län, Sverige, den 22 maj 1839. Han var ende sonen i familjen, men hade tvenne systrar, som förblifvit i hembygden. Såsom ung gosse visade han håg för studier. Redan tidigt blef han väckt och kom till en lefvande

tro på Herren. Nu vaknade också hans håg att på något särskildt sätt få tjäna Gud och blifva till nytta i hans rike på jorden.

Vid denna tid var pastor Ahlbergs skola vid Ahlsborg, Småland, den härd, till hvilken kristligt sinnade ynglingar gingo för att utbildas till kolportörer, missionärer och präster, d. ä. få sin första utbildning där. Till denna kärlekens och det kristliga allvarets inrättning gick ock Fredrik Peterson, och här blef han, såsom öfriga elever, "pröfvad och luttrad" till både den inre och yttre människan.

För att gifva läsaren en liten inblick i denna skola, som fostrat och gifvit den första ledningen åt så många af Augustana-synodens äldre präster, vilja vi anföra något af hvad pastor Ahlberg själf säger därom i sin "Smålands Missionstidning", juni-numret 1869:

"Emedan denna skola räknar det såsom en hufvuduppgift att i förening med ren och sund lärdom lägga sig vinning om ett allvarsamt och försakande lefnadssätt, enligt evangelii rätta förstånd och oafvisliga kraf på alla Jesu sanna lärjungar, så få vi icke blott hela världen emot oss, till att liksom hudflänga och bespotta oss, utan också en hel skara af lättsinniga kristna och skrymtare, hvilka icke kunna lida hälsosam lärdom, ej heller ett sådant lefverne, som står i stark kontrast mot deras egen köttsliga frihet. I och under alla våra skröpligheter uppenbarar sig Herren Jesus Kristus härstädes såsom en guldsmeds eld och en tvätterskas såpa, och när skrymtare icke vilja botfärdigt underkasta sig denna skarpa luttring och

vaskning, så förargas de på hela inrättningen och naturligtvis äfven på dess föreståndare, begifva sig skyndsamt af härifrån och söka att hämnas sina förmenta lidna oförrätter medelst ljugande och smädande, stundom på det mest nedriga sätt. — — — Detta är läckerbitar för pöbeln, då de få se det kristna namnet neddraget i smutsen, så att de med hjärtelust kunna trampa därpå och med detsamma inbilla sig själfva att de äro de rätta kristna."

Så talade den man, och sådan var den skola, som först satte sin prägel på vår aflidne vän, pastor Peterson, och många med honom.

Från skolan i Ahlsborg begaf P. sig till folkskollärare-seminariet i Karlstad. Han ämnade väl ägna sig åt skollärarekallet, men genom Guds ledning kom han till Amerika 1869, då han var 30 år gammal. Efter en tids vistelse här i landet ingick han vid Augustana College och Teologiska Seminarium, som då var i Paxton, Ill. Efter fullbordade studier därstädes blef han ordinerad till präst vid synodens möte i Galesburg, Ill., 1872 och innehade då kallelse till sv. luth. församlingarna i Cokato och Norra Crow River, Minn. Dessa församlingar betjänade han i fem år. 1877 flyttade han till Trade Lake, Wis., och var där i sex år, hvarefter han hade församlingsvården i Rush Lake och Rush City, Minn., från 1883 till 1891. Sedan var han i fyra år pastor i Fridhem och York, Nebraska. Han flyttade sedan åter till Minnesota och sitt kära hem vid den vackra Rush Lake-sjön och betjänade under några år Sions-församlingen vid Mille Lacs samt församlingarna i Rice Lake,

Braham, Rock Creek och Pine Grove. År 1900 flyttade han till Aitkin, Minn., och verkade i detta pastorat i fyra års tid. Åter kom han hem till sitt vackra landtställe och tjänstgjorde så länge han kunde i Pine Grove och Rock Creek. Under de trenne sista åren af sin lefnad försämrades hans hälsa allt mer och mer. Det sista året tillbringade han i North Branch, där hans dotter och måg äro bosatta.

Sådana äro de yttre konturerna af pastor Petersons lif och verksamhet; men huru med det öfriga?

Pastor P. var en allvarlig kristen, ett barn af de stora väckelserna för 50 år sedan i Sverige, en lärjunge af P. A. Ahlberg, en flitig läsare af Rosenius, Fjellstedt m. fl.; han var en väckelsepredikant, han predikade bättring, på samma gång som han vittnade om synd och nåd. Några i Cokato minnas ännu den eldige och allvarlige predikanten. I Trade Lake, Wis., stod han såsom en klippa, när allehanda lärdomsväder drogo fram, och han lyckades behålla och skydda sin hjord i tider, då på många orter våra församlingar förlorade sina medlemmar, såsom träden på hösten fälla sina löf.

Pastor P. var en begåfvad talare, och i predikstolen framträdde tydligast hans styrka såsom präst. I umgänget var han öppenhjärtig, god och gladlynt; i sitt sätt och sina seder enkel, rättfram och originell. Han hade äfven en rik och väl balanserad affärsbegåfning, som kom församlingarna till nytta och äfven honom själf till godo. Detta i förening med anspråkslöshet och ett enkelt

lefnadssätt gjorde, att han förvärfvat en nätt förmögenhet, så att han icke behöfde på gamla dagar sörja för sitt och de sinas uppehälle.

Pastor Peterson ingick år 1873 äktenskap med Emma Hult från Swede Home, Nebraska, som ännu lefver och bor hos sin dotter, mrs Lydia Wahlstrom i North Branch.

Pastor och fru Peterson hafva nu endast tre barn i lifvet, nämligen mrs Lydia Wahlström i North Branch, Minn., samt Ernest Theodor Wallinder, advokat, boende i Minneapolis, Minn., och Fredrik Emanuel Peterson, målare, som bor i Denver, Colo. Fem barn, alla flickor, äro döda, hvaraf tvenne ligga i Trade Lakes kyrkogård och tre, mellan 16 och 12 år, i Rush Lake kyrkogård. Dessa rycktes bort nästan samtidigt och ligga sida vid sida i samma graf. De dogo i november 1900.

Pastor Peterson afled i sitt hem i North Branch den 20 februari 1913 i en ålder af 73 år, 8 månader och 28 dagar. Hans lösen var: "För blodets skull',' och hans hopp var att blifva frälst af nåd.

Begrafningen hölls den 25 februari. Liket fördes först till Rush City, hvarest sorgegudstjänst hölls i sv. luth. kyrkan. Bland präster som deltogo i denna gudstjänst märktes pastorerna E. Schöld, E. Hedeen, P. A. Pihlgren, Gustaf Peterson, J. A. Johnson, C. O. Olander och G. Wahlund. Stor var skaran som samlades för att ägna den forne herden sin sista hyllning och för sista gången skåda de välkända och kära anletsdragen, hvarpå döden lagt sin kalla och bleka hand.

Efter sorgegudstjänsten fördes liket öfver de hvita drifvorna till Rush Lake kyrkogård, och de

jordiska kvarlefvorna vigdes där till griftero i samma "Herrens åker", där pastorerna Andrew Jackson och A. Aaron funnit sitt hvilorum.

Frid öfver hans minne!

Där ofvan stjärnorna du äger
din rätta hamn.
O gläds, att allt, hvad mänskligheten säger,
en dröm blott är, som sväfvar kring ditt läger
i evighetens famn.

G. WAHLUND.

Erik Swanson.

Dyrt aktad i Herrens ögon är hans frommas död. Ps. 116: 15.

I salig åminnelse böra sådana fromma själar och trogna herdar bevaras som den i tron på sin Frälsare fridfullt hänsofne pastor Erik Swanson, och för den skull nedteckna vi en kort lefnadsruna öfver hans alltför tidigt afslutade verksamhet.

Erik Swanson föddes i Karlskoga, Värmland, den 3 februari 1863, och anlände vid 18 års ålder hit till Amerika. Efter några års vistelse här inskrefs han såsom elev vid Augustana College i Rock Island. Med flit och omsorg skötte han sina studier, och genom sitt allvarliga och kristliga uppförande förvärfvade han sig aktning och förtroende både af lärare och kamrater.

Efter slutade studier prästvigdes han af Augustana-synoden den 7 juni 1896 vid dess möte i Omaha, Nebr., på kallelse till den sv. luth. församlingen i New Windsor, Ill.

Han upptog strax efter synodalmötet sitt arbete där på fullt allvar och betjänade denna församling med trohet och till mycken välsignelse i åtta år. Här blef han ock den 10 maj 1899 i ett lyckligt äktenskap förenad med Hilda Albertina Lind-

ERIK SWANSON.

ström, dotter till denna församlings förre lärare, pastor A. P. Lindström, som afled den 25 mars 1895, och hvars efterträdare han blef.

Efter några års sträfsamt arbete, som väl icke saknade sina bekymmer för den nitiske och samvetsgranne själasörjaren, började hans hälsa vackla, så att han nödgades söka ett mildare klimat. Han antog kallelse till Galveston, Tex. Ombytet syntes verka välgörande till en tid, men han nödgades dock söka ett mera högt och torrt klimat och antog därför kallelse till församlingen i Lund, samma stat. Härifrån flyttade han till Pueblo, Colo., där han stannade en tid, men antog snart kallelse till Eriksdals-församlingen i Avoca, Texas.

Här upptog han arbetet med stor lust och till stor glädje ibland vårt folk där i detta nybygge, men äfven här blef hans verksamhetstid kort. Det syntes, som om den käre brodern anade, att hans tid ej skulle blifva lång här i, som det kallas, "min dal". Efter några dagars sjukdom afsomnade han fridfullt och i tron på sin Frälsare den 3 mars 1913 i en ålder af 50 år och 1 månad.

Stofthyddan anlände till Moline följande fredag, och på lördagen kl. 1 e. m. hölls en kort sorgegudstjänst i Moline-församlingens stora kyrka, där Illinois-konferensen då höll sitt årsmöte. En stor skara människor hade infunnit sig i templet vid denna begrafningsgudstjänst. Dr Ranseen och pastor V. Setterdahl predikade vid detta högtidliga tillfälle. Följande dag kl. 11 f. m. hölls begrafningsgudstjänst i New Windsor-församlingens kyrka, där en stor skara människor kommit tillstädes för att säga ett sista farväl till den afhållne

och älskade herden. I sorgehuset läste församlingens pastor, J. A. Hemborg, 2 Kon. 2: 1—18, hvarefter pastor Alfred Nelson ledde i bön. Sedan sv. ps. 495 sjungits efter ankomsten till kyrkan, höll pastor V. Setterdahl predikan med ledning af Joh. 16: 16. De närvarande blefvo påminta om att det är blott en liten tid som striden varar, hvarefter Gud lofvat skänka lif och oförgänglighet åt alla dem, hvilka under ökenfärden vandrat i Jesu fotspår. Pastor J. A. Hemborg predikade på engelska med ledning af Dan. 12: 3, 13. Pastor Alfred Nelson gaf till slut ett skönt tänkespråk, hvarvid han framhöll den stora och härliga sanningen, att Gud är barmhärtig, äfven om vi ibland i svåra pröfningar äro frestade att tro och tänka annorlunda. Efter gudstjänsten fördes den förgängliga kroppshyddan ut till den närbelägna kyrkogården, där den skall hvila till uppståndelsens härliga morgon.

Sådan ter sig den yttre ramen af denne käre broders jämförelsevis korta lif och verksamhet. Alla, som närmare lärde känna honom, funno uti honom en älskvärd personlighet; ärlig och uppriktig var han i alla sina handlingar, och alla rätttänkande i de församlingar han betjänat gifva det samstämmiga vittnesbördet, att han var en rätt israelit, uti hvilken intet svek var.

Änkan och hennes tvenne barn sörja och sakna den bortgångne maken och fadern, men Herren har ju lofvat, att han vill vara änkors värn och de faderlösas beskyddare. Han efterlämnar också en åldrig moder, fyra bröder samt många andra släktingar och vänner. Ps. 495: 1, 4, 5. A. N.

C. T. Sandström.

Onsdagen den 2 april 1913 afled den inom hela vår synod kanske så som ingen annan väl kände pastor C. T. Sandström på Mercy Hospital i Cedar Rapids, Iowa. Den sjukdom, som nu besegrade hans krafter, var njurlidande, förenadt med ett anfall af lunginflammation; han hade dock varit sängliggande endast några dagar.

Pastor C. T. Sandström föddes i Ekeby, Östergötland, den 10 oktober 1845 och var sålunda vid sitt frånfälle 67 år, 5 månader och 23 dagar gammal. Han kom till Amerika 1860 och var en af dem, som besökte St. Ansgar Academy under pastor Jacksons föreståndarskap. Sedermera studerade han i Paxton och följde med Augustana College och Seminarium till Rock Island. Redan före sin prästvigning kallades han till sollicitör och verkade i flera af våra församlingar; äfven deltog han i insamlingsarbetet för Augustana College och Seminarium. Efter sin prästvigning i Andover 1884 ägnade han sig en tid åt församlingsverksamhet, men hans förmåga som insamlare af medel togs snart i anspråk, så att han kom att ägna sig mestadels åt detta värf. Många äro de församlingar, hvilka med tacksamhet ihågkomma den insamling, som genom pastor Sand-

C. T. SANDSTRÖM.

ströms ledning ländt arbetet till fromma. Han deltog i insamlingen för Gustaf Adolfs-församlingen i New York och verkade vid mediet af 80-talet åter för vårt gemensamma läroverk; han har arbetat för New York-konferensens barnhem och längst för immigranthemmet i New York. De platser, där han senast verkat i egenskap af sollicitör, äro Berwyn, Ill., och under de sista sex månaderna Cedar Rapids, Iowa. Han kallade sig ofta själf "synodens stortiggare", och denna titel, med allt det arbete, den försakelse och den stora betydelse, som ligger bakom detta uttryck, blef för honom en hederstitel, och vi tänka alla med uppskattande på det svåra värf han på detta område fick utföra och det nit han ådagalade.

De sista sex månaderna före sin död verkade pastor Sandström som sollictör för församlingen i Cedar Rapids. Församlingsmedlemmarna uttryckte sin stora tacksamhet för det framgångsrika arbete han där utförde, i det att han under det halfva året samlade mer än $5,000 för afbetalandet af kyrkoskulden. Under hela denna tid och särskildt under sjukdomsdagarna visade församlingens herde, pastor E. C. Jessup, samt församlingsmedlemmarna mycken vänlighet mot pastor Sandström. På sin dödssäng fick den sjuke brodern röna ömt deltagande och god omvårdnad af dessa vänner, i det soliga sjukrummet såg man under dessa dagar blommor och frukt, som vänliga församlingsmedlemmar hade bragt den lidande vännen. Dagen före sin död ville han "ordna om sitt hus" och gaf klara och tydliga föreskrifter med afseende på det testamente, som enligt hans

diktamen uppsattes. Han uttryckte sin känsla af dödens närhet och befallde sin själ med lugn i Herren Jesu armar. Då vi före skilsmässan hade förenat oss i bön till Gud, sade han med djup känsla: "Jag känner mig så glad och får nu lämna allt i Guds hand." Han bad pastor Jessup och tecknaren af dessa rader att "hälsa till bröderna".

Pastor Sandström var en uppriktig kristen. Fel saknade han icke, och de voro af det slag, som lätt upptäckas. Han var ofta oförsiktig och ovårdsam, men alla som kände honom äro villiga att intyga, att dessa fel voro hufvudets och ej hjärtats, och att under den vårdslösade ytan bodde en uppriktig, för Guds rike och medmänniskors bästa ömmande själ. I den verksamhet, han gjort till sin lifsuppgift, kräfdes ej så litet tålamod och självförsakelse, och hans trohet mot Gud och mot samfundet sattes ofta på hårdt prof, men de svårigheter, som skulle hafva afskräckt många en annan mera granntyckt och finkänslig person, utöfvade intet inflytande på honom. Människors pris sökte han icke, och med en kanske nästan cynisk likgiltighet frågade han litet därefter.

Sorgegudstjänst hölls i den sv. luth. kyrkan i Cedar Rapids lördagen den 5 april, hvarefter stoftet fördes till Chicago för att enligt den hänsofnes önskan jordas i Mount Olivet kyrkogård. Söndagen den 6 april firades sorgegudstjänsten i sv. luth. Betlehems-kyrkan i Englewood.

Han efterlämnar maka bosatt i Concord, California. Frid öfver den flitige och arbetsamme tjänarens minne! G. A.

F. N. Swanberg.

Vill du följa mig, skall jag berätta om en man, som var min vän mer än någon annan. Vänskapen torde hafva berott på att jag under flera år kom att stå honom nära, kanske på att hans vänsälla väsen fann för godt att söka min vänskap. Möjligen fanns det andra orsaker. Och han var värd att älskas. Det var i lifstiden pastorn för den svenska lutherska Bethelförsamlingen i Holdrege, Nebr., och Nebraska-konferensens president, Fredrik Nikolaus Swanberg.

För några år sedan log jag skeptiskt, då han sade till mig: "Du skall skrifva min runa för Korsbaneret." Det föreföll mig så absurdt, att en af oss skulle dö före den andre. Han var ju dessutom den starke, synbart både den kroppsoch själssundaste, han med den ljusa lifssynen och det lugna humöret, om än några år äldre enligt prästbetyget. Jag ler icke numera. Det är en vemodsfull uppgift, om än kär. Han bad mig teckna bilden enkel och utan helgongloria. Och jag vill bemöda mig om att så göra. Har jag ej den rätta blicken för hans fel, dem han nog lik andra dödliga ägde, är det vänskapens skull.

Hans tidigare lif känner jag icke mycket till

F. N. SWANBERG.

i detaljer. Han var född i Fårö på Gottland den 6 december 1853. Fadern, Peter Swanberg, en kärnkarl, originell på många vis, var skräddare. Fredrik växte upp på skräddarebordet. Adertonårig kom han till Amerika, till Brooklyn. Där blef han medlem af Bethlehems-församlingen och kom i beröring med pastor Fogelström, som strax såg, hvad gry och begåfning den ynglingen hade. Det var genom honom, som tanken på prästkallet vaknade hos Swanberg.

Likväl är han ännu skräddare, då vi 1879 finna honom i Kansas City. Men han är mer. Tillsammans med en Venngren utger han där tidningen "Härolden". Emellertid lärde där dr Carl Swensson känna honom och sökte, fast förgäfves, få honom till Lindsborg för att redigera "Kansas-Posten". Äfven med Hasselquist och Olsson hade han kommit i beröring. Och så kom han genom dem, särskildt Hasselquist, att flytta till Swedeburg, Nebr., som kateket. Det var 1882. På församlingens kallelse blef han året därpå prästvigd. Det var på synodalmötet i Red Wing, Minn. Utan några collegestudier inkom han i det ämbete, som väl få bättre fyllt än han, och där han nedlade 30 års troget, kraftfullt och betydelsefullt arbete, genom sin personlighet alltmera dominerande och beklädande ett efter annat af förtroendeämbetena inom sin konferens.

Han brukade ibland lyckönska oss yngre, som genom elementarstudier fått lägga en fast grund för vårt vetande. Han kände en brist hos sig själf. Likväl var det oss andra klart, att han icke så alldeles saknade elementära kunskaper.

Han ägde ett hufvud som dugde till något, och vetgirig hade han varit från sin barndom. Ur en för flera år sen påbörjad, men aldrig afslutad självbiografi, som han tänkt gifva romantiserad form, skrifver han därom så:

"Som pojke sprang han (Swanberg själf) i kapp med vinden, sjöng duett med hafvet och njöt af tillvaron i fulla drag. Han genomgick med heder folkskolan och stod näst högst, då han läste för prästen. Man talade om att han hade hufvud, något som han knappast själf betviflade, ty det hade väl hvarje människa, tyckte han. Hvad som däremot var klart medvetet för honom var, att han hade en oemotståndlig lust att läsa allt nan kom öfver, men i synnerhet historia och allt som var i berättelseform, vare sig dikt eller verklighet. Fader Peter var så dar litet smått stolt öfver sin "sork", och hade han haft förmåga, som han hade vilja, så hade nog "sorken" blifvit sänd till något läroverk för att studera. Men det var den gamla vanliga visan: medel fattades. Nikolaus var den äldste, och där fanns sex till att föda, kläda och hålla i skola. Fader Peter var ock en mångfrestande man: än var han handtverkare, än fiskare och jägare. Dessutom åtog han sig allehanda mindre lönande bestyr. Nikolaus måste arbeta och hjälpa till, det var allt. Men på det att studieplanen måtte i framtiden lättare realiseras, lästes privat i några år. Skollärareexamen, det var så högt man vågade sätta målet. Kanske man skulle kunna taga den fyraåriga kursen på två år, om man knogade i förväg." — — —

"Hos en gammal adelsman, major E., hade vår Nikolaus ett slags anställning en tid. Arbetet var ej svårt. Det bestod mest i att "ordna" en oerhörd mängd gammalt skräp, som skulle föreställa samlingar. — — — Att herr majorens — såsom han alltid ville tilltalas — samlingar icke voro vetenskapligt ordnade, kunde Nikolaus själf förstå. Hela vinden var packad med bråte. Att plocka trä i en hög, mineralier i en annan o. s. v. var hans uppgift, som för öfrigt öfvervakades af majoren själf. Han hade ock ett rätt ansenligt bibliotek. Här var det som han första gången såg och smög sig till att läsa Robinson Crusoe."

"Sedermera efter två års arbete hos församlingens kyrkoherde, dels som skjutspojke, dels som drängarnas medhjälpare i hvarjehanda arbeten på åker och äng, med en årslön af 80 kronor, och efter uppgifvet försök att åtminstone bli i tillfälle att gå till landtbruksskola, var det som den adertonårige ynglingen beslöt att söka sin lycka i främmande land. Det skedde ock under stark påtryckning af fader Peter själf. Men 'mor hon grät tre dar å rad,' som det står i visan. Detta minne är det mest vemodigt ljufva han äger."

Det ligger alltså en viss sanning i hvad en ämbetsbroder brukade säga om honom: "Han steg från skräddarebordet upp på predikstolen." Likväl synes han under sin ungdom hafva studerat hvarjehanda ämnen. Hans läsning var alltid ett studerande, ty han släppte ingenting, förrän han tillägnat sig innehållet. Han ägde därför icke blott herravälde öfver modersmålet, utan verkliga

och gedigna kunskaper inom vissa kunskapsgrenar, naturligen mest sådana, som hafva afseende på det praktiska lifvet.

Det var därför icke en nödfallspräst, som prästvigdes i Red Wing. De församlingar han betjänat kunna bära vittnesbörd om motsatsen. Han behöfde aldrig flytta på grund af att han blifvit "för gammal för församlingen". Han flyttade visserligen några gånger, men aldrig ur den lilla konferens, där hvarje präst, särskildt förr, var känd af hvarje församlingsmedlem så till fel som förtjänster. Orsakerna till hans flyttningar känner jag väl delvis mindre till, men jag tror förvisso, att ingen af de församlingar han betjänat dragit sig för att kalla honom tillbaka, i händelse den haft utsikt att få honom tillbaka. Ramen för hans lif och verksamhet efter prästvigningen är denna: pastor för församlingen i Swedeburg 1883—86, i Lincoln 86—89, i Mead 89—93, i Oakland 94—1905, medhjälpare vid diakonissanstalten i Omaha 05—07 samt pastor i Holdrege 07—13. Där slutade han sina dagar.

En präst verksamhet företer icke mycket skiftesrikt i det yttre, icke ens om han varit en offentlighetens man. Och in till hjärtelifvet har blott ett öga tillträde. Men det är ur detta personligheten danas, sådan den lefver och framträder ibland oss. Personligheten är ock det som mest intresserar oss. Och ha vi alltså dragit upp blott konturerna till Swanbergs lefnad, så har det skett därför, att bilden af honom själf erbjuder för vårt minne ett rikare intresse.

Swanberg var utan tvifvel en af vår synods

starkaste predikanter. Han var väl ingen vältalare i vanlig mening, äfven om han i nästan hvarje predikan så småningom höjde sig till en den heliga stämningens hänförande klimax, då föredraget bars upp af en förnimbar inspiration. Men hvarken hans person och stämma eller språket var den aristokratiske vältalarens.

Han var folkets. Demokrat i hvarje tum, var han det ock i predikstolen. Han stod där som en af oss, men hans utseende och skick sade oss strax, att han var ledaren ibland oss, hufvudet högre, fast han ej visste det. Och stämman ägde sitt välljud, stegradt i mån af föredragets stegrade intensitet. Språket var det klara, som icke gaf rum för misstydning och missförstånd. Hvarje sats kom naturlig, att man tyckte den växte fram ur ens eget medvetande, och hvarje ord var bland alla synonymerna det rätta. Den inåtvända blicken, som ej fäste sig på någon, förrådde tankens rikedom. Kraftigast och mest gripande föll föredraget då, när det likasom arbetade sig fram. Då blef hvarje hesiterance ett gifakt, och nyanseringen i betoningen gaf orden och tankarna en öfvervåldigande kraft. Jag skall aldrig glömma hans aftonsångspredikan vid ett konferensmöte i Malmo öfver Ef. 6, då han, enligt hvad han sade mig efteråt, arbetade sig med stor själsansträngning igenom det hela på predikstolen, men då hvarje ord ljöd som ett mäktigt hammarslag. Dr Olsson var närvarande, satt rätt framom mig. Jag såg, hur gripen han var, och sitt omdöme om predikan hviskade han till mig: "Det var väldiga predikanter ni ha i Nebraska."

Det sista året märkte man nog, att ålderdomen kom fortare än åren ville gå. Han var icke mäktig samma självbehärskning som förr. Han måste esomoftast hejda sig ett ögonblick för att dämpa rörelsen, som ville bafva öfvermäktig, eller söka efter ett ord. Men det vållade intet obehag hos åhöraren, snarare tvärtom. Och väldigare predikningar hade han väl aldrig hållit än den sista tiden. Det var det vittnesbörd jag fått från åhörare. Det var också hans egen tanke, fastän i djupaste ödmjukhet täukt. Han sade t. ex. sista tiden: "Jag var så gripen af evangeliet i söndags f. m." eller: "Hvilken aftonsångstext i går kväll! Jag såg, att jag hade folket med mig." Det har berättats mig, att den sista högmässopredikan han höll, hvilken sysselsatte sig med den lilla tiden och vedermödan på jorden och himmelens osägliga härlighet, varit mer än vanligt mäktig och gripande, liksom en gryende anings blandade vemods- och jubelrop från en själ, som stod på gränsen mellan tiden och evigheten.

Hvad han predikade? Lutherdomen i dess ande och kraft. Man kunde kännetecknat hans predikan som dogmatisk, emedan den var dogmatiskt utredande. Rättfärdiggörelsen var hans käraste ämne vid sidan af försoningen. Han höll sig orubbligt vid den gamla sanningen. Hugskott, nya och gamla, måttade han åt med Andens svärd i Andens bevisning, när han dartill föranleddes. Och då hugget föll, tog det till märgen. Likväl hade han alltför praktisk blick för att bli en torr dogmatiker. Nej, sanningen, sådan den i vår heliga troslära är dogmatiskt uttalad, var för ho-

nom själf och blef i hans predikan den kraft, som förvandlar det oordnade mänskliga lifvet till ett lif i helig ordning och ändamålsenlighet. Därför öfverflödade hans predikan af praktiska tillämpningar och talande illustrationer, gripna ur lifvet.

Var det på grund eller i trots af hans egen styrka eller fast mer på grund af hans själs djupa rot i ordet, som han hade en sådan förmåga att tillägna sig det goda i hvarje predikan han åhörde, huru färglöst och tarfligt den är frambars? Säkert är, att han hade förståelse för de yngre, och det var icke skrymteri, då han gaf ett godt erkännande åt det, som man tyckte minst förtjänat det.

Därför kände vi som distrikt en stor trygghet vid våra missionsmöten, då han var med oss. Han var vår självskrifne farbror utan farbrorstitel — han ville räknas jämnårig med oss yngre, och till själen var han det. Han ägde, som en läkare sista året sade till en af oss, en nittonårigs själ i en nittioårigs kropp — öfverdriften träffar snarast senare ledet. Han var icke blott förstående, han var ett med oss, och hans öfverlägsenhet som predikant var för oss den naturligaste sak i världen och kunde aldrig väcka afund. Vi behöfde den. Vi behöfde den särskildt vid diskussionerna, i hvilka han tog del med stort nöje och med sina klara, storligen intressanta inlägg förstod att gifva schvung åt det hela. Jag erinrar mig en lustig episod. En kväll vid ett af våra missionsmöten hade han måst resa bort i och för en vigsel, men väntades i tid för kvällsgudstjänsten, som var

afsatt för diskussion. Men han kom icke. Vi måste börja med sången. Vi sjöngo länge och väl och väntade. Men sången tog slut. Någon af oss läste ur Nya testamentet. Så sjöngo vi igen. Sången var nätt och jämnt slut, när vi fingo se hans blida drag i dörren. En suck af lättnad. Då föreslog en af oss i ungdomlig obetänksamhet psalmen: "Hela världen fröjdes Herren", och församlingen sjöng med kraft. Swanberg rynkade pannan och var missbelåten. Men hjälpen kom.

Lugn och gemytlig satte han sig på presidentstolen vid våra konferensmöten. Man märkte ingen trötthet, fast han två á tre dagar tills långt in på nätterna suttit i verkställande kommittéen och med hela sin själs energi arbetat där i omsorgen om vår konferens' väl. Ty det kan icke bestridas, han var en samfundsmänniska som få eller ingen. Hans lif var ett med synodens. Han var hemma i protokoller och statuter, han kände till allt som hände i synoden, emedan det var en del ur hans eget lif, våra inrättningar voro hans egna organiskt. Outtröttlig satt han kvar där, tills allt var slut och konferensen upplösts, lämnande stolen åt vice presidenten blott nu och då blott för att få tala i någon fråga, där hans vida blick och mognade erfarenhet kräfde uppmärksammande. Sällan eller aldrig förlorade han jämnvikten. Då kinkiga eller kortsynta bröder blefvo alltför närgångna, kunde han nog någon gång med ett kraftord tysta till dem, men vanligast bröt han udden af dumheten eller fåfängan med något humoristiskt anförande, som verkade som en solstråle i mulet väder. Man hörde honom någon

gång klandras för brist på värdighet, d. v. s. personlig elegans. Men det var af sådana, för hvilka biskopstanken ännu hägrade. Jag tror mig icke vara långt ifrån sanningen, om jag vågar det påståendet, att Swanberg under våra demokratiska förhållanden närmade sig idealet af konferenspresident så långt som någon. Han var uppskattad af alla, hans förmåga äfven af motståndare erkänd.

En klarare blick än de flestas för tidens kraf, för vår synods utvecklingsmöjligheter och dess brister, en brinnande lust för mödan i allmänna värf, outtröttlighet i pliktens gärning lämpade honom för det allmännas man han blef. Huru många styrelser han tillhörde eller förtroendeuppdrag han emottog inom den konferens, där han gjorde sitt lifs insats, känner jag knappast. Jag vet, att han varit med i flera konstitutionsutskott, varit diakonissanstaltens i Omaha tillfällige föreståndare eller Fogelströms medhjälpare, samma anstalts direktionsmedlem, troligen från början, ständig medlem i direktionen för Luther Academy, sedermera Luther College, dess kassör, medlem i barnhemsdirektionen, sollicitör för åtminstone två af våra inrättningar o. s. v. Han kunde utan tvifvel klifvit högre. Men han sökte inga ämbeten. Jag tror, att han var mer än vanligt fri från fåfänga. Ära tycktes icke locka honom. Lockades han ut i arbetet, var det mest arbetets glädje och kärlek till saken, som drogo. Sådan lärde jag känna honom, och jag tror, att jag kände Swanberg från denna sida så godt som någon. Kanske fick han just därför tjäna utan det rätt

mätiga erkännande, som tillkom honom. Det var ju den naturligaste sak, att han skulle vara med, och ingen tänkte på att tacka honom därför. De ständiga återvalen kunde icke undgå att gifva honom tillfredsställelse. Då han en månad före sin död omvaldes till konferenspresident, hade han väntat att icke blifva påtänkt. Öfverraskningen blef stor, och det var med djup rörelse och tacksamhet han däri såg ett bevis på allmänhetens förtroende.

Ingen praktisk fråga var honom främmande. Politiken intresserade honom. I mångt och mycket var han konservativ, ja, han var konservativ till sin läggning. Själf trodde han sig höra till det progressiva partiet i tiden. I vissa afseenden tillhörde han det. I samhällsfrågor af lokal betydelse, såsom nykterhetsfrågan, insatte han all sin kraft. Det har berättats mig, att han vid sista valet i sin hemstad gick från hus till hus för att få likgiltiga personer till valurnan att göra sin plikt. Medan "Svenska Journalen" utgafs, skref han tändande uppsatser i dagens frågor öfver signaturen Fredrik, och äfven sedan den uppgått i Omaha-Posten, fann man nu och då, särskildt före valen eller konferensmötena, det välkända märket. Hans uppsatser voro alltid välskrifna, någon gång höjande sig till poetisk skönhet, alltid läsvärda. Här och där spelade humorn in, eller blänkte vapen, men i dagern, aldrig försåtligt, aldrig under satirens mantel. Då en nykterhetskampanj 1890 utkämpades inom Nebraska, var han en af hufvudtalarna bland vårt svenska folk. Och han kunde tala nykterhet utan att slå

öfver till ytterligheter och dock uppväcka ens bättre jag till afsky för och kamp emot det demoniska vinstbegär, som ligger bak likörtrafiken och sätter ett folks väl på spel.

Att han därför kom att utöfva ett stort inflytande, större än hvad i tiden blir kändt, är visst. Allt hos honom, tyckes mig, samverkade åt det rätta hållet. Låt mig anföra ett exempel, jag har det ur hans egen mun. Han var ute i Iowa för diakonissaken, solliciterande. Prästen i församlingen var med honom. Man for ifrån hus till hus. Man skulle just fara förbi en svensk familj, som icke tillhörde församlingen. Swanberg ville nödvändigt in. "Det skadar väl ändå inte att göra ett försök. Vi kunna åtminstone uppmuntra de gamla", tyckte Swanberg. Följden blef, att de båda pastorerna stego in till dem. Och Swanberg, liflig som vanligt, var snart i farten med att språka med den till en början vresige, ordkarge mannen. Till slut nämnde han om anledningen till sin resa i bygden, men begärde ingenting. Då man skulle bryta upp, log den gamle mannen godt och sade: "Nej, vänta, jag vill ge lite också. Hå hå hå, pastorn är så rolig så."

Störst sätter jag Swanberg som människa och vän. Hur sant mänsklig var han icke, hur trofast och uppriktig i vänskapen!

Hans var den öppna, svekfria karaktär, som ej behöfde gömma sig för någon, som därför var tillgänglig för hvem som helst och när som helst. Det afspeglades i hans utseende. Han var af blott medellängd, af borgerligt utseende — uttrycket

får ej tagas i dålig bemärkelse. Han hade icke tillägnat sig, och ville utan tvifvel icke tillägna sig, det officiöst värdiga uppträdande, som på afstånd förråder prästen. Å andra sidan förstod han att bevara *den* värdighet, som tillhörde hans kall och ämbete. Han kunde lika gärna tagas för läkare eller farmare eller politiker. Men han såg intressant ut och lockade främlingen att närma sig. Han satt icke många minuter ensam på tåget. Alltid var det någon, som slog sig ned vid hans sida, och samtal kom i gång. Intresserad af alla mänskliga frågor, gaf han sig in på hvilket fält som helst, helt och otvunget. Ingen tankspriddhet, som förrådde likgiltighet. Manlighet och ungdomlighet sammansmälte hos honom och verkade sympatiskt på hvar och en, som kom i hans närhet. Han fick därför öfverallt vänner, icke minst i egen stad. Borgmästaren där, fastän amerikan, räknade honom som sin personlige vän och stadens bäste borgare. Hade han fiender, var det ur deras läger, där svek och förställning ha hemortsrätt. För sådana måste hans personlighet verka osympatisk, och kommo de honom närmare, mötte han dem med det skarpslipade svärd, som måttar åt det ömtåligaste, samvetet. Öppet vet jag icke om någon vågade visa fiendskap, ty det hade betydt en sjuk sak.

Jag har aldrig hört någon betvifla hans uppriktighet i religiösa och andliga ting. Han bar visserligen icke sin kristendom på läppen. Men både hans person och lif buro prägeln af en tro, som var genomgripande på alla områden. De som kände honom närmare visste, att han var en bi

belläsare och en bönens man. Men hans naturell var sådan, att det djupa allvar, som bodde i hans själ, ofta skymdes af humorn. Han led icke mycket af tidens tvifvelsjuka. Han hade stått korset så nära, att han aldrig på allvar kunde betvifla dess verklighet. Och ansattes han någon gång däraf, skyndade han till ordet, där han strax kände den fasta marken under sina fötter.

Helst dröja mina tankar efter hans bortgång vid *ämbetsbrodern, vännen.* Klart är, att han icke för hvem som helst öppnade sitt stora hjärta, men öppnade han det för någon, öppnade han det helt. Och det var en förmån, en af de dyrbaraste man kan få, medan den varade, och kännes nu, när han är död, såsom en förlust, som säkerligen aldrig ersättes. Att få äga honom för ett dygn i sitt hem, då ämbetsoket tillfälligt lagts af, att få drömma tillsammans öfver lifvet och dess stora gåtor, eller leka tillsammans med fantasibilder ur en framtid, som icke kunde förverkligas, att dela hvarandras hjärtesorger och förhoppningar; att vandra ute i naturen och hjälpas åt att lyss till dess poesi; att lyssna till honom såsom föreläsare ur någon god bok eller att blott vara i hans sällskap såsom ciceron på hans tiggarefärder; att sjunga duett med honom — detta och annat på tumanhand med honom äro ljusa minnen från en trofast vän, som äro värda mycket. Man råkade honom icke alltid vid godt humör. Han hade nog, särskildt sista tiden, bördor, som pressade. Men det dröjde icke länge, förrän han åter var sig själf. En munter, oskyldig historia — sådana ägde han likt Lincoln på, tyckte vi, outtömligt

förlag — ett kvickt infall kunde omstämma honom på ögonblicket. Eller en sång. Swanberg ägde en god, mycket djup basröst och kunde rätt många af svenska studentsångerna utantill alltsedan sin Brooklyn-tid, då han tillhörde the Swedish Glee Singers' Club. Han sjöng gärna bas. Vi minnas alla från våra möten hans djupa stämma följa basgången under psalmsången.

Men det var ju icke så lätt att så ofta, som önskligt varit, slita honom lös ur det jäktande arbetet. Han var ju ständigt upptagen af arbete. "Då skall jag bort", den visan fick man ständigt höra. "Då ha vi direktionsmöte i Wahoo", eller "Då måste jag till Omaha på styrelsemöte", eller "Då skall pastor N. N. installeras, samtidigt med trettioårsfesten", eller "I morgon måste jag besöka två sjuka, och i öfvermorgon är begrafning." Huru han kunde få tid att skrifva privatbref, tycks mig en hemlighet. Men han skref dem, utan uppskof, långa, intressanta, humoristiska och allvarliga på samma gång, och man kände, att han tog sig tid till dem och gaf sig för den stunden med hela sin själs vänskap åt en. Det var icke några rader "som hastigast".

Fast han ständigt alltså var öfverhopad med arbete, gaf han sällan det intryck, att han hade brådtom. Han hade nämligen den aftundsvärda gåfvan att taga lugnt hvarje uppdrag och bära bördan, just då den måste bäras. Äfven då var han lugnet självt. Icke därför att han var flegmatiker, ty det var han icke. Kanske hade lifvet lärt honom det. Blott för en börda var han vekare än han bort: skuldbördan. Hade han en

tyngre sådan, hade han ro hvarken natt eller dag. Detta gjorde, att hans ekonomi aldrig blef hvad den kunnat bli, om han haft mod att våga mera.

Om han hade något mera i ögonen fallande fel, så var det den dygden, att han trodde hvar och en om godt, som icke var förvunnen till ondt. Han fick lida därför, han fick lida därför sista tiden, då han af mer än en klandrades för hvad som icke var ensamt hans fel, utan konferensens fel.

Två utaf oss, Swanberg och jag, voro af distriktet utsedda att hålla missionsmöte i Hershey, Nebr., i vintras. Efter en dags samvaro i mitt hem, tvenne dagars möte och kamratskap i Kearney, stego vi tidigt morgonen den 9 april på tåget. När vi kommo fram till Hershey, rasade en väldig snöstorm, och det kunde icke bli tanke på något möte den dagen. Först följande eftermiddag samlades några få, som kunnat rida fram eller gå till fots. Resan hem tog oss följande natt och dag, och jag kom därför att få den glädjen att flera dagar äga honom ensam, en förmån som jag sent skall glömma.

Då vi sista aftonen i Kenesaw väntade ett par timmar på tåget och gingo omkring för att fördrifva tiden, jollrande som ett par småbarn, stannade han plötsligt, tog tag i mitt rockuppslag och sade: "Ser du, bror, får jag lefva två år till, så.... Och jag kunde ju lefva både 10 och 15 år till för ålderns skull. Men du vet, jag kan stupa när som helst....." Det senare sade han med djupt allvar, som vittnade om att den tanken ej för

första gången steg upp i hans själ. Jag hade hört den förr. Vi hade alla hört och gjort oss förtrogna med hans önskan att få "dö i selen".

Och han fick dö i selen. Natten mellan den 15 och 16 april hemkallades han hastigt, utan smärtor, utan föregående sjukdom, midt i arbetet, medan uppgifter väntade honom, som måste hafva kastat skuggor före sig öfver hans stig.

Han begrofs i Holdrege söndagen den 20 april under tillslutning af en stor folkskara, som bar vittne om att han varit högt älskad i lifvet. Närmast sörjes han af den maka, med hvilken han sedan 1876 varit förenad, Amanda Serafia Stålberg, samt af barnen Albin, Hermanda, Carl, Theresia, Aurora, Alma, Ada, Hjalmar, Laura och Ivar. Men hela konferensen och vår synod känna sorg och saknad. Och hans närmaste vänner skola alltid sakna den vänsälle mannen och vårda hans minne såsom ett af de skönaste i lifvet.

C. A. Lönnquist.

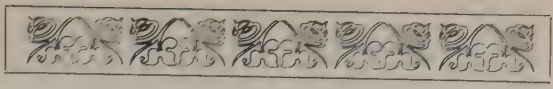

Sven G. Swenson.

Tänken på edra ledare, som hafva talat Guds ord till eder, och efterföljen deras tro.

Nästan hvarje månad komma underrättelser om att döden gästat våra herdetjäll. Helt oväntadt kom budskapet om att pastor Sven G. Swenson i East Union, Minn., fått sluta sin jordiska bana, och att församlingen där stod sörjande omkring sin älskade lärares bår. Några drag ur hans lefnadssaga lämnas härmed åt KORSBANERETS läskrets.

Pastor Sven G. Swenson föddes den 10 juni 1859 i Hjortsberga församling, Kronobergs län, Sverige; kom till Amerika den 1 maj 1875 i sällskap med sina föräldrar, Magnus Swenson och hans hustru, Lisa Jönsdotter. De bosatte sig i Michigan. Efter blott tre års vistelse här i landet begaf sig sonen Sven på hösten 1878 till Augustana College för att studera, och där tog han studentexamen 1884. Han genomgick därefter det teologiska seminariet och prästvigdes 1886. Vid skolan var han ytterst samvetsgrann och flitig i sina studier. I umgängeskretsen var han något tillbakadragen, men uppriktig och trofast mot kamrater och anspråks-

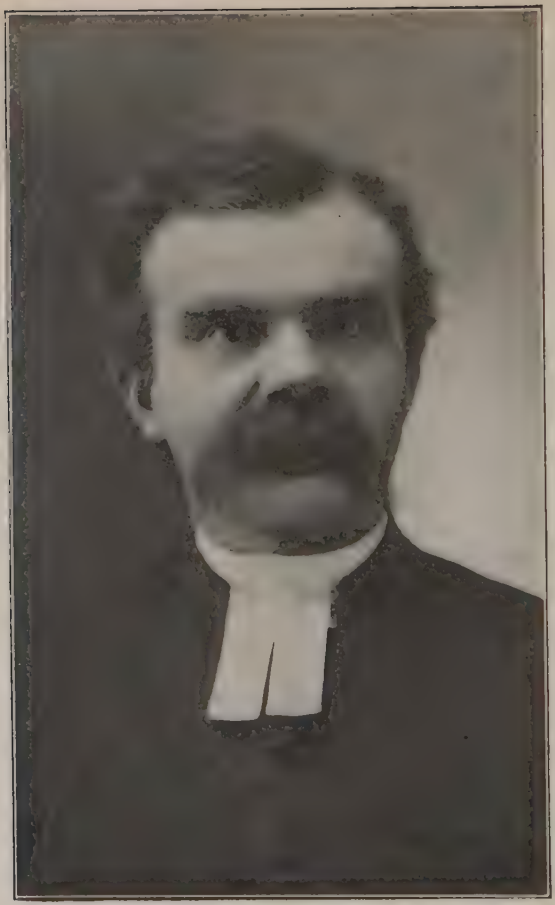

S. G. SWENSON.

lös i sitt uppförande. Han åtnjöt lärares och kamraters odelade förtroende.

Pastor Swensons första pastorat var i Kittson county, Minn., med Hallock såsom boningsort. Detta county har öfvervägande svensk befolkning. Pastoratet utgjordes då af fyra församlingar, långt åtskilda. Han arbetade där under stora försakelser fyra år, bodde och spisade för det mesta på ett hotell i staden, men tillbragte mycken tid af sitt ungkarlslif bland sitt församlingsfolk. Alldenstund pastor Swenson var den förste sv. luth. pastor, som bosatte sig i detta county, så må han utan all gensägelse räknas bland banbrytarna i nordvästern. Red River Valley-distriktet utgjordes då af nästan hela Norra Dakota samt den del af Minnesota, som utgör Red River Valley-konferensen med undantag af Alexandria-distriktet. Där funnos då en mängd små församlingar, och pastoraten voro för det mesta vakanta. Missionsmötena blefvo därför mycket betungande. Vid dessa upptogos kollekter regelbundet och insändes till konferensens kassör, och pastorerna betalade sina egna reseutgifter. De fingo således tjäna till stor del såsom respredikanter på egen bekostnad. Pastor Swenson deltog samvetsgrant i detta arbete och fick således under stora uppoffringar befrämja nordvästerns kyrkliga utveckling.

År 1890 antog han kallelse till lärare vid Hope Academy, Moorhead, Minn., hvilken plats han innehade i tre år, sista året såsom skolans president. Innan han tillträdde denna befattning, ingick han den 9 september 1890 i äktenskap med fröken Carolina Brown från Minneapolis. Hon

hade året förut tjänat som lärarinna i sång och musik vid nämnda skola. Skolarbetet hade med sig stora bekymmer, emedan skolan trycktes af en stor skuldbörda, och församlingarna på skolfältet voro till största delen vakanta. Han beslutade därför att antaga kallelse till Crookston pastorat, hvilket han betjänade i två år. Därefter antog han kallelse till församlingen i Lake City, Minn., hvilken han betjänade i åtta år. Här fick han lugnt och bekymmerslöst ägna sig åt församlingens inre förkofran och behöfde icke förnöta sin tid och sina krafter så mycket på resor.

År 1903 antog han kallelse till East Union, Minn., hvarest han verkade i tio år och dog där på tionde årsdagen efter sin flyttning dit. East Union är en af våra äldsta församlingar samt har allting väl ordnadt, och han fick här nästan ufe slutande ägna sig åt församlingen som själasörjare. Här sattes han ock i stånd till att gifva sina barn en sorgfällig uppfostran. Pastor Swenson var en begåfvad sångare, och fru Swenson är mycket skicklig i både musik och sång. Båda använde dessa gåfver flitigt i församlingens tjänst.

Pastor Swenson tänkte icke blott på sin församling, samfundets väl låg honom ock ömt om hjärtat, särskildt dess uppfostringsverksamhet. Han tjänstgjorde i två år som superintendent för de publika skolorna i Kittson county, tre år som lärare vid Hope Academy, i sex år som styrelsemedlem vid samma skola, var under en lång följd af år under sin vistelse i East Union medlem i styrelsen för Gustavus Adolphus College, St. Peter, Minn., samt ordförande i missionsdistriktet.

Dödsorsaken var kräfta i hjärnan, hvaraf han led förfärligt i nära ett års tid och var sängliggande de sista fem veckorna. Trots allt svåra lidande kämpade han tålligt sin sista strid och hvilade stilla vid Guds ord. Han afsomnade lugnt den 22 maj 1913, således i en ålder af 53 år, 11 månader och 12 dagar. Han efterlämnar sin kära maka, numera bosatt i Minneapolis. Fyra af barnen äro redan döda, och sex efterlefva honom.

Så har pastor Sven G. Swenson fått hemlof i sina bästa år. Han behöfde ej som pastor se ålderdomens bräckligheter. Om hans lefnadsgärna må sägas: Öfver en ringa ting har du varit trogen; gack in i din Herres glädje.

J. M.

A. J. STENWALL.

Anders J. Stenwall.

I juli månad 1913 spreds i de amerikanska och svensk-amerikanska tidningarna i östern den nyheten, att pastor Anders J. Stenwall omkommit den 4 juli genom drunkning i Shepaugfloden nära Washington, Conn. Denna underrättelse väckte allmän bestörtning och sorg inom kyrkliga kretsar i New York- och New Englandkonferenserna, hvarest pastor Stenwall var känd och älskad. Inom dessa båda konferenser hade han tjänstgjort under nästan hela sin tid som pastor. Huru han kommit i floden, eller på hvad sätt han drunknat, visste man icke, och obehagliga rykten om självmord spredo sig. Dessa visade sig dock senare alla vara falska.

Pastor Anders J. Stenwall föddes i ett fattigt landthem på Tjörn, Stenkyrka församling, Bohuslän, Sverige, den 15 april 1862. Hans föräldrar voro ädla och gudfruktiga människor, som tidigt ledde den unge sonens tankar och sinne in på det andliga området. Ofta togo de honom med sig till kyrkan vid gudstjänsterna. Guds hus blef för honom en kär plats, och snart började han önska att själf få blifva präst och predika i kyrkan. Redan som sex år gammal gosse lär han hafva låtit sin moder förstå, att han skulle

blifva präst, då han blef stor. Det blef han också med tiden, men många voro de hinder, som lågo i hans väg. Bland dessa synes fattigdomen hafva varit det största. Efter konfirmationen vid 15 års ålder måste han ut från föräldrahemmet, icke för att studera till till präst, utan att förtjäna sitt dagliga bröd. Han tjänade i Göteborg, först som springpojke, sedan blef han trädgårdselev och slutligen trädgårdsmästare. Men han var ej nöjd med denna lefnadsbana. Hvad han som sexårig gosse bestämt sig för, ville han som yngling blifva. Men ännu hade han icke öfvervunnit alla hinder. Vid 18 års ålder blef han väckt till besinning och sorg öfver sitt andliga tillstånd och kom till frid med Gud genom tron på Kristus som sin Frälsare. Hans åstundan att få tjäna Herren blef nu, om möjligt, ännu starkare än förr. Han blef vid denna tid bekant med en ung studerande, som synes hafva utöfvat ett godt inflytande på honom. Han lånade och läste många af dennes böcker och började att studera på egen hand. Han började också vid denna tid att tala om Gud till andra människor, ja, att offentligen uppträda och predika.

Vid 23 års ålder fick han höra Santalistan-missionären Börresen tala om missionen och hedningarnas omvändelse samt de kristnas plikt mot de många hednafolken. Strax uppstod i Stenwalls hjärta en innerlig längtan att som missionär få gå ut till hedningarna med evangelii glada budskap. Han började att spara ihop penningar för att få medel att studera. Snart hade han nog att som elev två år vistas vid missionsskolan i Kris-

tinehamn och därpå i "egen sold" resa till Kina för att missionera. Ett års tid uppehöll han sig själf där och underhöll dessutom en infödd lärare i en goss-skola. Men snart voro hans tillgångar slut, och han sökte och vann då anställning i Brittiska bibelsällskapets tjänst. Han hade nu god lön och kunde utom sitt arbete äfven studera kinesiska språket, så att på fyra år kunde han 2,000 ord. Han kunde redan offentligen predika på landets språk. Men det ansträngande arbetet hade efter fyra år så nedbrutit hans hälsa, att han måste begära tjänstledighet för att i fäderneslandet söka stärka sina krafter och om möjligt återvinna sin hälsa. Då han lämnade Kina, hade han hopsparat af sin lön, så att han kunde skänka 1,000 kronor till missionen.

Efter att en tid hafva vistats i den kära hembygden och hvilat sig beslöt han att resa till Amerika och begära inträde vid Augustana College and Theological Seminary för att studera till präst. Som 30-års man inskrefs han på hösten 1892 i vårt seminarium i Rock Island. Efter att hafva genomgått en två-årig kurs här prästvigdes han vid synodalmötet i St. Peter 1894.

Sedan han gjort en resa hem igen till Sverige och därifrån återkommit med sin brud och maka, Ruth Rodhe, tillträdde han på sommaren 1894 sitt första pastorat, Ridgway—Dagus Mines i västra Pennsylvania. Här verkade nu Stenwall under en tid af fem år, kanske de lyckligaste och mest framgångsfulla i hans skiftesrika lif. Men hans unga maka såväl som han själf hyste en varm kärlek till det älskade fäderneslandet och

längtade ofta dit. Han begärde och erhöll inträde i svenska kyrkan som präst med tjänstskyldighet i Västerås stift. Nu styrdes åter färden öfver Atlanten mot "högan Nord". Vid midsommartiden 1899 började han sitt arbete i den svenska vingården. Att det icke blef så lätt, som han väntat, framgår däraf, att han första året sändes på sju missiv, under det hans hustru och barn ensamma måste bo i Västerås. Han slapp dock äfven han snart konsistoriekärran och detta flackande lif och blef vice pastor i Söderbärke, som är en af Dalarnes största församlingar. Här tjänstgjorde han nu i två år och säges därunder hafva utfört samma arbete, som förut skötts af kyrkoherden, komministern och adjunkten. Men Stenwall hade lärt sig att älska arbete och vara i verksamhet. Han fann ett nöje i att verka i den stora församlingen med sina 5,000 medlemmar, sina 18 skolor och sin 35 mils vida omkrets.

Då kyrkoherde efter två års tid anställdes i Söderbärke, sändes Stenwall till ett annat fält, som var honom mindre behagligt. Han började att längta åter till Amerika, som man icke lätt kan glömma, då man vistats där en tid. Augustana-synoden var honom kär. Han hade också under sin vistelse i Amerika blifvit intresserad i Hallandale och Miami, Florida, och dit for han, sedan han sagt farväl till Sverige och dess kyrka för alltid. I två års tid vistades han nu med sin familj i Floridas apelsinlundar. Därunder predikade han ofta för våra där förskingrade landsmän och organiserade dem i församlingar. Därpå flyttade han på kallelse af New York-konferensens

missionsstyrelse till Lawrence, Mass. Efter att hafva tjänstgjort här endast fem månader kallades han till Waterbury och Thomaston-pastoratet i Connecticut och flyttade dit. I fyra år verkade han på detta fält, samlade medel att betala en stor del af kyrkoskulden i Waterbury och ledde byggandet af en ny kyrka i Thomaston.

På hösten 1911 lämnade han dessa församlingar och flyttade till Harlem-församlingen i New York City. Men snart fann han arbetet här alltför hårdt, och på hösten 1912 flyttade han åter med sin familj till det soliga Miami i Florida. Hans mening var nu att upparbeta det kyrkliga fältet i dessa trakter, samla folket i församlingar, bygga kyrkor och prästhus m. m. Men det är icke lätt att få församlingar till stånd, där intet folk finnes. På våren 1913 lämnade Stenwall åter Florida och begaf sig ånyo till Connecticut, hvarest han en tid förestod den vakanta församlingen i Washington.

Men hans krafter äro nu uttömda. Han är sjuk, såsom det synes, till kropp och själ. Han tröttnar snart i Washington och ämnar sig första dagarna i juli 1913 åter till de sina, som han lämnat kvar i Miami, Fla. Han kommer dock icke längre på sin resa söderut än till New York City. Han finner det vara omöjligt att i hettan färdas längre. Han återvänder till Washington, Conn.

Natten mellan den 3 och 4 juli var ovanligt varm. Stenwall led af sömnlöshet. Han går ut från sin sängkammare för att finna svalka i den något svalare nattluften utmed Shepaug-floden.

I denna flod fann man hans döda kropp den 6 juli. Huru han kommit i floden, och huru han ljutit döden, vet man icke. Att han icke burit hand på sig själf, framgick vid likbesiktningen, då man icke fann något vatten i lungorna, icke heller några andra spår till yttre våld. Kanske han för att svalka sig nedstigit i den grunda floden — vattnet var icke mer än åtta tum djupt, där man sedan fann hans kropp — och därunder fått ett svindelanfall, af hvilka han led de sista åtta åren af sitt lif, och sålunda dött.

Stenwall var vid sin död 51 år och 3 månader gammal. Sorgegudstjänst hölls i Washington, Conn., tisdagen den 8 juli. Den egentliga begrafningen hölls dock i Miami, Fla., dit hans lik sändes, torsdagen den 10 juli. Den nedbrutna stofthyddan hvilar nu under susande palmer på Woodlawn kyrkogård nära Miami, Fla., till uppståndelsens morgon.

Vid hans graf stodo sörjande hans efterlämnade maka, Ruth, född Rodhe, samt sönerna Carl och Olof och dottern Ejda. Gud tröste de sörjande!

Pastor Stenwall var en genomredlig och trofast svensk karaktär. Vid första påseende gaf han intryck af hälsa och kraft. Till själen var han både sund och stark, men till kroppen lär han varit sjuklig redan från sin vistelse i Kina. Som predikant var han gärna hörd. Han hade ordning och reda i sin framställning, och hans tal gick från hjärta till hjärta. Äfven som skribent gjorde han nu och då inlägg i kyrkliga frågor, och hvad han skref, lästes med intresse.

Hans dagsverk är nu slut. Han har gått för att

få sin lön af Öfverherden. För hvad du var bland oss och för hvad du gjorde i vår kyrkas vingård, tacka vi och hafva dig i kärt minne.

Sof i ro, käre broder!

L. H. B.

J. P. MATTSON.

J. P. Mattson.

Pastor Johan P. Mattson föddes den 13 september 1839 i Hofva, Västergötland, Sverige. Efter att hafva genomgått den vanliga folkskolekursen studerade han flera år i Skara, där flera af Augustana-synodens pastorer idkat studier. Kyrkoherden i hans hemsocken var en mycket allvarlig man, som i Guds Andes kraft väckte de i synden sofvande, och den unge Mattson var en af dem, som genom hans predikningar kommo till bättring och omvändelse.

Vid 29 års ålder reste han till Amerika och vistades först i Säbylund, Wis., där han var sysselsatt med vanligt jordbruksarbete, men ock någon tid skötte klockaretjänsten i församlingen, tills han några år senare begaf sig till Paxton i afsikt att vid synodens läroverk bereda sig för det heliga predikoämbetet. I sina studier lyckades han väl, och i kamratkretsen var han gärna sedd. Han var en af dem, som af egen erfarenhet kunde omtala ett och annat från skollifvet i Sverige samt anföra hvarjehanda rörande den då pågående andliga brytningen inom fädernesländets kyrka. Han var enkel och flärdfri, väl mer än behöfligt tillbakadragen, men fullt pålitlig och trofast. Vid förekommande meningsutbyten bland de studerande löpte han aldrig fara

att förifra sig, men han saknade ej förmåga att därvid göra slående och till och med bitande inkast.

Den 27 juni 1875 prästvigdes han vid synodalmötet i Vasa, Minn., samtidigt med pastorerna J. J. Frodeen och J. Alm, hvilka båda under nu senast flydda år likaledes fått nedlägga vandringsstafven. Pastor Mattsons första arbetsfält var McGregor, Iowa, och sedan, året därpå, Lake Park, Becker co., Minn., där en skara nybyggare slagit sig ner. Likt så många andra ämbetsbröder på den tiden var han alltid nöjd att få samla de förströdda landsmännen i små grupper till helgad andakt, och i detta slags missionsarbete såg han sin höga kallelse såsom Herrens tjänare i den stora förskingringen. Han sträfvade aldrig efter att få någon kallelse till en stor och mäktig församling, men under sitt försakande arbete skref han några tidningsartiklar rörande nödvändigheten af löneregler för prästerna, så att alla måtte få sitt nödtorftiga uppehälle, och på det icke synodens dugligaste män måtte afskräckas från att antaga kallelser till de stora och svårskötta missionsfälten. Numera finner ju denna fråga sin lösning i det understöd, som skänkes åt svaga församlingar. Såväl pastor Mattson som många andra hade dock önskat, att detta system måtte så regleras, att icke den på fältet anställde pastorn år efter år nödgades att på konferensmötena förklara, hvarför pastoratet ej var självunderhållande. Vi sakna ju i så många fall den opartiske biskopen, och en lydig och undergifven västgöte känner detta.

I sin pastorala verksamhet var pastor Mattson allvarlig och enkel. I sina predikningar redogjorde han klart och tydligt för hvad texten innehöll, och hans tillämpningar voro alltid undervisande och uppbyggande. Då han nödgades upptaga stridsfrågor, såsom fallet var då utom kyrkan stående partipredikanter inträngde bland folket, klargjorde han med ordning och reda skiljelärorna, så att den som ville kunde välja sanningen och vår kyrkas ståndpunkt i den förekommande tvistefrågan. Under den på 70- och 80-talen pågående striden om försoningen och betydelsen af Kristi person och verk lät han ej, fastän af en blygsam och tillbakadragen natur, afskräcka sig från att oförfäradt frambara vittnesbördet om Kristus såsom gudamänniskan och försonaren för världens synd, och han förstod väl att afslöja det bedrägliga i mycket af den gängse skrifttolkningen och vederlägga de falska lärorna.

Af lifvets vedermödor hade han ständigt sin dryga del. Han ville rätt vårda Guds hjord, fastän denna herdevard ofta blef tung till följd af nybyggarlifvets mångfaldiga besvär. Han var en af dessa plikttrogna präster, som ej lämna anvisade verksamhetsfält, därför att kommunikantantalet är ringa och ersättningen för mödosamt utfördt arbete knapp, eller därför att afstånden inom pastoratet äro stora, bostadsvillkoren eländiga och föga finnes, som kan bidraga till en persons hälsa och trefnad. Troheten i ämbetet och tacksamheten till Gud för kallelsen att stå i hans tjänst vägde dock för pastor Mattson tyngre än alla yttre förmåner. De som äro närmare bekanta

med de pastorat, som han hufvudsakligen betjänat, McGregor, Iowa, Lake Park, Taylors Falls och Athens, Minnesota, och Grantsburg, Wisconsin, torde kunna intyga, att det ofvan sagda ingalunda är öfverdrifvet.

Under de senare sju åren innehade han ej någon permanent kallelse, utan tjänstgjorde emellanåt hvar så behöfdes. Ett eget, enkelt hem på jorden fick han i Fish Lake, där han i skötet af sin familj och i tron på sin Herre och Frälsare afled den 19 augusti 1913, 73 år, 11 månader och 6 dagar gammal. På eftermiddagen den 22 augusti försiggick begrafningshögtidligheten i hemmet, i kyrkan och på gudsåkern vid kyrkan i Fish Lake. Högtiden leddes af distriktets ordförande, pastor J. A. Johnson, i närvaro af många deltagande vänner till den aflidne, hans maka och två söner. Undertecknad talade vid detta allvarliga tillfälle öfver Jes. 60: 20, pastor E. N. Hedeen öfver Fil. 1: 21 och pastor J. A. Johnson öfver Matt. 25: 21.

Hvile hans stoft i frid! Med undergifvenhet för Guds behag vörda vi hans visa ledning och bedja den Allsmäktige om en salig hädanfärd.

O klarhet, som fördrifver
all tidens dunkelhet,
o härlighet, som blifver
min lott i evighet,
där alla tungor höja
den Allrahögstes pris
och alla hjärtan röja,
att Gud är god och vis!

Den rättfärdiges åminnelse lefver i välsignelse. Ords. 10: 7.

C. O. Olander.

Jonas Alm.

Herrens vägar äro underliga, icke minst då vi se huru han leder sina trogna tjänare. De äro icke glömda, hvarken då det gäller nöd eller nåd. Många af våra kraftfulla män ryckas helt plötsligt bort midt i sitt arbete. Andra få sluta sitt arbete och läggas ned på plågobädden långt före aftonen. Dessa äro nog frestade att tänka sig vara endast onyttiga tjänare, men se, hvilken kraftig predikan de hålla inför världen hvarje stund af sitt lidande, i det att de på ett gripande sätt vittna om de kristnas tålamod och deras fasta, orubbliga tro på Herren. Herrens afsikt med allt detta är att förhärliga sitt namn och att visa, att han är ett fäste för syndare i alla tider, väl beprövadt. Så fick den broder, hvars minnesruna vi här vilja försöka att teckna, predika om Herrens nåd både under hälsa och sjukdom.

Pastor Jonas Alm föddes i Falköpings församling, Västergötland, Sverige, den 3 mars 1846. Han anlände till Amerika 1868 och inskrefs kort därpå vid St. Ansgars Academy, East Union, Minn. Här studerade han i två år. På hösten 1870 inskrefs han vid vårt läroverk i Paxton. Han

J. ALM.

prästvigdes år 1875 på synodalmötet i Vasa, Minn. På hösten samma år inträdde han i äktenskap med Kerstin Thorson. Detta äktenskap har välsignats med åtta barn. Af dessa ha fyra redan gått hem. Han lämnar makan, två söner, Robert och Anton, döttrarna Hanna och Adelia (mrs C. E. Stenquist), tre barnbarn, en broder i Sverige samt många släktingar både i Sverige och Amerika.

Pastor Alms verksamhetsfält ha förnämligast varit: Götaholm 1875—83, Tripolis 1883—92, Dassel 1892—1903, "Thirteen Towns" 1903—08. För fyra år sedan träffades han af ett slaganfall, hvilket gjorde det svårt för honom att tala. Han fick dock kraft att öfvervinna denna sjukdom till stor del. Efter att hafva företagit en resa till Sverige i hopp om att vinna hälsa och krafter tillbaka skaffade han sig ett litet trefligt hem i Minneapolis. Här tänkte han, att det skulle bli tillfälle att stå till tjänst i de olika församlingarna i den folkrika staden och dess omnejd. Denna hans förhoppning blef dock snart grusad, ty redan på sin första missionsresa till ett litet pastorat i Wisconsin fick han ett nytt slaganfall, ifrån hvilket han aldrig blef återställd. Under två och ett halft år fick han kämpa under tyngden af denna svåra börda. Han bar dock sitt kors med tålamod och räknade sig såsom en af Herrens elända. Vid Jesu kors fick han kraft att segra öfver de svåra pröfningar, som följa denna sjukdom. Under denna långa sjukdom fick han dock vara föremål för den ömmaste vård, som en trogen maka kan gifva. På söndagseftermid-

dagen den 31 aug. 1913 flyttades han till svenska hospitalet, där skickliga läkare gjorde sitt yttersta för att hjälpa honom, men mänsklig hjälp förmådde intet. Fastän mycket klen, anade han dock icke att slutet var så nära, som det verkligen var. Innan han lämnade hemmet, tillfrågades han, om han icke ville än en gång fira Herrens heliga nattvard, men då svarade han: "Det får vara, till dess jag kommer hem." Han fick dock icke se sitt jordiska hem mer, ty redan på fredagen den 5 september fick han utbyta ett långt och svårt lidande mot de eviga fridshyddorna.

Pastor Alm var en af de stilla och tillbakadragna, som hvarken försöka att lysa eller pråla, ej heller att strida för att komma till rätten. Troget tjänade han Herren med de pund han fått. Han valde alltid att tiga och lida, och härigenom segrade han. Att hans outtröttliga arbete ej varit utan frukt, se vi redan här, ty många af hans förra församlingsmedlemmar och konfirmander hafva på det kärleksfullaste sätt ihågkommit honom särskildt under hans långa lidande.

Dr J. A. Krantz skrifver om honom: "Under sin krafts och hälsas dagar var han en af konferensens mest anderika talare. Han läste och studerade mycket och var därför djupt grundad i Guds ord och vår kyrkas lära. Hade han ägt förmågan att systematisera såväl sitt läsande som sitt kunskapssökande, så hade han tvifvelsutan gjort sig bemärkt på såväl teologiens som dogmatikens område. En inåtvänd själ, föll det sig onaturligt för honom att befatta sig med yttre angelägenheter eller sådant, som så ofta förekommer i vårt

kyrkliga arbete. Men så fingo de församlingar han betjänade i stället musten af Guds salighetsevangelium i de anderika och uppbyggliga predikningar, han höll inför dem. Denna världen och dess förgängliga väsen hade han hvarken tid eller öga för, utan lefde helt för sitt kall och stärktes till sin invärtes människa. Han kom därför aldrig "i ropet" hos en flärdfull och ytlig värld och fick därför både lefva och dö i obemärkthet, men det trogna arbete han utförde skall på uppenbarelsens stora dag visa sig hafva varit af den allra största betydelse och hafva frambragt en myckenhet af skörd."

Begrafningen hölls tisdagen den 9 september. Många af hans vänner samlades i sorgehuset, där en kort andaktsstund hölls såsom ett afsked från det kära hemmet, där han tillbringat de sista åren af sin lefnad. Undertecknad läste Davids 23 psalm och talade en stund öfver densamma. Pastor B. E. Walters var ock närvarande och förrättade bön. Begrafningsgudstjänsten hölls från Augustanakyrkan. Pastor J. G. Hultkrans läste Guds ord och förrättade bön. Dr G. Rast predikade öfver 1 Kor. 4: 1, 2. I denna predikan framhölls särskildt den stora gåfvan, som Herren söker hos sina förvaltare, nämligen troheten. Dr C. J. Petri talade öfver Guds ord i Upp. 7: 15. I denna predikan påpekades särskildt hvad de trogna ha att åtnjuta i härligheten. Pastor L. A. Hocanzon läste personalierna. Sist talade undertecknad öfver 1 Kor. 15: 57: "Gud vare tack, som gifver oss segern genom vår Herre Jesus Kristus." Undertecknad och den hädangångne hade många kära

stunder tillsammans under den tid han bodde inom Salem-församlingen och var dess medlem. Förutom dessa predikningar förekom äfven sång af en kvartett samt ett solo. Begrafningsmässan utfördes af pastorerna E. Schuch och O. A. Nelson.

Från kyrkan styrdes färden till den vackra Crystal Lake-grafgården, där hans sista hvilorum hade beredts i den del af denna grafgård, som blifvit afskild för våra lutherska kyrkor här i staden. Vid grafven sjöngs den bekanta psalmversen "Min hvilotimma ljuder". Jordfästningen förrättades af undertecknad, biträdd af följande pastorer: dr G. Rast, C. O. Olander, O. A. Nelson, J. E. Hedberg, J. A. Frost, J. G. Hultkrans, O. A. Elmquist och L. A. Hocanzon En kvartett sjöng "Närmare, Gud, till dig" Strax före solnedgången fick grafven mottaga hans stoft, där det skall förvaras, till dess att Herren kallar honom fram i de rättfärdigas uppståndelse.

Pastor Alm är icke mer ibland oss. Han har gått hem och hans gärningar följa honom efter.

AUGUST SAMUELSON.

Fru Ada Emelia Fors.

"Maria har utvalt den goda delen, som icke skall tagas ifrån henne." Luk. 10: 42.

I den gudomliga nådeshushållningen är den människa stor, som är ringa i sig själf och som ödmjukt vill sitta vid Jesu fötter och i tron tillägna sig nådesordets tröst. En sådan har utvalt det bästa af allt, ty något bättre gifves ej än Jesu kärlek, Jesu nåd. De som hafva denna nåd, hafva en skatt i själen, som ej tidens stormar, icke ens själfva döden, kunna förvanska eller bortröfva. När ögats ljus slocknat i den sista sömnen och örats ljud tystnat i grafvens kalla natt, då erfar den troende själen, att hvad hon här dunkelt anade, ifrigt bad om och innerligt hoppades var en sann och evig verklighet. Själen frälst och lycklig har undfått "den goda delen", hon ingår i himmelens sällhet och får tillfullo erfara sanningen af Jesu ord: "Jag skall åter se eder, och edert hjärta skall glädjas, och ingen tager eder glädje ifrån eder."

Ada Emelia Fors (född Toline) föddes i Heda församling, Östergötland, Sverige, den 13 december 1860. År 1872 kom hon i föräldrarnas säll-

FRU ADA EMELIA FORS.

skap till Amerika. De bosatte sig i Moline, Ill., och förenade sig rätt snart med därvarande Första lutherska församling. Här blef ock Ada år 1873 konfirmerad af pastor J. S. Benzon. Under ungdomstiden var hon verksam i denna sin församling, dels i ungdomsföreningen och dels i sångkören, samt var äfven med i Messias-kören vid Augustana College. Den 24 augusti 1889 ingick Ada Toline (detta var hennes jungfrunamn) i det heliga äktenskapet med pastor A. P. Fors, som vid föregående synodalmöte blifvit invigd till det heliga predikoämbetet. Äktenskapet välsignades med tre barn, af hvilka dock två, en gosse och en flicka, i späda år fingo flytta till fadershemmet därofvan. De unga makarna bosatte sig först i Wahoo, Nebraska, dit pastor Fors antagit kallelse såsom pastor för Bethlehems-församlingen och såsom lärare vid Luther Academy. I december 1890 flyttade makarna Fors till Rockford, Ill., där pastor Fors ett år var pastor i Emanuelsförsamlingen, hvarpå de i december 1891 flyttade till Geneseo, Ill. I Geneseo stannade de till på våren 1899, då de flyttade till den då lilla Bethelförsamlingen i Chicago.

Fru Fors var af naturen begåfvad med en ovanligt god hälsa, som sällan svek henne. Hösten 1911 började hon dock känna, att krafterna gåfvo vika. Länge ansåg man att ingen fara var för handen. Krafterna aftogo dock märkbart, men vid rådfrågande af läkare syntes dessa antaga, att det hufvudsakliga som behöfdes var tillfällig hvila. Först i början af juni 1912 blef det uppenbart, att sjukdomen var af mera allvarsam

art. Det mer än vanligt ansträngande arbetet i sammanhang med synodalmötet torde ock hafva påskyndat sjukdomens härjningar. Själfva synodalsöndagen nödgades fru Fors intaga sjuksängen, som hon ock sedan större delen af tiden fick behålla. De skickligaste läkare vid Augustana lasarett och vid Michael Reese lasarett rådfrågades och allt gjordes för att häfva sjukdomen, men utan resultat. Fru Fors afled stilla och lugnt, utan någon som helst dödskamp, lördagsmorgonen den 19 oktober 1912. Hon hade nått en ålder af 51 år, 10 månader och 6 dagar.

Så ter sig den yttre ramen af den lefnadsbana, som här ändats. Inom den samma ligger dock innesluten äfven ett inre lif, ett lif i Gud, ett lif i tro och i tjänande kärlek. Vid hvilken tid fru Fors kom till medvetet troslif, är för mig obekant. Kanske växte det så småningom fram, närdt som det blef af fromma föräldrars ömma fostran och af en trogen lärares kärleksfulla undervisning. Men nog fick detta troslif lifliga impulser i de väckelsetider, som öfvergingo Molineförsamlingen och som särskildt förnummos bland de unga i slutet af 1880-talet. I dessa väckelsetider var det ock den nu djupt sörjande maken, då teologie studerande, som fick vara med såsom medel i Guds hand och föra sin framtida maka till visshet i sitt barnaskap.

Fru Fors har såsom prästfru gjort sig känd såsom en ödmjuk, lefvande kristen. Hennes läggning låg dock mera åt det enskilda hemlifvet än åt offentligheten. Hon älskade sitt hem och ville där lefva för dem, som voro henne så kära. Hon

förstod också väl att trösta och råda i frågor, som rörde såväl det enskilda som det offentliga. Hon var därför en god och trogen maka och en huld och kärleksfull moder samt ett trofast stöd i församlingsarbetet.

Oaktadt fru Fors helst ville verka i det stilla, drog hon sig ej undan, när det kyrkliga arbetet, sådant det ter sig i en storstad som Chicago, fordrade ett mera aktivt deltagande. Sålunda var hon i flera år föreståndarska för primärafdelningen i Bethel-församlingens söndagsskola, var medlem i Tabita, eller de unga damernas förening, var större delen af tiden sedan dess stiftelse föreståndarska för Willing Workers, eller barnens förening. Äfven i församlingens missionsförening var hon sedan dess stiftelse ordförande och tog för öfrigt liflig del i Dorkas-föreningen.

Fru Fors var en kvinna, som älskade stillheten. I det offentliga och i större sällskap trifdes hon ej, helst ville hon sköta sin kallelse och glömmas. Detta framträdde ock på hennes sjukläger. Vid de många bevisen på kärlek och deltagande, som under de sjutton veckorna af långsamt lidande kom henne till del från församlingsmedlemmar och vänner, sade hon så ofta: "Hvarför skola de så mycket tänka på mig, hvarför uppoffra för mig?" På tillfrågan hur hon mådde, sade hon så ofta: "Jag är ej sjuk, jag blir snart bra." Först mot slutet, då krafterna mera märkbart aftogo, var hennes svar: "Jag mår ej så bra." Tåligt och undergifvet böjde hon sig ock inför Herrens skickelse. På sitt sjukläger bekände hon: "Vi äro så fästade vid det jordiska som

vi se, det himmelska se vi ju ej med våra ögon, utan måste fatta det genom tron." "Skulle vi icke lämna, förrän vi vilja, så blefve vi aldrig färdiga." Till sin make sade hon: "Jag ville så gärna lefva för Adolfs skull; du är ju stark och erfaren"; men tillade undergifvet: "Jag kanske har lefvat länge nog, men jag tycker jag gjort så litet; dock det är af nåd vi få gå hem." Ofta bad hon de närvarande sjunga: "Närmare, Gud, till dig" och "Hela vägen går han med mig". Vid ett tillfälle sade hon: "Bed, att Herren må gifva mig mycken nåd i mitt lidande". Vid ett annat tillfälle: "Varen ej ledsna, utan glada, när jag fått sluta". Lugnt och stilla, ja, nästan omärkbart skedde ock hemfärden, och under det hennes make läste några Guds ord och uppsände en brinnande bön, gick den förlossade anden hem till Gud.

Fru Fors sörjes närmast af maken, dr A. P. Fors, och af sonen, Adolf Fredrick Fors, af en syster och fyra bröder samt af öfriga släktingar. Många vänner i de församlingar, där hon varit prästfru, och särskildt i Bethel-församlingen i Chicago känna ock innerligt detta dödsfall och stå ömt deltagande med de efterlämnade i den djupa sorgen.

"Där kan du glädja dem dig nu begråta.
En gång hur gärna möter du de såta
vid lifvets källa,
den klara, sälla,
ur hvilken nåd och sanning evigt välla."

"Farväl! — vårt hjärta säger: I himlen mötas vi!"

P. MARTINSON.

Fru Emelie Augusta Fremling.

Åter har döden gästat ett af våra prästhem, denna gång i det fridfulla och idylliska herdetjället i Scandian Grove, Minn. Men liksom det forna Nain (=skönhet, behag) icke lämnades obesökt af döden, utan den svepte både samhälle och hem i sorgens dystra svepning, så går denne gäst icke förbi våra hem, huru fridfulla och behagliga boningarna än många vara. Och efter hans besök lämnas vi att under en lifstid nära en sorg och saknad, som oftast ligger för djupt för tårar. Doktorinnan Emelie Augusta Fremling hänsomnade måndagen den 6 oktober 1913 i närvaro af sina närmaste, dr J. Fremling, fosterdottern Esther samt fru Fremlings fyra efterlefvande systrar, efter ett längre tärande lidande, och hade såväl hon som hennes närmaste motsett den dödliga utgången och beredt sig därför. Men äfven under ett sådant förberedande, huru svår kännes icke brytningen och huru outhärdlig skilsmässan, och detta alltmera så, ju längre samlefnaden varit och ju innerligare hjärtan och erfarenheter växt samman. Mången gång ha vi med och för andra sjungit: "Och lindrigt lösas jordens band" — men ack, huru tank- och känslolöst mot då dessa spröda band hålla på att lossas i våra egna hjär-

FRU EMELIE AUGUSTA FREMLING.

tan! Hvilka ömma slitningar hafva icke under de senaste månaderna förnummits i sagda herdetjäll, då den ena strängen efter den andra lossats i de hjärtan, som under en så lång och lycklig samlefnad nu skulle skiljas. Vore det icke för det vissa, kristna hoppets skull, så skulle dessa slitningar vara outhärdliga, och då vore lifvet med den glädje vi famnat och den lycka vi sökt bygga, men som sköflats genom döden, "ett obarmhärtigt "urie-bref, som Gud i vrede för mänskan skref". Men dels hoppet om ett saligt återseende och evigt ägande i landet, där "döden skall icke vara mer", och dels trösten, som barmhärtighetens Fader och all hugsvalelses Gud ingjuter i det tomma och ensliga hjärtat, gör att vi undergifvet kunna säga: "Herren gaf och Herren tog, välsignadt vare Herrens namn!"

Doktorinnan Fremling var en ovanligt rikt begåfvad kvinna, och kunde hon därför vara sin make till onämnbar hjälp i hans myckna arbete, såväl då han tjänte uteslutande som församlingslärare, som då han äfven tjänte sin konferens såsom chef och beklädde andra förtroendeuppdrag. Hans är företrädesvis en teoretisk och teologisk begåfning, han är predikanten och själasörjaren; hennes begåfning var mera praktisk, och hon ägde en exekutiv förmåga och en planmässighet för att uppnå ett mål, som ofta var i ögonen fallande. Därtill ägde hon ett smak- och skönhetssinne, som icke gärna kan öfverträffas, och hon var alltid sysselsatt med att förverkliga de ideal, som hägrade för hennes inre öga. Därför var också det hem, i hvilket hon härskade som okrönt drott-

ning, i snygghet och smak mönstergillt, och huru kal och prosaisk den omedelbara yttre omgifningen än var, så blef den snart under hennes flitiga hand förvandlad rent af till en lustgård, där man gärna dröjde kvar och njöt i fullaste drag af det utsökta ordnings- och smaksinne, som i allt, såväl inom- som utomhus, fann ett uttryck. Hon lefde helt för sin make och sitt hem, och deras mer än 40-åriga samlefnad var alltid kännetecknad af den innerligaste kärlek och den mest hängifna uppoffring, hvarför det också kännes som en allt för tung börda att bära för den ensamme och vördade brodern, "som lämnats kvar att lida ännu en liten tid på korsets stig", att nu vänja sig vid att afstå från denna lifslånga sällhet och ensam vandra mot griften. Sade jag *ensam* och *griften?* Nej, det är blott i känslan och lifvet det så förnimmes. "Oss följer ju Herden, den trofaste Herden, vi känna hans röst", och då skall oss intet fattas. Och vi gå icke heller mot griften, utan hem mot vårt efterlängtade hemland, där Jesus och alla, "som före oss slutat loppet i tron", vänta oss.

Fru Fremling, född Edholm, föddes i Arboga, Västmanland, och uppfostrades i Örebro, Nerike. Vid sin död var hon 68 år, 5 månader och 16 dagar gammal. Hvile hon nu i frid intill uppståndelsens eviga morgon, då evigheternas sol, Kristus, skall på ett fullkomligt sätt lysa ned i hvarje grift och kalla till lif alla som sofva under jorden.

Frid öfver fru Fremlings minne!

(*Augustana*).

P. E. och Augusta Flodman.

Inom loppet af fyra månader afsomnade dessa välkända makar stilla och fridfullt i döden. I 32 år hade de tillhört sv. luth. Immanuelsförsamlingen i Omaha, Nebr., och hade därunder förvärfvat sig en stor vänkrets såväl inom församlingen som ock vida omkring. Den förre afled den 5 november 1912 och den senare den 14 juli samma år. Båda intogos under sin sista sjukdom på Immanuel Hospital och afvaktade där förlossningens timma.

Per Erik Flodman föddes i Floda socken, Södermanland, den 17 oktober 1849 och kom till Amerika vid 21 års ålder 1871. De fem första månaderna här i landet arbetade han ute på järnväg i Pennsylvania. Sedan bosatte han sig i Philadelphia, där han fick anställning hos ett piporgelbolag, och denna befattning innehade han i sex år. 1873 ingick han äktenskap med sin barndomsvän Augusta C. Olson, som samma år som han utvandrat till Amerika. Då sv. luth. Zions-församlingen i Philadelphia organiserades 1874, voro makarna Flodman bland dess stiftande medlemmar. Herr Flodman tjänade såsom församlingens förste sekreterare och kassör. Med ifver och trohet arbe-

tade och uppoffrade de vid uppförandet af församlingens första kyrkobyggnad. Från Philadelphia flyttade de till Kane, Pa., hvarest de vistades några år och togo liflig del i det kyrkliga arbetet, tills de i februari 1880 flyttade till Omaha. Här hade Flodman under två års tid anställning hos en amerikansk firma, men som han alltid hade ett varmt hjärta för sitt eget folk och sin egen kyrka, öppnade han år 1882 en svensk bokhandel för att, såsom han själf sade, bereda sina "landsmän tillfälle att läsa goda böcker". Affären utvecklades så småningom. Musikinstrument-, symaskins- och juvelerareafdelningar tillades. Herrar S. V. Gustafson och John Henrickson ingingo såsom bolagsmän, och under många år bedrefs en vidtomfattande rörelse under firmanamnet P. E. Flodman & Co. "Flodmans butik" var en af de populäraste i Omaha och ett självskrifvet hufvudkvarter för svenskar, som kommo in till staden. År 1907 drog sig Flodman tillbaka från affärslifvet, och sedan nu äfven herr Gustafson utträdt ur bolaget, bedrifves den af Flodman grundade affären af herr John Henrickson.

Flodman var medlem i direktionen för "The Alfred Bloom Company" och intressent i åtskiliga andra affärer. I politiken tog han verksam del och anförtroddes åtskilliga maktpåliggande sysslor. Ehuru han under de senaste åren allt mer drog sig tillbaka från det offentliga lifvet, blef han på själfva sin dödsdag vid offentligt val korad till en politisk befattning.

Omedelbart efter sin ankomst till Omaha förenade sig familjen Flodman med Immanuels-försam-

lingen. Herr Flodman valdes snart därpå till kyrkovärd, och i 27 år tjänade han såsom församlingens kassör. Från 1905 till 1908 var han medlem i styrelsen för Augustana College and Theological Seminary i Rock Island, Ill. Under många år var han medlem i styrelsen för Immanuel Deaconess Institute i Omaha och tjänade oafbrutet såsom sådan äfven sedan Augustana-synoden upptagit diakonissanstalten såsom en gren af sin verksamhet. Med varmt intresse och osviklig trohet uppoffrade han mycket af sin tid och sina krafter i den anstaltens tjänst och bistod den äfven med betydligt pekuniärt understöd. Alltid villig att tjäna sin kyrka, som han varmt älskade, gjorde han värdefulla insatser i församlingsarbetet och i de öfriga verksamhetsgrenar, där hans bistånd påkallades. Hans själasörjare karakteriserar honom väl, då han säger: "Flodmans hurtiga lynne och klara blick i många frågor inverkade välgörande på diskussioner i kyrkliga spörsmål. Där fanns hos honom en fin förening af praktisk blick med praktisk handlingskraft. Under den sista sjukdomen, tung och kräfvande som den var, mognade hans inre lif till allt större klarhet och andlig vishet. Hans alltid kyrkliga sinne fördjupades under lidandena, böjdes allt närmare intill korset, tills hans enda rop vardt en ifrig suck om nåd, blott nåd, nåd till fyllest för alla synder. Ja, får Gud så leda vårt lif, att det ropet öfverröstar alla andra, då är icke vårt lif förfeladt. Utan det ropet är allt hos oss förlust, det ädlaste som det sämsta, vår kraft som vår svaghet."

Fru Augusta Christina Flodman föddes i Floda

socken den 23 januari 1850. Under sitt nära 40-åriga äktenskap var hon sin makes osvikliga stöd och "makten bakom tronen" i fråga om dennes offentliga verksamhet. Allt ifrån barndomen en troende kristen, utöfvade hon ett helgande inflytande på hemlifvet, som därför från början bar prägeln af gammaldags tro och flärdfri gudsfruktan. Äktenskapet välsignades med sju barn, af hvilka fem ännu äro i lifvet.

Utom sina husliga bestyr fann fru Flodman tid att troget bevista gudstjänsten, flitigt deltaga i församlingsverksamheten, och hon saknades icke heller, då det gällde att utom församlingen befrämja kristlig mission och evangelisk barmhärtighet. I flera år var hon vice ordförande i församlingens kvinnoförening och under åtskilliga år medlem i styrelsen för Immanuel Deaconess Institute.

Ett stort tomrum hafva dessa makar lämnat efter sig, men deras minne lefver i välsignelse.

P. M. L.

NELS JOHAN JOHNSON.

Nels Johan Johnson,

svenska ev. luth. Bethel-församlingens i Chicago, Ill., mångårige söndagsskolföreståndare och diakon, insomnade i tron på den Frälsare, han i tiden så troget bekände och med sina gåfvor i församlingen tjänade, den 28 november 1912, natten till tacksägelsedagen, kl. 12:10, i sitt hem, 6212 Peoria st., i en ålder af 47 år, 4 månader och 7 dagar. Född i Sunne församling, Värmlands län, Sverige, den 21 juli 1865, ankom mr Johnson till Amerika 1888. Genom sin trogne lärares, pastor A. S. Becklunds, ömma själavård kom han till frid med sin Gud och förenade sig med församlingen den 27 december 1891 samt togs snart i församlingens tjänst, särskildt i söndagsskolan, hvilket arbete han så innerligt älskade, samt äfven sedan som en trogen diakon, hvilken alltid stod på sin pastors sida.

Mycket väl kommer tecknaren af dessa rader ihåg den reslige, kraftige mannen med den fylliga rösten, då han vid mottagningsfesten välkomnade den nye pastorn med sin familj till Bethel våren 1899. Han var redan då sin pastors stöd i det så växande arbetet. Blyg till en början, tillväxte han med hvarje år i frimodighet, nåd och erfarenhet.

Under nästan hela församlingens 22-åriga historia hade han så inväxt i dess verksamhet som söndagsskollärare och diakon, att det var troligen få inom församlingen, om ens någon mer än pastorn, som så kände hvarje församlingsmedlem, från de små i söndagsskolan till de äldre i församlingen. Föreståndare först för söndagsskolan i kapellet hösten 1899, blef han föreståndare för de förenade söndagsskolorna vid inflyttningen i den nya kyrkans kapellvåning första söndagen i februari 1905. Han var ock ett par år kyrkvaktare i den nya kyrkan samt församlingens finanssekreterare i många år. Hans lifsgärning för Guds rike bland yngre och äldre i skolundervisningen, vid bönemöten och gudstjänster, vid lokala och allmänna kyrkomöten har därför så ingått i Bethel församlingens historia, att när han lämnade oss, det kändes som en del af församlingen skilts ifrån oss. Vi hafva det vissa hoppet, att han nu med sin frigjorda ande tillhör Guds triumferande församling i himmelen, och, om än med saknadens beklämda hjärta, unna vi honom gärna hvilan efter rastlös verksamhet i Guds rike bland oss.

Mr Johnson förenade sig i det heliga äktenskapet den 2 juli 1893 med miss Mathilda Swenson från Lemont, Ill. Detta äktenskap välsignades med 7 barn, nämligen Esther, Roy, Carl (död 21 febr. 1901), Florence, Ingeborg, Carl och Ruth, hvilka nu med sin moder innerligt sörja den så tidigt hädankallade familjefadern, vissa dock om uppståndelsens saliga möte. Dessutom sörjes mr Johnson af syskonen mr Sven Boström med familj, mrs Maria Wicklund med familj, Cloquet, Minn.,

miss Carolina Johnson, mrs Westerlund med familj och miss Mathilda Johnson; så ock många släktingar å änkans sida, liksom äfven en stor vänkrets och en hel medsörjande församling och samhälle. I sitt arbete som "snickare-boss" var John Johnson vida känd i Chicago för idoghet och rättvisa. Genom sitt söndagsskolarbete blef han ock vida känd, särskildt inom Södra Chicagodistriktet. Mr Johnson stiftade Messias-församlingens i Englewood söndagsskola och var för en tid dess förste föreståndare. Denna verksamhet i västra Englewood följde han ock med största intresse och var blott några dagar före sin död, som förut, anlitad därstädes som "ropare" vid en syauktion, och skulle han liksom förr om åren uppfyllt ett liknande uppdrag för Bethel-församlingens Tabita-förening tacksägelsedagen, hvilken senare auktion dock af hänsyn för dödsfallet uppsköts en vecka.

Efter ett svårare fall på ett bygge fyra veckor före sin död tillfrisknade mr Johnson, så att han var efter ett par veckor tillbaka på arbetet fyra dagar, då han insjuknade i pleuro-pneumonia, som efter en veckas svåra plågor slutade, såsom vi tycka, alltför tidigt hans verksamma lif. Det sista Guds ord vi samtalade om var: "Jesu Kristi, Guds Sons, blod renar oss af alla synder". Fast det var svårt för honom att tala, försökte han dock att berätta för sin lärare, huru skönt han haft det söndagen förut, hans sista på jorden. Familjen har sitt hem helt nära kyrkan. Han hade då hört orgeln och sången samt kunnat sjunga för sig själf flera sånger. "Men på måndagen blef

det andra toner", sade han. "Det blef så mörkt för mig. De enda ord jag då kunde sjunga voro: 'Se, han väntar, beder, klappar! Öppna nu!' Och jag tänkte", tillade han, "har jag månne varit en skrymtare alla dessa åren? Men så fann jag tröst däri, att jag fick 'öppna nu' för min Frälsare. Och så återvann jag själaro i Gud." Därpå bad han mig sjunga en sång, och han försökte instämma i orden: "Bergen må vika och högarna falla, etc., låt mig i tron på det löftet gå hem".

Begrafningsgudstjänsten hölls söndagsförmiddagen kl. 10 den 1 december. Först stod ungdomen som högvakt på båda sidor om trottoaren ända från hemmet till kyrkan. Barnen marscherade upp från söndagsskolan i kapellvåningen de båda sidogångarna, under det likprocessionen intågade, hvarpå barnen och ungdomen defilerade förbi likkistan för att kasta en sista blick på sin hädankallade väns bleknade anletsdrag. Då kyrkan var redan till trängsel fylld, måste barnen gå hem, medan ungdomen intog sina reserverade platser å läktaren, därifrån de under gudstjänsten sjöngo en sång. Kören deltog med tvenne nummer, och mrs A. Larson sjöng mr J:s älsklingssång, 436 i Hemlandssångerna. Dr Fors uppläste personalier och talade några trösteord med anledning af Dav. ps. 68: 6, 7, och pastor Löfgren predikade öfver 1 Sam. 20: 18. Han hade med Messiasförsamlingen aflyst sin gudstjänst för att deltaga.

Resolutioner från styrelsen, söndagsskolan, Dorkas, Tabita, Junior och Senior Luther League, missionsföreningen och sjukhjälpsföreningen upplästes samt telegrambref från pastor Becklund.

Då församling, söndagsskola och föreningar ej fingo, enligt hans egen önskan, framlämna några blommor, upptogs kollekt för inredning af ett rum å vårt tilltänkta lasarett i Kina, som skall hafva inskriptionen: "In memory of Mr. J. Johnson, superintendent of Swedish Ev. Luth. Bethel Sunday-school, Chicago, Ill." Jordfästningen skedde å svenska grafgården Oak Hill, där förliden grafsmyckningsdag söndagsskolan å hans graf nedlade minneskransar samt å samma dag hela församlingen gaf änkan $250 som uppmuntringsgåfva. Frid öfver den trogne tjänarens minne!

A. P. Fors.

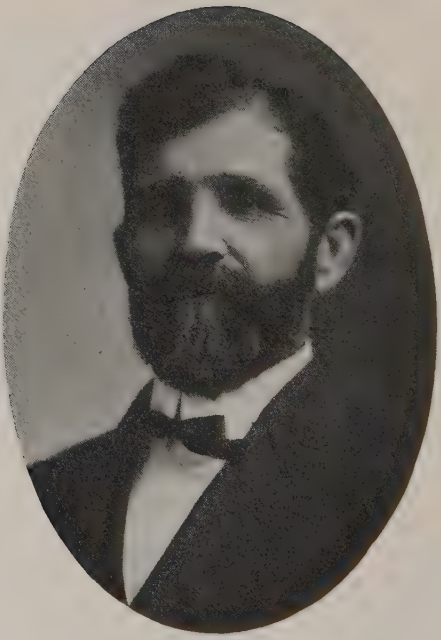

FRANS O. SWENSON.

Frans Oscar Swenson.

Bland de lekmän, som med kärlek och intresse följt vår kyrkas verksamhet och utveckling från dess tidiga och ringa början i detta land, intager Frans Oscar Swenson ett aktadt och framstående rum. Han föddes i Lillfanga, Ringarums församling, östergötland, Sverige, den 6 februari 1855. Hans föräldrar voro Sven Nilson och Charlotta Ahlström. Barndomsdagarna framlefdes i Östra Ryd och i Norrköping. På den senare platsen började skoldagarna, hvilka, på grund af vissa omständigheter, ej blefvo så mångtaliga. Här i Norrköping ingick han i snickerilära, och i detta yrke arbetade han, till dess han vann utmärkt färdighet såsom möbelsnickare. Därefter reste han till Stockholm för att vinna ännu mer färdighet i sitt valda yrke samt för att göra bekantskap med lifvet, såsom ensam ute i världen. Här synes ynglingen hafva mognat i rätt riktning, ty från denna tid framstår han för oss såsom en ödmjuk och allvarlig kristen yngling, som i ord och handling visade att han ville tjäna sin Frälsare, kosta hvad det månde. 1876 reste han till Amerika och vistades först någon tid i New Windsor, Ill. Kom sedan, 1880, till Minnesota,

hvarest han har utfört sin egentliga lifsgärning. I Kandiyohi county, Minn., byggde han åtskilliga af vårt samfunds kyrkor och har i detta afseende inlagt stor förtjänst.

Den 6 februari 1883 ingick han i äktenskap med Carrie Lawson från New London, Minn., i hvilken han hade en trogen och ädel följeslagarinna genom lifvet. Deras äktenskap välsignades med 5 barn, fyra söner och en dotter, af dessa hafva två söner tagit studentexamen vid Gustavus Adolphus College i St. Peter, Minn., och de tre andra barnen hafva studerat vid samma läroverk längre eller kortare tid. Detta visar vår väns ståndpunkt till våra kristliga skolor, för hvilka han bad och uppoffrade.

Swenson var ej af de rika i denna världen, men för församlingen och för kyrkans verksamhet hade han alltid någon gåfva. Hemmet och kyrkan voro hans käraste platser på jorden. I hemmet betraktades Guds ord, och i bön till Gud frambar han dagligen sin familj, sina medmänniskors och Kristi kyrkas angelägenheter. I sitt fridfulla och naturskön a hem nära Green Lake och Spicer, Minn., fick han upplefva många lyckliga dagar, äfven om pröfningsmoln nu och då drogo fram öfver det gästvänliga hemmet. Sitt andliga hem hade han i Lebanon-församlingen i New London, Minn., under en lång följd af år.

År 1906 stiftades sv. ev. luth. Saron-församlingen i Spicer, Minn., och från den tiden tillhörde han denna församling samt arbetade ifrigt och outtröttligt för Herrens rikssaks befrämjande i denna del af Herrens vingård på jorden. Såsom

diakon och söndagsskolföreståndare i församlingen saknas han, men hans minne lefver i tacksam hågkomst i mångas hjärtan.

Under de senare åren af hans lif var hälsan vacklande, men ingen anade, att Herren så snart skulle hemkalla denne trogne tjänare. Den 4 juli 1912 började han lida mer än vanligt af den sjukdom, som en längre tid tärt på hans lifsorganer, och den 11 juli kom förlossningsstunden. I kretsen af maka och barn samt några nära släktingar lämnade han trosfrimodigt sina kära för att vara när Herren alltid. Frid öfver den hädangångnes minne!

C. S—N.

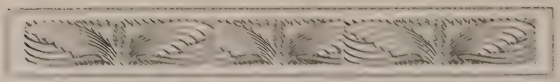

Prof. Albin Lemuel Swenson

föddes i New London, Minn., den 11 november 1883. Han var den förstfödde sonen till hr F. O. och fru Carrie Swenson i Spicer, Minn. Tidigt märktes hos gossen goda anlag för studier, och emedan han fostrades i ett kristligt hem af fromma föräldrar, blefvo hans gåfvor helgade till Herrens tjänst. Af naturen liflig och glad samt böjd för att göra undersökningar och upptäckter, var han under barndomstiden ofta orsak till bekymmer för föräldrarna, ej på grund af olydnad och elakhet, utan på grund af sitt kvicka och lifliga väsen. Men Herrens allseende öga vakade öfver honom, och den egentliga barndomstiden var snart tilländalupen.

Såsom andra barn besökte han den publika skolan, i hvilken han gjorde goda framsteg. Konfirmationsåldern uppnåddes, och på hösten 1898 inskrefs han i konfirmationsklassen i Lebanonförsamlingen i New London, Minn., som då hade förmånen af att hafva pastor C. J. Collin till sin herde. Under konfirmationstiden kom han till full trosmedvetenhet, och sin lärare älskade han högt. Han värderade sina föräldrar högt och tackade Gud för att han gifvit honom gudfruktiga föräldrar.

En svår prefning genomgick ynglingen, i det att han förlorade sin vänstra hand i en "corn shredder", hvarigenom hans hälsa försämrades, så att han efteråt måste vara varsam om de nedbrutna kroppskrafterna.

Efter fullbordad skolkurs i New London inskref han som studerande vid Minnesota konferensens lärover k i St. Peter, Minn., 1903 och aflade studentexamen därstädes 1910. På hösten samma år öfvertog han principalskapet för högskolan i Buffalo Lake, Minn., hvilken befattning han innehade med heder i två år. Fastän återvald, flyttade han likväl på hösten 1912 till Sacred Heart, Minn., och öfvertog liknande befattning, hvilken sköttes till allas belåtenhet.

Alvin Immanuel Swenson

Den 21 augusti 1912 förenades han i äktenskap med fröken Ruble Magni i Scandia, Minn., och i Sacred Heart tillbragtes ett lyckligt och sorgfritt år i eget hem af dessa unga makar, som under några föregående år drömt om idel lycka och välsignelse under eget tak. O, huru lyckliga voro icke dessa makar, som så hjärtligt älskade hvarandra, och som uppoffrade allt för hvarandras sanna väl.

På våren 1913 återvaldes prof. Swenson till sin befattning som principal för skolan i Sacred Heart, men nekade att antaga platsen för att mottaga redaktörskapet för *Willmar Tribune*, en betydelsefull veckotidning för Kandiyohi county och omnejd. I denna nya verksamhet fick han dock ej inträda.

Efter ett års träget arbete var det ej mer än tillbörligt att i sällskap med sin kära maka besöka hennes älskade hem och där några dagar hvila ut för att sedan desto ifrigare börja det nya arbetet. Oförmodadt och hastigt ändades makarnas lycka här på jorden. Under badning i en liten sjö nära svärmoderns hem i Scandia, Minn., kom helt hastigt dödsbudet söndagen den 15 juni 1913.

Det är omöjligt att med ord beskrifva huru detta slag förkrossade makans, moderns, ja, alla de närmastes hjärtan. Slaget kom såsom en blixt från klar himmel, och vi stå här frågande, med af sorg uppfyllda hjärtan och med tårfyllda ögon: "Herre, hvarför gjorde du oss detta?"

Såsom en sann Jesu Kristi lärjunge byggde han sitt evighetshopp på klippan Kristus, och nu hvilar han i frid till uppståndelsens morgon i den natursköna grafgården nära sv. ev. luth. kyrkan i Scandia, Minn.

C. S—N.

John E. Dime.

Den 1 oktober förlidet år, 1912, förlorade Augustana-synoden en af sina gudfruktiga, varmhjärtade och nitiska lekmän — J. E. Dime från Grove City, Minnesota. Vi se med sorg och saknad hur den ene pilgrimen efter den andre får nedlägga sin pilgrimsstaf och lämna Kristi stridande församling här på jorden för att intaga sin plats i den triumferande församlingen i himmelen. Vi afundas icke dessa trogna arbetare den efterlängtade hvilan efter en hård, lång arbetsdag, men vi känna, att vi behöfva dessa pelare i Guds församling på jorden så väl, och deras tomrum är så svårt, om icke omöjligt, att fylla.

Mr. J. E. Dime, som fick sluta sin trogna, ärofulla och osjälfviska tjänst förliden höst, var ett mönster af kristligt allvar, ödmjukhet, flit, ordning, redbarhet och samvetsgrannhet i allt. Vi säga att Augustana-synoden saknar den saligt hänsofne, ty han var en synodens man. Han verkade med samma allvar och intresse i mera än en af dess församlingar. Han var mån om vår synods tidningars och annan religiös litteraturs spridning. Han hade förtroende för våra läroverk och lät sina barn få åtnjuta de förmåner, som dessa

JOHN E. DIME.

ha att bjuda på. Det är därför ej saknad blott i det sörjande hemmet och i den församling, i hvilken han sist verkade, utan äfven i vidare kretsar.

Mr Dime föddes i Ljusnarsbergs församling, Örebro län, Sverige, den 13 november 1842. Han kom till Amerika år 1868 och bosatte sig i Ishpeming, Michigan. Den 15 november 1873 ingick han äktenskap med Johanna Johnson. Familjen välsignades med sex barn, af hvilka alla lefva förutom lille Ernest, som blef omplantad i en bättre jordmån efter blott en kort vistelse här i det jordiska hemmet. Den aflidne sörjes därför af maka och fem barn. Dessa äro: Eric Adolph, som nu är i New York City; Edvard, bosatt i Des Moines, Iowa; Hanna, Oscar och Esther, som ännu äro i hemmet. Två systrar, mrs J. J. Berg i Starbuck, Minn., och mrs A. Johnson, som bor i Idaho, samt en broder, August, som bor i Sverige, öfverlefva honom.

Under en tid af 16 år arbetade mr Dime i gruvorna i Ishpeming, Mich. Men på samma gång som han utförde sitt stränga och tröttande arbete i gruvorna, deltog han också kraftigt i församlingsarbetet därstädes. Han var "charter member" i den svenska lutherska församlingen, som organiserades där 1870. Såsom medlem i byggnadskommittéen ägnade han all sin uppmärksamhet åt kyrkobygget. Sedan tjänade han som kassör för församlingen och var alltid villig att räcka en hjälpande hand, hvarest hans hjälp behöfdes. Han älskade att tjäna och gå sin Herres ärenden. Han klagade aldrig öfver att han fick göra för

mycket, ty han såg storheten i att få tjäna och visste, att den är störst, som tjänar mest.

Han tröttnade dock till sist af det farliga och tröttsamma arbetet i grufvorna. Han längtade också att få sig ett eget hem. Denna hans dröm realiserades. År 1884 finna vi honom bosatt på en farm nära Grove City, Minn. Med kraft och mod grep han verket an att "bryta skog och mark". Resultatet blef, med Guds välsignelse, att han efter 28 år kunde framvisa en af de präktigaste farmer i samhället. Det fordrade både arbete och omtanke att få "Elmhurst Farm", som den nu kallas, till hvad den nu är. Allt hvad han företog sig gick med lif och lust.

Mr Dime med familj lämnade församlingen i Ishpeming, just som den var bäst i ordning. Men med samma ifver och intresse deltog han i församlingsarbetet i Grove City, hvilket påbörjades nästan samtidigt med hans ankomst till platsen. Så var det att åter gripa tag och föra verket framåt. Han lät ej Martha-bekymren och de många bestyren på farmen hålla sig borta från kyrkoarbetet och kyrkobesöken. Ända till det sista behöll han det trogna Maria-sinnet. Hans pastor har följande ärofulla bekännelse att aflägga om honom: "Med synnerligt intresse tog han aktiv del i församlingens och vårt samfunds verksamhet. Vid församlingens gudstjänster och möten saknades han aldrig. Och på de förtroendeposter han ställdes, det måtte vara i kyrkorådet, i söndagsskolan eller såsom ombud till samfundets stormöten m. m., så utförde han sitt uppdrag troget och samvetsgrant. Enkel och stilla gick han

sin väg framåt, skötte sina åligganden i gudsfruktan och var älskad af alla, som gjorde hans närmare bekantskap. I ord och vandel vittnade han om sin Herre och Frälsare. Djupt blickade han in i mänskligheten syndafördärf. Sitt eget hjärtas elände kände han och led däraf. Men på samma gång hade han en klar blick in i försoningens djupa hemligheter. Han älskade vår kyrkas rena tro och bekännelse, emedan hon framhåller hela sanningen rörande synd och nåd."

Under den långa tiden af 23 år var han söndagsskolföreståndare. Sedan han slutat detta, tog hans dotter Hanna vid och sköter troget den sysslan nu. Alla barnen följa sin faders värdiga och ädla exempel, i det de äro alla lifligt intresserade i det kyrkliga arbetet och det godas befrämjande. Vid pastorns bortovaro förrättade mr Dime alltid gudstjänsten och andra kyrkliga göromål. Han gjorde äfven sin plikt som kristlig medborgare och innehade många förtroendeposter äfven här. *Grove City Times* hade följande att säga om honom vid hans frånfälle: "He was a devoted husband and a kind and indulgent father; to his sisters a tender brother and to his friends the soul of fellowship. His cheerful, helpful life, his devotion to his wife and family and kindness to everybody will long linger as a fragrant memory in the house which his presence brightened and which death has now darkened. Though he is gone, his record has been made and will remain with us as a lasting treasure."

Han visade stort intresse i och förtroende för vårt samfunds olika inrättningar. Han lät där-

för sina barn få tillfälle att komma i åtnjutande af den högre bildningens förmåner. Eric Adolphus, Edvard och Esther hafva graduerat från olika afdelningar vid Gustavus Adolphus College i St. Peter; Hanna har besökt Northwestern College i Fergus Falls och Oscar landtbruksskolan i Minneapolis.

Den hänsofne var sjuk under en tid af två veckor, innan hembudet kom. Under denna väntans tid var han nöjd, glad och stilla. Han höll fast vid den Frälsares löften, som han lärt känna och älska under sin hälsas dagar. Han uppmanade sina barn att förblifva sin Frälsare trogna, och deras slut skulle bli lika fridfullt och lyckligt som hans. Kl. 3 e. m. den 1 oktober somnade han in så lugnt och stilla som ett barn i modersfamnen. I det han blickade upp mot himmelen med ett himmelskt leende på sitt anlete, sade han: "Jesus kommer snart och tar mig". Dessa voro hans sista ord till den sörjande makan och barnen. Så svingade sig den lösgjorda anden, fri från de jordiska banden, upp till det saliga lifvets land för att se ansikte mot ansikte den Frälsare, han trott uppå och älskat här på jorden.

Begrafningsgudstjänsten hölls den 6 oktober i den svenska lutherska kyrkan i Grove City, Minn., under stor tillslutning af deltagande och sörjande släktingar och vänner. Församlingens pastor, G. O. Schoberg, predikade allvarligt, manande och tröstande öfver Herrens ord i 2 Tim. 4: 7, 8: ämne: "En kristens kamp för kronan". Mr Dimes nu tomma bänk i kyrkan var smakfullt dekorerad i sorgefärger och vackra blommor. Söndagssko-

lan sjöng sången "Trygg i min Jesu armar" och kören Hemlandssången 482. Fröken Alma Lawson sjöng "Beyond the Smiling and the Weeping" och församlingen de svenska psalmerna 480 och 484.

Den hänsofnes jordiska stofthydda lades till hvila i den vackra grafgården invid kyrkan i Grove City, där den bidar uppståndelsens härliga morgon. Hans frigjorda ande är förd af änglar i Abrahams sköte. "Saliga äro de döda, som i Herren dö härefter. Ja, säger Anden, de skola hvila sig från sitt arbete, ty deras gärningar följa dem efter."

"Han har den goda kampen
med seger kämpat ut.
Han har fullbordat loppet
och hunnit lifvets slut.
Han bär nu lifvets krona,
den Herren honom gaf,
när han fick lägga neder
sin nötta pilgrimsstaf."

E. A. M.

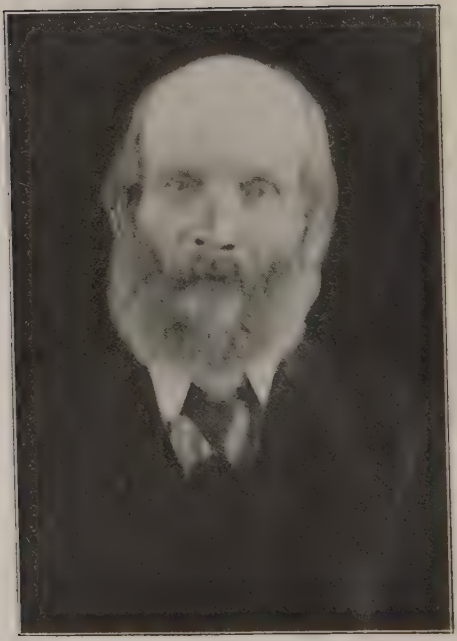

JOHANNES ERICKSON.

Johannes Erickson.

Men om det stilla dödens bud
i denna natt jag hör,
gif mig den tröst, att din, o Gud,
jag lefver och jag dör.

Denna lilla psalmvers tjänar till att gifva en inblick i dens hjärta och lif, som vi önska ägna några rader såsom en blomma på hans graf. Hundratals gånger sjöng han den, och det var ej underligt då, att det blef den sista psalmvers han sjöng här i lifvet några dagar före sin död. Han ville helt öfverlämna sig åt sin Gud, ja, helt lefva den sanningen, "I honom lefva vi, röras och äro till".

Johannes Erickson föddes i Matteryds församling, Kristianstads län, Sverige, den 7 juli 1834 och afled i Swedeburg, Nebr., den 7 september 1912 i en ålder af 78 år och 2 månader. Han ankom till Amerika 1869, och följande år var han med om att stifta den sv. ev. luth. församlingen i Swedeburg, Nebr., och har alltsedan varit diakon och en aktad ledande själ i densamma.

Hvad han var såsom samfundsman, kan följande ur styrelsens för Luther College sorgebetygelse tjäna att angifva:

"Vi vilja ock till hans minne foga vårt vittnesbörd om hvad han under sin krafts dagar gjort för grundläggandet af vårt läroverk i Wahoo. Med sin framsynthet och klara blick insåg han tydligt, hvad mången icke kunde eller ville tro, att 'vägen till framgång och inflytande för oss här i landet går igenom våra egna lärosalar'. Han älskade vårt folk och vår kyrka, och därför ifrade han för deras sanna kristliga fostran. Vår afsomnade vän och broder var den förste inom Nebraskas område, som lofvade att bidraga till upprättandet af ett svenskt lutherskt läroverk inom konferensen. Denna gåfva var förstlingskärfven i landsmännens offer för den högre bildningen ibland oss."

Den afsomnade har från början af Luther College varit medlem af dess styrelse, alltid haft ett vaket öga, goda råd och ett uppoffrande hjärta. I ord och handling lefde han enligt de principer han hämtat ur Guds ord. På dem hvilade han tryggt äfven under svåra strider. Evangelisk var han i tro, lära och handling. För missionens heliga sak nitälskade han. Han gaf icke blott penningar, utan trogna böner och en kär dotter i tjänsten.

Vid begrafningen predikade församlingens pastor på begäran öfver Ps. 103: 11—18 om Guds eviga nåd. Rektor O. J. Johnson tillämpade Ebr. 11 kap. om trons kraft i den hänsofnes lif, och pastor Torell leddes af Sak. 3: 1—4 att tala om en brand ryckt ur elden och framhöll, huru den afsomnade gång på gång blifvit bevarad och stått fast i Herrens tjänst.

Han sörjes närmast af en trogen maka och sex barn, af hvilka mrs Alfred Trued är på vårt missionsfält i Kina.

Kören sjöng ett par sånger, hvarefter stoftet af den trogne maken, fadern, vännen och samfundsmannen vigdes till griftero. Han väntar på uppståndelsens morgon.

"Om aftonen är pust och gråt,
då vänner måste skiljas åt,
men Gud en bättre morgon ger,
då ingen gråt skall vara mer."

A. T. Seashore.

NELS LARSON.

Nels Larson.

Ur ruinerna från tornadon i Omaha påskdagen detta år framdrogs bland andra dödade Omahas mest kände kristne lekman, Nels Larson, från 1879 medlem af Immanuels-församlingen, där han varit en alltid verksam man, under icke mindre än 29 år diakon, och dessutom körmedlem, söndagsskollärare, ja, nästan allt, som hör till församlingsarbete. Vid sin död var han 69 år och 16 dagar. Hustru, dotter, många släktingar och vänner sörja honom.

Den allvarliga andliga fostran han erhöll i Hoby, Malmöhus län, blef genom Guds nåd under vistelsen i Immanuels-församlingen, Chicago, en lifskraft till frigörelse. Hela sitt lif var han en bekännelsefast kristen. Det var hans lust att utföra missionsarbete. Ingen lekman i västern har väl mer än han verkat t. ex. för "Augustanas" och kristliga böckers spridning. Pastor Fogelström fann i honom ett omistligt stöd under sin ämbetstid i Immanuels-församlingen, Omaha. Nels Larsons sega skånska natur, hans lugna soliditet, hans gammaldags kristendom, som de unga och yra af ett yngre släkte nu nästan anse urmodig, gjorde, att han ej alltid blef rätt förstådd. Med

alla säregenheter i naturligt och andligt kynne ville han alltid ett: Kristi rikes verkliga väl, själars räddning genom Guds ord. Han var ett original, och därför kan det väl sägas, att ingen kristen lekman härute varit mer känd än han. Den allt utjämnande andliga dressyr, som senare tider består på kristna, lyckades icke med honom. Och hvem vill säga, att icke däri ligger något af värde, som manar andra lekmän till vård af sin egen personlighet?

ADOLF HULT.

Gustaf Herman Toline

föddes i Västra Tollestads socken, Sverige, den 12 augusti 1852 och afled den 20 mars 1913 i en ålder af 60 år, 7 månader och 8 dagar. I Moline, Ill., har han haft sitt hem sedan 1873 och har under hela denna tid varit en verksam och nyttig församlingsmedlem. Han blef omvänd under pastor H. O. Lindeblads tjänstetid i Moline. I femton års tid var han församlingens söndagsskolföreståndare. Till diakon valdes han första gången 1883 och tjänade ständigt i mer än 25 år. Han var också församlingens ombud vid flera kyrkomöten. Alltid var han trogen, punktlig och pålitlig i det han åtog sig att göra. Han hade sitt intresse i de andliga och eviga tingen och talade gärna därom. Dr C. A. Hemborg, som stod honom mycket nära, säger: "Det är ingen person i Moline, som jag, under alla de år jag var där, hade så ofta tillfälle att komma i samtal med om lifvets strider och härlighetens hopp. Vännen Toline har fått gå hem, och mitt hjärta säger, efter alla minnen af honom: 'I himlen råkas vi'." Pastor K. M. Holmberg, som i flera år arbetade tillsammans med den hänsofne i söndagsskolan och i kyrkorådet, och som en tid bodde uti hans hem, har följande att säga om honom: "Toline var uppriktig och öppenhjärtad, men allvarlig och

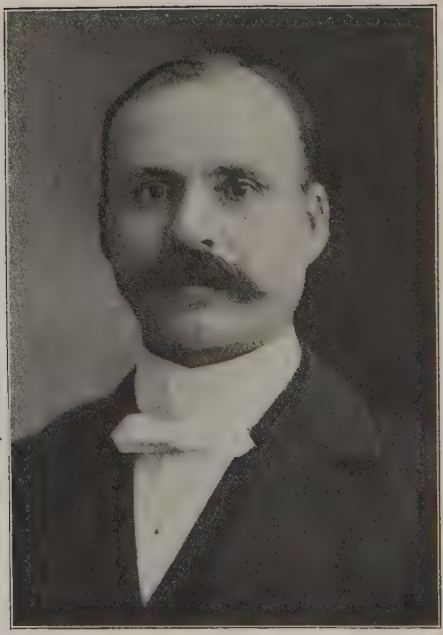

GUSTAF HERMAN TOLINE.

bestämd. Lyten hade väl äfven han såväl som vi alla. Men sann tro på Gud och på försoningen i Kristus Jesus samt en innerlig önskan att helt vandra såsom en Jesu lärjunge voro öfvervägande. Nu har han lämnat det jordiska hemmet för att få vara i det rätta hemmet och ibland helgonskaran däruppe hos Gud."

Högt värderas ock inom församlingen hans trogna arbete bland de sjuka och orkeslösa gamla, som icke kunde besöka gudstjänsterna.

Han hade ett varmt missionssinne både för hem- och hednamission och uppoffrade villigt för Guds rikes utbredande i världen.

Då han märkte, att döden var nära, sade han: "Jag har lämnat allt i Guds hand. Jag åstundar skiljas hädan och vara när Kristus, hvilket ock är mycket bättre. Här ligger jag såsom en missdådare på klippan Kristus."

De närmast sörjande äro makan, mrs Maria Toline, dottern Alma, gift med pastor O. M. Anderson, sönerna Theodore och Carl samt döttrarna Hilma, Eva och Lydia, bröderna John, Fritz och Axel Toline, en syster och svåger, pastor och fru P. Martinson i South Chicago, samt svågern dr A. P. Fors i Chicago.

"Du har kämpat, du har vunnit
och behållit tro och hopp.
Nu har du din krona funnit
efter väl fullbordadt lopp.
Efter mödor, kval och strid
väntar oss en salig frid
hos vår Gud i evig tid."

A. F. Bergstrom.

Kyrkoalbum.

Präster,

till det heliga ämbetet vigda vid Augustana-synodens möte i Chicago, Ill., 1913.

Herman Anderson.

Carl E. Anderson.

L. B. Benson.

J. V. Benson.

C. O. Bengtson.

C. Wm. Carlson.

Oscar Ebb.

Frank T. Erickson.

Paul M. Esping.

V. A. Lindeblad.

W. X. Magnuson.

Samuel M. Miller.

Oscar Montan.

N. A. Nelson.

Johannes Nyström.

Gideon C. Olson.

Albin O. Olson.

Hans Pearson.

Victor Spong

S. Hjalmar Swanson.

V. E. Swenson.

Emil Swenson.

A. T. Train.

V. I. Vestling.

Emil Westlund.

Carl G. Zaar.

Karl A. Nilsson.

C. A. Callerstrom.

Alfred Ostlund.

Kyrkor och prästhus, m. m.

ILLINOIS-KONFERENSEN.

1. SV. LUTH. SALEMS-KYRKAN, ROCKFORD, ILL.

2. SV. LUTH. CONCORDIA FÖRSINS I CHICAGO, ILL., KYRKA

3. SV. LUTH. ST. PAUL-FÖRS:NS I CHICAGO, ILL., KYRKA

MINNESOTA-KONFERENSEN.

4. SV. LUTH. SIONS-KYRKAN I ST. PAUL, MINN.

[illegible] ST. [illegible] KOPPANGSENS I STEELE CO., N. DAK., KIRKE

6. SV. LUTH. FÖRS:NS I WASHBURN, WIS., PRÄSTHUS.

7. SV. LUTH. SARON-FÖRS:NS I CALLENDER, IOWA, KYRKA.

8. SV. LUTH. GRANT CENTER-FÖRS:NS I BOXHOLM, IOWA, KYRKA.

9. SV. LUTH. GRANT CENTER-FÖRS:NS I BOXHOLM, IOWA, PRÄSTHUS.

10. SV. LUTH. KYRKAN I OKLAHOMA CITY, OKLA.

11 SV. LUTH. MOLINE-FORS:NS I ELROY, TEX., KYRKA

12. SV. LUTH. AMANA-FÖRS:NS I SCANDIA, KANS., KYRKA

13. SV. LUTH. GUSTAF ADOLF-FÖRS:NS I FORT WORTH, TEX., KYRKA OCH PRÄSTHUS.

14. SV. LUTH. GUSTAF ADOLFS-KYRKAN I FORT WORTH, TEX. INTERIÖR.

NEW YORK-KONFERENSEN.

15. SV. LUTH. TRINITY-FORS. I WILKES-BARRE, PA., PRÆSTHUS.

COLUMBIA-KONFERENSEN.

16. SV. LUTH. SARON-FÖRS:NS I HOQUIAM, WASH., KYRKA.

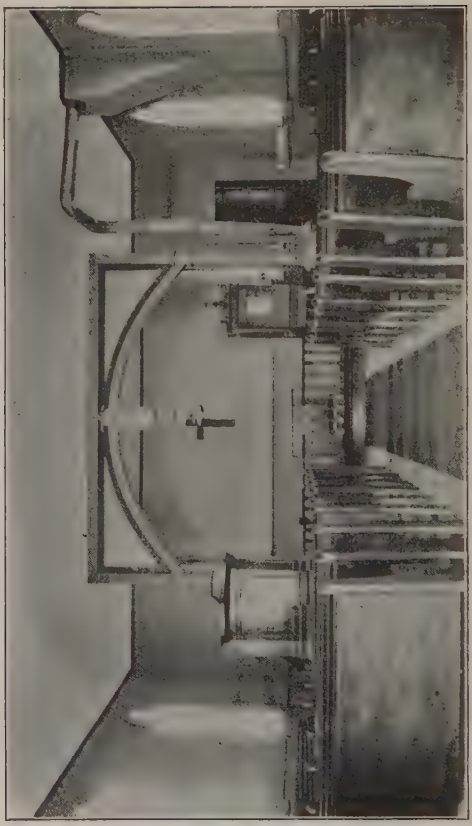

17. SV. LUTH. SARON-FÖRS:NS I HOQUIAM, WASH., KYRKA. INTERIÖR.

18. EV. LUTH. EMANUELS-FÖRS:NS I SAN FRANCISCO, CAL., KYRKA.

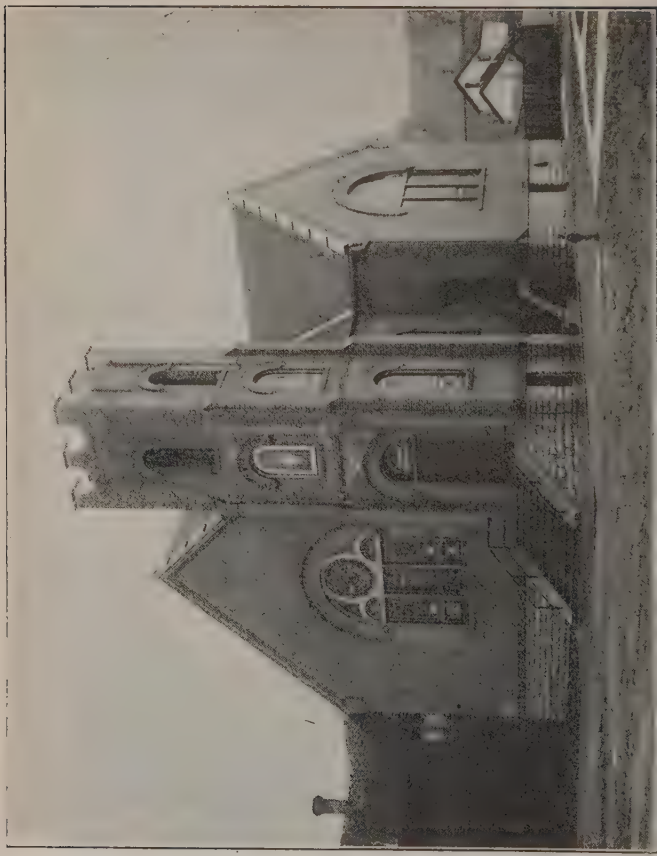

19. SV. LUTH. BETHEL-FÖRS:NS I MENOMINEE, MICH., KYRKA.

20. SV. LUTH. BETHEL-FÖRS:NS I MENOMINEE, MICH., PRÄSTHUS.

21. SV. LUTH. BETHANIA-KYRKAN I ESCANABA, MICH.

22. SV. LUTH. BETHANIA-KYRKAN I ESCANABA, MICH. INTERIÖR.

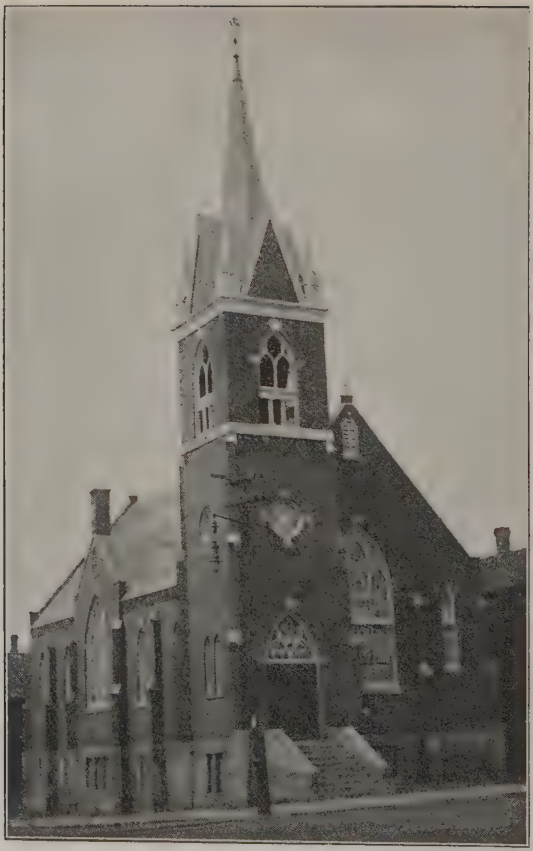

23. SV.-FINSKA SIONS-KYRKAN I IRONWOOD, MICH.

24. SV. LUTH. EBENEZER-FÖRS:NS I GLADSTONE, MICH., KYRKA OCH PRÄSTHUS.

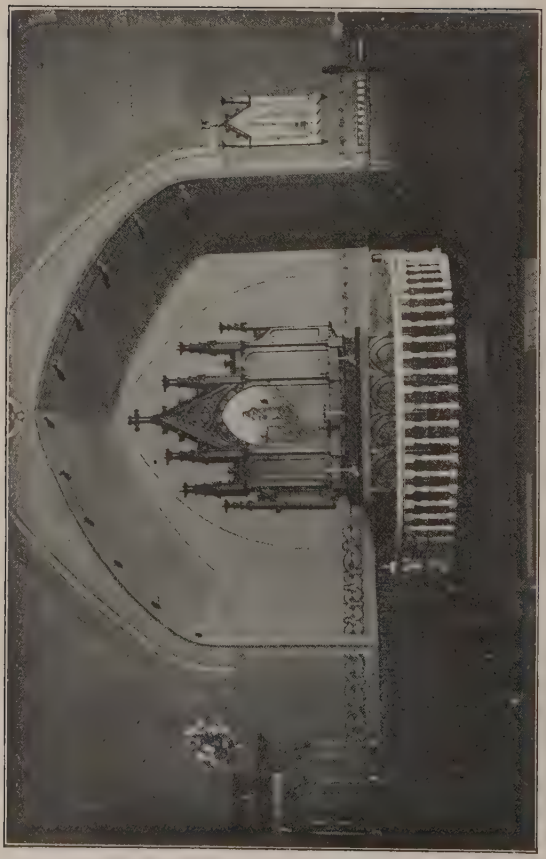

25. SV. LUTH. EBENEZER-KYRKAN I GLADSTONE, MICH. INTERIÖR.

MONTANA MISSIONSDISTRIKT.

SV. LUTH. BETHLEHEMS KYRKAN, GREAT FALLS, MONT. — INTERIÖR.

27. SV. LUTH. BETLEHEM-FÖRS:NS I GREAT FALLS, MONT., PRÄSTHUS.

Illinois-konferensen.

1. *Salems-församlingens i Rockford, Ill.*, kyrka är byggd i ren götisk stil, och väggarna äro af hårdt tegel och Bedford sten. Taket är af bästa skiffer. Kyrkans längd är 97 fot, bredd 48 och i gaflarna 56 fot. Det lilla tornet är 112 och det stora 134 fot högt. I undervåningen finnas rum för ångpannan, kök, söndagsskolrum, stort samlingsrum, kommittérum och toalettrum. Kyrkan uppvärmes med ånga, och belysningen är gas och elektricitet. Själfva auditoriet är ännu icke färdigt, utan för den närmaste framtiden komma gudstjänsterna att hållas i undervåningen.

Egendomen, sådan den nu står, tomterna inberäknade, är värd $30,000. Att få kyrkan fullt färdig kommer att kosta ytterligare $8 à $10,000.

J. A. B.

2. *Concordia-församlingens i Chicago, Ill.*, kyrka är byggd af "vitrified brick" och Bedford sten. Hon är 96 fot lång och 48 fot bred. Tornets höjd är 63 fot. Altare och predikstol äro på sin rätta plats. Hon har tre stora och flera mindre mycket vackra fönster, hvilka tillsamman kosta öfver

$900. Fönstren hafva skänkts af olika föreningar och enskilda personer. I koret är på ena sidan sakristian och på den andra orgeln med plats för kören. De elektriska ljuskronorna, bekostade af Luther-förbundet, kosta $400. Altare, predikstol, dopfunt och bänkar kosta sammanlagdt $1,450. I undervåningen finnas en större samlingssal, skolrum, kök och rum för värmeapparat m. fl. smärre rum.

Kyrkans kostnad är $26,000. Hela egendomen, prästhuset inberäknadt, värderas till $45,000. Härpå hvilar en skuld af $17,000.

3. *Sv. luth. St. Paul-församlingens i Chicago, Ill.*, kyrka. Undervåningen byggdes för fem år sedan, men färdigbyggdes, sådan den nu i bild ter sig, 1912 och invigdes den 16 maj 1912.

Dimensionerna äro: längd 70 fot, bredd 45 fot. Sittplatser finnes för 400.

Byggnadsmaterialet är Batony sten och tegel. Kyrkan kostar, som den nu står, $20,000, och på densamma hvilar en skuld af omkring $7,000.

ALFRED NELSON.

Minnesota-konferensen.

4. *Sv. ev. luth. Zions församlingens i St. Paul, Minn.*, kyrka. Denna församling stiftades år 1890, men har gått under namnet Sv. luth. församlingen i Merriam Park tills förliden vår, då namnet ändrades. I tio år höll församlingen sina möten i

hyrd lokal, men år 1900 byggdes ett kapell för en kostnad af $1,000 och som rymde omkring 125 personer. Men detta blef med tiden allt för litet, och 1911 beslöt församlingen att bygga ny kyrka på annan plats. Arbetet började samma höst, och söndagen den 29 september 1912 fick församlingen flytta in i kapellvåningen, som rymmer omkring 300 personer. På vintern och våren färdigbyggdes öfre våningen, och den 29 juni 1913 hölls konfirmation och nattvardsgång i det nya auditoriet. Söndagen den 5 oktober invigdes kyrkan af konferensens ordförande, dr P. A. Mattson. Kyrkan är 40x60 fot med ett 50 fot högt torn, samt läktare och en sakristia på 8x36. Den äger sittplatser för 550 personer och är modern i alla afseenden. Den är tegelklädd utvändigt, och inredningen inuti är af ek. Den äger vackra kulörta fönster. Kyrkan, sådan den nu står, med tomterna inberäknade, värderas till $15,000.

Följande pastorer ha betjänat församlingen: J. Ternstedt, C. A. Hultkrans, A. Sundberg, L. A. Hocanzon och P. A. Mattson. Men permanent lärare hade den ej förr än 1905, då undertecknad kallades till pastor. Undertecknad hade dock tillsyn af församlingen från 1903. Vid denna tid ägde den blott 20 kommunikanter och 15 barn, nu räknar den 420 själar, 280 kommunikanter och 140 barn.

J. A. Frost.

5. *Sv. ev. luth. Hofva-församlingen i Steele co., North Dakota*, inom Valley City-pastoratet, stiftades 1888 af pastor J. S. Ryding. Kyrkan byggdes

år 1900 och invigdes af Minnesota-konferensens dåvarande ordförande, dr J. Fremling. Kyrkan är 40 fot lång och 28 fot bred. Tornet är omkring 65 fot högt. Då församlingen firade sin 25-årsfest den 24 september 1913 var kyrkan skuldfri. Inredningen såväl som möbleringen och den nyligen upphängda ringklockan samt belysningen har församlingens kvinnoförening ombekostat. Pastor Svante Udden var församlingens förste pastor, och sedan augusti 1910 har pastor J. E. Liljedahl varit dess lärare. J. E. L.

6. *Sv. luth. församlingens i Washburn, Wis.*, prästhus. Förlidet år köpte församlingen sitt prästhus, 26—46 fot, med tre tomter. Huset är beläget vid 4 ave och 5 st. W. Grundvalen är af huggen sten. Byggnaden har fem stora rum i nedre våningen och fyra i den öfre jämte en rymlig "hall". Elektrisk belysning, "city water" och andra bekvämligheter finnas. En vacker trädgård omgifver huset. Kostnaden uppgick endast till $1,000. A. Road.

Iowa-konferensen.

7. *Saron-församlingens i Callender, Iowa*, förra kyrka träffades den 20 maj 1911 af blixten och brann ned till grunden. Den 21 juli 1912 lades hörnstenen till den nya kyrkan, och den 29 september samma år invigdes hon för sitt heliga ändamål.

Hon är 40 fot lång och 28 fot bred. Öfre våningen, den egentliga kyrkan, har utom gudstjänstrummet afklädningsrum och två andra mindre rum. Dessutom är hon försedd med en rymlig läktare. Nedre våningen har ett stort samlingsrum samt två mindre rum.

Kyrkan är ock försedd med ringklocka och är utvändigt "cementad". E. L—D.

8 & 9. *Grant Center-församlingens i Boone co., Iowa,* kyrka och prästhus.

Grant Center-församlingen stiftades 1886, och två år senare byggdes kyrkan. Denna kyrka tillbyggdes år 1903, då nya ekbänkar äfven inköptes. Sedan har nytt altare och predikstol insatts.

Under senare åren hade ett lifligt stationssamhälle, Boxholm kalladt, uppstått ungefär en och en half mil nordväst om kyrkan. Mer och mer blef den känslan gällande, att det skulle vara till församlingens fromma, ifall kyrkan flyttades in till Boxholm, och 1911 företogs denna flyttning. En undervåning af "cement blocks" sattes då under kyrkan i stället för den blotta grundval, kyrkan hade på sitt förra läge. Kyrkan är i allo luthersk till sin inredning. Om kyrkans utseende och byggnadsstil ger porträttet den bästa upplysning. Hon är belägen midt för stadens förnämsta affärsgata och vetter mot öster.

Vid kyrkans flyttning såldes det gamla prästhuset med de tio acres, som församlingen ägde. Lika stort område köptes i Boxholm, och 1911 uppfördes norr om kyrkan ett rymligt och modernt prästboställe. Detta innehåller tio stora rum och

badrum, fyra rum i undervåningen samt en rymlig vind. Uppvärmningen sker medelst "hot air furnace" och belysningen medelst "carbide gas".

Församlingen har betjänats af kateket C. G. Sjöstrand samt pastorerna O. Hallberg, J. A. Hemborg och Jos. A. Anderson. Pastor Hemborg förde här herdestafven i tolf år, 1901—1913, således de år, då dessa många förbättringar vidtogos. I arbetet understöddes han troget af driftiga och offervilliga församlingsmedlemmar.

Kyrkoegendomen värderas till $17,500. Skulden är jämförelsevis ringa och torde snart utplånas.

X.

Kansas-konferensen.

10. *Sv. luth. kyrkan i Oklahoma City, Okla.* Kansas-konferensen upptog missionsverksamhet i Oklahoma City i oktober 1911, och hölls den första gudstjänsten söndagen den 22 oktober. Sv. ev. luth. Immanuels-församlingen stiftades den 18 januari 1912 med 29 medlemmar, barn inberäknade. Denna församling är den enda svenska lutherska församling i staten Oklahoma och, så vidt vi veta, den enda svenska församling i staten. Vår kyrka härstädes är den enda sv. luth. kyrka mellan Mc Pherson, Kans., och Fort Worth, Texas, en distans af 434 mil. Kyrkan inköptes af enskild person i augusti 1912, men öfvertogs af församlingen i maj 1913. Den är i storlek 42x30 fot och är byggd af s. k. "buff" tegel och sten. Den är väl och bastant byggd, och läget är myc-

ket vackert utmed en af stadens vackra residensgator, Shartel ave. Kyrkan med hörntomt 80—60 fot har kostat $4,750. Kyrkan byggdes 1907.

A. S. Segerhammar.

11. *Moline-församlingens i Elroy, Texas, kyrka och prästhus.* Församlingen stiftades den 21 januari 1897 af pastor G. A. Dorf. Kyrkan byggdes 1899 och invigdes den 3 september samma år. Kyrkan saknade emellertid torn. Detta uppfördes först på senhösten 1908. Det var också under nyssnämnda år, som församlingen lät uppföra ett präktigt prästhus för en kostnad af omkring $2,000. Huset är byggdt af trä och innehåller, förutom "reception hall", badrum och skafferi sex stora, trefliga rum, alla utom ett på bottenvåningen. Församlingen är skuldfri. Hela kyrkoegendomen värderas till $4,380.00.

Församlingen har betjänats af pastorerna Dorf, Widén, Sundquist och Nordell, hvilken senare fortfarande föreståt densamma. C. O. N.

12. *Amana-församlingens i Scandia, Kans., kyrka.*

13 & 14. *Svenska ev. luth. Gustaf Adolfs-församlingen i Fort Worth, Texas*, stiftades den 6 november 1905 under ledning af pastor Theo. Seashore, som var anställd af Kansas-konferensen såsom missionär i Fort Worth och Dallas, Texas. Tomt å hörnet af Broadway och Jennings st. inköptes, men såldes snart, och den tomt, på hvilken pastorshuset och kyrkan byggdes, inköptes. Grunden till kyrkan lades, men arbetet led afbräck på grund

af pastor Seashores flyttning. Det återupptogs dock så snart pastor Isaacson anlände, och bottenvåningen samt pastorshuset uppfördes. Själfva kyrkan byggdes 1912 och blef så tillvida fullbordad till julen, att församlingen kunde samlas i henne till julottan. Att församlingen, som från början var ganska liten och ännu är så, kunnat erhålla en egendom värd minst $16,000, beror på den kraftiga hjälp, hon under tiden erhållit från vänner i staden och kvinnoföreningarna inom konferensen. M. N.

New York-konferensen.

15. *Sv. ev. luth. Trinity-församlingens i Wilkes-Barre, Pa.*, kyrka och prästhus. I KORSBANERET för 1907 finnes en bild af kyrkan samt en beskrifning öfver densamma. Kyrkan invigdes den 21 maj 1905. Församlingens prästboställe byggdes 1912 till en kostnad af något öfver $5,000. Tomten kostade dessutom $1,200. Källarvåningens golf är af cement och dess väggar af brun tuktad sten. Där finnes tvättinrättning, ångpanna för värmeledningen, särskilda rum för kol, ved, frukt m. m. I första våningen finnes förmak, pastorns ämbetsrum, matsal med en vacker "buffet" af röd ek samt ett porslinsskåp inbyggdt, skafferi och kök allt färdigt med präktig "range" m. m. I andra våningen finnas fyra stora sofrum, med sex rymliga garderober, badrum med linneskåp samt ett syrum. Tredje våningen är icke inredd, men plats finnes för tvenne präktiga rum. Huset upplyses

medelst såväl gas som elektricitet. Församlingen äger nu en värdefull egendom här i "antracit"-kolstaden. En af församlingens kyrkovärdar, hr Carl Nordström, är prästhusets byggmästare och arkitekt. Han byggde äfven kyrkan. Församlingen räknar 350 medlemmar, och dess pastor är sedan den 21 januari 1912 Carl H. Rask.

C. H. R.

Columbia-konferensen.

16 & 17. *Svenska ev. luth. Saron-församlingens i Hoquiam, Chehalis co., Wash.*, kyrka.

Denna församling stiftades den 18 mars 1908 af pastor J. A. Levin och tillhör Tacoma-distriktet af Columbia-konferensen. Den 6 juni 1912 köpte församlingen den gamla katolska kyrkan med dito tomt här i staden för $1,200 samt renoverade och inredde densamma till en liten treflig luthersk kyrka. Ett torn 10x10, och 50 fot högt byggdes. Kyrkan hade förut icke haft något sådant. Kostnaden för renovering, torn och målning uppgick till $800. Kyrkans hela längd, koret och tornet inberäknade, är 66 fot och dess vidd 28 fot utom koret, som är 16x20. Inom Förenta staternas område är denna kyrka Augustana-synodens längst västerut belägna helgedom. Pastor J. Truedson är sedan den 17 maj 1910 församlingens pastor. Det bör kanske tilläggas, att kyrkan har ett centralt läge. Egendomen är numera värd icke mindre än $3,000. Skulden $415.00. Kyrkan invigdes till luthersk helgedom måndagen den 2 september 1912.

California-konferensen.

18. *Svenska ev. luth. Emanuels-församlingen i San Francisco, California*, stiftades den 22 december 1910 med 26 kommunikanter, hvilket antal snart ökades till 33. Dr Ph. Andreen stiftade denna församling å Bernal Heights, hvarest några hundra svenskar och svenskfinnar bo.

Kyrka byggdes följande år, och förestods församlingsarbetet af diakonen herr C. A. Rosén. Första gudstjänsten i den nya kyrkan hölls julottan 1911. Högmässa hölls kl. 11 och aftongudstjänst kl. 8. Kyrkan var väl fylld vid hvarje tillfälle.

Församlingen har betjänats af herr C. A. Rosén, pastor Waldo Ekeberg, pastor K. J. Peel samt finske predikanten Hidén. För tillfället förestås den af undertecknad.

Tomten är en gåfva af herr och fru A. P. Kilström. Den är utmed Courtland ave., mellan Gates och Folsom gatorna, där spårvagnen nr 24 stannar.

Kyrkan, som invigdes i maj 1911, mäter 29 fots bredd, 32 fots längd med tornutsprång 6 fot, och har sittplatser för 150, men kan rymma 200 personer. Härtill kommer ett korsbygge 32—16 fot, hvilket användes som skolsal och rymmer lätteligen 75 barn. Kostnaden för det hela var närmare $5,000, hvaraf närmare $3,000 äro skuld.

Ett litet rum är afskildt för pastorn. Afståndet mellan Ebenezer-kyrkan och Emanuels-kyrkan är mycket långt. J. T.

Superior-konferensen.

19 & 20. *Sv. ev. luth. Bethel-församlingens i Menominee, Mich., nya kyrka och prästhus.* Sedan den gamla kyrkan och prästhuset försålts, uppfördes på sommaren 1911 den nya kyrkan på Stephenson ave., nära Broadway. Den är byggd i kyrklig stil. Kyrkans längd är 68 fot och bredd i tvärskeppet 48 fot. Den har undervåning och kostar omkring $6,400. Prästhuset inköptes sommaren 1913 för en summa af $3,000, hvilket ansågs vara mycket billigt. Huset innehåller nio rum utom badrum och är i alla afseenden modernt. Det är byggdt af trä och tegelbeklädt. Kyrkoegendomen värderas till omkring $12,000, och en skuld på $4,200 hvilar ännu på densamma. F. O. Linder är sedan juni 1911 församlingens pastor.

F. O. L.

21 & 22. *Sv. ev. luth. Betania-församlingens i Escanaba, Mich.*, kyrka uppfördes 1912—13. Ritningarna äro utförda af hr C. E. Edwins, Minneapolis, Minn. Stilen är ren götisk. Materialet är s. k. "vitreous wire cut" tegel med Bedford "cut stone" såsom "trimming". Kyrkans längd är 97 fot och bredd 54 fot, med gafvelutbyggen å båda sidor 69 fot. Alla fönster (utom tornfönstren) hafva dubbla glas; det s. k. "art glass" är insatt på insidan och "ribbed glass" på yttersidan. I de tre större fönstren finnas välutförda bilder af "Jesus välsignar barnen", "Kvinnorna vid grafven" samt "Jesus i Betania". Dessutom finnas

passande emblem i alla mindre fönster. Bänkar och predikstol, förfärdigade af ek, samt altaret i hvitt-och-guld äro tillverkade af firman Manitowoc Church and School Supply Co., Manitowoc, Wis. Allt träarbete i kyrkans interiör är måladt i "medium dull oak finish". I samband med själfva auditoriet finnes sakristia (och öfver detta rum ett mindre rum att användas såsom kommittérum), samt "ushers" och "mothers" rum. I bottenvåningen finnas ett större samlingsrum, kök, värmeledningsrum, sångkörens rum, söndagskolans "supply room", biblioteksrum, "vault", toalettrum samt orgelmotor-rum. Kyrkans både auditorium och kapellvåning äro fullständigt inredda. Det nya templet, ehuruväl ej då fullt färdigt, användes första gången juldagsmorgonen 1912. Det invigdes den 6 mars 1913. Hela kostnaden belöper sig till omkring $37,500. Skulden uppgår till $19,000, men församlingsmedlemmar hafva redan undertecknat subskriptionsreverser till ett belopp af $10,518, och goda utsikter förefinnas, att denna summa skall tillväxa i en snar framtid.

C. A. L.

23. *Svensk-finska luth. Sions-kyrkan, Ironwood, Mich.* Församlingen stiftades i december månad 1908. Den betjänades trenne somrar af studerande och erhöll på hösten 1911 sin egen pastor. Vid årsstämman 1912 beslöts att vidtaga mått och steg för att få kyrka. Subskriptioner för detta ändamål började upptagas på vårvintern, och byggnadsarbetet vidtog i augusti månad. Den 22 september lades hörnstenen af konferensens dåvarande

president, pastor C. A. Lund, men arbetet hindrades sedan af många orsaker, hvarför kyrkan ej blef färdig förrän i maj månad 1913. Bottenvåningen hade dock dessförinnan satts i skick. Kyrkan är uppförd i trogen öfverensstämmelse med den götiska stilen och i fullkomlig harmoni med sig själf. Den är 76 fot lång och 39 fot 10 tum bred med 18 fot höga väggar samt torn med spira 96 fot högt. Den äger en rymlig läktare, och tillsammans med denna gifver den sittplatser åt 400 personer. Ännu saknar den altare, piporgel och ringklocka, men kostar i sitt nuvarande skick jämte tomt $13,500. Af konferensens nuvarande president, pastor A. T. Fant, blef den invigd till ett Herrens tempel den 1 juni 1913.

CARL J. SILFVERSTEN.

24 & 25. *Sv. ev. luth. Ebenezer-församlingens i Gladstone, Mich., restaurerade kyrka.* En ny ändamålsenlig bottenvåning har byggts med ett större rum för söndagsskolan, föreningsmöten och fester m. m., dessutom inhyser den matsal, kök och "furnace"-rum. En varmlufts värmeapparat har insatts. Nytt torn har uppförts och ringklocka placerats där. I kyrkans interiör ha kor och sakristia byggts. Nytt götiskt altare samt predikstol och nummertafla ha anskaffats. Smakfull dekorering i olja har utförts af dekorationsmålaren F. A. Lundahl från Moline, Ill. En liten vacker altartafla har äfven målats och så godt som skänkts af honom. Restaureringen kostar $3,400. Församlingens egendomsvärde är nu $8,600. Skuld omkring $2,000. Kommunikantantalet 180. För-

samlingen försöker nu reda sig utan bidrag ur konferensens hemmissionskassa.

K. M. H.

Montana Missionsdistrikt.

26 & 27. *Bethlehems-församlingen, Great Falls, Mont.* Församlingen stiftades den 2 oktober 1905 af pastor Chr. Th. Carlson. År 1907 byggdes kyrkan, hvarvid dock blott källarvåningen inreddes, och användes denna till gudstjänstlokal till på hösten 1911, då kyrkan stod färdig och invigdes. Prästhuset byggdes under sommaren 1913. Hela egendomen torde kunna värderas till $20,000. Skulden belöper sig till cirka $5,000.

C. A. E.

Berättelser.

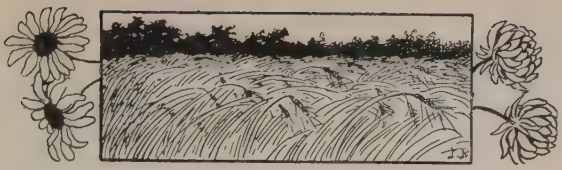

Tre karlar.

År 1653 föddes på gården Sveden nära Falun en gosse som, när han börjat studera, tog sig namnet Svedberg. Landshöfdingen i Kopparbergs län på den tiden hette Jesper Crusebjörn, och honom till ära hade gossen blifvit kallad Jesper.

Jesper Svedberg vardt omsider en mäkta lärd man, men, hvad mera är, han blef en from och gudfruktig man. Karl XI, som satte värde på sådant folk, gjorde honom till sin hofpredikant.

Karl XI var, som vi veta, en karl hela dagen, en herre, som visste hvad han ville och som ej lät leka med sig. Han var en väldig rikshushållare — och det behöfdes — men tillika en sträng och ganska hetsig man. För att förbättra rikets finanser fann han nödvändigt att till kronan indraga en del förläningar, som af föregående slösaktiga regeringar bortskänkts till adeln. Det var den i Sveriges historia väl bekanta "reduktionen". Den hade blifvit en alldeles nödvändig sak, och Karl XI kunde ej undgå att utsätta sig för en del af de

mäktiga adelsfamiljernas vrede, när somliga af dem genom förläningsgodsens indragning förlorade största delen af sina tillgångar. Men kungen gick ej sällan tillväga med hänsynslös stränghet och obarmhärtighet, hvarigenom många bringades hart när till tiggarstafven. Och bland dessa befunnos ättlingarna till om riket högt förtjänte män.

Sådan obarmhärtighet ansåg Jesper Svedberg ingalunda förenlig med konungars Konungs vilja. Han kunde ej lida, att hans älskade herre gjorde sig skyldig härtill, ej heller att han fann män, som utan gensägelse läto sig brukas till verktyg för sådan gärning. Han lagade till en predikan åt dem allesamman.

Den hölls i slottskyrkan och handlade om rättvisa och obarmhärtighet. Han dundrade väldeligen den eljest så blide hofpredikanten emot dem, som ej hade medlidande med sina likar, och talade om att vi alla voro likar inför Gud. För honom skulle de grymma och hänsynslösa herrarna svara på den yttersta dagen. Mot de obarmhärtiga väpnade han både profeter, evangelister och apostlar. De gingo gemensamt till anfall mot den sortens människor. Och alla som åhörde predikan förstodo granneligen, att hofpredikanten med sin predikan i främsta rummet åsyftade den mäktige konungen själf.

Karl XI hade emellertid ej kommit till kyrkan den söndagen. Det var en stor missräkning för Jesper Svedberg, men han förstod nog, att det ej skulle saknas tjänstvilligt folk, som frambar hans ord till kungen och talade om att hofpredikanten varit nog djärf att komma åt monarkens ögonsten:

reduktionen, och att han fällt hårda domar öfver den.

Det dröjde ej heller länge, innan kungen fick kännedom om skandalen. Den blef allmänna samtalsämnet i de högre kretsarna. Man tyckte, att Svedberg varit alldeles för hänsynslös. Det närmade sig till majestätsbrott. En del inställsamma människor ville vinna kungens ynnest genom att framhålla detta och genom att antyda, att hofpredikanten borde straffas för sin oförsynthet. "Skall prästen så få tala?" frågade de.

Karl XI svarade: "Bestyrkte ock prästen hvad han sade med Herrens ord?"

Ja, det kunde man inte neka. Han hade citerat en hel del bibelspråk från både gamla och nya testamentet, och de passade nog bra in, tycktes det. Men i alla fall—.

"När prästen förehafver en sak redligen", utlät sig den stränge Karl XI, "och bevisar den med Herrens ord, hafver konungen intet däruppå att tala."

Tänk sådana karlar! Den ene, utan ett grand af fruktan, säger sanningen till en af denna jordens mäktige, vetande att det är en högre Herres ärende han går. Och den mäktige böjer sitt hufvud, när han känner igen Herrens ord.

Det höfves en karl att tala, när Herren befaller, men det höfves ock en karl att tiga, när Herren straffar.

Sverige hade karlar på den tiden. Karl XI och hans hofpredikant voro ej de minsta.

* * *

Karl XI var död och XII hade satt kronan på sitt hufvud. Jesper Svedberg var då professor i Uppsala och samma fromma, men tillika modige man som förr.

Den väldige krigaren Karl XII var, som bekant, en ganska lefnadslustig och munter herre under början af sin regering. Han tog lifvet lätt och saknade ej förmåga att skaffa aflopp för de penningar, som hans sparsamme fader samlat.

Han tyckte synnerligen om att vistas vid Kungsör för att jaga och roa sig med allehanda upptåg och fester. Så hade han en gång ställt till en stor tornering med hvarejhanda förklädnader och maskeradupptåg, och den skulle gå af stapeln just på en söndag omedelbart efter högmässogudstjänsten.

Men det begaf sig, att professor Svedberg, som ännu hade kvar sin hofpredikantsfullmakt, också var i Kungsör den söndagen. Föregående lördag hade han kommit dit för att framlägga något ärende för konungen.

När han nu kommit fram, hade han fått höra talas om hvilka lustbarheter som skulle äga rum på Herrens dag, och detta bedröfvade djupt hans själ. Jesper Svedberg hyste nämligen, i motsats till både den tidens och nutidens svenskar, en stor respekt för Herrens dag. Han hade förvärfvat denna vördnad i England, där han för studier vistats en del af sin ungdom.

Jesper Sverberg var, som sagdt, djupt bedröfvad öfver att hans unge konung så litet skattade Herrens dag, att han ville använda densamma till maskerader och upptåg — och detta t. o. m. efter

gudstjänsten. Han uppsökte den tjäntgörande hofpredikanten, som skulle predika högmässan följande dag, och sade: "Kan icke Ers Vyrdighet predika maskeraden ur hufvudet på konungen?"

Men det vågade visst icke den "vyrdigheten". Karl XII var en hetsig herre likasom fadern, och det torde taga en ändalykt med förskräckelse för den, som vågade sätta sig till motvärn mot hvad han önskade taga sig för. "Vyrdigheten" kunde mista sin hofpredikantsfullmakt på kuppen, och den var honom alltför kär. Nej, han kunde visst icke predika maskeraden ur hufvudet på konungen.

"Vill då Ers Vyrdighet tillåta mig att predika i stället?" sporde Svedberg.

Jo, det hade han ingenting emot. Han slapp då från besväret, och neka kunde han ej heller, att Jesper Svedberg hade rätt. "Vyrdigheten" var en välvillig man och from på sitt sätt äfven han. Han tyckte visst inte om maskerader på söndagen han heller, och han önskade hjärtligt, att ämbetsbroderns ord skulle ha åsyftad verkan på majestätet. Men att uttala dem själf — hu då!

Det har i alla tider funnits sådana där hyggliga och snälla människor, som gärna vilja, att det goda skall segra, bara de slippa att själfva hjälpa till. De vilja gärna, att yxan skall gå, bara de slippa att hålla i skaftet.

Men Jesper Svedberg var inte rädd att hålla i skaftet heller. Han stod där på sin predikstol och talade Herrens ord . Kungen med alla sina kavaljerer satt midt emot och hörde på. Hofpredikanten af Guds nåde talade om hvilken härlig gåfva Gud skänkt människorna, då de fått en hvilodag,

men han talade ock om huru strängt Herren håller på att vi helga den dagen och använda den för dess rätta ändamål.

"Här ikläden I eder narrskjortor", sade han, "men törhända har hämndens Gud i beredskap blodiga skjortor åt dem, som ej lyda hans ord och bud." Prästen predikade väldeligen, och som vanligt bestyrkte han sina utsagor med Herrens heliga ord.

Kungen satt midt emot och lät ej en stafvelse gå förlorad. Hela hofvet satt rundt omkring. Hvad skulle blifva slutet på det här? tänkte man. Säga emot kungen! Predika och säga, att kungen begår synd, och att säga honom det rakt i ansiktet! Så gjorde visserligen Natan med David — men i alla fall! Hvad skulle väl kungen säga, sedan han slutat? Halshuggning? Kanske inte. Men landsförvisning? Sannolikare. Säkert skulle åtminstone hofpredikantsfullmakten stryka.

Och så var predikan slut, och snart därpå hela gudstjänsten. Då steg kung Karl den unge hjälte upp: "Go' vänner", sade han, "vi ställa in alltsammans. Prästen har rätt! Säg till, att det blir ingenting af."

Karl XII hade ej vansläktats, och hofpredikanten från faderns dagar var ännu densamme. Åter hade två karlar mötts, talat, hört och förstått.

Där karlar mötas, förstå de alltid hvarandra.

Gifve Gud, att det släktet ej måtte dö ut i gamla Sverige.

E. Melander.

En kostbar pärla.

Handelsmannen Li satt i sin mot gatan öppna bod och lät med tillhjälp af pekfingrets långa nagel kulorna dansa fram och åter på räknebrädet. Han ville hopsummera dagens förtjänst, och den måtte fallit väl ut, ty näktergalen, som i sin bur, dinglande ofvanför disken, hela tiden suttit och tittat på, flöjtade några klara toner, likasom om han ville ropa ut öfver hela gatan, att hans husbonde gjort den bästa "mai-mai" (affär) i hela staden. Solen, som just ämnade tälta någonstans borta i Schamo-öknen, önskade säga de goda Pao-teo-borna ett varmt godnatt och blickade med sitt stora, brännande öga in genom västra stadsporten. Dess strålar bröto sig emot de grå stenarna i muren och återkastades från de hundratals röda skyltar, som vid vindens aftongång vaggade fram och åter utefter basarerna. Då kommer en ung gosse gatan fram, ställer sig utanför Li's butik och låter kastanjetten knäppa, under det han sjunger sin monotona bön, förestafvad af hunger, lidande och nöd:

Liten kinaman, ej har ätit ringsta grand.
Ber om sådor, ber om skulor.
Namnam smakar rik mans smulor.
Tim, tam, tim, tam.

Liten kinaman, svultna vargen liknar han.
Hvad jag fryser! Mina trasor
dingla djupt mot fotens hasor.
Tim, tam, tim, tam.

Liten kinaman, mörkan natt ej sofva kan.
Tempeltrappan, kall som is,
värme ger på intet vis.
Tim, tam, tim, tam.

Utan att se upp ämnade Li kasta åt honom den för tiggare sedvanliga slanten, då bandet, på hvilket mynten voro uppträdda, brast, och en hel skara af dessa Kinas "gångbara" lustigt dansade iväg ut öfver trottoaren, kringsvärmande gossens fötter. "Förbannad vare din fader, om du rör ett enda", ropade handelsmannen, förskräckt vid tanken på att tillfället kunde göra tjufven, men hans bistra min vek, då gossen med en tår i ögat svarade: "Herre, låt mig hjälpa eder plocka upp dem. Rättfärdig är min hand liksom min faders. Lasta icke död man." "Nej, välsignad vare den kvist, som bar god frukt", fortsatte Li, i det han stadigt såg på gossen. "Nå, plocka då och räck dem sedan åt mig." Med skälfvande fingrar sökte stackars Sanpao ifrigt rundt omkring, och efter en stund lågo de alla åter på disken. Li började långsamt träda upp dem igen, ett och ett, under det han frågade: "Hvarifrån kommer du, gosse?" "Från andra sidan bergen." "Föräldrarna döda, icke så?" "Hungern ryckte far ned i grafven och mor...", här darrade hans röst. "Nå, än mor då?" "Hon följde honom efter." "Och nu är du ensam?" "Ja, en-

sam." "Rätt så, jag tror du fann dem alla", sade Li efter en stund, i det han stadigt knöt till bandet och kastade mynten under disken. "Nu kan du gå." Gossen såg litet gäckad ut, men höjde dock sina händer mot pannan till hälsning, tog sin långa stör — ett nödvändigt vapen mot gatans och gårdarnas hundar — och fortsatte vägen framåt. Det var som om något ville pressa tillsammans hans stackars hjärta, och han suckade för sig själf: "Mamma, mamma, hvarför gick du bort? Lille Sanpao är som gatans smuts. Man trampar på mig, men ingen vill ha mig." Då hörde han plötsligt handelsmannen ropa sig tillbaka. "Gosse, du synes mig både ärlig och höflig", sade denne. "Lägg bort dina trasor och se här! Kanske dessa passa dig." Vid de orden höll Li, med ett af välvilja skinande ansikte, upp en splitter ny dräkt för gossens undrande ögon. "Jag kunde just behöfva mig en sådan som du i affären. Du kan väl hvarken skrifva eller räkna, tänker jag?" "Jo, herre, min moder lärde mig båda delarna." "Din moder? Hvad säger du, pojke? Hade din moder, en kvinna, ätit Konfusii heliga skriftecken?" "Ja, herre, och mer än så. Som ung fick hon den allra bästa fostran. Men hennes fader blef dödad i Taiping-upproret, och kärlek dref henne att förena sig med min fader, en simpel man, men god och ädel." "Men sade du ej att hungern ryckte bort din fader?" "Jo, orättvist blef han beskylld för ett brott han aldrig begått. Rättstjänarna hämtade honom till "iamen" (rättsgården), där han formligen svältes ihjäl, och... och..." Nu började tårarna ohejdadt strömma utför Sanpaos kinder.

"Nå, hvad mer, stackars barn?" "Mor tog in gift, hon ville ej öfverlefva honom."—Li såg länge fundersam ut. "Jag förstår halfkväda visa", sade han slutligen. "Släkten hade aldrig tyckt om hennes förbindelse med far. Var det ej så?" "Jo. Och så... och så lyckades de röja henne ur vägen?" "Ja, ja, de som ha pengar ha ock makten. Men gråt nu inte längre, barn. Vi slå igen boden för i dag. Hemma har jag en varm kang (värmd liggplats) och en präktig gryta. Gamle Li är karg och butter, det säga alla, men hvad som gömmer sig bakom det knottriga skalet vet endast himlen, som ammat frukten. Bry dig icke om gubben, när han gnäller. Efter åskans blixt följer solens stråle, och den är då mycket varmare." Sanpao gaf sin välgörare en vacker blick, och tysta följdes de sedan åt genom de krokiga gränderna, tills en hög port med bjärta dörrgudar slöt sig om dem båda.

* * *

Popplarna utanför staden vecklade ut sina blad till en ny sommar, och turturdufvan kuttrade älskogsvisor för sin maka, ty båda hade de kommit sig på grön kvist. — Norra Kinas vår är icke lång, ty då "monsunen" (vind, som två gånger på året byter riktning) vänder på vingen, är han lik fågeln Fenix, som stiger ur bålet. Hans vingslag låga af eld, och när de susa i luften, måste markens alla små örter titta fram för att se efter hvad som står på.

Det gick bra för Sanpao i Li's butik. Det var som hade han hela sitt lif igenom icke gjort annat

än att väga upp kryddor och té, mjöl, ris och andra viktualier, och fosterfadern, ty så betraktade gubben sig själf, hade mycket solsken, men föga ar blixt och åska att bjuda på. Tékannan på kolelden fick buga sig dagen lång för att skänka i åt de många kunderna, och rikedomsguden borta i sin nisch ersattes af en ny upplaga, framför hvilken rökelsestickorna ständigt sände ut sina blå ringlar, som blandade sin doft med vinångorna från en och annan libation (dryckesoffer) till "Tsaishens" ära. Det var icke utan att Sanpao älskade sin nya sysselsättning, så mycken uppmuntran hade han ock fått. "Mitt lilla affärsgeni", brukade ju Li kalla honom. "Med tiden, gosse, blir du stadens styfvaste köpman, om du i fortsättningen artar dig väl." Och det ville han. Vågen hade icke annat än att bekräfta hvad han på en höft mätt upp, och den hylla eller det fack, dit han sträckte handen, maste gifva hvad denna begärde. I drömmarna såg han sig redan rik — hela basaren ville Sanpao en gång slå under sig, och på börsen skulle han blifva en riktig matador.

Då hände det sig en dag, att Sanpao i skymundan upptäckte en bok, ett litet häfte med röda omslag. Tänk, att han aldrig förr sett det! Dock, länge måste boken legat där, undankastad, ty tiden hade redan blekt ut färgen; och papperet — hvilket underligt papper för öfrigt, så olikt det vanliga — hade en något brun kulör. Nyfiken slog han upp en sida och läste: "*Åter ar himmelriket likt en köpman, som sökte efter goda pärlor; och när han hade funnit en kostbar pärla, gick han bort och sålde allt, det han hade, och köpte henne.*"

Hvad kunde det vara för en pärla? Kostbar måtte den ha varit i alla fall, da han gjorde sig af med allt för att få den. Och att det stod himmelriket! Var det kanske någon af de många strålande stjärnorna, som Sanpao hvarje afton sett glänsa högt ofvanom sitt hufvud? Men de kunde väl ej köpas heller! Jo, jo — han måste le för sig själf — tänk, om han en dag lyckats tillhandla sig Venus, Mars eller någon af de andra himlaljusen och så uppträdde med den, infattad i armbandet omkring handleden! Då skulle allt kunderna göra stora ögon, och Li — han skulle storskratta som månen, då den är fulltänd. Det var i alla fall en konstig köpman den där, som bar sig åt på det viset. "Hör nu, fader Li, hvar har den där boken kommit ifrån?" "Hvar hittade du på den, gosse?" "Jo, där högst uppe på hyllan." "Å, den köpte jag för flera år sedan af en utländsk lärare, som tog vägen genom vår stad. Kastade då undan den i brådskan och kunde sedan ej finna den." "Här står det om en köpman, som sålde allt han ägde för att köpa en kostlig pärla. Hvad tror du, fader Li, att det var för en pärla?" "Ja, hvad vet jag!" "Och tänk dig, allt han ägde sålde han." "Det var väl en magisk pärla, kan jag tro, hvarigenom han kunde trolla tillbaka allt det han sålt." Båda måste skratta.

"Vet du", sade Li, "den där utlänningen hade så lustiga ögon. De voro blå som himmelen, och jag har hört andra säga, att de med dem kunna se in i bergen, om där gömmer sig guld eller silfver. Bestämdt var det inga vanliga ögon, utan pärlor, som han köpt." "Ja, där står det ock, att

himmelriket är likt en köpman, som sökte efter goda pärlor", invände Sanpao. "Ja, det slår allt in. Kunde nästan ha lust att göra detsamma."

Hela dagen lekte den där kostliga pärlan Sanpao i hågen. Han gick liksom i tankarna och vägde mer än en gång upp orätt åt kunderna. Än lade han ned peppar i ingefärsstruten, vägde upp majsmjöl i stället för hvetemjöl, och Chang, snedt öfver gatan, som sändt sin flicka öfver med kruset för att få det fylldt med olja, fann, då han tog proppen ur halsen, en misstänkt lukt af ättika sticka sig i näsan. Dock, äfven den dagen hade ett slut, och båda begåfvo de sig om aftonen hem igen, Sanpao med boken i handen. Den skulle han minsann läsa för att se efter hvar den där pärlan fanns att köpa! Under det gubben Li till långt in på natten låg och bolmade ur sin opiumpipa, läste Sanpao sin bok. Ju mer han läste, desto mer undrande blef han. Det var som om han redan sett en skymt af pärlan. Men hvem var denne Jesus, som så ofta stod omtalad? Kanske var det han, som sålde pärlor. Än kallades han "Konung", än "Guds Son" och än "Människans Son". Och hvad märkligare var: han blef korsfäst, men uppstod igen på tredje dagen för att återvända till himmelen. Jo, då var det inte godt att träffa honom, ty himmelen är ju så hög. Slutligen blefvo gossens ögonlock tunga, och han föll i sömn. Då tyckte han plötsligt att taket ofvanom rummet vek åt sidan, så att den strålande stjärnhimmelen blef synlig. Han hörde hur Buddhas bild borta på bordet föll i golfvet och splittrades, samtidigt med det att ett underbart ljus, såsom födt från ofvan, omstrålade honom,

och se: En man med ett diadem på pannan, i hvars midt en den kostligaste pärla glänste fram, kom fram till honom, tog hans hand och reste honom upp. "Gå, sälj allt det du har, och denna pärla skall blifva din", ljöd det från hans läppar. Blott ett ögonblick varade synen, och allt var återigen som förut. — Sanpao hade vaknat. Det var mörkt i rummet, blott Li's hårda snarkningar efter opiumruset hördes invid honom på kangen.

* * *

En vecka senare finna vi Sanpao med en säck på ryggen på väg till närmaste grannstad. Han gick att söka en pärla, den måste han äga. "Gå, min son", hade gubben Li sagt, "och en lycklig stjärna väglede dig. Finner du pärlan, så visa äfven fader Li den." Och han fann hvad han sökte. Med allra största välvilja tog den utländske läraren emot honom, och snart återvände han med en hel del böcker, som han nu i sällskap med fosterfadern studerade hvarje kväll. Folket i staden blef mycket förvånadt, då de en dag funno Li's butik stängd. "Är han sjuk?" frågade den ene den andre. "Nej", sade denne, "jag såg dem, Li och gossen, ta' vägen ut genom stadsporten, tidigt i morse." "Å, nu förstår jag", sade den förste. "De där utländska hundarna i grannstaden ha förtrollat dem båda. De följa utlänningarna!" — Men Li och Sanpao voro nu välsignade, och hade blott ej hedningen varit så skumögd, hade han måst se en kostbar pärla stråla fram genom deras lif och väsen.

Carl Nordling.

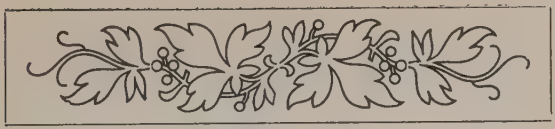

Hvad den gode lektorn sade mig.

Ett ungdomsminne af N. P. Ödman.

Det var ett par år efter min skoltid. Jag befann mig som ung student under sommarferierna hos min morbror, kyrkoherde W., i hans trefliga prästgård i Värmland. Begåfvad med en rätt god sångröst och ett sprittande gladt studentlynne, uppträdde jag muntert vid alla bjudningar och samkväm inom socknen och roade unga och gamla med mina visor och mina upptåg. Ja, jag var allestädes ett slags "roligheтsminister", som man brukar kalla det. En gammal kapten i socknen, som jag för resten stod mycket väl hos, hade ett annat namn på det, af värmländskt ursprung och troligen okändt i andra landsändar. Han kallade mig nämligen för "jålebjässen". Och han hade kanske ej så orätt, ty bara "joll" och lek var lifvet för mig på den tiden.

Så stod saken, då en vacker dag till prästgården anlände ingen mer och ingen mindre än min gamle vän, lektor S., min forne lärare i matematik.

Han var stadd på resa till sitt nyförvärfvade pastorat i norra Värmland. Han var alltså präst? Ja, alldeles som flertalet af sina kolleger vid läroverket. På den tiden hörde det till undantagen, att en lärare vid statens läroverk var lekman. Vid Karlstads "Elementarskola" på 1840- och 1850-talen kan jag knappt påminna mig mer än ett par tre stycken, som voro det. Alla de öfriga voro präster; och därför kallades ock gemenligen lärarna vid läroverket för "skolpräster"; ja, det gick så långt, att man kunde få höra ritläraren kallas "ritprästen". Under sådana förhållanden torde ej heller den upplysningen förvåna så mycket, att hvad lektorer och adjunkter på den tiden "hade i kikar'n" för ålderns dagar var icke att få "pension", utan att få *pastorat*. Och det fingo också de flesta. Det gick så mycket lättare, som de under sin läraretid fingo räkna dubbla prästår.

Nåväl, vår gamle vän lektorn i matematik hade nu också på gamla dagar fått pastorat och stod just på väg till sitt nya verksamhetsfält. Och hvad var då naturligare än att han i förbifarten gjorde en påhälsning hos sin gamle vän, kyrkoherden W., som varit "skolpräst" liksom han själf, och hvars pastorat just låg i hans väg. S. blef naturligtvis hjärtligt mottagen och kvarbjuden att stanna öfver natten, och kyrkoherden tog ned sin bästa sjöskumspipa åt honom från piphyllan i hörnet, och så sutto de båda vännerna tillsammans och språkade förtroligt om gemensamma minnen från läraretiden i Karlstad och utbytte väl äfven tankar i pastorala ämnen.

Men så mot kvällen fick kyrkoherde W. någon

förrättning och bad sin vän under tiden stiga upp i salen till ungdomen och höra litet sång och musik — ty därifrån hade redan en god stund pianotoner trängt ned genom golfvet under gubbarnas samtal.

Lektor S. gick dit upp, och där var det nu som *jag* fick bocka mig för honom och "tacka för gamla tider" — men jag hade vid tanken på dessa rätt svårt att återhålla ett leende, på samma gång det verkligen var mig kärt att återse den blide och vänlige gamle läraren. I salen befunno sig äfven några andra ungdomar, dels, liksom jag själf, systerbarn till kyrkoherden, befinnande sig här som sommargäster, dels några af våra bekanta från socknen på tillfälligt besök för aftonen. Själf hade kyrkoherden inga barn. Men en snäll hustru hade han, gästfri och älskvärd som sin man. Hon var nu som bäst i stöket med tillredelserna för kvällsmålet.

Så blef det frågan om sång, och jag gick genast fram till pianot, besluten att riktigt roa och muntra upp min gamle lärare, så att han komme att stråla helt annorlunda än framför svarta taflan i skolan — och så sjöng jag, ackompanjerad af en ung kvinnlig kusin, den ena lustiga visan efter den andra och sökte ytterligare stärka det roliga intrycket genom mimik och gester. De unga åhörarna funno sig som vanligt mycket roade, och högljudda skrattsalfvor och applåder omväxlade, och dess ifrigare och lustigare sjöng jag, men hur jag än bjöd till, den gamle lektorn fick jag inte att skratta. Visserligen kunde det hända någon gång, att han drog helt obetydligt på munnen, men

för det mesta såg han allvarsam ut, ja, fixerade mig med ett tankfullt och vemodigt uttryck i sina stora blå ögon, och detta just under de tokroligaste och "skojigaste" passagerna. Detta kunde jag ej begripa, och det sårade äfven min fåfänga. Jag som kunde få alla att skratta, skulle jag inte lyckas med honom? Och så tog jag i ännu lifligare och ansträngde min komiska förmåga till det yttersta — men allt fåfängt, han var omöjlig. Och misslynt lämnade jag till slut pianot, ehuru jag försökte att låtsa om ingenting.

Följande morgon efter frukosten föreslog han mig helt oväntadt, att vi skulle göra en promenad tillsammans i det vackra vädret och se oss omkring. Han var här för första gången, och nejden var känd för sin naturskönhet, så det var icke något underligt, att han önskade ta den i betraktande, men att han just valde mig till följeslagare öfverraskade mig, om det ock på samma gång smickrade mig.

Jag följde således gärna med — och jag gjorde det ännu hellre, sedan han ute på trappan vänligt vändt sig till mig och bedt mig säga "farbror". Vi vandrade utför backen ned mot den vackra viken af Värmelen och följde sedan strandvägen, och i början språkade vi blott om det vackra vi sågo omkring oss, och jag hade mycket att göra med att peka ut de skönaste ställena och säga honom namnet på byar och herrgårdar på strandhöjderna. Men under allt detta föreföll han mig dock något tankspridd, så att jag började tycka, att hans intresse för naturen var ungefär detsamma som för mina roliga visor kvällen förut. Kan-

ske gick han i sina matematiska funderingar? Men jag skulle snart få förklaringen på gåtan. Plötsligen stannade han nämligen midt på vägen, vände sig rakt emot mig, lyfte på glasögonen, fäste sin klara, vackra blick på mig och sade:

"Du sjöng lustiga visor i går, du."

Jag såg förvånad upp på honom och svarade med någon förlägenhet:

"Ja, men farbror tycktes inte vara så road af dem?"

"Åjo, nog kunde det vara roligt att höra dem, men ser du, jag kom att tänka på en sak — jag kom att tänka på dig själf ännu mer än på visorna."

Då jag härvid teg och såg undrande på honom, väntande på en förklaring, fortsatte han:

"Jag tänkte på farorna för dig att bli en sådan där "rolighetsminister" och "lustigkurre", när du träder ut i världen, en sådan där som skall muntra folk, hvar helst du kommer, en som alla vilja höra och skratta åt, men som ändå aktas föga för sitt besvär — ungefär som markattan på positivet. Jaja, tag inte illa opp. Jag menar inte något illa. Jag menar bara, att du själf kan ta skada af det där och det på två sätt, dels så att du blir mer uppburen, än du tål vid, dels så att du förlorar blicken för lifvets allvar och gör lifvets lek till hufvudsak. Lifvet är allvarligt, min gosse, och vi måste rusta oss redan i ungdomen att möta det."

"Menar då farbror", sade jag i en till hälften nedstämd, till hälften sårad ton, "att jag inte alls skulle sjunga några roliga visor?"

"Ånej, det menar jag visst inte. Vi människor behöfva nog höra det som är roligt ibland, och ett godt skratt kan stundom verka rent af hälsosamt, och lycklig den som ibland kan bereda sina medmänniskor ett sådant, — de allvarliga icke minst — vare sig det nu sker genom glada sånger eller historier eller hvad det vara må, förutsatt att allt är oskyldigt och i sann mening uppfriskande. Utan humor blefve lifvet alltför enformigt och dystert — men hvad jag menar är, att den som fått den där gåfvan att muntra upp människor på ena eller andra sättet, synnerligen om han råkar få mycken framgång, kommer lätt i fara att förlora sig själf i denna syssla som "muntrationsråd", så att lifvet för honom mister sitt allvar och han slutar med att bli ett slags pajazzo, eller som jag nyss uttryckte det, "markattan på positivet". Det kan alltså rent af blifva *vägen utföre* både i andligt och materiellt afseende."

"Tror farbror verkligen det? Så långt behöfver det väl inte gå?" inpassade jag förbluffad.

"Jag kan anföra ett exempel, min gosse", genmälte lektorn fortsättande. "Jag kände i min ungdom en man, som på den där muntrationsvägen blef alldeles fördärfvad. Han var rikt begåfvad och af hygglig familj, hade en vacker sångröst och en sprittande humor, blef eftersökt af alla, bjöds öfverallt och var outtröttlig att roa, och detta blef till slut hans enda sysselsättning och intresse. Naturligtvis bjöds han på starka varor hvarhelst han kom — detta var ju vida allmännare på den tiden än nu — och då han ej hade mycket motståndskraft, sjönk han allt dju-

pare, till dess man ej längre kunde bjuda honom till sig. Ingen brydde sig vidare om honom, han blef en försupen stackare och tiggare och dog i elände."

"Och farbror menar, att det kan gå så med mig också?" sporde jag med stigande häpnad.

"Det har jag icke sagt, jag menar blott att hvar och en som hejdlöst lämnar sig åt lockelsen att vara allas rodocka — står i samma fara, och att det därför är skäl för en hvar, som fått de där gåfvorna och den böjelsen, att vara på sin vakt."

"Och hur skall man bäst vara på sin vakt, menar farbror?"

"Ja, efter du gör mig denna fråga, och som jag hoppas, gör den på fullt allvar, så vill jag ge dig ett helt och fullt svar efter bästa förmåga. Det enda säkra medlet att med framgång vara på sin vakt både mot denna frestelse, jag menar frestelsen att plottra bort sitt lif som en lustig lek, och mot alla andra frestelser, det är att stå på en fast andlig grund. Och den enda fasta som finnes, det är den gamla beprófvade, som en apostel lärt oss: "En annan grund kan ingen lägga" etc. — — resten kan du ju? Den *kristliga* trosgrunden med andra ord är den enda, som ger hållbarhet, fasthet och trygghet åt lifvet — och dock inrymmer den äfven lifsglädjen, ja, den är den enda grunden för sann lifsglädje och sann ungdomlighet. Och står du en gång stadigt på den grunden, min gosse, med Gud för ögonen och förlåtelse och frid i hjärtat, då må du gärna sjunga dina glada visor. Då väljer du inga andra än sådana, som aldrig såra eller grumla vare sig ditt eget hjärta eller

andras, och då förstår du, att glädjen och munterheten har sin tid, som en liten vederkvickelse ibland, och att allvaret har sin. Då blir det måttfullhet, sanning och renhet i dina glädjeyttringar i ord och toner, och du kan tacka Gud för gåfvan att ibland vederkvicka människor därmed. Humorn få vi ej förakta; men först då den står på den sanna grunden, blir den till välsignelse" — —

Den gamle lektorn tystnade, och äfven jag gick nu stillatigande vid hans sida . Han hade gifvit mig något att tänka på. Hade han utdömt den ungdomliga glädjen, då hade han satt mitt hjärta i uppror, men nu såg jag, att han endast ville, att den, renad och stärkt, skulle växa fram på en djupare lifsgrund — och jag hade ingenting att säga, men, som sagdt, jag fick mycket att tänka på.

Vi voro nu på återvägen till prästgården och gingo fortfarande tysta båda, ända till dess vi kommo till gårdsgrinden. Då stannade den underlige f. d. lektorn i matematik, numera kyrkoherden, tog varmt och hjärtligt min hand, såg mig in i ögonen och sade:

"Min käre gosse, låt mig sammanfatta hvad jag sagt i detta enda råd: *Var glad, men med gudsfruktan.*"

* *
*

Ofta sedan i mitt följande lif har den gamle lektorn och hans ord stått för mig, och jag tror mig ha haft godt af dem. Ja, jag är viss, att den lektion han gaf mig den gången mångfaldigt uppvägde alla hans lektioner i matematik.

GTU Library
3 2400 00482 5414
20424
GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500
All items are subject to recall.